

895.914

พ 275 ก

ร.3

การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดี เรื่องสามก๊กตามแนวจริยศาสตร์

15 ต.ค. 2539

ปริญญานิพนธ์

ของ

พรวรัตน์ สุวรรณรัตน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2539

B. 164C2

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(อาจารย์วินัย ภาระหงษ์)
..... กรรมการ
(รศ.ดร.อัมพร สุขเกษม)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์วินัย ภาระหงษ์)
..... กรรมการ
(รศ.ดร.อัมพร สุขเกษม)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ .จ. . เดือน .. มีนาคม... พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

ขอบูชาพระคุณของพ่อและแม่ผู้เป็นที่รักเคารพยิ่งของผู้วิจัย ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน
ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้จนประสบความสำเร็จในขั้นนี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์วินัย ภูระหงษ์
คณะศึกษาศาสตร์ ประธานควบคุม วศ.ดร.อัมพร สุขเกษม กรรมการ และ
อาจารย์สมเกียรติ คูทวีกุล กรรมการสอบปริญาณิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้จน
สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่ได้ให้การสนับสนุนทุนวิจัย
ในครั้งนี้

ขอขอบคุณน้ำใจของพี่ น้อง และเพื่อน ๆ ที่ได้เกื้อกูลช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย
ในการเขียนปริญาณิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา เมตตาจิตของพี่ น้อง และเพื่อน ๆ จักอยู่ในความทรงจำ
ของผู้วิจัยตลอดไป

พรวรรณ สุวรรณรัตน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	2
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
ข้อตกลงในการศึกษาค้นคว้า	3
คานิยามศัพท์	3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	4
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	4
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี เรื่องสามก๊ก	5
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์	5
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์	5
ความหมายของจริยศาสตร์	6
ลักษณะของจริยศาสตร์	6
แนวคิดทางจริยศาสตร์	7
ขอบเขตของจริยศาสตร์	8
จุดมุ่งหมายของจริยศาสตร์	8
คุณค่าของจริยศาสตร์	9
ทฤษฎีทางจริยศาสตร์	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตัวละครความรู้ทางพฤติกรรม และความรู้	
ด้านบุคลิกลักษณะ	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตัวละคร	12

ชนิดของตัวละคร	13
ลักษณะของตัวละคร	13
สถานภาพของตัวละคร	15
บุคลิกภาพและพฤติกรรมของตัวละคร	16
เอกสารความรู้ด้านพฤติกรรม	16
เอกสารความรู้ด้านบุคลิกภาพ	16
 2 วิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวจริยศาสตร์	23
ตั้งโต๊ะ	23
ประวัติชีวิต	23
พฤติกรรม	24
บทบาท	37
ลิโป้	40
ประวัติชีวิต	40
พฤติกรรม	42
บทบาท	48
ยี่เอ็ง	51
ประวัติชีวิต	51
พฤติกรรม	52
บทบาท	57
ฮวันเสี่ยว	58
ประวัติชีวิต	58
พฤติกรรม	61
บทบาท	69

จิวอี้	74
ประวัติชีวิต	74
พฤติกรรม	77
บทบาท	85
โหลซก	87
ประวัติชีวิต	87
พฤติกรรม	90
บทบาท	96
กวนอู	100
ประวัติชีวิต	100
พฤติกรรม	104
บทบาท	114
โจโฉ	119
ประวัติชีวิต	119
พฤติกรรม	126
บทบาท	143
เตียวหุย	146
ประวัติชีวิต	146
พฤติกรรม	149
บทบาท	155
ม้าเจียว	159
ประวัติชีวิต	159
พฤติกรรม	161
บทบาท	166

เล่าปี	168
ประวัติชีวิต	168
พฤติกรรม	173
บทบาท	184
จุ่ง	187
ประวัติชีวิต	187
พฤติกรรม	190
บทบาท	196
ชงเป้ง	198
ประวัติชีวิต	198
พฤติกรรม	203
บทบาท	216
สูมาอี	218
ประวัติชีวิต	218
พฤติกรรม	221
บทบาท	229
ชุนกวน	231
ประวัติชีวิต	231
พฤติกรรม	234
บทบาท	239
3 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	243
อภิปรายผล	244
ข้อเสนอแนะ	246

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	247
ประวัติย่อของผู้วิจัย	251

บทนำ

วรรณคดีเป็นแหล่งประมวลและผสมผสานความคิด ประสบการณ์ และความงามทางวรรณศิลป์ได้อย่างกลมกลืน นอกจากนั้นวรรณคดียังแฝงข้อคิดปรัชญา ตลอดจนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ในการเสนอสิ่งดังกล่าวนี้ วรรณคดีสามารถกระทำได้อย่างแนบเนียน คือ มิได้บอกผู้อ่านโดยตรง แต่แทรกอยู่ในคำพูด หรือพฤติกรรมตัวละคร อันจะทำให้ผู้อ่านได้รับและซึมซาบลึกลงไปพร้อม ๆ กับรสทางวรรณศิลป์ ทำให้เข้าใจโลก เข้าใจชีวิต ดังนั้นนอกเหนือจากจุดมุ่งหมายที่จะเฝ้าอารมณ์ความรู้สึก จนเกิดจินตนาการทำให้ผู้อ่านได้รับสุนทรียะทางรสคำรสความแล้ว อาจกล่าวได้ว่า วรรณคดีได้ทำหน้าที่เป็นเสมือนเครื่องบันทึกพฤติกรรมและแนวทางประพฤติปฏิบัติของสังคม อันได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อของสังคมในสมัยนั้นอีกด้วย ทั้งนี้พฤติกรรมของมนุษย์ที่กระทำสิ่งต่าง ๆ อาจไม่ได้กระทำโดยสภาพแวดล้อมขณะนั้น แต่อาจกระทำไปด้วยจิตสำนึกบางอย่าง การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์โดยผ่านบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีจึงจำเป็นต้องใช้หลักการบางอย่าง และหลักการที่เหมาะสมแก่การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ได้ คือ หลักการทางจิตวิทยา

หลักการทางจิตวิทยาจะชี้ให้เห็นว่าการประพฤติของมนุษย์ในการดำเนินชีวิตนั้นอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรควร อะไรไม่ควร ดังคำกล่าวของ วชิร อินทสระ (2518 : 3) ที่กล่าวว่า จิตวิทยาช่วยตีค่าของมนุษย์โดยมองทางอุปนิสัยใจคอ และความประพฤติตามที่บุคคลผู้นั้นสมควรกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ วิศว์ วิศนเวทย์ (2526 : 23 - 24) ที่มองพฤติกรรมของมนุษย์จะวัดหรือตัดสินได้ต้องอาศัยคุณค่าและข้อเท็จจริงจากพฤติกรรมมนุษย์ ดังนั้น การที่จะมองเห็นและเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ได้ จึงต้องอาศัยหลักการทางจิตวิทยาเป็นพื้นฐาน

สามก๊ก เป็นวรรณคดีเอกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงเล็งเห็นว่า วรรณคดีจีนเป็นสื่อในการปกครอง การศึกษา การอบรมและ

ชนบธรรมนิยมประเพณี (สิทธิ พิณภูวคต และรัตนทัตย์ สัจจพันธุ์. 2523 : 28) จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นผู้อำนวยการในการแปลเป็นภาษาไทย อันเป็นการนำพงศาวดารจีนมาแปลเป็นภาษาไทยครั้งแรก งานแปลในครั้งนั้นนับเป็นงานสำคัญของราชบัณฑิตทั้งฝ่ายไทยและจีน กล่าวคือ ผู้แปลเป็นนักปราชญ์จีน และนักปราชญ์ฝ่ายไทยเป็นผู้เรียบเรียงและอุปถัมภ์การแปล จนเป็นแบบฉบับของการแปลเรื่องจีนต่อ ๆ มา (ชวัญดี รักพงษ์. 2530 : 33) สามก๊กเป็นเรื่องที่แต่งดีและมีคุณค่า มีความโดดเด่นในเรื่องภาษา มีการใช้สำนวนภาษาสละสลวยทั้งเป็นเรื่องสนุกสนานชวนติดตาม แสดงกลยุทธ์เกี่ยวกับการศึกสงคราม และยังให้ข้อคิดเกี่ยวกับมนุษย์ทั้งด้านจิตใจ และความประพฤติ (รัตนทัตย์ สัจจพันธุ์. 2520 : 332 - 333)

พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก มีความโดดเด่นและมีบทบาทสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัย และความต้องการภายในจิตใจ เมื่อหยิบยกเอามาพิจารณา โดยอาศัยหลักการทางจริยศาสตร์ ย่อมสามารถมองเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่กับเจตนา จิตสำนึกของตัวละคร ตลอดจนสภาพการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง การศึกษาตามแนวจริยศาสตร์ นอกจากจะช่วยให้เข้าใจถึงสิ่งที่แอบแฝงการกระทำนั้น ๆ ยังเป็นการทำให้เข้าใจจิตใจของมนุษย์โดยแท้ อันจะเป็นทางให้บังเกิดความรู้ ความเข้าใจในชีวิต และโลก

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวจริยศาสตร์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวจริยศาสตร์ ทำให้เข้าใจถึงเหตุผลของการกระทำอันเป็นแนวทางที่กระทำให้บังเกิดความรู้ความเข้าใจชีวิตและโลกได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวិเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ซึ่งเสนอไว้ในเค้าโครงบริบูรณ์หนังสือจำนวน 40 ตัว ปรากฏว่ามีตัวละครบางตัวที่ไม่มีบทบาทเด่นเชิงจริยศาสตร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร โดยพิจารณาจากตัวละครที่มีบทบาทเด่นเชิงจริยศาสตร์จากวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) จากตัวละครจำนวน 15 ตัว ดังนี้

ตั้งโต๊ะ	ลิโป้	ยี่เอ็ง	ฮวันเสี้ยว	จิวอี้
โลซก	กวนอู	โจโฉ	เตียวหุย	ม้าเจียว
เล่าปี่	จูสง	ซงเบ้ง	ซุนกวน	สุมาอี้

ข้อตกลงในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวจริยศาสตร์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เฉพาะพฤติกรรมและเหตุผลในการกระทำของตัวละครที่มีบทบาทเด่นในเชิงจริยศาสตร์เท่านั้น

คำนิยามศัพท์

จริยศาสตร์ หมายถึง การศึกษาคุณค่าทางพฤติกรรมทั้งด้านร่างกายและจิตใจของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

พฤติกรรม หมายถึง คำพูด ความรู้สึกนึกคิด การกระทำ ของตัวละครที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

พฤติกรรมภายนอก หมายถึง พฤติกรรมที่กระทำด้วยความรู้สึกตัว มีเจตนาและผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้

พฤติกรรมภายใน หมายถึง พฤติกรรมภายในใจของมนุษย์ที่ผู้อื่นไม่สามารถ สังเกตได้โดยตรง จะรู้เฉพาะเจ้าตัวเท่านั้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูล จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์
2. ศึกษาพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ที่กำหนดไว้ในขอบเขตการศึกษาอย่างละเอียด
3. ศึกษาพฤติกรรมและบุคลิกภาพของตัวละคร ซึ่งได้แก่ การกระทำ การแสดงออก ความรู้สึกนึกคิด และปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมของตัวละคร
4. วิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครโดยอาศัยแนวทางจริยศาสตร์ในสิ่งที่เป็นคุณค่าทางพฤติกรรมในด้านร่างกาย และด้านจิตใจ ซึ่งศึกษาจากบุคลิกภาพ และบทบาทของตัวละคร
5. เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวทางจริยศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องสามก๊ก
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตัวละคร ความรู้ทางพฤติกรรม และความรู้ด้านบุคลิกภาพ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องสามก๊ก

วรรณคดีเรื่องสามก๊ก ได้รับความนิยมและความสนใจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะ การศึกษาถึงพฤติกรรมของตัวละคร มีผู้สนใจวิจัยดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2529 ทศนะศรี โสมะเกษตริน (2529 : 7) ได้ศึกษาความสามารถ ในการนันทนาการของแม่ทัพเอกในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) พบว่า ตัวละคร ที่เป็นแม่ทัพเอกทั้งสิ้น ได้แก่ โจโฉ จิวยี่ ชงเบ้ง และสุมาอี้ ต่างก็มีความสัมพันธ์ของผู้นำทางทหารครบถ้วน เพียงแต่มีมากบ้างน้อยบ้างตามบทบาทของตัวละคร ผู้แต่งยังเน้นคุณสมบัติเด่นของตัวละครแต่ละตัว คือ โจโฉ เป็นผู้นำทางทหารที่มีความสัมพันธ์เด่นด้านความคิดริเริ่ม กล้าหาญ อดทน จิวยี่ มีความสัมพันธ์เด่นด้านความคิดริเริ่ม ชงเบ้งมีความสัมพันธ์เด่นด้านความรู้ และสุมาอี้มีความสัมพันธ์เด่นด้านความอดทน

นอกจากนี้ มานิตย์ เสงี่ยมพรพาณิชย์ (2522 : 147) ยังได้ศึกษาผู้นำกับการบริหาร ในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก พบว่า วรรณคดีเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะความรู้หรือคำสอนเฉพาะใน ส่วนที่เกี่ยวกับผู้นำการบริหาร มีส่วนคล้ายกับแนวความคิดทางปรัชญาการเมืองของแมคเคย์ เวลส์ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาวิเคราะห์

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดี เรื่องสามก๊กเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึง อุบนิสัยใจคอ อุดมคติ ความคิดของตัวละคร ในแง่มุมที่ แตกต่างกันไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์

2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับทางจริยศาสตร์ จริยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ในเรื่องความดี ความมีคุณค่าอย่างมีเหตุผล จึงมีผู้ให้การศึกษา ได้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

2.1.1 ความหมายของจริยศาสตร์ จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับหลักการ
 ค่านิยมชีวิต จึงมีผู้ให้ความหมาย ดังนี้ อินทสระ (2518 : 2) กล่าวว่า จริยศาสตร์เป็นวิชา
 หรือตำราที่ว่าด้วยอะไรควรเว้น อะไรควรทำ อะไรผิด อะไรถูก อะไรดี อะไรชั่ว ของมนุษย์
 ซึ่งสอดคล้องกับ สุเมธ เมธาวิทยกุล (2534 : 69) ได้ให้ความหมายจริยศาสตร์ว่า เป็นการ
 ประเมินคุณค่าความประพฤติของมนุษย์ว่า ดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ควรทำหรือไม่ควรทำ ส่วน
 วิศรุต วิศรุตเวทย์ (2526 : 23) ให้ความหมายว่า จริยศาสตร์เป็นวิชาเกี่ยวกับความประพฤติหรือ
 พฤติกรรมของมนุษย์ และกীরติ บุญเจือ (2523 : 3) ให้ความหมายว่า จริยศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วย
 ความประพฤติ (conduct) พฤติกรรม (behavior) และมโนธรรม (conscience) อันเป็น
 แนวทางพึงปฏิบัติของมนุษย์ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2525 : 1) บุญย นิลเกษ (2525 : 23)
 อุทัย ทองพูน (2528 : 5) บุญมี แท่นแก้ว (2530 : 139) และมาลี ศรีเพชรภูมิ
 (2536 : 108) ได้อธิบายความหมายของจริยศาสตร์สรุปได้ว่า จริยศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์ที่
 ศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต หรือหลักการของการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ใน
 ลักษณะถูกหรือผิดของการประพฤติ โดยมีการประเมินค่าตามเงื่อนไขทางพฤติกรรม รวมทั้งการค้นหา
 อุดมคติที่มนุษย์ควรยึดเป็นหลักการในการอยู่ร่วมกัน

จากนิยามข้างต้น จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่พยายามกำหนดคุณค่าทาง
 พฤติกรรมทั้งทางกายและจิตใจที่มนุษย์จำเป็นต้องมีเกณฑ์ปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า
 จริยศาสตร์หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการประพฤติปฏิบัติ หรือพฤติกรรมและคุณค่าของ
 มนุษย์

2.1.2 ลักษณะของจริยศาสตร์ เนื่องจากจริยศาสตร์เกี่ยวข้องกับ
 จริยธรรมของมนุษย์ แต่มนุษย์มีอิสระและมีความคิด ความรู้สึกเป็นของตนเอง ลักษณะของจริยศาสตร์
 จึงเป็นเรื่องของพฤติกรรมถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว มีคุณหรือมีโทษ ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิหน้าที่
 คุณธรรม เสรีภาพ และการรับผิดชอบในสังคมด้วย

วสิน อินทสระ (2518 : 15) ได้ศึกษาลักษณะของจริยศาสตร์
 พบว่า ลักษณะของจริยศาสตร์จะเน้นหนักในเรื่องความดี ความมีคุณค่า ของพฤติกรรมมนุษย์ แต่

เนื่องจากจริยศาสตร์มีขอบเขตที่กว้างขวางมาก จึงได้เกี่ยวข้องกับจริยธรรมต่าง ๆ รวมทั้งอุดมคติ และจุดหมายปลายทางแห่งชีวิตของมนุษย์ด้วย นอกจากนี้ลักษณะสำคัญของจริยศาสตร์จะไม่เกี่ยวข้องกับ ข้อเท็จจริงที่เป็นจริง เช่น วิทยาศาสตร์ แต่จะเกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่ทำให้ชีวิตมนุษย์มีระเบียบ สูงส่งในคุณค่าแห่งพฤติกรรมมนุษย์

ต่อมา บุญย นิลเกษ (2525 : 60 - 64) ได้อธิบายถึงแนวทางการจัดแบ่งลักษณะทั่วไป แบ่งเป็นความถูกและความผิด เป็นสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งดีงาม เป็นระดับของความดี เป็นสิทธิ์และหน้าที่ เป็นหน้าที่และคุณธรรม เป็นกรรมดี กรรมชั่วและผลของกรรม

ลักษณะของจริยศาสตร์จึงเป็นหลักการที่มีใช้เกี่ยวกับรูปธรรมหรือนามธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หากแต่เกี่ยวข้องทั้งสองด้านที่จะทำให้มนุษย์พบกับความสำเร็จในความสำเร็จ ความมีคุณค่าของชีวิต

2.1.3 แนวคิดทางจริยศาสตร์ จริยศาสตร์มีลักษณะของการค้นหาหลักการพื้นฐาน และความคิดเบื้องต้นของการกระทำของมนุษย์ ซึ่งศักดิ์ชัย นิรุฒาร์ (2525 : 5 - 6) ได้เสนอแนวคิดทางจริยศาสตร์ไว้ 3 แนวคิด คือ

1. จริยศาสตร์พยายามแสวงหาหลักการที่มนุษย์สามารถนำมาใช้ตัดสินใจได้ว่า อะไรคือการกระทำที่ถูกต้อง มีค่าควรแก่การปฏิบัติ โดยไม่ได้เน้นความสำคัญว่าสังคมยอมรับหลักการนั้นหรือไม่ และไม่สนใจความเห็นของคนส่วนใหญ่เกี่ยวกับหลักการนั้นเป็นอย่างไร แต่จะเสนอว่าความเห็นของคนส่วนใหญ่ควรเป็นอย่างไร

2. จริยศาสตร์เป็นเรื่องของเหตุผลที่แสดงทัศนะในการมองโลก มองชีวิต จริยศาสตร์จึงพยายามที่จะแสวงหาคำตอบที่ชัดเจนให้กับปัญหาที่ว่า ชีวิตที่ดีสำหรับมนุษย์เป็นอย่างไร และควรปฏิบัติอย่างไร

3. จริยศาสตร์ จะมีลักษณะของการเสนอแนวทางการดำเนินชีวิต และการประพฤติปฏิบัติ เช่น อาจบอกว่า ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่มีความสุข

แนวความคิดทางด้านจริยศาสตร์ จึงเป็นการเสนอทัศนะอย่างมีเหตุผล และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

2.1.4 ขอบเขตของจริยศาสตร์ เมื่อจริยศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จึงจำเป็นต้องกำหนดกฎเกณฑ์ทางจริยศาสตร์ไว้เป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งบุญย นิลเกษ (2525 : 54 - 55) ได้อธิบายถึงขอบข่ายของจริยศาสตร์ว่า ก่อนที่จะกำหนดหลักการทั่วไปทางจริยศาสตร์ควรคำนึงถึงพฤติกรรม อารมณ์ เจตจำนง เพราะจริยศาสตร์ต้องให้คำตอบที่แน่นอนว่า อะไรคือความถูกต้อง อะไรคือความผิด อะไรคือหน้าที่ อะไรคือคุณธรรม

ในการศึกษาขอบเขตของจริยศาสตร์ บุญย แทนแก้ว (2530 : 149 - 150) ได้จัดแบ่งไว้ 3 ประเด็น คือ

1. อภจริยศาสตร์ (Meta ethics) เป็นจริยศาสตร์ที่ศึกษาถึงเรื่องธรรมชาติของความคิด การนิยามความคิด ความดีมีจริงหรือไม่ ความดีสูงสุดเป็นอย่างไร และความคิดนั้นคืออะไรและจะตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมได้หรือไม่

2. อุคมคติ (Ideal) เป็นจริยศาสตร์ที่ศึกษาถึงอุดมการณ์อันสูงสุดของชีวิตมนุษย์ โดยศึกษาว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดียิ่งที่สุดสำหรับมนุษย์ มนุษย์ควรทำอย่างไรจึงจะดีที่สุดในชีวิต สมบูรณ์ที่สุด และอะไรคือสิ่งที่ดียิ่งที่สุดที่มนุษย์แสวงหา

3. เกณฑ์การตัดสินคุณค่า (Evaluation of the virtues) เป็นจริยศาสตร์ที่จะศึกษาเรื่องความดีความชั่ว ความถูกต้องความผิด อะไรควรอะไรไม่ควร โดยอาศัยเกณฑ์ทางจริยศาสตร์มาตัดสิน

จริยศาสตร์มีขอบเขตดังกล่าวข้างต้น แต่จริยศาสตร์ยังต้องเกี่ยวข้องกับโดยตรงและโดยอ้อมกับวิชาการแขนงต่าง ๆ เช่น จิตวิทยา ปรัชญา สังคมวิทยา เป็นต้น เพื่อให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.1.5 จุดมุ่งหมายของจริยศาสตร์ จริยศาสตร์ทำให้ค้นพบสิ่งแท้จริงอย่างมีเหตุผล และมีประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ จริยศาสตร์จึงต้องมีจุดมุ่งหมาย ดังที่ วศิน อินทสระ (2518 : 59 - 60) ได้ให้ความสนใจและศึกษาจุดมุ่งหมายของจริยศาสตร์พบว่า จริยศาสตร์ต้องการให้รู้ธรรมชาติ หรือลักษณะความดีอันสูงสุดของมนุษย์ในฐานะสมาชิกของสังคม โดยพิจารณาถึงความดีในส่วนบุคคลและส่วนสังคม ซึ่งทำให้รู้จักความประพฤติทั้งที่ถูกต้องและผิด อันจะก่อให้เกิดการ

ปฏิบัติอันถูกต้องอย่างมีเหตุผล จริยศาสตร์จึงมีอิทธิพลมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และการแก้ ปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านศาสนา รัฐศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย การศึกษา เป็นต้น ำให้ถูกต้องนั้น ย่อมมาจากหลักแห่งศีลธรรม คือ ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง ซึ่งจริยศาสตร์จะช่วย ำให้เกิดความเที่ยงตรง ความถูกต้องนั้นได้ เพราะจริยศาสตร์ต้องการำให้คนทุกคนได้พบกับความดี อันสูงสุด และดำเนินชีวิตที่เป็นประโยชน์

2.1.6 คุณค่าของจริยศาสตร์ การศึกษาจริยศาสตร์เป็นการศึกษำด้วย เหตุผลอย่างมีวิจารณ์ญาณ เพื่อช่วยำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม และมี คุณค่ายั้ต่อชีวิต ซึ่ง สุ่มธ เมธำวิทยกุล (2534 : 79 - 80) ได้อธิบายถึงคุณค่าของการศึกษา จริยศาสตร์ ดังนี้

1. ทำใหู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เพราะการทำดี ถูก ควร เป็นมาตรการประเมินคุณค่าความประพฤติของมนุษย์ที่ สังคมยอมรับ จึงควรยึดถือปฏิบัติเป็นบรรทัดฐานำในการประพฤติตน เพื่อพัฒนาตนำให้สูงขึ้น และเพื่อ ความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้าของสังคม
2. ทำใหู้บุคคลปรับความประพฤติของตนำให้สอดคล้องกับมาตรฐาน แห่งคุณค่าทางจริยศาสตร์ อันเป็นการพัฒนาตนำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี
3. ทำใหู้บุคคลรู้จักคุณค่าของชีวิตำ คุณค่าของความเป็นคนอยู่ที่ใด แล้วเลือกปฏิบัติตามคุณค่าที่ตนปรารถนำนั้ จะทำใหู้ชีวิตมีคุณค่าและมีความหมายตลอดไป
4. การศึกษาถึงกฎธรรมชาติดของชีวิต หรือกฎเกณฑ์ทางจริยศาสตร์ จะทำใหู้ชีวิตพบกับความจริง เพราะความจริงเป็นสิ่งที่ชีวิตต้องการ ซึ่งจะทำใหู้ชีวิตสมบูรณ์ขึ้น

2.1.7 ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ ชัยวัฒน์ อติพัทธ์ (2523 : 42 - 52) ได้กล่าวว่ำจริยศาสตร์เป็นแขนงหนึ่งของปรัชญาที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ำในด้านความดี ความชั่ว และควำมมีคุณค่าของชีวิต ซึ่งนักปรัชญาได้เสนอทฤษฎีว่ำดังที่ เบลำโต (Plato) กล่าวว่ำ "ความดีคือ ภาวะสมบูรณ์ของชีวิต (Perfection) เพราะชีวิตประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ

1. ส่วนแห่งเหตุผล (The rational part) หมายถึง จิตวิญญาณ (soul) อันเป็นบ่อเกิดของสติปัญญา (wisdom)

2. ส่วนเวทนา หรือความรู้สึก (The feeling part) หมายถึง
ที่รวมของความรู้สึกต่าง ๆ อันเป็นบ่อเกิดของคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา

3. ส่วนแห่งความอยาก (Desiring part) หมายถึง เป็นที่ตั้ง
ของกิเลสตัณหา และความปรารถนา ซึ่งจะต้องถูกควบคุมด้วยเหตุผล เปเลโตมีทรรศนะว่าการกระทำ
ใดที่จะนำไปสู่ภาวะสมบูรณ์ ถือว่าเป็นความดี และการกระทำที่ทำให้ห่างไกลภาวะความสมบูรณ์นั้นถือว่า
เป็นความชั่ว ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหลักจริยศาสตร์ของเปเลโต (Plato) เป็นคุณธรรม 3 ประการ คือ

1. สติปัญญา (Wisdom)
2. ความเข้มแข็ง (Courage)
3. การรู้จักควบคุมตัวเอง (Self - control)

อริสโตเติล (Aristotle) มีทรรศนะทางจริยศาสตร์ว่าความดี ความมีเหตุผล
เป็นคุณสมบัติอันมีค่าของมนุษย์ที่จะทำให้เกิดความผาสุกได้โดยพลังของเหตุผลเพราะเหตุผลคือ อานาจ
การรู้การเข้าใจอันหลักแห่งความถูกต้อง (Right) ของการปฏิบัติในสายกลาง

ส่วนอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ได้กล่าวถึงทรรศนะทาง
จริยศาสตร์ โดยถือหลัก ดี - ชั่ว ถูก - ผิด เป็นสิ่งที่อยู่แน่นอนตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเทศะ
ส่วนความชอบไม่ชอบของใคร คือหลักความดีในตัวมันเองมิใช่เพราะความชอบใจหรือเพราะผลที่ปรากฏ

นอกจากนี้ อมร าสภณวิเชษฐวงศ์ (2520 : 262 - 263) ได้จัดความ
แตกต่างระหว่างความดี และความจำเป็นออกเป็นทฤษฎีทางจริยศาสตร์ 4 ทฤษฎี คือ

1. หน้าที่เป็นมาตรฐานของจริยธรรม ทฤษฎีนี้ถือว่าความดี และความชั่ว
ขึ้นอยู่กับเจตจำนง หรือเจตนา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลของการกระทำ ถ้ามีเจตนาดีการกระทำนั้นก็จัด
ว่าดี แต่ถ้ามีเจตนาชั่วจากการกระทำนั้นก็จัดว่าชั่ว คนเราจึงควรตั้งใจทำหน้าที่ของตนให้ดี และใน
การทำหน้าที่นั้นไม่ควรหวังผลอย่างอื่นตอบแทน แต่เป็นการทำหน้าที่เพื่อหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา
สำเร็จเรียบร้อยถือว่าการกระทำถูกต้อง แต่ถ้าไม่ตรงต่อหน้าที่ที่มีความบกพร่องในหน้าที่ หรือ
ก้าวล่วงหน้าที่ของผู้อื่นถือว่าการกระทำผิด

2. ความสุขเป็นมาตรฐานของจริยธรรม ทฤษฎีนี้ถือว่าความดี และความชั่ว
ตัดสินได้จากผลของการกระทำ การกระทำที่ก่อให้เกิดความสุข หรือให้สุขประโยชน์แก่ตนเอง และ
ผู้อื่นเป็นความดีการกระทำที่ก่อให้เกิดความทุกข์ หรือเสียประโยชน์ของตนเอง และผู้อื่นเป็นความชั่ว

3. ความอยู่รอดเป็นมาตรฐานของจริยธรรม ทฤษฎีนี้ถือว่าความอยู่รอด หรือการรักษาตัวรอด และการปรับตัวได้เป็นมาตรฐานในการตัดสินความดี ความชั่ว หรือ ความถูกความผิดการกระทำที่ช่วยให้ตนเอง และสังคมอยู่รอดได้การกระทำนั้นเป็นความดี ส่วนการกระทำที่ตรงกันข้ามเป็นความชั่ว

4. การพัฒนาตนเอง เป็นมาตรฐานของจริยธรรม ทฤษฎีนี้ถือว่าการพัฒนา ธรรมชาติของมนุษย์เป็นมาตรฐานตัดสินความดี และความชั่ว หรือความถูกและความผิด ธรรมชาติ ของมนุษย์นั้นประกอบด้วยเหตุผล ความคิด ที่มีการเปลี่ยนแปลงของสังคม อันเป็นการกระทำที่ยก ระดับจิตใจให้เข้าใจมองแท้ถึงกฎธรรมชาติดังกล่าวจัดเป็นความดีส่วนการกระทำที่ไม่ช่วยให้เข้าใจ กฎธรรมชาตินั้นเป็นความชั่ว

ดังนั้นจริยศาสตร์จึงเป็นปรัชญาที่ว่าด้วยความประพฤติของมนุษย์ที่มีหลักการอยู่ร่วมกัน ทฤษฎีจริยศาสตร์จะช่วยตีคุณค่าของมนุษย์ตามที่บุคคลแสดงออกมาว่าอะไรควรทำ อะไรควรเว้น อะไรถูก อะไรผิด อะไรชั่ว

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์ การศึกษาจริยศาสตร์ในวรรณคดีมีผู้ให้ ความสนใจและศึกษาไว้ดังสรุปเป็นแนวทางการศึกษาได้ดังนี้

เหรียญทอง สมศักดิ์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเชิงวิจารณ์แนวคิด ทางจริยศาสตร์ในวรรณกรรมของสุนทรภู่ พบว่า วรรณกรรมของสุนทรภู่มิแนความคิดทางจริยศาสตร์ ในเรื่องความดี ความชั่ว และมีหลักจริยธรรมในการปกครอง การครองเรือน วรรณกรรมของ สุนทรภู่จึงเป็นงานสร้างสรรค์ทางปัญญา เสนอข้อคิด คำคม สุภาษิต ที่มีหลักการและมีเหตุผล จึงจัด เป็นคำสอนที่เป็นอมตะมีคุณค่าควรแก่การจดจำ แล้วนำมาปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผลดีแก่ตนเองและผู้อื่น โดยวรรณกรรมเหล่านั้นจะมีลักษณะที่กำหนดให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการกระทำ ให้มีความรับผิดชอบ ต่อการกระทำของตน ซึ่งมนุษย์จะเป็นผู้มีอิสระในการกำหนดทิศทางของตนเอง แล้วดำเนินชีวิตอย่าง มีเหตุผลเพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

ต่อมา สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจและคณะ (2531 : 56) ได้ให้ความสนใจ ศึกษาเป็นรายงานการวิจัย วิเคราะห์จริยศาสตร์ในวรรณคดีนิทานอีสาน โดยรวบรวมจากวรรณคดี

อีสานที่ปรากฏสรุปได้ว่า วรรณคดีอีสานมีความเข้าใจและความเชื่อพื้นฐานว่า สภาพความเป็นจริง ประกอบด้วยโลกสวรรค์ โลกมนุษย์ และโลกนรก มนุษย์จะมีการเวียนว่ายตายเกิด ส่วนการกระทำ หรือกรรมเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อผู้กระทำ จากหลักฐานความเชื่อนี้นำไปสู่พันธะทางจริยธรรมว่า คนต้องทำดี มิฉะนั้นจะตกนรกหรือได้รับความทุกข์ยาก ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินว่าการกระทำใดดีหรือไม่ คือผลของการกระทำนั้น จะเป็นการเป็นคนดี คือคนที่กระทำในสิ่งที่ไม่ให้ผลร้ายต่อตนเอง และระบบจริยธรรมนี้ได้ สอดคล้องกับความต้องการสุขสบายซึ่งเป็นเป้าหมายของชีวิตมนุษย์

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตัวละคร ความรู้ทางพฤติกรรมและความรู้ด้านบุคลิกภาพ

การศึกษาตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครตามจริยศาสตร์ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมที่ตัวละครแสดงออกมา ในการศึกษาพฤติกรรมตัวละคนนั้น จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางการวิเคราะห์ตัวละครมาประกอบด้วย แต่จากการศึกษาค้นคว้ายังไม่มีผู้ใดตั้งกฎเกณฑ์ไว้แน่นอนตายตัว ดังนั้นในการศึกษาผู้วิจัยจึงวางแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ตัวละคร โดยรวบรวมจากแนวคิดและบทวิจารณ์ละครทั่ว ๆ ไป ที่มีการวิเคราะห์วิจารณ์ตัวละครด้วย สามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตัวละคร ความรู้ทางพฤติกรรม และความรู้ด้านบุคลิกภาพ

3.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตัวละคร

ในวรรณคดีส่วนใหญ่ ส่วนหนึ่งที่ทำให้เนื้อเรื่องดำเนินไปได้ คือ ตัวละคร ที่ผู้ประพันธ์อาจใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครนั้น ๆ เพราะตัวละครเป็นบุคคลที่ผู้ประพันธ์สมมติขึ้นมา เพื่อให้กระทำพฤติกรรมในเรื่อง ดังที่ พิศมัย ศรีอนุพันธ์ (2526 : 36) ให้ความหมายของตัวละครว่า ตัวละคร หมายถึง ผู้ประกอบพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่อง หรือเป็นผู้ที่ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่อง ซึ่งตัวละครที่ดีต้องมีชีวิตจริง สามารถแสดงบทบาท พูด คิด และมีปฏิริยาเช่นเดียวกับคนจริง ๆ

การแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครมีบทบาทสำคัญในการที่จะศึกษาวิเคราะห์ตัวละคร จึงได้มีผู้ให้ความสนใจศึกษาการวิเคราะห์ตัวละคร ซึ่ง เสาวนุช ภูวนิชย์ (2533 : 16 - 19) ได้อธิบายถึงการวิเคราะห์ตัวละครมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. ชนิดตัวละคร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ตัวละครที่มีลักษณะเป็นแบบตายตัว (typed character)

เป็นตัวละครที่มองเห็นบุคลิกได้เพียงด้านเดียว บางครั้งเรียกตัวละครชนิดแบน (flat character) ตัวละครชนิดนี้ผู้เขียนสามารถเน้นลักษณะเด่นในบุคลิกของตัวละครได้ จึงเป็นตัวละครที่จำได้ง่ายกว่าปรากฏในเรื่องใด เช่น นางอิจฉา นางเอก พระเอก นางฟ้าใจดี เป็นต้น อีกลักษณะหนึ่งที่มีความคงอยู่กับลักษณะตายตัวคือ ความคงที่ (static) เพราะตัวละครชนิดนี้ไม่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตไปตามเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

1.2 ตัวละครประเภทที่มองได้รอบด้าน (well - rounded character)

เป็นตัวละครที่มีลักษณะเหมือนคนจริง ๆ มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ตัวละครชนิดนี้มีแรงผลักดันทางใจ และเหตุผลในการกระทำ มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม และอาจปรับตัวได้ถ้าเลือกที่จะทำเช่นนั้น ตัวละครที่มองได้รอบด้านเป็นตัวละครที่มีการพัฒนา (develop) คือ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทัศนคติ จริยธรรม ความตั้งใจ เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ส่วนมากเกิดจาก "การค้นพบ" หรือ "การเรียนรู้" จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ดำเนินไป และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการศึกษาตัวละครโดยทั่วไปแล้ว จะมีการจัดแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่ง พิคมัย ศรีอนุพันธ์ (2526 : 37) ได้จัดแบ่งประเภทของตัวละครเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวละครเอก คือ ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง หรือเหตุการณ์ของเรื่อง

2. ตัวละครประกอบ คือ ตัวละครที่มีบทบาทในฐานะส่วนประกอบของการดำเนินเรื่อง แต่จะต้องมีการกระทำต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องกับตัวละครเอก เพื่อให้เรื่องดำเนินไปสู่เป้าหมาย โดยอาจจะเป็นการกระทำที่สนับสนุน หรือขัดแย้งกับตัวละครเอกก็ได้

2. ลักษณะของตัวละคร

ลักษณะของตัวละครจะมีความหลากหลาย และมีลักษณะนิสัยของตัวละครที่มีความซับซ้อนทั้งในด้านความคิด ด้านอารมณ์ ดังที่ กุหลาบ มลลิกะมาส (2523 : 112) ได้จัดแบ่งการแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ตัวละครน้อยลักษณะ หมายถึง ตัวละครที่มีนิสัยเพียงอย่างเดียว ไม่แสดงนิสัยอย่างอื่นเลย

2. ตัวละครหลายลักษณะ หมายถึง ตัวละครที่ผู้แต่งสร้างให้มีลักษณะนิสัยหลายอย่าง อาจเป็นนิสัยที่ขัดแย้งกันเองในตัวบุคคลนั้นก็ได้ ซึ่งผู้อ่านอาจจะสังเกตได้จากพฤติกรรมของตัวละครนั้น ๆ

นอกจากนี้ วิพุธ สกวงศ์ (2525 : 63 - 65) ได้เสนอแนวความคิดว่า การพิจารณาตัวละคร มีหลักการพิจารณาความเหมาะสมของตัวละคร ดังนี้

1. ผู้แต่งแสดงภาพของตัวละครให้ผู้อ่านเห็นบทบาทของตัวละคร นิสัยใจคออย่างชัดเจน โดยใช้กลวิธีหลายอย่าง เช่น สังเกตจากพฤติกรรมของตัวละคร และจากบทสนทนา

2. ตัวละครทุกตัวมีบทบาทมากน้อยแล้วแต่ความสำคัญของแต่ละตัว

3. ตัวละครมีลักษณะสมจริง คือมีความคิด ความต้องการเหมือนมนุษย์จริง ๆ เพราะมนุษย์ที่ตีพิมพ์นั้นหาได้ยาก ย่อมมีความบกพร่องมากบ้างน้อยบ้าง ดังนั้นในการพิจารณา ลักษณะนิสัยใจคอตัวละคร จึงต้องคำนึงถึงความสมจริง โดยพิจารณาได้จากการกระทำ การพูด การคิดของตัวละครว่าสมจริงหรือไม่ ผู้แต่งที่เข้าใจธรรมชาติ และความต้องการของมนุษย์ จะแสดงภาพตัวละครได้สมจริงตามฐานะ เพศและวัยของตัวละคร

4. ลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง ควรมีลักษณะคงที่ การเปลี่ยนแปลงนิสัยนั้นเปลี่ยนได้ แต่ควรมีเหตุผลเพียงพอที่จะทำให้เปลี่ยนนิสัยได้เหมือนคนจริง ๆ อาจเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ ประสบการณ์ และเวลาได้

ดังนั้น ในการพิจารณาลักษณะของตัวละคร สามารถพิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ

ก. ลักษณะทางกาย เป็นลักษณะของตัวละครที่เห็นได้ชัดเจน เช่น เพศ วัย รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย และฐานะทางสังคม (วิญญู กองทอง. 2528 : 257)

ข. ลักษณะทางพฤติกรรม เป็นการกระทำที่ตัวละครแสดงออกมานในเรื่อง และการกระทำนั้นจะแตกต่างกันไป โดยตัวละครมีลักษณะทางพฤติกรรม ดังนี้ (สุรีย์ ตั้งสมบูรณ์. 2536 : 105 - 117)

1. ตัวละครที่เป็นตัวของตัวเอง เป็นตัวละครที่สามารถพึ่งตนเอง สามารถตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยใคร หรือไม่ต้องให้ใครตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ แทนตน
 2. ตัวละครที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง เป็นตัวละครที่ไม่สามารถพึ่งตนเอง ไม่สามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตของตนเอง ต้องพึ่งพาผู้อื่น เชื่อฟัง ยอมรับ ปฏิบัติตามความต้องการของผู้อื่น และไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตามลำพังได้
 3. ตัวละครที่ยอมรับความจริง เป็นตัวละครที่เข้าใจตัวเอง รู้ว่าตัวเองเป็นใคร มีความต้องการอะไร อยู่บนสถานการณ์อย่างไร ไม่หลอกตัวเองและไม่พยายามฝันความเป็นจริง
 4. ตัวละครที่ไม่ยอมรับความจริง เป็นตัวละครที่ไม่ยอมรับตัวเอง ไม่ยอมรับความเป็นจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง พยายามหลอกตัวเอง สร้างโลกแห่งความฝันให้ตนเอง และคืนรนเพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นจริง
 5. ตัวละครที่ชอบชมเชยผู้ที่ดีกว่า เป็นตัวละครที่มีคุณสมบัติบางประการเหนือกว่าตัวละครตัวอื่น เช่น มีเงินมากกว่า มีพลังกล้ำเหนือกว่า มีพรรคพวกมากกว่า มีอำนาจมากกว่า หรืออยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ แล้วใช้ความได้เปรียบนั้นทำร้ายผู้อื่นทั้งทางร่างกายและจิตใจ
 6. ตัวละครที่รักศักดิ์ศรีของตน เป็นตัวละครที่ไม่ยอมมาหาใครมาชมเชยรังแก ไม่ยอมมาหาใครมาเหยียดหยามทำลายศักดิ์ศรีของตน
 7. ตัวละครที่ชอบใช้อารมณ์ เป็นตัวละครที่ปล่อยให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลใช้อารมณ์ในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ และมักจะนำผลร้ายมาสู่ตัวเอง
 8. ตัวละครที่โลเล เปลี่ยนความได้ง่าย เป็นตัวละครที่มีความคิดและความต้องการที่ไม่แน่นอน ไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีสาเหตุ
 9. ตัวละครที่มีความโลภ เป็นตัวละครที่อยากได้สมบัติของผู้อื่น จึงวางแผนทำร้ายผู้อื่นเพื่อให้ได้สมบัติมา และมักได้รับผลกระทบตอบสนอง
3. สถานภาพของตัวละคร ได้แก่ สถานภาพทางร่างกาย ทางครอบครัว และทางสังคม

4. บุคลิกภาพและพฤติกรรมของตัวละคร ได้แก่ การกระทำ การแสดงออก ความรู้สึกนึกคิด และปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อมของตัวละคร

3.1.2 เอกสารความรู้ด้านพฤติกรรม

พฤติกรรม เป็นการกระทำ หรือกิจกรรม ทางกาย วาจา ใจ ที่ตัวละครในวรรณคดีแสดงออกมา พฤติกรรมจึงเป็นกิจกรรมที่มนุษย์แสดงออกมา และสามารถสังเกตได้ นักจิตวิทยาได้จัดแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท (สุชาติ สุธรรมรักษ์, 2531 : 7 - 9) ดังนี้

1. พฤติกรรมภายนอก (External or Overt Behavior)

2. พฤติกรรมภายใน (Internal or Covert Behavior)

1. พฤติกรรมภายนอก (External or Overt Behavior)

เป็นพฤติกรรมที่เมื่อกระทำแล้วผู้อื่นสามารถสังเกตได้ เช่น การพูด การร้องไห้ การรับประทานอาหาร การถอนหายใจ เป็นต้น มักเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำมักจะกระทำไปด้วยความรู้สึกตัว กระทำไปโดยเจตนา โดยมีความต้องการของผู้กระทำพฤติกรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม

2. พฤติกรรมภายใน (Internal or Covert Behavior)

เป็นพฤติกรรมภายในใจของมนุษย์ ที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วบุคคลอื่นไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง จะรู้เฉพาะเจ้าตัวเท่านั้น คนอื่นจะล่วงรู้ไม่ได้ พฤติกรรมภายใน ได้แก่ การรับรู้ความรู้สึก การคิด การจำ และการตัดสินใจ เป็นต้น ซึ่งในการศึกษาพฤติกรรมนั้น ส่วนใหญ่จะศึกษาพฤติกรรมภายใน ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกนั่นเอง

3.1.3 เอกสารความรู้ด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะทุกคนมีลักษณะเฉพาะที่ปรากฏให้เห็นและรู้สึกได้ผ่านภาวะที่แตกต่างกัน เช่นมีลักษณะทางกาย ได้แก่ รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย เป็นต้น ลักษณะทางจิต ได้แก่ การจำ การลืม การคิด เป็นต้น ซึ่ง

อัจฉรา สุขารมณ์ (2524 : 90 - 120) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า ลักษณะส่วนรวมของบุคคลใด โดยเฉพาะลักษณะที่นำมารวมลักษณะเฉพาะของคน ๆ นั้น เช่น รูปร่างหน้าตา ท่าทางการแต่งกาย คิพทศ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ทักษะต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการปรับตัวของบุคคล ซึ่งในการศึกษาความรู้ด้านบุคลิกภาพนั้น บุคลิกภาพประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ลักษณะทางกาย หมายถึง ขนาดรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ อันเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล
2. ลักษณะทางใจ หมายถึง ทศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ อุบนิสัย ความจำ ความคิด เป็นต้น
3. ลักษณะทางสังคม หมายถึง ท่าที การปฏิบัติต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
4. ลักษณะทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมความรู้สึก และการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล

นอกจากนี้ ในการศึกษาบุคลิกภาพเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์นั้น ฮิลการ์ด (Hillgard) นักจิตวิทยาผู้มีชื่อเสียงได้รวบรวมและสรุปเป็นทฤษฎีบุคลิกภาพ ดังนี้

1. ความต้องการขั้นปฐมภูมิหรือความต้องการทางกาย (Primary or Viscerogenic needs) เป็นความต้องการทางกายโดยตรง เช่น ความต้องการอากาศ น้ำ อาหาร เพศ การพักผ่อน เป็นต้น
2. ความต้องการขั้นทุติยภูมิหรือความต้องการทางจิตใจ (Secondary of psychologic Needs) จะเกิดขึ้นเมื่อร่างกายไม่ได้รับความพึงพอใจหรือ ขบวนการอินทรีย์ไม่สมดุลย์ ได้แก่
 - 2.1 ความต้องการที่เกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ ความต้องการสะสม จัดระเบียบสิ่งของต่าง ๆ ให้อยู่เรียบร้อย รู้จักประหยัด มัธยัสถ์ ประดิษฐ์และสร้างสิ่งใหม่
 - 2.2 ความต้องการที่แสดงถึงความทะเยอทะยาน มีอำนาจ บรรารณาความสำเร็จและความมีชื่อเสียง ได้แก่ ความต้องการอยากเด่นอย่างดั่ง เอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ต้องการยกย่องชมเชย หลีกเลียงความล้มเหลว การถูกตำหนิ

2.3 ความต้องการที่จะทำในสิ่งที่เกี่ยวกับอำนาจของตน ได้แก่ ความต้องการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ การทำให้ตนมีเอกลักษณ์ต่างจากผู้อื่น

2.4 ความต้องการที่จะก้าวร้าวบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ ความต้องการรุกรานผู้อื่น หลีกเลี่ยงการตำหนิหรือประทุษร้ายตามระเบียบกฎเกณฑ์

2.5 ความต้องการเป็นมิตรกับผู้อื่น ได้แก่ ความต้องการที่จะคบหาสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ช่วยเหลือบุคคลด้อยกว่า ชอบให้ความร่วมมือ

2.6 ความต้องการที่เกี่ยวข้องทางสังคม ได้แก่ ความต้องการจะทำให้ตนได้สนุกสนาน แสวงหาความรู้ อยากรู้ อยากเห็น ต้องการที่จะชี้แจงให้คำอธิบายตีความหมายต่าง ๆ ที่ตนรู้ให้กับผู้อื่นได้รู้ตาม

บริสชอฟ (Brischof) ได้กล่าวถึงทฤษฎีบุคลิกภาพว่า ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเกิดมาจากการกระตุ้นโดยแรงจูงใจในการที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นบุคลิกภาพของบุคคล สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ด้านการถ่อมตน มีลักษณะต่อพลังภายนอก ยอมรับความเจ็บปวด ยอมรับว่าตนเองด้อย อ่อนแอ หมดหวัง ยอมรับคำตำหนิติเตียน
2. ด้านสัมฤทธิ์ผล คือ การทำสิ่งที่ยาก ต้องการเป็นผู้นำ ชอบเอาชนะบุคคลอื่น อยากเห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความคิดเป็นเลิศ มีการแสดงออกว่าตนเองสามารถที่จะประสบความสำเร็จ
3. ด้านการมีมิตรสัมพันธ์ คือ ชอบให้ความร่วมมือ ชอบให้คนอื่นรัก ชอบติดสอยห้อยตามเพื่อนฝูง สนุกสนานร่าเริง และเป็นกันเองกับผู้อื่น
4. ด้านการก้าวร้าว คือ ชอบเอาชนะสิ่งที่บังคับ ชอบแก้แค้น
5. ด้านการพึ่งตนเอง คือ ชอบเป็นอิสระ หนีการบังคับ ไม่รับผิดชอบต่อการรวมกลุ่มเสี่ยงการใช้อำนาจบังคับ ไม่ยอมพึ่งพาผู้อื่น
6. ด้านการเอาชนะ คือ ชอบแสวงหาความลำบากและอุปสรรคเพื่อเอาชนะความล้มเหลวโดยการหันหน้าเข้าต่อสู้
7. ด้านการป้องกันตนเอง คือ ต้องการป้องกันตนเองจากการถูกทำร้าย หรือจากการถูกวิพากษ์วิจารณ์ ตีเตียน

8. ด้านการเป็นผู้ตาม คือ ชอบที่จะสรรเสริญ สนับสนุนผู้ที่เหนือกว่า
9. ด้านการมีอำนาจเหนือผู้อื่น คือ ชอบควบคุม มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น
ชักชวน สั่งหรือบังคับปราบปรามคนอื่น
10. ด้านการแสดงออก คือ ชอบแสดงออกให้ผู้อื่นเห็น ชอบความตื่นเต้น
ทำให้คนอื่นพอใจ
11. ด้านการหลีกเลี่ยงอันตราย คือ หลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ความตาย
มักชอบคาดการณ์ล่วงหน้า
12. ด้านการหลีกเลี่ยงความอับอาย คือ การหลีกเลี่ยงการเสียชื่อเสียง
ถูกเหยียดหยามเย้ยหยัน
13. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น คือ มีความต้องการ เห็นใจ และพึงพอใจที่จะ
ช่วยเหลือบุคคลอื่นที่อ่อนแอกว่าตนเอง
14. ด้านความเป็นระเบียบ คือ ชอบทำสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบอยู่เป็นที่
วางแผนก่อนลงมือทำงาน ทักษะชีวิตของตนเองให้เป็นไปอย่างมีแบบแผนต่อเนื่องสม่ำเสมอ
15. ด้านการร่าเริงสนุกสนาน คือ ชอบที่จะสนุกสนาน แสวงหาความ
เบิกบานพ้นจากความเครียด
16. ด้านการกล่าวโทษขัดท้อผู้อื่น คือ การที่จะกล่าวหา กัดกันบุคคลที่
ด้อยกว่า
17. ด้านการมีประสาทสัมผัส คือ นิยมชมชอบในการเสาะแสวงหาการ
แสดงออกซึ่งประสาทสัมผัสทั้งห้า
18. ด้านเพศตรงข้าม คือ การสร้างสัมผัสแบบความรักและมีเพศสัมพันธ์
กับเพศตรงข้าม
19. ด้านการขอความช่วยเหลือ คือ การให้ผู้อื่นแสดงการปลอบใจอยู่ใกล้ ๆ
ตนเอง
20. ด้านการขอความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ คือ ชอบถามคำถามอยู่เสมอ
ต้องการเป็นผู้คิดค้น ประดิษฐ์ วิเคราะห์

ต่อมา มาสโลว์ (Maslow) ได้ศึกษาและเชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์สามารถอธิบายได้ หากมนุษย์ได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตน ซึ่งความปรารถนาความต้องการนั้นอาจติดตัวมาแต่กำเนิด และจะสูงขึ้นเป็นลำดับ มาสโลว์เรียงลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต้นไปสู่ความต้องการขั้นต่อไปไว้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs)

4. ความต้องการได้รับยกย่องนับถือ (Esteem Needs)
5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self - actualization Needs)

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุด และเห็นได้ชัดที่สุดจากความต้องการทั้งหมด เป็นความต้องการที่ช่วยการดำรงชีวิต ความพึงพอใจที่ได้รับในขั้นนี้จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการในขั้นที่สูงกว่า และถ้าบุคคลใดประสบความล้มเหลวที่จะสนองความต้องการพื้นฐานนี้ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้น

2. ความต้องการความปลอดภัย เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย ได้รับ ความพึงพอใจแล้วบุคคลก็จะพัฒนาการไปสู่ขั้นใหม่ต่อไป ซึ่งขั้นนี้เรียกว่า ความต้องการความปลอดภัย หรือความรู้สึกมั่นคง (Safety of security)

3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการนี้จะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายและความต้องการความปลอดภัย ได้รับการตอบสนองแล้วบุคคล ต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์ ภายนอกครอบครัวหรือกับผู้อื่น สมาชิกภายในกลุ่มจะเป็นเป้าหมายสำคัญสำหรับบุคคล กล่าวคือ บุคคล จะรู้สึกเจ็บปวดมากเมื่อถูกทอดทิ้งไม่มีใครยอมรับ หรือถูกตัดออกจากสังคม ไม่มีเพื่อน

4. ความต้องการได้รับความยกย่องนับถือ เมื่อความต้องการได้รับความรักและการให้ความรักแก่ผู้อื่นเป็นไปอย่างมีเหตุผล และทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจแล้ว ในขั้นที่ 3 ก็จะลดลง และมีความต้องการในขั้นต่อไปมาแทนที่ กล่าวคือ มนุษย์ต้องการที่จะได้รับความยกย่องนับถือออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นความต้องการนับถือตนเอง (Self - respect) ส่วนลักษณะที่สอง เป็นความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from Others)

4.1 ความต้องการนับถือตนเอง คือ ความต้องการมีอำนาจ

มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความแข็งแรง มีความสามารถในตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นและมีความเป็นอิสระ และมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภารกิจต่าง ๆ มีชีวิตที่เด่นดัง

4.2 ความต้องการได้รับการนับถือยกย่องจากผู้อื่น คือ ความต้องการ

มีเกียรติยศ การได้รับยกย่อง ได้รับการยอมรับ ได้รับความสำเร็จ มีสถานภาพ มีชื่อเสียง เป็นที่กล่าวขานและเป็นที่ชื่นชมยินดี มีความต้องการที่จะได้รับความยกย่องชมเชย ในสิ่งที่กระทำซึ่งทำให้รู้สึกว่าคุณค่าความสามารถของตนได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ถ้าความต้องการลำดับขั้น

ก่อน ๆ ทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างมีประสิทธิภาพ ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้น เพราะเป็นความปรารถนาในทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งบุคคลสามารถจะได้รับอย่างเหมาะสม บุคคลซึ่งประสบผลสำเร็จในขั้นสูงสุดนี้จะใช้พลังงานอย่างเต็มที่ ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเอง จะกระทำพฤติกรรมตรงกับความสามารถของตน กล่าวคือ การเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง เป็นความต้องการอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะบรรลุถึงจุดสุดยอดสูงสุดตามศักยภาพของตน

นอกจากนี้ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้กำหนดโครงสร้างของจิต ซึ่งเป็นฐานบุคลิกภาพของมนุษย์ ประกอบด้วย อิด (Id) อีโก (Ego) และซูเปอร์อีโก (Super Ego) ที่สัมพันธ์ต่อกันสรุปได้ดังนี้

อิด เป็นโครงสร้างที่ถูกควบคุมด้วยสัญชาตญาณ ซึ่งเป็นสิ่งที่ปลดปล่อยความเครียดและสนองความต้องการทางกาย โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรม ศีลธรรม หรือความรับผิดชอบแต่อย่างใด

เป็นเพียงความอยากอันเกิดจากแรงขับของสัญชาตญาณเท่านั้น เปรียบได้กับสันดานดิบของมนุษย์ที่มีมาแต่กำเนิดและเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตสำนึกของคน

อีโก้ เป็นโครงสร้างที่มีเหตุผลมีความจริงความต้องการเป็นหลัก เป็นตัวผสมผสานระหว่างอีโดและซูเปอร์อีโก้ อีโก้จะทำหน้าที่ควบคุมความอยากของอีโด ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ให้ปรากฏออกมาภายนอก ในขณะที่เดียวกันความอยากของซูเปอร์อีโก้เมื่อไม่เกิดผล จะทำให้เจ้าตัวเกิดความกังวล อีโก้จะช่วยลดความกังวลนั้นโดยใช้กลวิธีนานาในการป้องกันตัว เพื่อผ่อนคลายความเคียดแค้นแต่ไม่ได้แก้ปัญหา เมื่อการใช้กลวิธีนานาในการป้องกันตัวไม่ได้ผล ในกรณีที่ใช้กลวิธีนานาในการป้องกันตัวบ่อยเข้า คนเราก็พยายามแก้ปัญหาโดยใช้การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และหน้าที่ในการดำรงชีวิตของตนเอง ซึ่งจะลดปัญหาต่าง ๆ ลงได้ในที่สุด

ซูเปอร์อีโก้ เป็นโครงสร้างที่ถูกควบคุมด้วยมโนธรรม วัฒนธรรม ประเพณี และจรรยาบรรณของสังคม พฤติกรรมที่ถูกควบคุมด้วยซูเปอร์อีโก้จะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความยับยั้งชั่งใจ ไตร่ตรอง พิจารณา เป็นโครงสร้างที่ได้มาจากการเรียนรู้ อบรมสั่งสอน และต้องพึงพาอาศัยผู้ใหญ่และบุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา จึงวิตกว่าคนอื่นจะไม่รักไม่ให้ความดูแลเอาใจใส่ ทำให้ตนเองต้องพยายามปรับตนเอาใจบุคคลอื่น ไม่ทำในสิ่งที่เขาห้าม ทำในสิ่งที่เขาว่าดีงาม แม้จะต้องสละความพอใจบางอย่างของตนก็ตาม จึงจัดเป็นจิตระดับสูง ที่เป็นตัวจูงใจให้มนุษย์ทำความดี ให้มีจริยธรรม และคุณธรรม ดังนั้นคนที่มีซูเปอร์อีโก้มากเกินไปจะเป็นคนระมัดระวังตัว ไม่กล้าตัดสินใจทำสิ่งใด เพราะกลัวผิดศีลธรรม และประเพณี ทำให้บุคคลนั้นเป็นคนวิตกกังวลเกินกว่าเหตุ และเกิดความเครียด ถ้าหากเขารู้จักใช้เหตุผลภาวะความเครียดก็จะลดลงได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดี เรื่องสามก๊กตามแนวทางจิตวิทยา โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของตัวละครในแนวทางจิตวิทยา ดังต่อไปนี้

1. ประวัติชีวิต
2. พฤติกรรม
3. บทบาท

วิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวจิตวิทยา

การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครตามแนวจิตวิทยาศึกษาจากประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติชีวิต
2. พฤติกรรม
3. บทบาท

ตั๋งโต๊ะ

1. ประวัติชีวิต

ตั๋งโต๊ะหรือตั้ง - จิ้งหยิ่ง - โต๊ะ เกิดที่เมืองหลินเคาในมณฑลกานซู เป็นเจ้าเมืองซีหลง ได้ยกกองทัพมาช่วยปราบโจรโพกผ้าเหลืองได้สำเร็จ เมื่อพระเจ้าเลนเต้สวรรคต ขุนนางจึงอัญเชิญฮ่องจูเปียนราชบุตรเอกเสวยราชสมบัติ แต่ภายในราชสำนักเกิดการจลาจล เนื่องจากชนชั้นที่ทั้งสืบต้องการมีอำนาจ โฮจิ้นผู้สำเร็จราชการจึงมีหนังสือให้หัวเมืองต่าง ๆ มาช่วยปราบพวกชนชั้นที่ ตั้งโต๊ะได้ยกกองทัพจำนวนมากมาช่วยเหลือและมุ่งหวังที่ยึดครองราชสมบัติ เมื่อปราบปรามพวกชนชั้นที่ได้แล้ว ตั้งโต๊ะมีอำนาจมากขึ้นจึงคิดกำจัดฮ่องจูเปียนออกจากราชสมบัติ แล้วยกฮ่องจูเปียนขึ้นครองราชย์แทน เพื่อว่าตั้งโต๊ะจะได้มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการบริหารของเมืองลกเอี้ยงทั้งหมด แต่มีขุนนางชื่อเต็งหวงวน เจ้าเมืองเต็งจิ๋วคัดค้าน ตั้งโต๊ะจึงวางแผนกำจัดเต็งหวงวนได้ โดยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากลิโป้บุตรบุญธรรมของเต็งหวงวน และต่อมาตั้งโต๊ะยังได้ลิโป้มาเป็นบุตรบุญธรรมของตน

ตั้งโต๊ะเมื่อมีอำนาจมากขึ้นจึงได้ทำการถอดฮ่องจูเปียนออกจากราชสมบัติ แล้วตั้งฮ่องจูเปียนพระชนษา 9 ขวบขึ้นเสวยราชย์แทน ถวายพระนามว่า พระเจ้าเหียนเต้ (พ.ศ. 733) ตั้งโต๊ะตั้งตนเองในตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี ผู้สำเร็จราชการบ้านเมือง ถืออำนาจสิทธิ์การทหารยับยั้ง ช่มเหงราชบุตรได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ นานา แม้พระนางโฮเซียมเหสีของพระเจ้าเลนเต้กับฮ่องจูเปียน ตั้งโต๊ะก็สั่งให้ฆ่า ความโหดร้ายและยับยั้งชั่งใจของตั้งโต๊ะ ได้สร้างความ

ไม่พอใจให้กับขุนนางผู้ใหญ่หลายคน จึงคิดที่จะกำจัดตั้งโต๊ะ โดยครั้งแรกโจโฉรับอาสาจะใช้ กระป๋องน้ำดื่มตั้งโต๊ะ แต่ไม่สำเร็จ

ตั้งโต๊ะเป็นคนหยาบช้า เมื่อมีลัทธิเป็นที่ปรึกษา ตั้งโต๊ะจึงเป็นที่เกลียดชัง ของคนมากขึ้น ที่สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนมากคือ การย้ายเมืองหลวงจากเมืองลกเอียง ไปอยู่เมืองเตียนฮั่น ซึ่งลัทธิเสนอให้ตั้งโต๊ะไปทำการวิงวอนขอรับทรัพย์สมบัติของชาวเมืองมาเข้าทูลพระคลัง และจับผู้คนเหล่านั้นฆ่า ตั้งโต๊ะให้ลัทธิยุยงต้อนประชาชนอพยพไปเตียนฮั่น เหล่าทหารช่วงชิงทรัพย์สิน ของชาวบ้าน และกระทำความชั่วร้ายกับภรรยา - ลูกสาวของชาวเมือง นอกจากนี้ตั้งโต๊ะยังให้ทหาร เผาเมืองลกเอียง และให้ลัทธิคุมทหารไปชุดศพระมหากษัตริย์ แล้วเก็บเอาทรัพย์สมบัติที่ฝังไว้กับ ศพบรรทุกเกวียนขนไปเมืองเตียนฮั่น

ตั้งโต๊ะแสดงความมักใหญ่ใฝ่สูง วางอำนาจบาตรใหญ่ และแสดงความโหดร้าย อยู่ตลอดเวลา ทำให้้องขุนนางผู้ใหญ่หาทางกำจัดตั้งโต๊ะ โดยวางแผนหาหนทางเดียวเสี่ยงทำกล- มารยาให้ตั้งโต๊ะและลัทธิเข้าใจผิดต่อกัน และในที่สุดลัทธิก็ฆ่าตั้งโต๊ะได้สำเร็จ

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของตั้งโต๊ะดังกล่าว ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของ ตั้งโต๊ะทั้งภายนอก และภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของตั้งโต๊ะที่ปรากฏเด่นชัดคือ การปฏิบัติต่อคนอื่น และการใช้คำพูด

ในการปฏิบัติต่อคนอื่นตั้งโต๊ะจะแสดงความถือตัว อวดอำนาจ เพราะ เป็นคนไม่รู้จักคุณค่าคน ไม่รู้จักเลี้ยงคนมีฝีมือ ดังเมื่อเล่าปี่ กวนอู เตียวหุย ช่วยชีวิตตั้งโต๊ะในคราว โจรสลัดฆ่าเหลือองไล่ฆ่าตั้งโต๊ะ แต่แทนที่ตั้งโต๊ะจะอุบถกับเลี้ยงไว้เป็นกำลัง ตั้งโต๊ะกลับทำกริยา คุกคามไล่จับถือ ถือว่าเล่าปี่และพวกเป็นพวกหลักลอย ไม่มีตำแหน่งหน้าที่อันใด

"... ตัวนี้เป็นขุนนางตำแหน่งใด ... เล่าปีบอกว่า ...

ข้าพเจ้าจะได้เป็นตำแหน่งที่ขุนนางนั้นหาไม่ได้ ... ตั้งโต๊ะ
ไต่ยืนคั่งนั้นทำกิริยาอุหมั่นมิได้นับถือ"

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 19)

ตั้งโต๊ะจึงแสดงกิริยารังเกียจ โดยมีได้สำนักนางนุชคนที่เล่าปี กวนอู เตียวหุย ได้ช่วยชีวิตตน กิริยา
หยาบช้า ถือตัวของตั้งโต๊ะนั้นเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายรู้จักกันดี ดังที่จูฮี เจ้าเมืองเองฉวน ซึ่งรักใคร่
นับถือเล่าปีมากได้พูดถึงตั้งโต๊ะให้เล่าปีฟังว่า

"... ตั้งโต๊ะนั้นมิได้รู้การหนักเบา มิได้รู้จักคนดีและคนชั่ว มีแต่ถือตัว
ซึ่งท่านจะอยู่ด้วยนั้นหาประโยชน์มิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 19)

เมื่อตั้งโต๊ะเจ้าเมืองซีหลงได้คุมอำนาจทหารจึงคิดอยากได้ราชสมบัติ
ครั้นเมื่อโฮจิ้นกับฮ้วนเสี้ยวคิดกำจัดเหล่าชนที่ทั้งสิบที่กำลังมีอำนาจอยู่ในราชสำนัก โฮจิ้นได้มีหนังสือ
ไปตามหัวเมืองต่าง ๆ ให้นำกองทัพลำบากเข้ามายังเมืองลกเอี้ยงราชธานี เพื่อช่วยปราบปรามกบฏอันที่
ตั้งโต๊ะได้โอกาสก็ยกทัพจำนวนมากเข้ามาตามหนังสือ แต่พอมาถึงกลางทางลึบที่ปรึกษาได้ตั้งข้อ
สังเกตว่า หนังสือที่มีมานั้นเห็นทีจะมีผู้แอบรับสั่ง ตั้งโต๊ะยังไม่ควรยกทัพเข้าไป ควรจะแต่งหนังสือ
เข้าไปกราบทูลขอให้รับสั่งออกมาอีกครั้งหนึ่ง บราภพว่าหนังสือของตั้งโต๊ะถูกกักอยู่ที่โฮจิ้น โฮจิ้นจึง
ปรึกษากับพวกขุนนางว่า ควรให้ตั้งโต๊ะเข้ามาในเมืองลกเอี้ยงหรือไม่ แต่ถ้ายและโลติด ขุนนาง
กล่าวถึงตั้งโต๊ะว่า

"... ตั้งโต๊ะนี้มิใช่เจตนาดี ซึ่งจะให้เข้าในเมืองนี้เห็นจะมีอันตราย
แก่คนทั้งปวง ... ข้าพเจ้าได้เคยรู้ข่าวตั้งโต๊ะมาก่อนว่าเป็น
คนหยาบช้า ถ้าปล่อยเข้ามาในเมืองเห็นจะเกิดจลาจล ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 46 - 47)

โฮจิ้นไม่ฟังคำคัดค้านของผู้ใด จึงถูกพวกชนที่วางแผนแล้วฆ่าเสีย ในขณะที่เกิดความวุ่นวายใน
เมืองหลวงอยู่นั้น พระราชบุตรของจูเปียนกับของจูเหียบก็หนีไปได้ ต่อมาซุยก็กับบินของได้ตามไป
พบจึงเชิญเสด็จกลับ ขณะที่เดินทางมาถึงกลางทางก็พบกับตั้งโต๊ะ ตั้งโต๊ะได้พบกับของจูเหียบครั้งแรก
ก็คิดวางแผนที่จะได้ราชสมบัติด้วยการยกของจูเหียบขึ้นเป็นกษัตริย์

"... หองจูเหียบมีสติปัญญาพูดจากหลักแหลมนัก คุณจะคิดว่าก
 หองจูเหียบออกเสีย จะให้หองจูเหียบเป็นเจ้าแผ่นดินใน
 เมืองลกเอี้ยง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 54)

ตั้งโต๊ะจึงหมั่นคุมทหารมาเที่ยวเล่นในเมืองหลวงบ่อย ๆ และเกลี้ยกล่อมทหารที่เคยอยู่กับโจโฉ
 มาเป็นพวกของตน ตั้งโต๊ะจึงมีท่วงทีที่ริยาที่กำเริบเลิกลาอย่างมากยิ่งขึ้นถึงขนาดที่จะปลดหองจูเหียบ
 ออกจากราชบัลลังก์

"... เราจะยกหองจูเหียบเสีย จะให้หองจูเหียบเสวยราชย์ ราชการ
 และขุนนางทั้งปวงก็จะเป็นสิทธิ์แก่เรา ภายหน้าไปจะคิดการสิ่งใด
 ก็จะได้สะดวก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 55)

ตั้งโต๊ะได้พยายามทุกวิถีทางที่ตนจะได้เป็นใหญ่ในนครลกเอี้ยง แม้ว่า
 ต้องทุ่มเททรัพยากรมากเพียงใด จนกระทั่งตั้งโต๊ะสามารถใช้ทรัพยากรเป็นเครื่องล่อใจให้ลิโป้มาเป็น
 กำลังของตนได้สำเร็จ การปฏิบัติตนของตั้งโต๊ะต่อลิโป้ จึงเป็นไปด้วยไมตรีอันดียิ่ง และชี้ให้เห็น
 การมองการณ์ไกลของตั้งโต๊ะด้วยการที่ได้ลิโป้มาเสริมอำนาจของตน

ตั้งโต๊ะคิดอ่านราชการด้วยความกำเริบหยาบช้ามมากขึ้น ขุนนางผู้ใหญ่
 และทหารทั้งปวงตกอยู่ในบังคับบัญชาของตั้งโต๊ะทั้งสิ้น ดังที่ลิบูที่ปรึกษาของตั้งโต๊ะกล่าวว่า

"... ทุกวันนี้มีเจ้าก็เหมือนหนึ่งห่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 55)

ตั้งโต๊ะจึงสถาปนาหองจูเหียบขึ้นเป็นกษัตริย์

"... ทุกวันนี้อาชญาสิทธิ์ก็อยู่แก่เรา เราเห็นว่าหองจูเหียบสติปัญญา-
 น้อยไม่ควรจะอยู่ในราชสมบัติ เราเห็นหองจูเหียบนั้นกลัวหาธุ
 สติปัญญาที่หลักแหลม ควรจะว่าราชการเมืองได้ เราจะตั้ง
 เป็นกษัตริย์ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 65 - 66)

แล้วตั้งโต๊ะก็ตั้งตัวเองเป็นอัครมหาเสนาบดี ผู้สำเร็จราชการบ้านเมือง และด้วยความกำเริบใจ ต้องการรักษาอำนาจของตนไว้ ทำให้ตั้งโต๊ะปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความโหดร้ายและหยาบช้า ชุมชนราษฎรได้รับความเดือดร้อนไปทั่ว ตั้งโต๊ะจึงถูกตำราและสาบแช่งตลอดเวลา ดังเมื่อคราวที่ตั้งโต๊ะให้ลัญจกการช่างนางโฮเฮาและทองจูเปียน นางโฮเฮาได้สาบแช่งไว้ว่า

"... อ้ายตั้งโต๊ะนั้นเป็นนายโจรขบถต่อแผ่นดิน ซึ่งมันจะทำให้ทำร้ายแก่
 ถูกกับทองจูเปียน ผู้บุตรในวันนี้ ถึงมาตรว่าลูกจะตายเหวคา
 แต่มนุษย์ทั้งปวงก็หาสรรเสริญกันไม่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 69)

พฤติกรรมความโหดร้ายเลวทรามที่ตั้งโต๊ะปฏิบัติต่อผู้อื่น ทำให้มีผู้คิดฆ่า
 ตั้งโต๊ะแต่ไม่สำเร็จ ตั้งโต๊ะจึงยิ่งเพิ่มความโหดร้าย สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน คือการย้าย
 เมืองหลวงจากเมืองลกเอี้ยงไปเมืองเตียงฮั่น ตั้งโต๊ะได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของลัญจกการช่าง
 ความเห็นชอบยิ่ง

"... ซึ่งท่านจะไปสร้างเมืองนั้น อาหารและเงินทองในท้องพระคลัง
 ยังมีเห็นจะไม่พอทำการ ในเมืองลกเอี้ยงนี้มีผู้ซึ่งเป็นเศรษฐี
 พ่อค้า ย่อมมีเงินทองเป็นข้าวของเป็นอันมาก ขอให้ท่านไปรับ
 เอาเข้าท้องพระคลัง จึงจะได้เอาไปทำการได้สะดวก อนึ่ง
 แต่บรรดาพรรคพวกอันเลี้ยว ซึ่งอยู่ในเมืองหลวงก็มีเป็นอันมาก
 ขอให้ท่านจับฆ่าเสียให้สิ้น แล้วรีบเอาทรัพย์สินเข้าท้องพระคลัง
 ไว้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 104)

นอกจากนี้ตั้งโต๊ะได้มีการปฏิบัติที่นับว่าโหดร้ายมากคือ ได้ให้ลัญจกการช่าง
 ดอนประชาชนทั้งหญิงชายเด็กเล็กประมาณหกร้อย - เจ็ดร้อยหมื่นคนไปยังเมืองเตียงฮั่น ซึ่งขณะ
 เดินทางบ้างก็พากันเหยียบกันตาย เหล่าทหารตั้งโต๊ะจะช่วงชิงทรัพย์สินของราษฎร จูดลากกรรยา
 และลูกสาวของชาวเมืองไปทำอันตราย ยิ่งไปกว่านั้นตั้งโต๊ะให้ทหารจูดพาเผาเมืองลกเอี้ยง แล้ว
 ให้ลัญจกการช่างไปขุดศพพระมหากษัตริย์ซึ่งฝังไว้แต่ก่อน เก็บเอาทรัพย์สินที่ฝังไว้กับศพ บรรทุกเกวียน
 ได้หลายพันเล่มเพื่อขนไปเมืองหลวงใหม่

ตั้งโต๊ะมัวเมาในอำนาจ และใช้อำนาจไปในทางผิด จนตั้งโต๊ะเกิดความยึดติด หลงคิดว่าตนคือผู้ยิ่งใหญ่ ประกอบกับคนรอบข้างก็พากันสรรเสริญเยินยอ ยิ่งทำให้ตั้งโต๊ะปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยการวางอำนาจบาตรใหญ่อยู่ตลอดเวลา ดังบทบรรยายที่ว่า

"... ตั้งโต๊ะสั่งให้ขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยไปกินโต๊ะ ณ ที่ประทับ ขณะนั้นหัวเมืองฝ่ายเหนือบอกส่งคนเกลี้ยกล่อมมาประมาณห้าร้อย ตั้งโต๊ะจึงให้ทหารเอาคนทั้งปวงมาตัดแขนตัดขาบ้าง ตัดหูตัดลิ้นบ้าง ทำให้สกระดูกเหล็กบ้าง คนทั้งปวงยังมีทันสิ้นใจก็เจ็บปวดร้องครางอื้ออึงไป ขุนนางทั้งปวงซึ่งกินโต๊ะทั้งนั้น แลเห็นก็มีความสงสารนัก ลางคนตกใจจนตะเกียบพลัดตกบ้าง จอกสุราพลัดจากมือบ้าง เพราะมีความสังเวช ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 141)

ตั้งโต๊ะมีการปฏิบัติต่อผู้อื่นที่ถือได้ว่าเป็นความชาญฉลาดคือ การวางแผน เชื้อคาไปให้สิงดู เพื่อต้องการแสดงอำนาจของตนให้ประจักษ์ อันเป็นการปราบและข่มขวัญขุนนางน้อยใหญ่ในระดับหนึ่ง คือ ครั้งหนึ่งตั้งโต๊ะลอบสั่งลิโป้ว่า

"... เราจะให้หาขุนนางมากินโต๊ะพร้อมกันแล้ว เจ้าจงเข้าไปกระซิบแก่เรา เราจะสั่งให้เอาเตียงอุ่นไปฆ่าเสีย แล้วตัดศีรษะเข้ามา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 141)

เมื่อถึงวันกำหนดขุนนางมากินโต๊ะพร้อมกัน ลิโป้ก็เข้าไปกระซิบข้างหูตามที่ตกลงกันไว้ ตั้งโต๊ะทำเป็นหัวเราะ แล้วว่า

"... คิดอย่างนี้ดอกหรือ เร่งเอาตัวมันไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 141)

ลิโป้ก็เข้าจับตัวเตียงอุ่นออกไป ขุนนางทั้งหลายที่นั่งอยู่ต่างตกใจนั่งตะลึง ประเดี๋ยวหนึ่งก็เห็นลิโป้เอาศีรษะเตียงอุ่นเข้ามา ตั้งโต๊ะเห็นดังนั้นหัวเราะ จึงว่า

"... ท่านทั้งปวงอย่าตกใจ ซึ่งเกิดเหตุทั้งนี้เพราะเตียงอุ่นให้หนังสือลับไปถึงฮวันสุดาให้มาท้าวร้ายแก่เรา มีผู้รู้จึงบอกหนังสือมา ลิโป้

มากกระซิบบอกเรา เราจึงให้จับไปฆ่าเสีย ท่านทั้งปวงมิได้ร่วม
คิดด้วยมันก็อย่าได้เป็นทุกข์ จงกินโต๊ะ พุดกันเล่นให้สบาย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 142)

ในด้านการค้าจากนั้น ตังโต๊ะเป็นเจ้าเมืองที่ชอบค้าขายมาก ถ้อยคำ
ของตังโต๊ะจึงแสดงออกมาเพื่อหวังจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากคนที่ให้ประโยชน์แก่ตน ดังเช่น
เมื่อครั้งที่ตังโต๊ะให้ลิซกนักรัทธิอันมีค่าไปให้ลิโป้ เพื่อหวังที่จะให้ลิโป้มาเป็นพวกของตน ลิโป้
เป็นคนลอบอยู่แล้วเมื่อได้ทรัพย์สินอันมีค่าเช่นนี้จึงได้คิดศึกระเหิงหงวนบิดาเลี้ยงและเข้ามาขอเป็น
บุตรบุญธรรมแก่ตังโต๊ะซึ่งตังโต๊ะยินดียิ่งมาก ถึงกับเดินออกไปรับแล้วอุกเข้าคานับลิโป้พร้อมกับพูดว่า

"... ตัวเรานี้ดูบมาเหมือนทานาคกก้าลงแล้วผ่าแล้งก้านั้นในแดง
ซึ่งท่านมาหาเราบัดนี้เหมือนฝนตกลงท่าใหญ่ น้ำท่วมเลี้ยงคัน
ก้าชุ่มชื้นขึ้นในบั้นเขียวสดชื่น ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 62 - 63)

จะเห็นได้ว่าตังโต๊ะฉลาดในการค้าจากล่อเมลาในนี้ว่าวจาให้ลิโป้เห็นว่า ลิโป้นั้นมีความสำคัญ
อย่างยิ่งต่อตังโต๊ะ และเมื่อลิโป้มาอยู่กับตังโต๊ะได้ทำประโยชน์ให้กับตังโต๊ะมาก ตังโต๊ะถึงกับพูดว่า

"... ทุกวันนี้เราได้ลิโป้ไว้เป็นบุตร ถึงมาตรว่าจะได้ทหารอื่นมาไว้
สิบหมื่นก็ไม่เท่าลิโป้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 87)

เมื่อครั้งที่อานาจสิทธิ์ขาดในเมืองลกเอี้ยงตกอยู่มือของตังโต๊ะ ลีเย
ที่ปรึกษาได้เสนอให้ตังโต๊ะแต่งตั้งชงหยงชาวบ้านนอกที่มีปัญญาดีมาเป็นขุนนางในเมืองหลวง ตังโต๊ะ
เห็นชอบด้วย แต่ชงหยงบิดพลัว ตังโต๊ะจึงออกคำสั่งอย่างเด็ดขาดให้จับตัวมา

"... ถ้าชงหยงขัดอยู่มิเข้ามา เราจะให้ทหารไปจับฆ่าเสียให้สิ้น
ทั้งพรรคพวก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 67)

ซึ่งปรากฏว่า ชงหยงกลัวอานาจตังโต๊ะจึงจำเป็นมาเป็นขุนนาง และกลายเป็นขุนนางที่ตังโต๊ะไว้
เนื้อเชื่อใจให้เป็นที่ปรึกษานโยบายการทั้งปวง

กับผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวได้ว่า ตั้งเฒ่าใช้คำพูดที่เอาแต่ใจตน ชอบใช้อารมณ์ ไม่ฟังคำทัดทานจากผู้อื่น ดังเมื่อคราวที่ตั้งเฒ่าจะไปสร้างเมืองใหม่ที่เตียงฮัน เอียวบิงขุนนางผู้หนึ่งคัดค้านเพราะจะสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน จึงขอให้ตั้งเฒ่าพิจารณาให้รอบคอบ แต่ตั้งเฒ่ากลับโกรธ

"... ตัวเราเป็นมหาอุปราช จะสั่งข้าราชการสิ่งใดก็เป็นสิทธิ์ เราดูตำราเห็นว่า ดีแล้วจึงสั่ง แลตัวบังอาจขัดไว้จะไม่ชอบ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 103)

แม้มีขุนนางหลายคนไม่เห็นด้วยกับการสร้างเมืองใหม่ของตั้งเฒ่า แต่ตั้งเฒ่าก็ถือเอาความคิดเห็นเป็นใหญ่ จึงพูดจาแสดงความดีใจและมุ่งมั่นของตนว่า

"... เราจะทำนุบำรุงราชสมบัติเป็นการใหญ่หลวง อุบัติเหมือนแผ่นดินไม้เท้าไฟ จะคิดเสียตายดั้นไม้อยู่แล้วก็ไม่ได้อำนาจ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 104)

แต่ความที่ตั้งเฒ่าไม่เคยไว้ว่างใจใคร ดังนั้นเมื่อเอียวบิงกับเหงาเค่งทัดทานอีก ตั้งเฒ่าจึงตั้งโกรธ และเกิดความหวาดระแวง จึงให้จับคนทั้งสองไม่ฆ่าเสีย

"... ตัวท่านทั้งสองแต่ก่อนนั้น ได้ว่ากล่าวให้เราตั้งฮ้วนเสี้ยวเป็นเจ้าเมือง เราก็ทำตาม บัดนี้ฮ้วนเสี้ยวกลับมาท้าวร้ายแก่เรา แลตัวทั้งสองคนนี้คบคิด เป็นสายสนกลนกับฮ้วนเสี้ยวเป็นมั่นคง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 104)

ตั้งเฒ่ามีความทะเยอทะยานสูงมากที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินถึงกับเก็บไปฝัน และได้เล่าความฝันให้ผู้อื่นฟังด้วยความดีใจ และเข้าข้างตนเองโดยขาดการพิจารณาให้รอบคอบว่า

"... คินนี้เราฝันว่า มีมังกรตัวหนึ่งมาเกี่ยวกระหวัดอยู่รอบกายเรา ครั้นเวลาวันมีข่าวมาถึงเรา จาเราจะยกไปเมืองหลวง แลลืงกาได้ก็รีบสั่งมาหาเราก็มีความชอบอยู่ ถ้าเราได้ราชสมบัติแล้วจะตั้งให้ท่านเป็นอัครมหาเสนาผู้ใหญ่ ..."

านที่สุดชีวิตของตั๋งโต๊ะก็ต้องจบสิ้นลง เพราะการขาดคุณธรรม ผู้คนที่เกลียดชังก็พากันมาตะ
เหยียบฆ่าซากศพ ถ่มน้ำลายใส่ศพด้วยความเกลียดชัง และสาบแช่งไปทั่ว

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของตั๋งโต๊ะ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของ
ตั๋งโต๊ะเองนั้น อาจกล่าวได้ดังนี้

2.2.1 ความไม่เป็นตัวของตัวเอง

ตั๋งโต๊ะเป็นบุคคลที่ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง มักจะทำตามผู้อื่น
เสมอ ดังเห็นได้จากการทำตามคำแนะนำของลิอุซึ่งเป็นบุตรเขยของตนอยู่ตลอดเวลา โดยเริ่ม
จากการที่ตั๋งโต๊ะยกกองทัพเพื่อจะชิงราชสมบัติจากพระเจ้าเหียนเต๋ที่เมืองลกเอี้ยง แต่เมื่อมาถึง
ลิอุได้เสนอแนะให้ตั๋งโต๊ะมีหนังสือไปกราบบังคมทูลให้ได้รับสั่งมาก่อนจึงจะยกเข้าไป ซึ่งตั๋งโต๊ะ
เห็นด้วยเพราะจะทำให้ตั๋งโต๊ะมีความมั่นใจ และอาจได้รับความดีความชอบ

"... อาณาประชาราษฎร์ในเมืองหลวงแลหัวเมืองทั้งปวงได้รับ
ความเดือดร้อน เพราะชั้นที่สิบคนทาการหยาบเข้าให้ผิด
ชนบธรรมเนียม บัดนี้ข้าพเจ้าจะขอยกกองทัพเข้าไปใน
เมืองหลวง แล้วจะจับตัวเดียวเหยียบกับชั้นที่เก้าคนฆ่าเสีย
พระองค์แลอาณาประชาราษฎร์จะได้อยู่เย็นเป็นสุขสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 46)

ตั๋งโต๊ะจะปฏิบัติตามข้อเสนอของลิอุและไว้วางแผนปรึกษาในทุกรื่อง
แม้กระทั่งเรื่องสำคัญคือ การปลดฮ่องเต้เป็นนอกจากราชบัลลังก์

"... เราจะยกกองทัพไปเสีย จะให้กองทัพไปเสวยราชย์
ราชการและขุนนางทั้งปวงก็จะเป็นสิทธิ์แก่เรา ภายหลัง
ไปจะเกิดการสังหารก็ได้สะดวก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 55)

ซึ่งตรงกับความคิดของลิอุเช่นกัน ลิอุได้เสนอให้ตั๋งโต๊ะเรียกประชุมขุนนางเพื่อทำพิธีปรึกษา
การยกกองทัพขึ้นครองราชย์ ตั๋งโต๊ะรีบปฏิบัติตามโดยเร็ว แต่เมื่อตั๋งโต๊ะแจ้งงานที่ประชุม
กลับมีเสียงหวนคัดค้าน ทำให้ตั๋งโต๊ะเกรงมากจะฆ่าเสีย ลิอุได้รับเข้ามาห้าม ตั๋งโต๊ะก็เชื่อฟังโดยดี

ต่อมาตั้งโต๊ะได้ลิ้มมาเป็นกำลังสำคัญ จนสามารถเข้ายึดอำนาจแล้วตั้งตัวเองเป็นผู้สำเร็จราชการที่โหดร้ายทารุณยิ่ง จนลียูได้เข้ามาเตือนว่า

"... ทุกวันนี้ราชการทั้งปวงก็ลืบทืตคอยู่ท่านล้น ท่านอย่ากาเวาให้ขุนนางและราษฎรมีความชิงชัง จงผ่อนใจกระทำให้อาณาประชาราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข แล้วแต่งตั้งขุนนางให้คนทั้งปวงมีใจรักสรรเสริญท่าน ท่านก็จะได้เป็นใหญ่ สำเร็จขึ้นทุกวัน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 67)

และเมื่อตั้งโต๊ะทราบว่าฮั่วหยงทหารเอกถูกอ้วนเสี้ยวฆ่าตายเสียแล้ว ตั้งโต๊ะตกใจมาก หันมาปรึกษาลียู ลียูเสนอให้จับอ้วนหยูอาของอ้วนเสี้ยวซึ่งเป็นขุนนางในเมืองนี้ฆ่า ตั้งโต๊ะเห็นชอบกับความคิดของลียู ความโหดร้ายทารุณของตั้งโต๊ะทำให้ขุนนางกลุ่มหนึ่งคิดก่อกบฏตั้งโต๊ะ โดยมีอ้วนถ้วนเป็นหัวหน้าวางแผนให้ตั้งโต๊ะกับลิโป้คิดจกกันในเรื่องของนางเดียวเสียน ทำให้ตั้งโต๊ะโกรธลิโป้ถึงกับไล่ฆ่า แต่ลียูได้เข้ามาเตือนสติตั้งโต๊ะ

"... ท่านจะไล่ลิโป้เสียนั้น ข้าพเจ้านี้เห็นมิบังควร แลลิโป้เป็นทหารเอก แล้วท่านก็เลี้ยงเป็นบุตรไว้เนื้อเชื่อใจอยู่ ควรที่จะบำรุงน้ำใจลิโป้ไว้และท่านจะมาให้แก่หญิงคนเดียวนี้ด้วยอันใด ขออภัยนางเดียวเสียนให้เป็นภรรยา ลิโป้จึงจะควร ลิโป้ก็จะมิใจกักคืต่อท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 158)

จากพฤติกรรมของตั้งโต๊ะที่ปรากฏเป็นบุคลิกภาพทางใจในด้านความไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบไว้วางใจผู้อื่น แม้กระทั่งเรื่องการปกครอง การวางแผนขึ้นสู่ความมีอำนาจของตนยอมแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้นำที่ขาดความรอบคอบ เพราะอาจจะเป็นการชี้ช่องทางให้ผู้ตนไว้วางใจ ททรยศได้ แต่กรณีของตั้งโต๊ะจัดว่าเขาคือผู้ที่ตนวางใจเป็นบุตรเขย คือลียูก็น่ามีพฤติกรรมที่จะแสดงให้เห็นว่าคิดคดกบฏต่อตั้งโต๊ะ

2.2.2 ความโหดร้ายทารุณ

โดยที่ตั้งโต๊ะเป็นเจ้าเมืองจึงมีอำนาจมากในการปกครองผู้คน ตั้งโต๊ะกลับใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ไปในทางที่ผิดและโหดร้าย ดังเมื่อคราวที่ตั้งโต๊ะเข้าครอบครอง และมีอำนาจ

ในราชสำนักของนครลกเอียง ได้ทำการปลดหองจูเปียนออกจากราชบัลลังก์แล้วสั่งให้ฆ่าหองจูเปียน กับพระนางโฮเฮาเสี๋ย ตั้งโต๊ะค่อนข้างอารมณ์ร้อนและวุ่นวาย ชอบที่จะทำร้ายผู้อื่นเมื่อขัดแย้งกับความคิด ความต้องการของตน ดังกรณีที่ตั้งโต๊ะจะฆ่าเต็งหวงวน ที่คัดค้านการยกหองจูเปียนขึ้นครองราชย์ แทนของหองจูเปียน

"... ผู้ใดซึ่งบังอาจเข้ามาว่ากล่าวขัดขวางนั้น กูจะเอาชีวิต เสียบัดนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 56)

ต่อมาตั้งโต๊ะต้องการสร้างเมืองหลวงใหม่ที่เตียงฮัน ตั้งโต๊ะจึงทำการ รีบเอาทรัพย์สินเงินทองของเศรษฐีพ่อค้า และพรรคพวกของฮวันเสี้ยนที่อยู่ในเมืองหลวงเข้าทูลอง พระคลังได้เป็นจำนวนมาก

ความโหดร้ายทารุณของตั้งโต๊ะเป็นพฤติกรรมที่พบเห็นได้ ดังเมื่อ ครั้งหนึ่งตั้งโต๊ะคุมทหารไปเมืองหยงเซีย ได้ให้ทหารเข้าในเมืองเก็บเอาทรัพย์สินสิ่งของ ฆ่าพวก ผู้ชาย โดยตัดศีรษะบรรทุกเกวียนกลับเข้าเมืองลกเอียง แล้วบอกแก่ขุนนางว่า

"... เรายกไปจับพวกโจรได้ตัดเอาศีรษะมาเป็นอันมาก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 70)

ครั้งหนึ่งตั้งโต๊ะสั่งให้ขุนนางมากินโต๊ะ ๕ ที่ประทับ ขณะนั้นหัวเมือง ฝ่ายเหนือได้บอกมา จับเชลยมาห้าร้อยคน ตั้งโต๊ะกลับสั่งให้ทหารเอาเชลยทั้งห้าร้อยมาตัดแขน ตัดขา ตัดหู ตัดลิ้น ต้มในกระทะเหล็ก

ตั้งโต๊ะชอบที่จะทำร้ายเช่นฆ่าผู้คน เพื่อให้เห็นว่ามีอำนาจและ ครอบครองแผ่นดิน ย่อมทำให้มีผู้คิดร้ายกำจัดตั้งโต๊ะ ดังนั้นเมื่อตั้งโต๊ะตายไป ผู้คนต่างพากันسابแข่ง อย่างจงเกลียดจงชังไปทั่วสารทิศ

2.2.3 ความหลงใหลในรูปโฉมของสตรี

ตั้งโต๊ะใช้ความมีอำนาจ ความโหดร้ายของตนปกครองผู้คนในนคร ลกเอียง เมื่อตั้งโต๊ะต้องการสร้างเมืองใหม่ที่เตียงฮัน ได้จัดหญิงงามไว้คอยปรนนิบัติจนถึง แบบร้อยคน แต่ผู้หญิงที่หาให้ตั้งโต๊ะลุ่มหลงจนลืมราชการบ้านเมือง คือนางเตียวเสี้ยน บุตรเลี้ยง

ของอ๋องอ้วนที่ใช้นางเดียวเปลี่ยนเป็นตัวจักรสำคัญในการกำจัดตั้งโต๊ะ โดยอ๋องอ้วนยกนางเดียวเปลี่ยนให้ลิโป้แล้วแต่รอฤกษ์ที่จะส่งนางไป ช่วงนั้นเองอ๋องอ้วนได้ยกนางเดียวเปลี่ยนให้กับตั้งโต๊ะด้วย

"... ทุกวันนี้ข้าพเจ้ามีความสุขเพราะบุญท่าน ข้าพเจ้าหาสิ่งใดจะสนองคุณมิได้และนางเดียวเปลี่ยนนี้ ข้าพเจ้าได้เลี้ยงมาแต่น้อย ข้าพเจ้าจะยกให้แก่ท่านเป็นสินธุ์ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 150)

นางเดียวเปลี่ยนได้ใช้กลมารยาบรณินิบัติตั้งโต๊ะ ตั้งโต๊ะมีความรักนางเป็นอันมาก

"... เมื่อตั้งโต๊ะได้นางเดียวเปลี่ยนมาไว้นั้น มีความรักใคร่ส่นหลงไม่ได้ออกกว่าราชการกำหนดได้ถึงเดือนเศษ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 153)

ตั้งโต๊ะทั้งรักและหวงนางเดียวเปลี่ยน โดยเฉพาะกับลิโป้ตั้งโต๊ะเคยเห็นกิริยาที่ลิโป้แอบมองนางเดียวเปลี่ยน ตั้งโต๊ะโกรธมาก ทวาดออกไปว่า

"... อ้ายลิโป้นี้เสียแรงที่กูไว้ใจ รักดังบุตรในอุทร บังอาจหยอกเมียกูได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 153)

จึงเป็นสาเหตุให้ลิโป้เริ่มผิวจากับตั้งโต๊ะ ซึ่งลียูเข้ามาใกล้เกลี้ยให้คืนดีกันได้ แต่นางเดียวเปลี่ยนไม่ยอมมาที่แผนการลี้มเหลว ได้ใช้กลมารยาตต่อลิโป้ และตั้งโต๊ะมาเห็นเข้าถึงกับฉวยทวนไล่แทงลิโป้

ลียูเข้ามาเตือนสติตั้งโต๊ะให้เห็นความจำเป็นต้องอาศัยลิโป้ในการครอบครองราชบัลลังก์ ขอให้ยกนางเดียวเปลี่ยนกับลิโป้ นางเดียวเปลี่ยนแอบมาได้ยิน จึงแสร้งร้องให้ท้าวมารยาบกับตั้งโต๊ะ

"... ข้าพเจ้าเป็นผู้หญิงสุดส่าห์รักษาตัวมาจนได้เป็นภรรยาหาอุปราช ข้าพเจ้าก็เหมือนมารดาลิโป้ แลท่านจะยกข้าพเจ้าให้เป็นภรรยา ลิโป้ผู้บุตรท่านข้าพเจ้าไม่ยอม อุปมาเหมือนท่านเขียนรูปนางยง

แล้วเอาหมึกมาทาให้ดำเสียทีไปจะนี้ ข้าพเจ้าได้รับความ
อภัยคน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 159)

ดังนั้นเมื่อลียูมาตามตั้งโต๊ะว่า ได้ยกนางเดียวเสียนาให้ลิโป้แล้วหรือ ตั้งโต๊ะปฏิเสธ ลียูจึงกล่าวใน
ทานองตั้งโต๊ะจะสูญเสียทุกอย่างเพราะผู้หญิงคนนี้ ตั้งโต๊ะโกรธมาก ไม่เชื่อฟังลียูดังแต่ก่อน
ตั้งโต๊ะกล่าวว่า

"... ซึ่งท่านจะขึ้นให้เราเอาภรรยาเก่าให้แก่ลิโป้นั้น เราไม่ฟัง
คำท่านแล้ว ถ้าท่านมีใจรักลิโป้อยู่จงเอาภรรยาท่านมายก
ให้แก่ลิโป้เองเถิด แต่ลิโป้ไปอย่าให้ผู้ใดเอาไปเพื่อความชื่อนี้
มาช้ากว่าจะนี้อีก ถ้าผู้ใดมีฟัง เราจะตัดศีรษะเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 160)

ในที่สุดตั้งโต๊ะก็ต้องมาตายเพราะผู้หญิงคนนี้ คนที่ตั้งโต๊ะทั้งรักทั้งลุ่มหลงจนขาดสติ ขาดการพิจารณา
พิจารณาที่รอบคอบ จึงทำให้ต้องสูญเสียลิโป้ โดยลิโป้ได้เข้าร่วมกับอ้องอุ้นคิดกำจัดตั้งโต๊ะให้
หายแค้น

2.2.4 ความหลงตัว

ตั้งโต๊ะมีพฤติกรรมของการหลงตัวเองในหลายด้าน ทั้งนี้เพราะตั้งโต๊ะ
เป็นเจ้าเมือง จึงหลงตัวในเรื่องของอำนาจที่มีอยู่ในมือ ตั้งโต๊ะใช้อำนาจนั้นไปในทางที่สร้างความ
เดือดร้อนให้กับผู้คน สร้างความอับยศและเคียดแค้นให้กับขุนนางที่ต้องการหาทางกำจัดตั้งโต๊ะ

ความหลงอีกอย่างหนึ่งที่ตั้งโต๊ะมุ่งมั่นที่จะเอาให้ได้คือ การครองราช
บัลลังก์ ดังนั้นเมื่อทำการปลดหงจูเปียน และตั้งหงจูเหียบเป็นกษัตริย์แล้วตั้งโต๊ะก็ตั้งตนเองเป็น
พระยามหาอุปราช ถืออาชญาสิทธิ์ มีอำนาจเบ็ดเสร็จ มีได้ยาเกรงผู้ใด และบางครั้งเวลาเข้าเฝ้าเข้าเฝ้า
ในที่ที่พระเจ้าเลนเต้บรรทม และเมื่อตั้งโต๊ะย้ายไปอยู่เตียงฮัน อ้องอุ้นร่วมกับลิโป้วางแผนให้ลิขก
มาบอกแก่ตั้งโต๊ะว่า

"... บัดนี้พระเจ้าเหี้ยนเต้ทรงประสูติแล้ว หาผู้ใดจะว่าราชการ
มิได้ ขุนนางทั้งปวงจึงปรึกษากันให้มาเชิญหาอุปราชเข้าเฝ้า
จะมอบราชสมบัติให้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 165)

ตั้งโต๊ะจึงมาก รีบเข้าไปพบมารดาแล้วบอกว่า

"... บัดนี้ขุนนางทั้งปวงปรึกษากันจะมอบราชสมบัติให้แก่ข้าพเจ้า แล
บัดนี้ ข้าพเจ้าจะเข้าไปครองราชสมบัติแล้ว ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 166)

มารดาของตั้งโต๊ะจึงเสาลางสังหรณ์ที่ตนเองรู้สึกเขม่นไขว่กาย และขอให้ตั้งโต๊ะระมัดระวังตัวด้วย
ตั้งโต๊ะกลับตอบมารดาว่า

"... ซึ่งมารดาเป็นเช่นนั้น เพราะบุญจะมาถึง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 166)

ตั้งโต๊ะมีความหลงในตัวเองว่า จะได้ครองราชสมบัติ จึงไม่ฟังคำใด ๆ
แม้ขณะเดินทางเกิดเหตุอาเพศหลายครั้ง ลีซาก็แกล้งบอกไปทางส่งเสริมตั้งโต๊ะทั้งสิ้นจนตั้งโต๊ะ
มิได้เฉลียวใจ จวบจนวาระสุดท้ายจึงถูกฆ่าตายเพราะความหลงตัว

2.2.5 การมองการณ์ไกล

ตั้งโต๊ะเจ้าเมืองซีหลง กำลังกำเริบเลิกล้านที่จะครองราชสมบัติจึง
พยายามทุกวิถีทางที่จะได้อำนาจ ทำให้ตั้งโต๊ะจำเป็นต้องหาลิโป้มาช่วย ครั้งแรกที่ตั้งโต๊ะเห็นลิโป้
ขี่ม้าเล่นนิโคยากได้มาเป็นพวกตน อันเป็นการมองการณ์ไกลด้วยสายตาแหลมคมของตั้งโต๊ะว่า

"... แต่เราเห็นผู้กระทำความดีก็เอ็นดูมาก ไม่มีผู้ใดเข้มแข็ง
กล้าหาญเหมือนลิโป้เลย ถ้าเราได้ลิโป้มาไว้เป็นทหารของเรา
การทั้งปวงก็จะคิดได้สะดวก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 58)

และลิโป้ก็ทำประโยชน์ให้กับตั้งโต๊ะได้มาก ตั้งโต๊ะไว้วางใจให้ลิโป้เป็นบุตรบุญธรรม กับให้กอง
กำลังทหารฝ่ายซ้ายขึ้นกับลิโป้โดยตรง เมื่อลิโป้ไปหาศึกษาวิชามาตั้งโต๊ะจะมีรางวัลมอบให้ลิโป้ทุกครั้ง
ตั้งโต๊ะเอาใจใส่เลี้ยงดูลิโป้อย่างดีเพราะหวังผลประโยชน์ในอนาคต

การมองการณ์ไกลอีกเรื่องหนึ่งของตังเฒ่าคือ ตังเฒ่าหวังจะเป็น
มิตรกับขุนเทียนเจ้าเมืองกังต้ง จึงยกลูกสาวของตนให้กับขุนเช็กซึ่งเป็นบุตรของขุนเทียนแต่
ไม่สำเร็จ ขุนเทียนโกรธวาทออกมาว่า

"... ตังเฒ่านี้เป็นขบถ แผ่นดินร้อนทุกเส้นหญ้า เราคิดอ่านกับ
หัวเมืองทั้งปวง ยกมาทำการหวังจะฆ่าตังเฒ่าเสียให้สิ้น
ทั้งเจ็ดชั่วโคตร อาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงจะได้อยู่เย็นเป็นสุข
ซึ่งตังเฒ่าจะเอาลูกสาวมาขายให้เป็นภรรยาขุนเช็กผู้บุตรเรา
ซึ่งเราจะเป็นเกี้ยวคองด้วยตังเฒ่าศัตรูราชสมบัตินั้น เรามี
ความละอายนัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 101)

การมองการณ์ไกลในเรื่องนี้เห็นได้ชัดว่า ตังเฒ่าหวังผลประโยชน์เพื่อตนเองอย่างเด่นชัด แต่
ความโหดร้ายทารุณของตังเฒ่าที่มีมา จึงส่งผลกระทบโดยตรงมายังครอบครัวของตังเฒ่าด้วย

3. บทบาท

บทบาทของตังเฒ่า อาจกล่าวได้ในฐานะของนักปกครอง ดังนี้

3.1 ฐานะนักปกครอง

ตังเฒ่า เป็นเจ้าเมืองที่ปกครองบ้านเมืองด้วยการใช้อำนาจเผด็จการ
และโหดร้าย ซึ่งไม่เป็นคุณลักษณะที่ดีของนักปกครอง ความโหดเหี้ยมทารุณที่ตังเฒ่านำมาปกครอง
บ้านเมือง ทำให้ตังเฒ่าต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว มีผู้ช่วยเหลือสนับสนุนน้อย เพราะตังเฒ่าไม่มี
วิธีการผูกใจไพร่พล ดังเช่นเมื่อครั้งที่ตังเฒ่าย้ายไปอยู่เมืองเตียงอัน ระหว่างจัดงานเลี้ยงขุนนาง
หัวเมืองฝ่ายเหนือส่งไพร่พลที่ยอมจำนนหลายร้อยคนมาถึง ตังเฒ่าจึงนำคนมาทำงานเลี้ยง แล้วให้
ทหารตัดแขนตัดขาตัดหูตัดลิ้น ต้มานกระทะเหล็ก คนทั้งหลายเจ็บปวดร้องครวญครางไปทั่ว แต่ตัว
ตังเฒ่าเสพสุราอาหารคุยหัวเราะเล่นเป็นปกติ

จากการกระทำของตังเฒ่าที่หวังจะให้ผู้คนมายอมสวามิภักดิ์อย่างนี้จึงกลายเป็น
ผลร้ายต่อตังเฒ่ามากยิ่งขึ้น แต่ตังเฒ่ากลับใช้อำนาจที่ตนมีอย่างกำเริบ

นักปกครองซึ่งเป็นผู้นำที่หยิ่งยโสลาพองอย่างตั้งโต๊ะ ย่อมเป็นข้อเสียหายอย่างหนึ่งที่จะมีโอกาสชุบเลี้ยงผู้ที่มีปรีชาความสามารถ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดกว่าตนได้ยากยิ่ง ตั้งโต๊ะเป็นคนหยิ่งยโสมาแต่เดิม ครั้งหนึ่งเล่าปี กวนอู เตียวหุย เคยช่วยชีวิตตั้งโต๊ะให้รอดชีวิตจากกลุ่มโจรพวกฉ่าเหลียง นอกจากตั้งโต๊ะจะไม่กล่าวคำขอบใจผู้ช่วยชีวิตตนแล้ว ตั้งโต๊ะกลับทำกิริยาดูหมิ่นมิได้นับถือเล่าปี เตียวหุยโกรธพรั่งพลามากจะฆ่าตั้งโต๊ะให้ได้ แต่เล่าปีห้ามไว้ ทั้งสามคนจึงพากันไปหาที่พึ่งเจ้านายใหม่

การแสดงความทะเยอทะยานมักใหญ่โตสูงของตั้งโต๊ะ เป็นข้อเสียหายอีกข้อหนึ่งที่ผู้นำหรือนักปกครองพึงระวัง ความทะเยอทะยานมักใหญ่โตสูงหากมีมากเกินไปจนชอบเซตอย่างเช่นตั้งโต๊ะรอคอยโอกาสที่จะทำการใหญ่มานานแล้ว เมื่อได้โอกาสถูกเรียกเข้าเมืองหลวงเพื่อปราบกบฏพวกซันที่ ตั้งโต๊ะจึงเข้ายึดอำนาจ ต่อมาตั้งโต๊ะได้ทำการปลดฮ่องเต้คือ หองจูเปียน แล้วตั้งหองจูเหียบขึ้นเป็นฮ่องเต้องค์ใหม่แทน

"... การแผ่นดินก๊ออยู่เมื่อเราสิ้น เราสั่งการอย่างนี้ ผู้ใดจะกล้าต่อต้าน ...
ทุกวันนี้อาชญาลึทธิอยู่แก่เรา เราเห็นว่าหองจูเปียนสติปัญญาน้อยไม่ควรจะอยู่ในราชสมบัติ เราเห็นหองจูเหียบนั้นกล้าหาญ สติปัญญาก็หลักแหลมควรจะว่าราชการเมืองได้ เราจะตั้งให้เป็นเจ้าแผ่นดิน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 65 - 66)

การแสดงอำนาจของตั้งโต๊ะครั้งนี้ ตั้งโต๊ะไม่คาดคิดว่าจะมีผู้คัดค้านคือเต็งหวน แต่ตั้งโต๊ะแก้ไขสถานการณ์ครั้งนี้ไม่ได้ กลับแสดงอาการโกรธ และผู้ที่จะต้องฆ่าเต็งหวน

"... เราปรึกษาราชการที่ศิลาไม่เห็นด้วย ผู้ใดซึ่งองอาจเข้ามาว่ากล่าวขัดขวางนั้น ฎจะเอาชีวิตเสียบัดนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 56)

พฤติกรรมของตั้งโต๊ะในการเป็นนักปกครองที่ชอบความเป็นเอกจากคนรอบข้างย่อมน่าภัยมาสู่ตนได้ เพราะขาดการพิจารณาพิจารณาให้รอบคอบ ดังเช่นเมื่อครั้งที่อ้องอุ้นขุนนางผู้ใหญ่วางแผนฆ่าตั้งโต๊ะ อ้องอุ้นได้เชิญตั้งโต๊ะไปกินโต๊ะที่บ้านของตน เมื่อตั้งโต๊ะมากินโต๊ะตามคำเชิญแล้ว อ้องอุ้นได้วางแผนสร้างทำกิริยาอ่อนน้อมและพูดจาสรรเสริญตั้งโต๊ะ

"... เมื่อข้าพเจ้าอายุได้สิบห้าปีนั้น ข้าพเจ้าได้เรียนดูดาวสำหรับพระมหากษัตริย์ และดาวประจำเมืองกับดาวบริวารทั้งปวงนั้น บัดนี้ข้าพเจ้าเห็นดาวสำหรับพระมหากษัตริย์นั้นเศร้าหมอง และดาวมหาอุปราชนั้นมีรัศมีรุ่งเรือง ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นว่า พระเจ้าแผ่นดินนี้จะดับสูญ ราชสมบัตินั้นจะได้แก่ท่านเป็นมั่นคง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 149)

ในบทบาทนักปกครองของต้งโต๊ะที่หลงติดอยู่ในอำนาจ บางครั้งสิ่งที่ตนคาดคิดไว้ก็ไม่สามารถเป็นดังที่ต้องการ ต้งโต๊ะยอมเสียทรัพย์สินมากมาย เพื่อที่จะได้ตัวลิโป้เป็นพวกของตน ลิโป้เองยอมมาเป็นบุตรบุญธรรมของต้งโต๊ะเพื่อคิดจะหาประโยชน์ หากที่ต้งโต๊ะได้ขึ้นไปเพราะเห็นต้งโต๊ะกุมอำนาจในราชสำนัก จะสามารถหาตนรุ่งเรืองได้ยิ่งกว่าอยู่กับเต็งหวงวนเมื่อลิโป้มาเป็นพวกของตน ต้งโต๊ะไม่ได้คาดคิดผลที่จะตามมา และไม่เข้าใจว่าการที่ตนละทิ้งเจ้านายเก่ามักจะมีสาเหตุมาจากผลประโยชน์ ดังนั้นเมื่อลิโป้ฆ่าพ่อบุญธรรม เพราะเห็นแก่ได้ ลิโป้ก็สามารถที่จะฆ่าพ่อบุญธรรมคนใหม่ เพราะผลประโยชน์ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งในตอนท้ายต้งโต๊ะก็มาเสียชีวิตเพราะฝีมือของลิโป้

อย่างไรก็ตาม แม้ต้งโต๊ะจะมีพฤติกรรมของนักปกครองที่มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ แต่ต้งโต๊ะยังมีพฤติกรรมของนักปกครองที่เป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาในเรื่องทาสีแล้วยอมรับแก้ไขไม่ค้นหุ้รง ดังเมื่อครั้งที่อ๋องฮั่นวางแผนกำจัดต้งโต๊ะโดยอาศัยลิโป้ อ๋องฮั่นได้ยกนางเตียวเสี้ยนให้เป็นภรรยาของลิโป้ แต่กลับส่งนางไปให้ต้งโต๊ะจากนั้นอ๋องฮั่นได้วางแผนให้ลิโป้กับต้งโต๊ะค่อย ๆ แคลงใจกัน และให้เตียวเสี้ยนกระทำทุกวิถีทางที่จะให้ต้งโต๊ะหลงรัก ดังบทบรรยายที่ว่า

"... เมื่อต้งโต๊ะได้นางเตียวเสี้ยนมาไว้้น มีความรักใคร่ลุ่มหลงไม่ได้ออกว่าราชการกำหนดได้ถึงเดือนเศษ ครึ่งต้งโต๊ะป่วยลงแล้ว นางเตียวเสี้ยนนั้นแสวงอุทิศสำหรับกระทำการรักษาพยาบาลปรนนิบัติต้งโต๊ะมิให้อานาทรร้อนใจ ต้งโต๊ะก็มีความรักนางเตียวเสี้ยนเป็นอันมาก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 153)

ลัญจกรเขยที่ปรึกษาคนสำคัญได้พยายามเข้ามาใกล้เกลี้ยดังบทสนทนาที่ว่า

"... ท่านลึจะคิดการใหญ่ เป็นโฉมมาขัดเคืองลึไปด้วยเรื่องมันสาแหร่เล่า

ถ้าลึไปเอาใจออกห่าง ท่านก็จะหวังเอาผู้ใดเป็นกำลังสืบไปเล่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 :)

ตั้งโต๊ะฟังคำตักเตือนของลึ จึงให้คนไปตามลึไปมาพบตน ตั้งโต๊ะจึงเอาทองคำสิบชั่ง และแพอย่างดียี่สิบม้าให้แก่ลึไปเพื่อเป็นการผูกมิตรกันใหม่

การยอมรับผิดแล้วแก้ไข แม้ว่าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ย่อมทำให้มิตรไมตรีระหว่างตั้งโต๊ะกับลึดีขึ้น

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของตั้งโต๊ะในด้านพฤติกรรมและบทบาทของตัวละคร จะเห็นได้ว่า การประพฤติปฏิบัติตนเพียงด้านเดียว คือ การประพฤติชั่ว ย่อมทำให้ชีวิตไม่มีคุณค่าใด ๆ ดังเช่นตั้งโต๊ะที่ประพฤติตัวจนเป็นที่เกลียดชังและสาบแช่งแก่คนทั่วไป ทั้งนี้เพราะตั้งโต๊ะมีความอยากานชีวิตมากเกินไป ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีทางจิตวิทยาของเบลโต (ชัยวัฒน์ อติพัฒน์. 2520 : 42) ที่กล่าวไว้ว่า "ชีวิตของคนเราหากมีความอยากอันเป็นที่ตั้งของกิเลสตัณหาในความปรารถนาสิ่งต่าง ๆ แล้ว จะต้องถูกควบคุมด้วยความมีเหตุผลในการรู้จักควบคุมตัวเองจึงจะเป็นความดี"

ดังนั้นตั้งโต๊ะขาดเหตุผลในการที่จะควบคุมตนเองให้มีความอยากมี อยากได้ของตน อยู่ในขอบเขตของความพอดีอย่างยิ่ง จึงทำให้พบจุดจบของชีวิตด้วยความสังเวช

ลึไป

1. ประวัติชีวิต

ลึไปหรือ ลี - เพนเสียน - ไป เป็นชาวเมืองเต็งจู้ มีอาชีพรับราชการ เต็งหงวน เจ้าเมืองไปพบเข้ามีความรักใคร่เมตตา จึงชุบเลี้ยงลึไปเป็นบุตรบุญธรรม ทาหน้าที่เป็นองครักษ์คอยติดตามเต็งหงวน ลึไปมีรูปร่างหน้าตาดี มีฝีมือในการสู้รบ กล่าวหาญ และเชื่อมั่นในตนเองสูง แต่เป็นคนใจคอหยาบช้า ไม่รู้จักบุญคุณคน มีความโลภ เห็นแก่ได้ ซึ่งเห็นได้เมื่อดังโต๊ะ

เจ้าเมืองซีหลง เห็นฝีมือการสู้รบของลิโป้เป็นครั้งแรก รู้สึกอยากได้เป็นพวกจึงได้ชักชวนเพื่อนเก่า
นำของมาให้ลิโป้คือทองคำพันตำลึง พลอยสิบยอด เข็มขัดประดับหยก และม้าเช็กเหว่ย ซึ่งถูกใจ
ลิโป้มากถึงกับยอมฆ่าเต็งหวงวันผู้มีพระคุณ จากนั้นลิโป้ไปอยู่ทวารวาชการและเป็นบุตรบุญธรรมของ
ตั้งเต้ตั้งแต่นั้นมา

กิตติศัพท์ความสามารถในฝีมือการรบของลิโป้เป็นตัวส่งเสริมให้ตั้งเต้มีความ
กล้าแกร่ง และมีใจกำเริบหยาบช้ายิ่งขึ้น ตั้งเต้ได้ถอดทองจูเปียนซึ่งเป็นกษัตริย์ในขณะนั้นไปอยู่
ในตำแหน่งลูกหลวง แล้วยกทองจูเปียบพระชันษา 9 ขวบขึ้นเสวยราชสมบัติ ถวายพระนามว่า
พระเจ้าเทียนเต้ ตั้งเต้ตั้งตนเองเป็นมหาอุปราช มีอำนาจครอบคลุมไปทั่ว และได้แสดงอาการ
อาจเื่อมหยาบช้ำต่อพระเจ้าเทียนเต้ บรรดาขุนนางผู้ใหญ่ได้ประชุมกันเพื่อหาวิธีกำจัดตั้งเต้
โดยอ้อมขุนนางผู้ใหญ่เป็นผู้วางแผน ำหนางเตียวเสี้ยนบุตรเสี้ยนเป็นนางนอก ท้าให้ตั้งเต้
กับลิโป้ผัดเจตต่อกัน หลังจากนั้นไม่นานตั้งเต้ก็ถูกลิโป้ฆ่าตาย

ลิโป้ร่วมกับอ๋องอ้วนตั้งตนเป็นใหญ่ที่เมืองเตียงฮั่น ซึ่งขณะนั้นโจโฉได้ทำการ
ปราบโจรพวกผ้าเหลืองได้สำเร็จ และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองกุนโจ้ว ได้เป็นใหญ่ใน
หัวเมืองด้านตะวันออก ฝ่ายลิฉุย กุยกี้ เตียวเจ หวนเตียว ทหารตั้งเต้ ได้มีหนังสือขอลี้ภัยมา
ทวารวาชการอยู่กับอ๋องอ้วน แต่อ๋องอ้วนปฏิเสธเพราะถือว่าเป็นกบฏ ลิฉุย กุยกี้ จึงร่วมมือกับจิวยี่
บุตรเขยตั้งเต้ ยกทัพไปตีเมืองเตียงฮั่นทำให้ลิโป้ต้องรับศึกหนัก ทหารลิโป้เองกลัวความตาย
จึงพากันไปเข้ากับลิฉุยกุยกี้เป็นจำนวนมาก ในที่สุดลิโป้สู้ไม่ได้จึงพาทหารจำนวนหนึ่งหนีไปหา
อ้วนสุด ณ เมืองลำหยง แต่อ้วนสุดไม่รับไว้ ลิโป้จึงเข้าไปอยู่กับอ้วนเสี้ยว เจ้าเมืองกิ๋ว ลิโป้
ผู้มีฝีมือในการรบแต่อารมณ์ร้อนวู่วาม หยาบช้ำ ท้าให้อยู่กับอ้วนเสี้ยวได้ไม่นานก็หนีไปอยู่กับ
เตียวเอี่ยนเจ้าเมืองเซียงต่ง และเตเมา เจ้าเมืองตันลิว ตามลำดับ

ลิโป้ได้ช่วยเตียวเมาสู้รบสามารถตีเมืองต่าง ๆ ได้ แม้กระทั่งเมืองกุนโจ้ว
เป็นสาเหตุที่ต้องก่อศึกกับโจโฉ ลิโป้รบกับโจโฉอย่างเต็มความสามารถ โจโฉพ่ายแพ้หลายครั้ง
จึงสร้างความอึกเขม ลำพองใจให้กับลิโป้เป็นอย่างมาก ประกอบกับลิโป้มีอุปนิสัยดีร้าย เอาจ
ความคิดตนเป็นใหญ่ ท้าให้ต้องพ่ายกลองของโจโฉ ลิโป้จึงหนีไปอาศัยอยู่กับเล่าปี่ ณ เมืองซีจี้
แต่ต้องพบกับเตียวหุย เล่าปี่จึงนำลิโป้ไปอยู่ ณ เมืองเสียวพ่าย ต่อมาไม่นานลิโป้ได้รับจดหมาย

จากจงป่า พ่อตาของตนว่าถูกเตี้ยวหุยม่มเหงน้ำใจ อยากให้ลิโป้แก้แค้นให้ โดยการตีเมืองซีจิว ที่เล่าป่าให้เตี้ยวหุยมูแลอยู่ และลิโป้สามารถยึดเมืองซีจิวได้จึงตั้งมั่นอยู่ที่นี้ จากการที่ลิโป้เป็นคน ไม่มีความคิด โลกหลงในยศถาบรรดาศักดิ์ ไม่รู้จักบุญคุณคน และไม่รู้จักเลี้ยงคน ส่งผลให้ลิโป้ ต้องสูญเสียทุกสิ่ง แม้กระทั่งชีวิต ลิโป้จบชีวิตโดยโจโฉเข้ายึดเมืองซีจิวและจับลิโป้ไปฆ่า

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมของลิโป้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของลิโป้ทั้ง ภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกนั้น สรุปได้ 3 ประการคือ รูปร่างลักษณะ ทางที่กิริยา รวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

โดยรูปร่างลักษณะภายนอกกล่าวได้ว่าลิโป้เป็นชายหนุ่มรูปงาม ดังคำกล่าว ของลิฉุยที่บอกแก่ตั้งโต๊ะเมื่อคราวประชุมขุนนางว่า

"... ลิโป้ยืนอยู่ข้างหลังเตียงหงวนั้น รูปร่างสูงใหญ่ มือถือทวน ทางที่เห็น แข็งแรงนัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 56)

นอกเหนือจากมีรูปร่างลักษณะสง่างามแล้ว ลิโป้ยังมีความสง่าสมเป็นนักรบ ที่มีฝีมือ โดยมีข้อความที่กล่าวแสดงถึงความเข้มแข็งกล้าหาญในการรบ เช่น "ลิโป้ผู้กล้าแข็งนัก" หรือ "ลิโป้ผู้กล้าหาญ" เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลิโป้มีฝีมือการสู้รบและกล้าหาญในการศึก-สงคราม อันเป็นลักษณะเด่นของลิโป้ที่ลิโป้ลาพองใจและภูมิใจมาก

ในด้านทางที่กิริยานั้น ลิโป้เป็นบุคคลที่หยิ่งยโส มีความหยาบช้า ดังที่ลิซก กล่าวถึงลิโป้ให้ตั้งโต๊ะฟังว่า

"... ข้าพเจ้ากับลิบู่อยู่บ้านเดียวกัน แล้วก็มิตรสหายวิสาสะกัน อัน
ลิบู่ นั้น กล้าแข็งก็จริง แต่เป็นคนใจหายบ้ำ หารู้จักคุณคนไม่ โลก
เห็นแต่จะได้สิ่งของอันดี ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 58)

ลิบู่จะมีการปฏิบัติตนที่หยิ่งยโสและหยาบช้า ดังคราวที่ลิซกอาสาตั้งโต๊ะจะใบ
เกลี้ยกล่อมลิบู่ให้เป็นพวก ลิซกถามถึงบิดาที่แท้จริงของลิบู่จึงทราบว่ายตายแล้ว ลิซกจึงให้ลิบู่พาใบ
แสดงความเคารพกับเต้หงวนแทน ลิบู่ตอบว่า

"... ซึ่งเรามาอยู่กับเต้หงวนทุกวันนี้ เพราะจำใจอยู่ดอก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 60)

แต่ในบางสถานการณ์ ลิบู่จะมีการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นที่เป็นไปด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง หากบุคคลนั้น
จะมีคุณประโยชน์ต่อลิบู่ ลิบู่จะแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน ดังเช่นเมื่อลิบู่ตัดสินใจมาอยู่กับตั้งโต๊ะ
ว่า

"... ข้าพเจ้านี้มาใจรักดีจะมาท้าวราชการด้วยท่าน ซึ่งท่านมีใจเมตตาข้าพเจ้า
นั้น ก็เห็นประจักษ์สิ้น ข้าพเจ้าจะขอเอาท่านเป็นบิดากว่าจะสิ้นชีวิต ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 63)

จริงอยู่ในความรู้สึกที่แท้จริงของลิบู่ คงมีความปรารถนาในลาภยศและอำนาจที่จะได้รับ แต่การที่
กล่าวกับตั้งโต๊ะเช่นนี้ อาจจะถือว่าการกล่าวโดยมารยาทที่ผู้น้อยพึงจะฝากเนื้อฝากตัวกับผู้ใหญ่ เพื่อให้
ผู้ใหญ่เมตตาเอ็นดู ก็นับได้ว่าลิบู่เป็นคนฉลาดที่จะเอาตัวรอด อย่างไรก็ตามด้วยอัธยาศัยที่หยาบช้า
ไม่ซื่อสัตย์นั่นเองที่ทำให้ลิบู่ต้องพบกับจุดจบของชีวิต

ในด้านวาทะ ลิบู่เป็นผู้ที่เข้าใจวาทะเพราะแต่หาความลึกลับไม่ได้ จึงส่งผลาหิ
งไม่มีใครเชื่อถือ ดังเมื่อคราวที่ลิบู่รบกับโจโฉ และโจโฉสามารถจับลิบู่ที่เมืองแห่ฝือนั้น ลิบู่ได้
กล่าวกับเล่าปี่ว่า

"... มหาอุปราชนับถือท่านอยู่ ครึ่งนี้ข้าพเจ้าเป็นคนโหดถึงตาย ท่านจงคิด
อ่านว่ากล่าวขอชีวิตข้าพเจ้าไว้ให้รอด คุณท่านจะมีสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 404)

และเมื่อโจโฉขึ้นมาที่หอรบ ลิโป้ก็กล่าวกับโจโฉว่า

"... ทุกวันนี้มหาอุปราชคิดการใหญ่ เกรงอยู่แต่ข้าพเจ้าผู้เดียวว่าเป็น
เลี้ยนหนาม บัดนี้ก็จับข้าพเจ้าได้แล้ว ข้าพเจ้าจะขอชีวิตไว้ทำการ
สนองคุณท่านนานไปราชสมบัติก็จะเป็นสิทธิ์แก่ท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 404)

จะเห็นว่าลิโป้ใช้คำพูดที่โน้มน้าวโจโฉให้ปฏิบัติตาม แต่ขณะเดียวกันก็ยังรักษาศักดิ์ศรีของตนเพื่อให้
ผู้อื่นเห็นว่า ถ้าไว้ชีวิตลิโป้แล้ว ลิโป้ยังสามารถหาคุณประโยชน์ให้ได้ ซึ่งการไว้ด้วยคำวาทะ
ลักษณะนี้มีจุดประสงค์คือ ย่อมต้องการให้ผู้สนทนาคงยอมฟังและคล้อยตามไปด้วย

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของลิโป้ ปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของ
ลิโป้เอง อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.1.1 ความเป็นตัวของตัวเอง

ลิโป้มีความเป็นตัวของตัวเองในลักษณะมีความเชื่อมั่นในฝีมือที่กล้าแข็ง
ท้าทายของตน ดังเห็นได้จากเมื่อครั้งฮวันสูคได้สั่งให้กิเหลงนายทหารเอกยกทัพไปรบปราบเล่าปี่ ซึ่ง
ตั้งมั่นอยู่ที่เมืองเสียวฟ่าย เล่าปี่มีกำลังทหารน้อยด้านทัพของกิเหลงไม่ได้ เล่าปี่จึงขอให้ลิโป้ช่วยเหลือ
ลิโป้จึงวางแผนให้ทหารปักทวนไว้ไกลกว่าระยะ 5 เส้น แล้วแกล้งเสี่ยงทายว่าจะยิงเป้าที่ใดถูก
ปลายทวนหรือไม่ ถ้าลิโป้ยิงถูกกิเหลงต้องเลิกทัพกลับไป ถ้าผิดฮวันสูคก็สู้รบกับเล่าปี่ได้โดยลิโป้ไม่
เข้าไปช่วยเหลือเล่าปี่ แต่ลิโป้มีเจตนาที่จะช่วยเล่าปี่ ซึ่งถ้าลิโป้ไม่มั่นใจในฝีมือของตน ลิโป้คง
ไม่กล้าที่จะตั้งเงื่อนไขเช่นนี้

2.2.2 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

ลิโป้เป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอย่างเด่นชัด การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาจกล่าวได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ ความไม่ซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความไม่รู้จักคุณคน และความหลงใหลในรูปโฉมของสตรี

ความไม่ซื่อสัตย์นั้น จะเห็นได้ว่าลิโป้ได้กระทำการสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมายอยู่ที่ผลประโยชน์ของตน โดยเดิมทีลิโป้เป็นบุตรบุญธรรมของเต็งหวงวน แต่เมื่อตั้งเฒ่ามอบของกำนัลล้ำค่าให้ลิโป้ก็ฆ่าเต็งหวงวน แล้วไปนับถือตั้งเฒ่าเป็นบิดาแทน ต่อมาเพื่อจะได้ครอบครองนางเตียวเสี้ยนลิโป้ก็ฆ่าตั้งเฒ่า ดังนั้นเมื่อโจโฉจับตัวลิโป้ได้แล้ว ได้ถามความเห็นของเล่าปี่ว่าควรทำอย่างไร เล่าปี่รู้เท่าทันโจโฉจึงบอกให้ประหารชีวิต พฤติกรรมความไม่ซื่อสัตย์ต่อบุคคลที่มีพระคุณของลิโป้ย่อมแสดงให้เห็นว่า ลิโป้กระทำไปเพราะความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนที่ลิโป้ต้องการอย่างยิ่ง ผลสุดท้ายลิโป้ต้องมาจบชีวิตเพราะผลกรรมที่ตนได้ไปสร้างไว้ตามกฎหมายแห่งกรรมที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"

ยิ่งกว่านั้น ความกตัญญู และความไม่รู้จักคุณคน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเป็นลักษณะอีกอย่างหนึ่งของลิโป้ ดังเมื่อคราวที่ลิโป้พ่ายแพ้โจโฉจึงมาพึ่งเล่าปี่นั้น โดยธาตุแท้แล้วลิโป้ไม่ยอมยกอยู่ใต้ปกครองของเล่าปี่ ตัวเล่าปี่อยากมอบเมืองซีจิวให้ลิโป้ ลิโป้ย่อมต้องรับอย่างไม่เกรงใจ แต่ขณะที่กำลังจะรับตราประจำตำแหน่ง ลิโป้ก็เกรงกลัวกวนอูกับเตียวหุย จึงแสวงบุญเสธไปตามมารยาท แล้วพาทหารไปตั้งมั่น ณ เมืองเสียวพ่ายแทน เมื่อเล่าปี่ยกทัพไปปราบฮ้วนสุค เตียวหุยอยู่รักษาเมืองซีจิวเมาสู่ราอาละวาดทุบตีจึงฆ่าพ่อตาของลิโป้ ทำให้เป็นสาเหตุที่ลิโป้เข้ามาเป็นข้ออ้างที่เข้ายึดซีจิวได้ ซึ่งหากพิจารณาโดยถ่องแท้ ลิโป้มีเจตนาจะได้เมืองซีจิวมานานแล้วเมื่อมีโอกาสจึงรีบฉวยโอกาสนั้นทันที โดยที่ลิโป้ไม่ได้คิดถึงบุญคุณที่เล่าปี่มีต่อตน จึงมีผู้กล่าวถึงลิโป้ดังเช่นบิดาที่ปรึกษาเล่าปี่ได้วิเคราะห์ว่า

"... ข้าพเจ้าลิโป้นั้นหยาบช้า ร้ายกาจดั่งเสือ บัดนี้ตกถึงอยู่ แลท่านจะไปรับขึ้นมาไว้ นั้น นานไปมีกำลังขึ้นก็จะอันตรายแก่คนทั้งปวง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 242)

ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนของลิโป้ที่แสดงออกมาอีกอย่างหนึ่งคือ ความเห็นแก่ได้ในรูปโฉมของสตรี ลักษณะนิสัยเช่นนี้ทำให้ลิโป้แสดงความเจ้าชู้ปรากฏให้เห็นเช่นเมื่อคราวที่ฮองฮ้วน

วางแผนที่จะกำจัดตั้งโต๊ะ โดยอาศัยนางเดียวเลี้ยงบุตรบุญธรรมเป็นนางนทอำให้ตั้งโต๊ะกับลิโป้ ผิดใจกัน และอ๋องอ้วนจะได้อาศัยลิโป้เป็นคนฆ่าตั้งโต๊ะ อ๋องอ้วนจึงเริ่มวางแผนโดยอ๋องอ้วนให้คนเอา ของกำนัลอย่างดีไปให้ลิโป้ และเชิญลิโป้มาที่บ้านโดยให้นางเดียวเลี้ยงคอยปรนนิบัติ ลิโป้ก็อดไม่ได้ ที่จะแสดงความรู้สึกรักพ้อใจในรูปโฉมของนางเดียวเลี้ยง อ๋องอ้วนจึงยกนางให้ลิโป้เพียงแต่รอไว้ทำได้ ฤกษ์ก่อนแล้วจะนำนางเดียวเลี้ยงไปส่งให้ลิโป้ ขณะเดียวกันอ๋องอ้วนก็วางแผนยกนางเดียวเลี้ยงให้ ตั้งโต๊ะเช่นกัน ลิโป้เมื่อทราบข่าวจึงเกรงแค้นและในที่สุดได้ฆ่าตั้งโต๊ะเพื่อช่วงชิงนางเดียวเลี้ยง กลับมาเป็นของตน

จากพฤติกรรมของลิโป้เช่นนี้ ย่อมแสดงให้เห็นแล้วว่า ลิโป้พร้อมที่จะกระทำทุกอย่าง เพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ และเมื่ออยู่ในสภาพเลวร้ายเมื่อเจอภัยกองทัพล้อมทัพของลิโป้ ลิโป้ ก็เอาแต่ดื่มสุรากับภรรยาทั้งสองมิได้ออกมาบัญชาการรบ และที่ปรึกษาเสนอสังหารลิโป้ก็ได้ฟัง คำที่ซงเหยียนทหารผู้หนึ่งของลิโป้กล่าวว่า

"...ทุกวันนี้ลิโป้ไม่เหมือนแต่ก่อนแล้ว มิได้เอาใจทหารเชื้อฟังคำภรรยา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 399)

2.2.3 ค้อยสติปัญญา

ลิโป้เป็นนักรบที่มีฝีมือจึงชอบใช้กำลังมากกว่าความฉลาดและสติปัญญา ในการคิดแผนการหรืออุบายต่าง ๆ ในการทำศึก ดังนั้นถึงแม้ลิโป้จะมีกำลังทหารมากมาย หรือมีฝีมือ ในการสู้รบย่อมหนีไม่พ้นความพ่ายแพ้ ดังเช่นเมื่อคราวที่ลิฉุยยกยี้ก๊กทัพมาตีทัพของลิโป้ เพื่อล้างแค้น ให้กับตั้งโต๊ะ ลิฉุยกล่าวว่า

"...ลิโป้นั้นมีฝีมือรบพุ่งกล้าหาญแต่หาปัญญาความคิดมิได้ เราจะคิด อุบายให้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 174)

ลิโป้ตกอยู่ระหว่างอันตรายจึงรวบรวมทหารร้อยเศษรบหักหนีออกมาได้ ซึ่งการที่ลิโป้แตกทัพยับเยิน ต้องทิ้งครอบครัว แล้วหนีไปหาอ้วนสุต ณ เมืองลำหยง หากพิจารณาฝีมือการรบระหว่างลิฉุยกับ ลิโป้แล้ว ลิโป้มีฝีมือสูงกว่าลิฉุย แต่ทว่าลิโป้ต้องเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ นั่น ทั้งนี้เนื่องจากลิฉุยมีการวางแผน การสู้รบ ส่วนลิโป้นั้นไม่มีเพราะขาดความฉลาดและสติปัญญาในการคิดพิจารณา

นอกจากนั้นแล้วลิบิยังแสดงการขาดความฉลาดและสติปัญญาในการ
 ท้าศึกคือไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หลงเชื่อคนผิด ชอบแต่การยกยอปอขึ้นของคนใกล้ชิดทำให้
 ผิดพลาดในการรบจึงต้องเสียชีวิต เช่นคราวที่กองทัพของลิบิถอยมาตั้งมั่น ณ เมืองแท้ผือ โจโฉได้
 ยกทัพไล่ตามมา ตันก่งขุนนางที่ปรึกษาเสนออุบายว่า

"...บัดนี้โจโฉยกทัพมายังมีตั้งมั่น เป็นใจท่านจึงนั่งอยู่ไม่คิด
 อ่านที่จะยกออกรบกับโจโฉ แม้โจโฉตั้งมั่นแล้วเห็นเราจะทำ
 การยาก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 389)

เพราะตันก่งเห็นว่าควรรีบฉวยโอกาสในขณะที่ศัตรูยังไม่มั่นคง จะได้รับชัยชนะได้ง่าย แต่ลิบิกลับ
 เห็นว่า

"... เราท้าวศึกเสียที่แก่โจโฉมาหลายครั้งแล้ว คราวนี้เราตั้งมั่น
 อยู่แต่ในเมือง คอยโจโฉจะยกข้ามคูสว่างเข้ามาถึงเชิงกำแพง
 เราจึงจะออกรบ เห็นโจโฉจะเสียที่แก่เราเป็นมั่นคง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 389 - 390)

ลิบิจึงหมดโอกาสนั้นไป แม้ว่าตันก่งจะเสนออุบายอะไรให้อีกลิบิก็ไม่รับฟัง ตันก่งจึงกล่าวกับ
 แม่ทัพนายกองทั้งปวงว่า

"...ตัวเราทุกวันนี้เห็นจะถึงแก่ความตายสิ้น เพราะว่าลิบิ
 คิดการเสียไปแล้ว..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 392)

ประจวบกับขณะนั้นตันก้วยกับตันเต้งสองพ่อลูกคนสนิทของลิบิที่คอยพูดจาสรรเสริญเอนอาให้ลิบิ
 หลงตัวอยู่ตลอดเวลา ตันก่งเคยเตือนสติลิบิให้ระวังสองพ่อลูกว่า

"...ซึ่งตันก้วยกับตันเต้งพูดจาสรรเสริญความดีท่านนั้นแต่ปาก
 แลใจตันก้วยกับตันเต้งนั้นคิดจะทำร้ายท่านอยู่มิได้ขาด ซึ่งท่าน
 จะหลงฟังคำมันพ่อลูกนั้น นานไปเห็นจะมีอันตรายแก่ท่าน
 ขอให้ท่านคิดอ่านระวังจงดี..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 370)

แต่ลิป้าไม่เชื่อกลับคิดว่าต้นก่งมีใจริษยา

"...ตัวเห็นว่าเรามีน้ำใจเอ็นดูต้นก่งตั้งแต่ ตัวริษยาแกล้งเอา
ความร้าย ยุยงให้เราทำอันตรายแก่คนชื่อสัตย์เสีย..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 370)

ดังนั้นเมื่อต้นก่งแต่งแอบเอาใจออกห่างยอมเป็นน้ำสีกาให้กับโจโฉ จึงเสนอให้ลิป้อออกไปรักษา
ด่านเสียวกวน ลิป้อจึงให้ต้นก่งอยู่รักษาเมืองซีจัว ต้นก่งจึงให้ต้นก่งปิดเมืองเสียเพื่อป้องกันมิให้
ลิป้อกลับเข้าเมืองซีจัวได้ ส่วนตัวต้นก่งซึ่งร่วมทัพไปกับลิป้อก็แอบถ่ายเทกำลังทหารให้อ่อนกำลังลง
แล้วออกอุบายหลอกลวงต้นก่งกับลิป้อจนพลาดพลั้งทำให้อาณาเขตของลิป้อกับทหารของต้นก่งรบราฆ่าฟัน
กันเองจนย่อยยับ ลิป้อจะกลับเข้าเมืองซีจัวก็ไม่ได้ ต้องหนีไปอาศัยที่เมืองแฉ่ผิอ และในที่สุดก็ถูก
ลูกน้องของตนจับส่งโจโฉ ต่อมาเมื่อต้นก่งถูกทหารโจโฉจับตัวได้และพบกับลิป้อ ต้นก่งจึงต่อว่าลิป้อว่า

"...เพราะตัวมิได้ฟังคำเราจึงได้เสียการทั้งนี้ แม้ทำตามเราที่ไหน
จะได้อัปยศแก่ทหารทั้งปวง..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 402)

ลิป้อจึงพ่ายแพ้เพราะขาดการพิจารณาทำให้หลงเชื่อถือคนผิด

3. บทบาท

บทบาทของลิป้ออาจกล่าวได้ในฐานะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ฐานะนักรบ

ลิป้อเป็นทหารนักรบที่มีฝีมือและนำเกรงขาม ครั้งแรกที่ลิป้อปรากฏตัวในฐานะ
องครักษ์ของเตโชหวง ท้าให้ลิป้อต้องรับห้ามตั้งโต๊ะไว้ให้ก่อเรื่องในที่ประชุมขุนนาง เพราะไม่ไว้
วางใจกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น

"...ลียูเห็นลิป้อยืนอยู่ข้างหลังเตโชหวงนั้น รูปร่างใหญ่ ฝีมือทวน ท่วงทีเห็นแข็ง
แรงนัก ลียูจึงห้ามตั้งโต๊ะไว้แล้วว่า วันนี้หาท่านทั้งปวงมากินโต๊ะ จะฟังข้า
บ่าวให้สบายใจลียูมาวิวาททุ่มเถียงกันเล่า..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 56)

ลิโป้เมื่ออยู่กับเต็งหงวนในฐานะที่เป็นนักเรียนผู้มีฝีมือ ลิโป้ได้ทำหน้าที่ของตนด้วยความรับผิดชอบที่สุด ไม่ว่าจะมีศึกสงครามที่ไหน ลิโป้จะต่อสู้ทำหัตถ์ศัตรู อุทิศชีวิตให้การศึกษาทุกครั้ง ทำให้เต็งหงวนมองการณ์ไกลคิดจะได้ลิโป้มาเป็นพวกตน ในที่สุดลิโป้มาอยู่เป็นทหารคู่ใจของเต็งหงวนด้วยของกำนัลอันสูงค่าที่เต็งหงวนให้ลิโป้เป็นผู้นำไปมอบให้ลิโป้

"...เต็งหงวนมีน้ำใจรักใคร่ท่านเป็นอันมาก จึงให้เราเอาม้าแลของทั้งนี้มาให้แก่ท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 61)

แม้เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นการมาเป็นทหารองครักษ์ของลิโป้กับเต็งหงวน จะแสดงให้เห็นอุปนิสัยบางอย่างของลิโป้ และเมื่อได้รับการส่งเสริมอำนาจ จากเต็งหงวนด้วยแล้วลิโป้ก็มีความอึกเหิมในอำนาจที่ตนมีอยู่ยิ่งนัก ลิโป้ทำการศึกด้วยความหึกหาญ ไม่ชอบการประนีประนอม จะเห็นได้จากคราวที่โจโฉคิดจะได้ตัวลิโป้เพื่อที่จะได้มาตั้งเต้ได้สะดวกก็พอดีกับที่ลิโป้ยกกองทหารมาตั้งอยู่หน้าค่ายของโจโฉ โจโฉส่งกองขุนจ้านไปสู้รบแต่ต้องพ่ายแพ้เดียวหุยจึงเข้าไปสู้รบกับลิโป้ และร้องคำลิโป้ว่า "อ้ายลูกสามพ่อ" ซึ่งเพิ่มความโกรธแค้นให้กับลิโป้มาก ลิโป้รบอยู่กับเดียวหุยถึงห้าสิบเพลง ก็มีแพ้ชนะกัน กวนอูกับเล่าปี่จึงเข้าช่วยรบในที่สุดลิโป้ต้องขับม้าหนี ซึ่งถ้าลิโป้ใช้ความคิดพิจารณาให้ดีด้วยโดยการใช้การเจรจาเป็นสื่อตกลงหรือประนีประนอมก่อน อาจไม่ต้องต่อสู้กันก็ได้แต่ลิโป้ชอบที่ตัดสินด้วยการต่อสู้ก่อนเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลิโป้ทะนงในฝีมือของตน ลิโป้จึงเคียดแค้นเสมอนในการบัญชาการรบ ดังเหตุการณ์เมื่อครั้งที่ลิโป้ฆ่าเต็งหงวนได้แล้วจึงไปเข้าร่วมกับอ้องอุ้น ลีฉุยกุยกี ร่วมกับจิวยี่บุตรเขยของเต็งหงวนยกทัพมาจะแก้แค้น ลิโป้ให้ลิซึกคุมทหารออกไปรบแต่พ่ายแพ้ ลิโป้โกรธมากจึงให้ทหารเอาตัวลิซึกไปตัดศีรษะ เพราะลิโป้โกรธที่ไม่สามารถเป็นไปตามแผนการได้ ตัวลิโป้ต้องหนีไปอาศัยกับอ้วนสุต แต่อ้วนสุตไม่รับไว้

นอกจากความสามารถในฝีมือการรบที่ไม่เป็นรองใคร ลิโป้ไม่เคยไว้วางใจใครในการทำศึก เช่นเมื่อครั้งจิวยี่จะมาบราบลิโป้แต่เอายกซีทหารของจิวยี่เอาไว้จากทางลอบฆ่าจิวยี่ แล้วตัดศีรษะจิวยี่มามอบแก่ลิโป้ ลิโป้กลับโกรธเอายกซีมากที่เป็นคนโลก หากความซื่อสัตย์มิได้ ไม่สมควรเลี้ยงไว้ จึงสั่งฆ่าเอายกซี เพราะลิโป้กลัวว่าต่อไปเอายกซีจะกำเริบและอาจเป็นอันตรายต่อลิโป้ได้

ความที่ลิโป้เป็นคนไม่ยอมใคร ชอบเอาชนะ และเป็นคนหยาบ ทำให้ลิโป้ต้องหนีจากอ้วนเสี้ยวไปอยู่กับเตียวเอี้ยนเจ้าเมืองเซียงต๋ง เพราะไปกระทำการหยาบช้ำกับทหารคนสนิทของ

อ้วนเลี้ยว อ้วนเลี้ยว ถึงกับสั่งฆ่าลิโป้ ลิโป้จึงหนีไปอาศัยอยู่กับเตียวเม่า เจ้าเมืองตันลิว ซึ่งลิโป้ช่วยอาสาทำศึกชนะหลายครั้งจนสามารถตีเมืองกุนจิวที่โจโฉทิ้งไว้ อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ลิโป้ต้องทำศึกกับโจโฉ

3.2 ฐานะสามี

ในฐานะสามี ลิโป้จะเป็นสามีที่ไม่น่ายกย่องนักในการเป็นสามีที่เจ้าชู้มีภรรยาหลายคน แต่เท่าที่ในวรรณคดีสามก๊กกล่าวถึงมี 2 คน คือ นางเหงียมซี้ และนางเตียวเลี้ยว บรรดาภรรยาของลิโป้ นางเตียวเลี้ยวเป็นภรรยาที่ลิโป้ได้พบครั้งแรก ก็บรรดาภรรยาที่จะได้นางมาเป็นภรรยา ซึ่งลิโป้ไม่รู้ว่าเป็นแผนการของอ้องอุ้นบิดาเลี้ยงของนางเตียวเลี้ยวที่คิดจะขโมยลิโป้ในการกาจัดตั้งโต๊ะ และทุกอย่างได้เป็นไปตามแผนการของอ้องอุ้นที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจผิดต่อกัน ลิโป้จึงได้ฆ่าตัวตั้งโต๊ะเพื่อแย่งชิงนางเตียวเลี้ยวมาเป็นภรรยาตามความต้องการ

การที่ลิโป้ได้นางเตียวเลี้ยวมาเป็นภรณานั้น แม้ว่านางเตียวเลี้ยวจะเคยตกเป็นภรรยาของตั้งโต๊ะมาก่อน ลิโป้ก็มิได้แสดงความรังเกียจต่อนาง กลับมีความรัก และมีความรับผิดชอบต่อภรรยาทั้งสองของตนอย่างเสมอดันเสมอปลาย คอยดูแลให้มีความสุขตามฐานะอันควร ลิโป้จึงไม่ประสบปัญหาพิงหวงของภรรยา

เมื่อครั้งที่ลิโป้ต้องทำศึกกับโจโฉ และลิโป้เป็นฝ่ายเสียเปรียบ ตั้งมั่นอยู่ที่เมืองแฉ่ผิวดันก่งได้เสนอว่าโจโฉยกทัพมาจากเมืองฮูไต้มานานแล้ว ทหารเหนื่อยหิวอดอยาก ขอให้ลิโป้คุมทหารไปตั้งอยู่นอกเมือง ดันก่งจะคุมทหารส่วนหนึ่งเข้าตีทัพโจโฉ และขอให้ลิโป้ยกเข้าตีกระหนาบหลัง ซึ่งลิโป้เห็นด้วยกับแผนการนี้ จึงเข้าไปปรึกษากับภรรยาทั้งสอง แต่ภรรยาทั้งสองไม่เห็นด้วยที่จะให้ลิโป้ไปรบในครั้งนี้ ต่างว่าให้อ้อนวอนให้ลิโป้เห็นแก่ความรัก ความรักดีที่นางมีต่อลิโป้

"...บัดนี้ข้าพเจ้ามิได้เป็นผู้ใดที่จะเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งท่านจะยกไปครั้งนี้ ถึงจะได้

ลาภสักการะเท่าใด ก็ให้คิดถึงข้าพเจ้าผู้เพื่อนยากนี้ก่อน..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 392)

ลิโป้รู้สึกสงสารและเพิ่มความรักในตัวภรรยามากยิ่งขึ้นจึงงดการศึกครั้งนี้ ตั้งแต่นั้นมาลิโป้ก็ชวนภรรยาทั้งสองนั่งเสพสุราทุกวันเพื่อหวังจะให้คลายทุกข์

จากพฤติกรรมของลิโป้แสดงให้เห็นว่า ลิโป้ให้เกียรติกับภรรยาเมื่อมีเรื่องทุกข์ใจ ก็จะไปปรึกษาหารือกันนับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ควรแก่การยกย่อง แต่ลิโป้ขาดความมั่นคงในจิตใจ ในการที่จะแยกแยะระหว่างเรื่องส่วนตัวกับการศึกษาสงเคราะห์ โดยเฉพาะการได้พบความจริงอย่างมีเหตุผลให้ กับภรรยาทั้งสองทราบถึงสถานการณ์ของกองทัพในขณะนี้ว่ามีความจำเป็นเช่นไร ลิโป้กลับหลงเชื่อ กับคำขอร้องของภรรยา มิได้ยกกองทัพออกสู้รบกับโจโจ ดันกั้งจึงออกมาบอกกับแม่ทัพนายกองว่า

"...ตัวเราทุกวันนี้เห็นจะถึงแก่ความตายสิ้น เพราะว่าลิโป้คิดการเสียไปแล้ว..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 392)

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของลิโป้ในด้านพฤติกรรมและบทบาทแล้ว ทำให้มองเห็น หน้าที่ของความเป็นคนที่ลิโป้ต้องรู้เพื่อความอยู่รอด แม้ว่าบั้นปลายชีวิตต้องพบกับจุดจบนั้น พฤติกรรม เช่นนี้ตรงกับทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ อมร เสกขวิเชษฐวงศ์ (2520 : 262) ได้กล่าวไว้เป็น มาตรฐานสำหรับความแตกต่างระหว่างความดีและความชั่วว่า "ความอยู่รอดหรือการรักษาตัวรอด และการปรับตัวได้ เป็นมาตรฐานในการตัดสินความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด ของมนุษย์"

ดังนั้นการที่ลิโป้ได้มีพฤติกรรมหลากหลายและเป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าว ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเป็นการกระทำของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด ไม่ว่าจะเป็นการคิดชอบ วาจาชอบ และกระทำชอบ โดยอาศัยปัญญาและเหตุผลที่ดีแล้ว ก็จะสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง แต่ถ้ากระทำการสิ่งตรงกันข้ามก็ย่อม ส่งผลร้ายให้แก่ตนได้เช่นกัน

ยี่เอ็ง

1. ประวัติชีวิต

ยี่เอ็งเป็นชาวเมืองหล่อ อายุ 20 ปี เป็นผู้มีความรู้สูงมาก เมื่อโจโฉมีอำนาจ ปรราบหัวเมืองด้านตะวันออกได้แล้ว และสามารถช่วยพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้พ้นจากการถูกบีบคั้นของ ลิจูยกุยก็ โจโฉจึงรวบอำนาจตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครอง ส่วน พระเจ้าเหี้ยนเต้เป็นเพียงหุ่นเชิดของโจโฉที่โจโฉใช้นำมาอ้างในการออกคำสั่งเป็นพระบรมราช- โองการเท่านั้น ซึ่งต่อมาโจโฉได้ยึดเอกราชพระเจ้าเหี้ยนเต้มาประทับที่เมืองสุไ่

โจโฉใครที่จะขยายอำนาจของตนไปทั่วแผ่นดินจีน จึงจำเป็นต้องปราบปรามหัวเมืองต่าง ๆ ที่ยังกระจัดกระจายให้อยู่ในความปกครองของตนทั้งสิ้น และในการที่จะไปปราบขุนกวนเจ้าเมืองกังตั๋งนั้น จะต้องตีเมืองเกงจิ๋วของเล่าเปียวเพื่อใช้เป็นฐานทัพที่มั่นเสียก่อน โจโฉจึงปรึกษาขุนฮิวว่าสมควรจะส่งผู้ใดไปเกลี้ยกล่อมเล่าเปียว ขุนฮิวเสนอให้ส่งซงหยง แต่ซงหยงปฏิเสธอ้างว่าไม่มีความรู้ความสามารถพอ ซงหยงจึงเสนออี้เอ็งให้ทำหน้าที่เป็นทูตเจรจา แต่ต้องแต่งตั้งงาอี้เอ็งเป็นขุนนางก่อน

อี้เอ็งมาพบโจโฉครั้งแรกเกิดความน้อยใจที่โจโฉไม่ปราศรัยด้วย จึงพูดจาประชดประชัน และวิจารณ์เหล่าขุนนางคนสนิทของโจโฉ โดยไม่เกรงใจผู้ใดทั้งสิ้น โจโฉโกรธมากต้องการจะสั่งสอนให้อี้เอ็งรู้จักระวังตนในการใช้คำพูดและการอวดรู้ โจโฉให้อี้เอ็งไปเป็นคนตีกลอง แต่อี้เอ็งก็ทำให้โจโฉต้องโกรธและอับอายขายหน้า เพราะอี้เอ็งแก้ม้าตีกลองท่ามกลางสาธารณชน ซงหยงกลัวอี้เอ็งจะถูกฆ่าจึงเจรจากับโจโฉให้ส่งอี้เอ็งไปเป็นทูตเจรจากับเล่าเปียว เจ้าเมืองเกงจิ๋ว ยี้เอ็งไม่ยอมไปแต่เมื่อโจโฉมีเงื่อนไขว่า ถ้าอี้เอ็งไม่ไปเป็นทูตจะฆ่าบุตรภรรยาของอี้เอ็ง ยี้เอ็งจึงรับคำ

เมื่ออี้เอ็งไปถึงเมืองเกงจิ๋วได้พบทูตจากอวคู๋ ยกตนข่มท่าน และมีท่าทีดูหมิ่นเล่าเปียว เล่าเปียวโกรธมากแต่ไม่อยากเป็นผู้ฆ่าอี้เอ็งเอง จึงวางแผนให้อี้เอ็งไปเจรจากับหองจ้อ เจ้าเมืองกังแฮ ซึ่งเป็นเมืองใกล้เคียงกับเกงจิ๋ว หากหองจ้อตกลงใจ เก่งจิ๋วจะยินยอมด้วย ยี้เอ็งจึงเดินทางไปเกลี้ยกล่อมหองจ้อ แต่อี้เอ็งเจรจาล้มเหลวหองจ้อ หองจ้อโกรธจึงเอากะปี่พันอี้เอ็ง ยี้เอ็งร้องคำหองจ้อจนสิ้นใจ

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของอี้เอ็ง ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของอี้เอ็งทั้งในภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกนั้นสรุปได้ 2 ประการคือ ท่วงทีกิจกรรมทั้งปฏิบัติต่อคนอื่นและคำพูด

ในด้านท่วงทีกริยายี่เอ็งเป็นบุคคลที่ค่อนข้างถือระเบียบการปฏิบัติ เพราะ
 คนเป็นผู้มีความรู้ ย่อมได้รับการอบรมมา ดังนั้นครั้งแรกที่ยี่เอ็งมาพบกับโจโจ ยี่เอ็งทาคความ
 เคารพโจโจ แต่โจโจมิได้รับค่านับนั้น ยี่เอ็งรู้สึกน้อยใจ ดังคำบรรยาย

"... ทหารไปหาตัวยี่เอ็ง ๆ มาถึงก็ค่านับโจโจ ๆ มิได้รับค่านับ
 แล้วไม่ปราศรัยตามอย่างธรรมเนียม ยี่เอ็งมีความน้อยใจก็
 นิ่งอยู่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 467)

เมื่อยี่เอ็งได้รับการต้อนรับโดยอาการเฉยเมยจากโจโจเช่นนี้ ยี่เอ็ง
 มีการใช้คำพูดในลักษณะแก่งแกำเข้าหาเสี้ยน คือการหาเรื่องเดือดร้อนให้ตนเอง เพราะยี่เอ็ง
 ไม่ได้ศรัทธาโจโจ แต่ที่มาเพราะขัดขวางของเพื่อนรักไม่ได้

ดังนั้นการใช้คำพูดของยี่เอ็งในครั้งนั้น สร้างความไม่พอใจให้กับโจโจ
 ยี่เอ็งกล่าวเป็นโวหารว่า

"... แผ่นดินนี้กว้างขวางนัก ถ้าจะขาดคน ๆ หนึ่งก็จะเป็นไร
 นักหนา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 467)

ยี่เอ็งกล่าวออกไปด้วยความรู้สึกน้อยใจ และประชดประชันเบรียบเปรย หากมองอีกแง่หนึ่ง ยี่เอ็ง
 ตั้งใจที่จะเรียกร้องความสนใจจากโจโจ ซึ่งได้ผลโจโจให้ยี่เอ็งอธิบายว่า

"... แผ่นดินเราที่ปรึกษาแลทหารที่มีฝีมือก็มีเป็นอันมาก เหตุฉะ
 ตัวจึงว่าไม่มีคนดี ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 467)

ยี่เอ็งวิจารณ์เหล่าขุนนางที่ปรึกษาและทหารเอกของโจโจอย่างไม่หวั่นเกรงใด ๆ โจโจโกรธมาก

"... ตัวมาติเตียนที่ปรึกษาแลทหารของเรา ตัวรู้สิ่งใดบ้าง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 468)

ยี่เอ็งได้ใช้วาจาที่แสดงความอวดรู้ในภูมิความรู้ของตน ด้วยคำของยี่เอ็งใคร่ได้ยินได้ฟังอาจรู้สึก
 หมั่นไส้ เพราะถ้อยคำนั้นไม่มีการถ่อมตัวแม้แต่น้อย ยี่เอ็งกล่าวว่า

"... เราทั้งคู่ดาวในอากาศ ฝ่ายข้างแผ่นดินนั้น เราก็ชำนาญรู้ฐาน
ภูมิฐานว่าดีแลร้าย อนึ่งเราจะเพ็ดทูลตักเตือนพระมหากษัตริย์
ให้ตั้งอยู่ในยุติธรรมเหมือนพระเจ้าเจียวซุนนั้นก็ได้ ประการหนึ่ง
เราจะชักชวนสั่งสอนอาณาประชาราษฎรให้มาสัตย์ซื่อต่อแผ่นดิน
เหมือนครั้นชงสูกับจันเฮียน ซึ่งเป็นครูสั่งสอนคนทั้งปวงให้สัตย์ซื่อ
ก็ได้ ซึ่งเราสนทนาแก่ท่านบัดนี้อุปมาเหมือนพูดกับคนบ้า อันมิได้
รู้ภาษาคน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 468 - 469)

เมื่อยี่เอ่งต้องมาทหาหน้าทีคนตีกลองรับแขก ยี่เอ่งรู้สึกแค้นใจที่โจโฉไม่ได้
เห็นความสำคัญในความสามารถของตน ครึ่งหนึ่งโจโฉต้อนรับแขกเมือง ยี่เอ่งได้ทอดเลื้อผ้าตีกลอง
เพื่อต้องการให้โจโฉอับอาย โจโฉโกรธมาก ยี่เอ่งใช้คารมโต้ตอบโจโฉอย่างโหดงว่า

"... เราจะพรรณนาการโสโครกของตัวให้ฟัง ประการหนึ่งตัวไม่รู้จัก
คนดีแลชั่วจักหูของตัวนั้นเป็นที่โสโครก ประการหนึ่งซึ่งผู้ใดจะ
สัตย์ซื่อเห็นว่าตัวทำการหยาบช้าตัวมิได้โอบอ้อมอารีต่อขุนนางแล
หัวเมืองทั้งปวง แล้วตัวคิดอ่านทำการหยาบช้าให้พระเจ้าเหี้ยนเต้
ได้รับความเคียดแค้นใจของตัวก็เป็นการโสโครก ทุกวันนี้คนทั้ง
แผ่นดินนับถือเราว่ามีปัญญา แลตัวมาอุทหมิ่นให้เราเป็นคนตีกลอง
เพราะมิได้รู้จักคนดีแลชั่ว ครั้นนี้ตัวก็คิดการหาเหตุหลวง ซึ่งจะไม่
นับถือเราผู้มีสติปัญญานั้นไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 470)

ครั้นยี่เอ่งถูกมอบหมายให้ไปเจรจาเกลี้ยกล่อมเล่าเปียว เจ้าเมืองเกงจิ๋ว
ขณะที่ยี่เอ่งขี่ม้าถึงนอกประตูเมือง ขุนนางต่าง ๆ มิได้ทักทายประการใดกับยี่เอ่ง ยี่เอ่งจึงลงจาก
ม้าแล้วเดินร้องไห้ ชุกชกไม่รู้ว่ากลอุบายจึงถามยี่เอ่ง ยี่เอ่งใช้คำพูดประชดประชันตอบกลับมาว่า

"... เราเห็นท่านทั้งปวงอุปมาเหมือนหนึ่งศพ เราเดินเข้ามาในหว่าง
ศพก็มีความสงสาร เราจึงร้องไห้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 471)

ยี่เอ็งจะมีการใช้คำพูดที่แสดงความอวดรู้ ประชดประชันในลักษณะของ
การยกตนข่มท่าน ดังกรณีที่ยี่เอ็งมาเจรจากับเล่าเปียว เล่าเปียวเห็นกิริยาหยาบช้า คูหมิ่นของ
ยี่เอ็งก็โกรธ ไม่ต้องการเจรจาด้วย จึงบ้ายเปียงให้ยี่เอ็งไปเจรจากับทองจ้อ เจ้าเมืองกังแซ

"... เราูกิดติศัพทว่ายี่เอ็งนี้มีสติปัญญา แต่เป็นคนหาที่มีอัชฌาสัยไม่
เมื่ออยู่ในเมืองช้วนั้น ก็ว่ากล่าวหยาบช้าแก่เราจนเป็น
หลายครั้ง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 472)

ครั้นยี่เอ็งไปเจรจากับทองจ้อ ยี่เอ็งก็บอข่าวจากที่แสดงความอวดรู้
และคูหมิ่นผู้อื่นอย่างไม่เกรงใจ ดังเช่นทองจ้อถามยี่เอ็งว่า

"... ความคิดขงหยง เอียวบิวกับเรานี้ ท่านจะเห็นเป็นประการ-
ใด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 476)

ยี่เอ็งตอบโดยไม่คิดพิจารณาว่า

"... อันตัวทองจ้อนั้น อุบมาเหมือนเจี๋ยคยู่บนศาล ก็จะมีผู้เช่นรัก
ประการใดเจี๋ยคยู่คั้นมาได้พูดจาด้วย ผู้ซึ่งนับถือบวงสรวงนั้น
อุบมาเหมือนไหว้ขอนน้ำ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 476)

ยี่เอ็งวิจารณ์ทองจ้อด้วยความบริสุทธิ์ใจตามลักษณะของผู้มีความรู้
แต่ยี่เอ็งขาดความระมัดระวัง และความรอบคอบในการใช้คำพูด ดังนั้นจึงพบจุดจบเพราะคำพูด
ของตนดังสำนวนที่ว่า "ปลาหมอตายเพราะปาก"

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของยี่เอ็ง ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาท
ของยี่เอ็งเองนั้น อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง

ยี่เอ็งมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ดังจะเห็นได้จากเป็นผู้มี

ความรู้ มีสติปัญญา ไหวพริบล้ำ ชอบใช้ปัญญาของคนอื่นอย่างไม่เกรงกลัวสิ่งใด ความรู้ของยี่เอ็งนั้น ขงหยงได้กล่าวไว้ว่า

"... มีสติปัญญาหลักมาก จักชุลวไปเห็นสิ่งใด และพูดขึ้นเสียงอันใด
 ใจนั้นก็คิดตลอดไม่ขัดขวาง ประมาณการถูกทุกประการ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 466 - 467)

ยี่เอ็งเคยกล่าวปราชญ์ที่ปรึกษาไว้ว่า "ขุนฮิวนั้น ชอบแต่ทำให้เป็นลับเพื่อรักษาศ ... หมันทองนั้น ชอบแต่ให้เสพสุรากับกระตูกสุกร" เป็นต้น ยี่เอ็งยังปรึกษาโจโฉอย่างมีความมั่นใจสูงว่า "เป็นคนบ้า ภาได้รู้ภาษาคน" และเมื่อโจโฉให้ยี่เอ็งมาเป็นคนตีกลอง ยี่เอ็งกลับดูหมิ่นว่า เป็นหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม กับความรู้ของตน

"... ทุกวันนี้คนทั้งแผ่นดินนับถือว่าเรามีสติปัญญา แลตัวมาดูหมิ่นให้เรา
 เป็นคนตีกลอง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 470)

พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตัวเองของยี่เอ็ง ทำให้ยี่เอ็งเกิดความทะนงตน หยิ่งในศักดิ์ศรี ดังกรณีที่โจโฉเคยเสื่อมาสานข้อเสียของยี่เอ็ง ใครจะเอาตัวมาใช้งาน แต่ยี่เอ็งไม่มีความศรัทธาในตัวโจโฉตั้งแต่ครั้งแรกที่พบกัน จึงแสดงพฤติกรรมท้าทายความเกรงของโจโฉ โดยการถอดเสื้อตีกลอง แม้โจโฉจะเกรงและดำ่ว่าอย่างไร แต่ยี่เอ็งรักษาศักดิ์ศรีของตน ไม่ยอมทวนเกรงต่ออำนาจของโจโฉเช่นกัน

2.2.2 ความอื้ออวด

ยี่เอ็งเป็นผู้มีความรู้สูง แต่ไม่ได้มีความรู้ที่ตนมีนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ยี่เอ็งกลับนำความรู้ของตนมาแสดงความอื้ออวดและดูหมิ่นคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นโจโฉ เล่าเปียว หองจ้อ ขุนฮก เป็นต้น ดังเช่นยี่เอ็งพูดกับโจโฉว่า

"... เราจะพรรณนาการโสโครกของตัวให้ฟัง ... ทุกวันนี้คนทั้ง
 แผ่นดินนับถือว่าเรามีสติปัญญา แลตัวมาดูหมิ่นให้เราเป็นคน
 ตีกลอง เพราะมิได้รู้จักคนดีแลคนชั่ว ครั้นนี้ตัวก็คิดการ

าหลว ซึ่งจะไม่นับถือเราผู้มีสติปัญญานั้น ไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 470)

หรือกล่าวดูหมิ่นทองคำว่า

"... อันตัวทองคำนั้น อุปมาเหมือนเจี๋ยคอปูนศาล ถึงจะมีผู้เช่นวัฏพระการาค
เจี๋ยคอปูนนี้ได้หลุดจาด้วย ผู้ซึ่งนับถือบวงสรวงนั้น อุปมาเหมือนไพร่ขอนน้ำ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 476)

3. บทบาท

บทบาทของยี่เอ็งอาจกล่าวได้ในฐานะของผู้ได้บังคับบัญชา ดังนี้

3.1 ฐานะผู้บังคับบัญชา

ยี่เอ็งเป็นผู้มีสติปัญญา เมื่อต้องเข้ามาอยู่ในบังคับบัญชาของโจโฉ ยี่เอ็ง
ไม่สามารถปฏิบัติตัวเป็นผู้ได้บังคับบัญชาที่ดีได้ ยี่เอ็งไม่มีความศรัทธาต่อโจโฉตั้งแต่พบหน้าครั้งแรก
จึงทำให้ยี่เอ็งเกิดมีกิริยาเกิดอารมณ์ อียากเอาชนะโจโฉ ด้วยการใช้อาวุธประชิดเปรียบเทียบกับว่า

"... แผ่นดินนี้กว้างขวางนัก ถ้าจะขาดคน ๆ หนึ่ง ก็จะเป็นรอนักหนา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 467)

นอกจากนี้แล้ว ยี่เอ็งยังเป็นผู้ได้บังคับบัญชาที่กล่าววิพากษ์วิจารณ์ผู้บังคับบัญชา คือ โจโฉอย่างตรงไป-
ตรงมา และหยาบคายซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดผลดีแก่ยี่เอ็งเลย

โจโฉไม่ยอมส่ายยี่เอ็งด้วยตนเอง เพราะยี่เอ็งมีสติปัญญาและไม่ยำเกรงผู้ใด หาก
โจโฉส่ายยี่เอ็งคนทั้งปวงจะครหาได้ โจโฉจึงส่งยี่เอ็งไปเป็นทูตเจรจากับลิ้นกยอมเส้าเปียว
ที่เมืองเกงจิ๋ว ยี่เอ็งปิดพลแล้ว แต่โจโฉกล่าวว่า

"... ถ้าตัวไม่ไปเจรจากับลิ้นกยอมเส้าเปียวเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 471)

ยี่เอ็งจึงจำใจต้องยอมเดินทางไปเกงจิ๋ว แต่โดยอุปนิสัยของยี่เอ็งเป็นคนใจ้าว และชอบดูหมิ่นผู้อื่น
จึงต้องทำให้ยี่เอ็งต้องเสียชีวิตไปก่อนวัยอันควร

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา จึงไม่ประสบความสำเร็จ เพราะยี่เอ็งมีความทะนงตนในภูมิความรู้ของตนสูง ในขณะที่โจโจก็จะใช้อำนาจที่ตนมีอยู่มาขู่บังคับ โจโจจึงได้ยี่เอ็งมาทำงาน แต่ไม่ได้พิจารณาถึงความรัก ความภักดีอย่างจริงจังของยี่เอ็ง

จากพฤติกรรมและบทบาทของยี่เอ็งที่กล่าวมาข้างต้น หากพิจารณาโดยใช้ทฤษฎีทาง จริยศาสตร์ ของ อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ (2520 : 262) ได้ให้ทรรศนะว่า "มาตรฐานสำหรับ วัดความแตกต่างระหว่างความดีและความชั่ว ขึ้นอยู่กับเจตจำนงหรือเจตนาในการกระทำ ไม่ได้ ขึ้นอยู่กับผลของการกระทำ"

ดังนั้นการกระทำต่าง ๆ ที่ยี่เอ็งปฏิบัติต่อโจโจหรือผู้อื่นนั้นเป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าว เพราะยี่เอ็งมีเจตนาที่จะกระทำเสมอ ซึ่งเจตนาที่กระทำทั้งเพื่อตนเองและความอยู่รอดของ ครอบครัว ประกอบกับยี่เอ็ง มีสติปัญญา วาหารกล้า ชอบใช้อวดคู้หน้าผู้อื่น ไม่มีการพิจารณาให้ รอบคอบในสิ่งที่ตนกระทำ หรือพูดจึงทำให้ยี่เอ็ง ซึ่งประสบกับ "ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด"

อ้วนเสี้ยว

1. ประวัติชีวิต

อ้วนเสี้ยว เจ้าเมืองบูดาไฮ มีบุตร 5 คน คันทระกูลเป็นขุนนางรับใช้แผ่นดินมาถึง สี่ชั่วคน ครั้นเกิดศึกโจรพม่าเหลือง อ้วนเสี้ยวได้เป็นผู้หนึ่งที่ยกทัพมาปราบปรามแต่เกิดข้อขัดแย้ง กับกั๋งเตี๊ยะ เนื่องจากอ้วนเสี้ยวไม่เห็นด้วยที่กั๋งเตี๊ยะจะยกกองทัพขึ้นครองราชย์ จึงพาทหาร ยกไปเมืองกั๋งโจ้วเพื่อจะตั้งตัวเป็นใหญ่ กั๋งเตี๊ยะ ได้มีหนังสือแต่งตั้งให้อ้วนเสี้ยวเป็นเจ้าเมืองบูดาไฮ อันเป็นการรวมอำนาจให้อยู่ในบังคับบัญชาของกั๋งเตี๊ยะทั้งสิ้น

ต่อมาอ้วนเสี้ยวรู้ข่าวว่ากั๋งเตี๊ยะส่งนางไซเฮาและหงจูเปียนเสียแล้ว จึงส่งหนังสือ กลับวางแผนกำจัดกั๋งเตี๊ยะร่วมกันกับอ้องอุ้น โจโจ และอีกสิบหกหัวเมือง ยกทัพมาประชิดเมืองลกเอี้ยง และให้อ้วนเสี้ยวเป็นแม่ทัพใหญ่ แต่อ้วนเสี้ยวเป็นคนใจคอคับแคบ ชอบอวดคู้หน้า และมีความ หวาดระแวงกลัวคนอื่นจะได้ดีกว่าตน ประจวบกับขุนเกียนต้องการจะได้ตราหยกสำหรับพระมหากษัตริย์

เพื่อไปสร้างเมืองใหม่ที่กึ่งตั้ง เกิดขัดแย้งกับอ้วนเสี้ยว ชุนเกียนจึงพากาลังทหารของตนออกจากเมืองลกเอี้ยง อ้วนเสี้ยวมีหนังสือให้เล่าเปียวเจ้าเมืองเกงจี้คุมทหารชิงเอาตราหยกคืน และตั้งโต๊ะได้น้ำพระเจ้าเหียนได้ไปประทับอยู่ที่เตียงอันเมืองหลวงใหม่

ขณะนั้นภายในกองทัพทั้งสิบหกหัวเมืองที่ยกมาปราบตั้งโต๊ะเกิดความปั่นป่วนภายในต่างพากันแยกทัพกลับบ้านเมืองของตน อ้วนเสี้ยวในฐานะแม่ทัพใหญ่ไม่สามารถจัดการอะไรได้ อ้วนเสี้ยวจึงคุมทหารหนีไปอยู่เมืองง่ีหลายแต่ประสบกับการขาดเสบียง อ้วนเสี้ยวจึงนำทหารยกไปเมืองกิ่วตามคำเชิญของอันฮกและยึดเมืองไว้ อ้วนเสี้ยวถอดขุนนางที่มีอยู่เดิมออกให้ทหารของตนเองมาเป็นขุนนางแทน

อ้วนเสี้ยวไม่มีความซื่อสัตย์ เห็นแก่ได้ เห็นแก่ตัว ครั้งหนึ่งอ้วนสุคเจ้าเมืองลาหยงผู้เป็นน้องชายได้มีหนังสือมาขอฆ่าแกงอ้วนเสี้ยวหนึ่งพันตัว อ้วนเสี้ยวไม่ยอมฆ่า อ้วนสุคโกรธและพยายามฆ่าอ้วนเสี้ยว คิดจะยกทัพไปตีเมืองกิ่ว ขณะนั้นลิโป้มีความขัดแย้งกับตั้งโต๊ะและได้ฆ่าตั้งโต๊ะตาย ลิโป้ร่วมกับอ้องอุ้นคิดจะยึดอำนาจในเมืองหลวง แต่โจโฉเริ่มมีอำนาจและจะทำการปราบลิโป้ บังเอิญกับที่ลิฉุยยกก็ต้องการแก้แค้นลิโป้ให้กับตั้งโต๊ะ จึงยกทัพมาตีกองทัพของลิโป้ ลิโป้สู้ไม่ได้จึงหนีมาพึ่งอ้วนเสี้ยวที่เมืองกิ่ว ลิโป้ได้ทำความหยาบช้ำให้กับทหารคนสนิทของอ้วนเสี้ยว อ้วนเสี้ยวโกรธมากจะฆ่าเสีย ลิโป้จึงหนีไปเมืองเซียงต่ง

เมื่ออ้วนเสี้ยวทราบข่าวโจโฉกับลิโป้รบกัน จึงวางแผนยกทหารห้าหมื่นคนไปช่วยโจโฉปราบลิโป้ เพื่อป้องกันมิให้โจโฉยกทัพมาตีเมืองของตน ต่อมาโจโฉมีใจกำเรียบตั้งตัวเป็นมหาอุปราชพร้อมทั้งน้ำพระเจ้าเหียนได้มาประทับที่เมืองฮูโต โจโฉคิดจะไปปราบเล่าปี่ที่เมืองเกงจี้ แต่อ้วนเสี้ยวได้มีหนังสือมาถึงโจโฉเพื่อขอทหารและเสบียงยกทัพไปตีกองทัพของซุนจ้าน ณ เมืองปักเป๋ง และถ้าโจโฉไม่ให้อ้วนเสี้ยวจะยกทัพมาตีเมืองฮูโตแทน โจโฉโกรธคิดจะนำทหารไปตีเมืองกิ่วและจับอ้วนเสี้ยวฆ่าแต่ติดพันกับศึกลิโป้ ชุนเฮที่ปรึกษาจึงแนะนำให้โจโฉมีหนังสือเป็นรับสั่งพระเจ้าเหียนได้ให้เล่าปี่จับลิโป้ และอีกฉบับได้ยกเมืองเป่ิงจี้ อี้จี้ เซียงจี้ ำให้อยู่ในบังคับบัญชาของอ้วนเสี้ยว และให้อ้วนเสี้ยวยกทัพไปตีกองทัพของซุนจ้าน โดยโจโฉจะยกทัพไปช่วย

อ้วนเสี้ยวรวบรวมกองซุนจ้านได้ และโจโฉสามารถจับลิโป้ฆ่าตาย โจโฉมีอำนาจมากขึ้น ฝ่ายเล่าปี่เจ้าเมืองเกงจี้ก็เริ่มมีกำลังเข้มแข็ง โจโฉจึงมีหนังสือให้ก็เหมาฆ่าเล่าปี่ แต่กวนอู

เดียวหุย ฐู่เข้าจึงฆ่าก็เหมาะ ตั้งแต่นั้นมาโจโจจึงเริ่มก่อศึกกับเล่าปี่ เล่าปี่ไปขอความช่วยเหลือจากอ้วนเสี้ยวโดยผ่านเต้เหียน อ้วนเสี้ยวคิดได้เหียนผู้ซึ่งตนนับถือไม่ได้ จึงยกทัพจำนวนมากเพื่อจะช่วยปราบโจโจ แล้วเขียนหนังสือปิดไปตามหัวเมืองต่าง ๆ ว่า โจโจทำการพยายเข้าเป็นกบฏต่อแผ่นดิน แต่อ้วนเสี้ยวมีจิตใจที่ไม่มั่นคงในการบัญชาการรบ ประจวบกับที่ปรึกษาของอ้วนเสี้ยวต่างถือตัวไม่สามัคคีกัน ดังนั้นในการรบที่ตำบลกัวต้อ กองทัพของอ้วนเสี้ยวตกลงกันไม่ได้ จึงตั้งรอกอยู่ไม่ได้ออกรบพุ่งกับโจโจ ส่วนเล่าปี่สามารถจับแม่ทัพของโจโจคือ อองต้งกับเล่าค้ายได้ แต่ได้ปล่อยกลับมาส่งข่าวให้โจโจทราบว่า เล่าปี่มิได้คิดร้ายต่อโจโจ

ฝ่ายพระเจ้าเหียนได้ร่วมกับขุนนางที่ยังจงรักภักดี มีตั้งสินเป็นหัวหน้าวางแผนที่จะกำจัดโจโจแต่ไม่ประสบความสำเร็จ โจโจจึงยกทัพไปตีเล่าปี่อีก เล่าปี่จำเป็นต้องไปขอความช่วยเหลือจากอ้วนเสี้ยว อ้วนเสี้ยวตัดสินใจจะรบกับโจโจให้แตกหักกับโจโจ เตียนห้องที่ปรึกษาพยายามหักท้วงไว้ เพราะเห็นว่าไม่เหมาะที่จะออกรบในเวลา นั้น ควรจะฝึกไพร่พลให้เข้มแข็ง รอคอยโอกาสอันควร แต่อ้วนเสี้ยวไม่ฟัง ครั้นเมื่อพ่ายแพ้กลับมา อ้วนเสี้ยวกลับประหารชีวิตเตียนห้องเพราะอ้วนเสี้ยวอับอายไม่กล้าเผชิญหน้าเตียนห้อง

อ้วนเสี้ยวกระทำสิ่งใดมักจะไม่คิดรอบคอบ เอาแต่ใจตนเป็นใหญ่ และทุเบาจึงทำให้ห้องสูญเสียขุนนางและไพร่พล เพราะความวู่วามของตน ดังเช่นเมื่อจอลิ่วขุนนางได้เข้ามาบอกว่า อ้วนเสี้ยวจะได้รับความเดือดร้อน เพราะโจโจจะมาตีเอาเสบียงที่ตำบลอัวเจ่า ขอให้ อ้วนเสี้ยวจัดทหารไปคอยสกัดไว้ อ้วนเสี้ยวไม่เชื่อและโกรธมาก จึงให้เอาจอลิ่วไปฆ่า อ้วนเสี้ยวจึงถูกกองทัพของโจโจบุกเข้าโจมตี อ้วนเสี้ยวพาอ้วนถาบุตรชายและทหารแปดร้อยคนหนีข้ามแม่น้ำฮองไห่ ครั้นมาถึงเมืองกี้จัว อ้วนเสี้ยวมีความทุกข์มากทำให้สติหันเหือนมิได้ออกว่าราชการ นางเล่าซือผู้เป็นภรรยาจึงแนะนำให้ตั้งอ้วนซงเป็นใหญ่ในเมืองกี้จัว

โจโจยกทัพตามอ้วนเสี้ยวมา อ้วนเสี้ยวพาบุตรและหลานออกไปหน้าค่าย บุตรอ้วนเสี้ยวได้ทำการสู้รบกับเหล่าทหารเอกของโจโจ และในที่สุดกองทหารของโจโจสามารถบุกเข้าตีกองทัพของอ้วนเสี้ยวได้ อ้วนเสี้ยวแค้นใจมากจนเอาเจียนเป็นโลหิต และสิ้นใจตาย

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของอ้วนเลี้ยว ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของอ้วนเลี้ยวทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของอ้วนเลี้ยว สรุปได้ 2 ประการคือ ท่วงทีการรวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

ในด้านท่วงทีการรำนั้น อ้วนเลี้ยวเป็นบุคคลที่หยาบ ใช้กิริยาถูกเหยียดหยามผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ต่ำกว่า ดังคราวที่อ้วนเลี้ยวได้เป็นแม่ทัพใหญ่ของบรรดาหัวเมืองทั้งสิบหกหัวเมืองที่ยกกันปราบตั้งโต๊ะตามหนังสือรับสั่งของพระเจ้าแผ่นดินได้ อ้วนเลี้ยวได้พบกับเล่าปี่ กวนอู เตียวหุย ครึ่งแรกได้แสดงกิริยาอึมเยาะ ยิ่งทราบว่ากวนอูอาสาจะไปตัดศีรษะฮัวหยงทหารของตั้งโต๊ะที่กำล้งร้องทำรบอยู่หน้าค่าย อ้วนเลี้ยวได้ถามว่า กวนอูเป็นทหารตำแหน่งใด กองขุนจ้านบอกว่า

"... คนนี้ชื่อกวนอูผู้น้องเล่าปี่ เป็นทหารม้าถือเกาทัณฑ์ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 93)

อ้วนเลี้ยวโกรธมาก จะขับไล่กวนอู แล้วร้องทวาดว่า

"... กวนอูเป็นแต่ทหารเลว มาดูหมิ่นนายทัพนายกองหัวเมืองทั้งปวง บังอาจเข้ารับอาสา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 93)

แต่ใจใจได้ห้ามไว้ กวนอูจึงได้พิสูจน์ฝีมือสามารถตัดศีรษะฮัวหยงมาได้ เตียวหุย จึงขออาสาไปตีเมืองลกเอี้ยง และจะจับตั้งโต๊ะบ้าง อ้วนเลี้ยวได้แสดงกิริยาที่นั่พอใจอีก อ้วนเลี้ยวกล่าวว่า

"... บรรดานายทัพนายกองทั้งปวงมิได้ปรึกษาว่ากล่าวประการใด ตัวนี้เป็นแต่ทหารเลว อดอาจเข้ามาจะอาสาหักหน้าผู้ใหญ่นี้ เห็นเป็นคนหยาบช้านัก ำให้ขับออกไปเสียนอกที่ประชุมขุนนาง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 94)

กิริยาที่อ้วนเลี้ยวแสดงออกมานั้น จัดเป็นกิริยาที่หยาบคายไม่สมควรแสดงออกมา โดยเฉพาะขณะนี้ อ้วนเลี้ยวเป็นแม่ทัพใหญ่ อ้วนเลี้ยวกลับไม่เห็นคุณค่าของคน อ้วนเลี้ยวจึงไม่สามารถผูกใจผู้คนให้ทำงานอยู่กับตนได้

พฤติกรรมหยาบช้ำของอ้วนเลี้ยวแม้จิตใจยังต้องโกรธคือ กุญแจขุนนางของ ใจเฒ่าได้รับหนังสือจากอ้วนเลี้ยว ในหนังสือบอกว่า

"... บัดนี้ อ้วนเลี้ยวจะขอยกกองทัพไปตีกองขุนจ้าน ๓ เมืองปักเป้ง จะขอทหารและเสบียงท่าน ถ้ามิได้ทหารและเสบียงก็จะยกมาตีเมือง ยัวใต้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 365 - 366)

จะเห็นได้ว่า อ้วนเลี้ยวมีความหยาบช้ำ แม้แต่การปฏิบัติต่อผู้อื่นที่ผ่านตัวหนังสือ อ้วนเลี้ยวยังแสดง กิริยาไม่เหมาะสม กุญแจจึงวิเคราะห์ที่จุดลักษณะสิบประการที่อ้วนเลี้ยวปฏิบัติต่อผู้อื่นทำให้ใจเฒ่า หึง คือ

"... ฝ่ายอ้วนเลี้ยวจะแพ้ท่านสิบประการ คือ อ้วนเลี้ยวเป็นคนถืออิสริยยศ มิได้เอาความคิดผู้ใด ประการหนึ่ง อ้วนเลี้ยวเป็นคนหยาบช้ำทำการ โดยโวหาร ประการหนึ่ง อ้วนเลี้ยวจะว่ากิจการสิ่งใดมิได้สิทธิ์ขาด ประการหนึ่ง อ้วนเลี้ยวเห็นแก่ญาติพี่น้องของตัว มิได้ว่ากล่าวตาม ผิดแลชอบ ประการหนึ่ง อ้วนเลี้ยวจะคิดการสิ่งใดมักกลับเอาดีเป็นร้าย เอาร้ายเป็นดี มิได้เชื่อใจของตัว ประการหนึ่ง อ้วนเลี้ยวจะเลี้ยงผู้ใด มิได้ปกคืต่อหน้าว่ารัก กลับหลังว่าชัง ประการหนึ่ง อ้วนเลี้ยวมักรักคนผิด ซึ่งประสมประสาณ ผู้ใดห่างเหินถึงชื่อเสียงก็มีใจชัง ประการหนึ่ง อ้วนเลี้ยวจะทำการสิ่งใด เอาแต่เอาเกออาจมิได้ทำตามอย่างธรรมเนียมโบราณ ประการหนึ่ง อ้วนเลี้ยวมิได้รู้ในกลศึก แต่มักพอใจทำการศึก สลอลวง จะชนะก็ไม่ว่าจะแพ้ก็ไม่รู้ เป็นสิบประการ ข้าพเจ้าจึงว่าท่าน จะชนะสิบประการ อ้วนเลี้ยวจะแพ้สิบประการ ดังนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 367 - 368)

การปฏิบัติต่อผู้อื่นของอ้วนเลี้ยวแม้จะเป็นญาติเกี่ยวข้องกัน อ้วนเลี้ยวจะเกรงใจ ญาติพี่น้องมากกว่าประโยชน์ของบ้านเมือง ดังเช่นเมื่อคราวใจเฒ่าจะยกทัพมาตีเล่าปี่ที่เมืองซีจัว

ต้นเต็งแนะนำให้เล่าปีชอกกำลังความช่วยเหลือจากอ้วนเสี้ยว โดยให้ได้เขียนซึ่งอยู่ในเมืองซีจิ๋ว และเป็นผู้ที่อ้วนเสี้ยวนับถือเป็นผู้เขียนหนังสือขอให้กองทัพอ้วนเสี้ยวมาช่วยเล่าปี อ้วนเสี้ยวเมื่อได้รับหนังสือก็รู้สึกเกรงใจได้เขียน

"... เล่าปีทำร้ายแก่อ้วนสุดน้องเรา ๆ ก็คิดแค้นอยู่ ครั้นเราจะมียกไปบัดนี้ ก็เกรงใจได้เขียนซึ่งได้มีหนังสือมาถึงเรา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 444)

ซึ่งเหตุการณ์นี้ หากอ้วนเสี้ยวคิดถึงประโยชน์ของบ้านเมือง อ้วนเสี้ยวไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือเล่าปี แต่อ้วนเสี้ยวกลับยกไปช่วยเหลือ ผลปรากฏว่า กองทัพที่ยกไปนั้นเกิดขัดแย้งภายในตกลงกันไม่ได้ จึงได้แบ่งตั้งรอกันอยู่ มิได้ออกรบพุ่งกับโจโฉ อ้วนเสี้ยวไม่สามารถทำอะไรได้ นอกจากมีคำสั่งให้ ยกทัพกลับ จากเหตุการณ์นี้จึงชี้ให้เห็นว่า อ้วนเสี้ยวไม่จัดเจนในการศึกแล้ว การปฏิบัติตนต่อผู้ใต้บังคับบัญชา อ้วนเสี้ยวยังมีพลังความสามารถที่จะจัดการได้ เพราะอ้วนเสี้ยวไม่เคยแสดงความเห็นขาดในการบัญชารบ จะกระทำสิ่งใดตามแต่เหล่าขุนนางจะแนะนำ

ในด้านการเข้าหาจากนั้น อ้วนเสี้ยวเป็นผู้ที่เข้าหาจากไม่คำนึงถึงจิตใจผู้อื่น เอาแต่ใจตนเป็นใหญ่ ดังเช่นเมื่อครั้งเล่าปีต้องพ่ายแพ้แก่โจโฉ เพราะมีกำลังน้อย จึงมาอาศัยอยู่กับ อ้วนเสี้ยวที่เมืองกิ๋ว ฝ่ายกวนอูซึ่งดูแลครอบครัวของเล่าปีนั้น ขณะเกิดศึกที่ก็ต้องพลัดจากกัน กวนอูถูกโจโฉจับได้ โจโฉอยากได้กวนอูมาเป็นพรรคพวกของตน จึงไม่ทำร้ายและดูแลครอบครัว เล่าปีอย่างดี กวนอูสำนักानบุญคุณจึงจำต้องอยู่กับโจโฉจนกว่าจะพบเล่าปี และจำเป็นต้องช่วยโจโฉ ท้าศึกในการปราบจันเหลียง ซีลิ่วทหารของอ้วนเสี้ยวได้เป็นผู้มาบอกอ้วนเสี้ยวว่ากวนอูน้องของเล่าปี อยู่กับโจโฉ และได้ฆ่าจันเหลียงทหารของอ้วนเสี้ยวตาย อ้วนเสี้ยวโกรธมาก จึงว่าแก่เล่าปีว่า

"... น้องท่านไปเป็นทหารโจโฉ แล้วมาฆ่าทหารเอกของเราเสียจะนี้ ก็เห็นว่า ท่านเป็นพวกโจโฉแกล้งเข้ามาอยู่เป็นไส้ศึก จะเสี่ยงไว้มิได้ เอาตัวเล่าปีไปฆ่าเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 523)

แต่เมื่อเล่าปีชี้แจงเหตุผล อ้วนเสี้ยวผู้ไม่มีความมั่นคงในจิตใจตน เมื่อฟังเหตุผลของเล่าปีแล้ว ก็กลับไปโกรธซีลิ่ว

"... ตัวเป็นคนหาปัญญาไม่ แกล้งมาเจรจาให้เราฆ่าเล่าปีเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 524)

และเมื่อขุนทิวขออาสาฮวันเสี้ยวไปรบกับโจโฉ ซีลิวไม่เห็นด้วย เพราะโจโฉอาจยกกองทหารมาสกัดกั้นกลางทางได้ ฮวันเสี้ยวโกรธ จึงดำซีลิวว่า

"... อ้ายคนหาปัญญาไม่ มันคิดอ่านแต่จะทำให้เราเสียการ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 524)

การฆ่าจาของฮวันเสี้ยว นอกจากไม่ไว้หน้าขุนนางของตนแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าฮวันเสี้ยวคือร้ายเอาแต่ใจตน ไม่ฟังคำตักเตือนของผู้อื่น ซีลิวได้ยื่นถึงกับลุกออกมาภายนอก และกล่าวกับทหารทั้งปวงว่า

"... ผู้ซึ่งเป็นนายทัพนายกอง แม้คิดการได้ตลอดทหารทั้งปวงก็ไม่เป็นอันตราย บัดนี้ฮวันเสี้ยวทำการสงครามคู่มือโจโฉ เราเห็นการจะไม่ตลอด ช่วยว่ากล่าวตักเตือนก็มิได้เชื่อฟัง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 525)

ฮวันเสี้ยวมีขุนนางที่มีความสามารถและจงรักภักดีเป็นจำนวนมาก แต่ฮวันเสี้ยวไม่รู้จักรัฐาจาของตนในการชมเชย หรือให้กำลังใจกับขุนนางเหล่านั้น กลับใช้แต่อารมณ์ของตนเป็นใหญ่ ดังเมื่อครั้งจอลิวขุนนางผู้หนึ่งถูกฮวันเสี้ยวสั่งให้จาก จอลิวดูดวงดาวบนท้องฟ้าเห็นว่าอันตรายจะมาถึงฮวันเสี้ยว จึงให้ผู้คุมพาคนเข้าพบฮวันเสี้ยวเพื่อแจ้งให้ทราบ ฮวันเสี้ยวกลับโกรธ ร้องคำจอลิวว่า

"... มึงเป็นคนโทษ เหตุใดบังอาจมาเจรจาวัดรู้ดังนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 622)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของฮวันเสี้ยว ซึ่งปรากฏให้เห็นในด้านพฤติกรรมและบทบาทของฮวันเสี้ยว อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความหวาดระแวง มือคด

อ้วนเลี้ยว เป็นคนใจกว้างแต่ภายนอก ภายในกลับหวาดระแวง มือคด เมื่ออ้วนเลี้ยวรบแพ้โจโฉ ก็นึกถึงคำเตือนของเตียนทองที่ปรึกษาของตน จึงราพึงเสียใจที่ตนไม่เชื่อเตียนทองเสียแต่แรก

"... ถ้าเราฟังคำเตียนทองห้ามปราม ทหารเราก็จะไม่มีอันตราย
ซึ่งเราจะกลับเข้าไปเมืองก็จวนนั้น อายแก่เตียนทอง
อันมาก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 634)

ซึ่งอ้วนเลี้ยวสำนึกตัวได้อย่างนี้ อ้วนเลี้ยวก็อาจจะยกย่อง เชื่อฟังคำแนะนำของเตียนทองแล้ว ร่วมกันปรึกษาหารือทำการสู้รบกับโจโฉใหม่ แต่คนใจเบา หวาดระแวง มือคดคืออย่างอ้วนเลี้ยวกลับสั่งฆ่าเตียนทองตามคำขู่ของของง่อก๊กที่ปรึกษาอีกคนหนึ่ง

"... เตียนทองซึ่งต้องจําอยู่ในคุกนั้น รู้กิตติศัพท์ว่าท่านแตกโจโฉ
ก็ตบมือหัวเราะ แล้วว่าเพราะท่านมีพิงคำให้เอาเตียนทอง
ไปจำไว้ บัดนี้ก็สมเหมือนคำเตียนทองว่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 635)

อ้วนเลี้ยวกลับโกรธเตียนทอง

"... ดูเตียนทอง มันบังอาจตบมือหัวเราะเยาะได้ กูจะไว้ชีวิต
มันสืบไปไม่ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 635)

ซึ่งเตียนทองได้คาดการณ์ไว้ก่อนแล้ว เพราะมองออกว่า

"... ถ้าอ้วนเลี้ยวมีชัยชนะมาเห็นจะไว้ชีวิตเรา บัดนี้แตกมาต้อง
กับตาราว่าเห็นจะมีความอับยศแก่เรา จะให้ฆ่าเราเสีย
เป็นมั่นคง ด้วยเหตุว่าน้ำใจอ้วนเลี้ยวนั้นก็มานะว่าตัวเป็น
าหุ มิได้เอาความคิดผู้ใด ทำอาการประหนึ่งว่า ตัวนั้น
กล้าหาญมีสติปัญญาสักซึ่งหาผู้ใดจะเสมอมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 636)

2.2.2 ความโลเล ไม่กล้าตัดสินใจ

อ้วนเลี้ยวเป็นผู้นำที่มีใจโลเล ซึ่งความโลเลในการศึกสงคราม ทำให้
อ้วนเลี้ยวเสียโอกาสอันดี ดังเมื่อครั้งที่อ้วนเลี้ยวยกทัพปราบโจโจ และแพ้โจโจในครั้งแรก อ้วนเลี้ยว
ถอยทัพข้ามแม่น้ำชวงโหขึ้นไปทางเหนือ โจโจได้ถือโอกาสนั้นปราบเล่าปี่ ปลอบเมืองฮูเต้ให้ร้างไว้
เตียนห้องเสนอให้อ้วนเลี้ยว รับยกทัพบุกเมืองฮูเต้ แต่อ้วนเลี้ยวกลับอ้างว่าบุตรชายป่วย

"... เราก็แจ้งอยู่ว่าครั้งนี้ได้ทำการศึกษาแต่ใจเรานั้นเป็นห่วง
อยู่ถึงบุตร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 493)

ความพะว้าพะวงเกรงจะไม่เป็นผลดี อ้วนเลี้ยวจึงปฏิเสธข้อแนะนำของเตียนห้อง เตียนห้องถึงกับ
โกรธ โดยกล่าวว่า

"... เสียตายครั้งนี้ได้ทีอยู่แล้ว ควรหรือมาคิดเป็นห่วงด้วยลูกเล็ก
เด็กแดง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 494)

ความโลเล ไม่กล้าตัดสินใจ เป็นสิ่งที่อ้วนเลี้ยวมักจะปฏิบัติอยู่เสมอ
ครั้งหนึ่งในการทำศึกกับโจโจที่เมืองกัวต้อ เขาชี้ชวนนางอ้วนเลี้ยวจับพล่อสื่อสารของโจโจได้ พบ
จดหมายฉบับหนึ่ง เป็นจดหมายที่โจโจเร่งให้ขุนฮกรีบส่งเสบียงให้โจโจโดยเร็ว เขาชี้จึงแนะนำ
อุปายว่า

"... เวลาที่เสบียงของโจโจหมดลงแล้ว ท่านควรฉวยโอกาสนี้ส่ง
ทหารชุมโจมที่อยู่สองข้างทางที่จะไปเมือง ฮูเต้ ก็จะจับ
โจโจได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 616)

แต่อ้วนเลี้ยวไม่ยอมรับแผนการของเขาชี้ อ้วนเลี้ยวกลับเห็นว่า

"... โจโจเป็นคนมากเล่ห์มากกล หนังสือนี้อาจจะเป็นกลลวง
ก็ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 616)

2.2.3 หูเบา

อ้วนเลี้ยวเป็นผู้นำที่ไม่มีความเด็ดขาดในการกระทำหรือตัดสินใจ
จัดเป็นคนประเภทไม่เป็นตัวของตัวเอง หูเบา มักทำตามความคิดของผู้อื่น ดังกรณี เขาฮิวได้เสนอ
ว่าให้อ้วนเลี้ยวไปตีเมืองฮูโต๋ของโจโฉ แต่ลิมโหยทูนนางอีกผู้หนึ่งได้แก่งลังใส่ร้ายเขาฮิวว่า

"... เขาฮิวเมื่ออยู่ ณ เมืองกิจวนั้น ทาการหยาบช้าให้คนทั้งปวง
ได้รับความเดือดร้อน แล้วแต่งลูกหลานไปเที่ยวฉ้อเรี่ยเอา
ส่วนแก่ราษฎรชาวเมืองเจียงกู่ ซ้ำพเจ้าเอาตัวลูกหลานเขาฮิว
นั้นมาถาม ก็รับเป็นสัตย์สมคำฟ้อง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 616)

อ้วนเลี้ยวไม่ได้พิจารณาถี่ถ้วน แสดงความโกรธเขาฮิวทันที

"... ตัวมึงโกหกหยาบช้า ยังจะแยกหน้าเข้ามาบปรึกษาการสงคราม
นั้นไม่ได้ ตัวกูแฉ่งว่ามึงเป็นเพื่อนกันกับโจโฉมาก่อน บัดนี้โจโฉ
ให้ลิบเบมา มึงจึงคิดอ่านให้ลูกหลานมึงทำการฉ้อนี้ หวังจะให้
ไพร่บ้านพลเมืองแตกตื่นไป อันศีรษะมึงนั้นกูผูกไว้กับกายมึงก่อน
แต่นี้ไม่มีมึงอย่างเข้ามาให้กูเห็นหน้าเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 617)

เขาฮิวได้รับความอับอายมากคิดจะฆ่าตัวตาย แต่ทหารคนสนิทได้ห้ามไว้ เขาฮิวจึงตัดสินใจไป
เข้าด้วยกับโจโฉ อ้วนเลี้ยวจึงสูญเสียขุนนางผู้จงรักภักดี เพราะความหูเบาของตน

ความหูเบาของอ้วนเลี้ยวเป็นที่รู้กัน แม้แต่เหล่าทหารระดับทหารเอก
ดังเตียวคับโกลา ซึ่งเสียจากการรบกับโจโฉ เพราะความคิดของกัวเต๋ที่ยุยงให้ทหารไปปล้นค่าย
โจโฉ กัวเต๋กลัวอ้วนเลี้ยวจะลงโทษ จึงวางแผนให้ตนพ้นผิดโดยกล่าวโทษเตียวคับ โกลาเอาใจ
ออกห่างอ้วนเลี้ยว อ้วนเลี้ยวเชื่อว่าเป็นความจริง ว่าทหารนำตัวเตียวคับ โกลา มาลงโทษ โกลา
ได้ฆ่าทหารอ้วนเลี้ยว และกล่าวกับเตียวคับว่า

"... อันนี้โจโฉอ้วนเลี้ยว นั้น มิได้เลี้ยงคนสัตย์ชื่อโดยปกติ มักเชื่อฟังคำ
คนชั่วยุยง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 628)

ทั้งสองจึงลอบหนีไปทวาราชการอยู่กับโจโฉ อ้วนเสี้ยวจึงต้องสูญเสียทหารเอกผู้มีความสามารถมีฝีมือไปอีกสองคน

2.2.4 ถือตัว

อ้วนเสี้ยวเป็นขุนนางที่ทาศึกด้วยความถือตัว และดูหมิ่นผู้อื่น และเมื่อถูกคัดค้านก็จะแสดงความเห็นแก่ตัวออกมา ดังเช่นเมื่อครั้งอ้วนเสี้ยวได้เป็นแม่ทัพพาทหารปราบปรามตั้งโต๊ะ เมื่อกวณอูอาสาตัดศีรษะอ้วนหงทหารตั้งโต๊ะมาได้ท่ามกลางความไม่พอใจของอ้วนเสี้ยวที่เห็นกวณอูเป็นเพียงทหารชั้นต่ำ ดังนั้นเมื่อเตียวหุยทหารเลวขออาสาไปตีเมืองหลวงลกเอี้ยงและฆ่าตั้งโต๊ะบ้าง อ้วนเสี้ยวแสดงความโกรธและถือตัวโดยกล่าวว่า

"... บรรดานายทัพนายกองทั้งปวงมิได้ปรึกษาว่ากล่าวประการใด ตัวนี้เป็นแต่ทหารเลว งามอาจเข้ามาจะอาสาหักหน้าผู้ใหญ่นี้ เห็นเป็นคนหยาบช้านัก ำให้ขับออกไปเสียนอกที่ประชุมขุนนาง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 94)

แต่เมื่อโจโฉคิดค้านไม่เห็นด้วย อ้วนเสี้ยวได้แสดงอารมณ์ และความเอาแต่ใจตนว่า

"... ถ้าจะนับถือทหารเลวเป็นเอกจะนี้ไซ้ เราไม่ทำการสืบไปแล้ว จะยกทหารกลับไปเมือง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 95)

อ้วนเสี้ยวจึงเป็นผู้นำที่ดีไม่ได้ เพราะอ้วนเสี้ยวขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ดี มีจุดอ่อนที่ตัดสินใจอะไรไม่เคยขาด ถือตัว และก่อความผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า ดังทัศนะของโจโฉที่มีต่ออ้วนเสี้ยวว่า

"... อ้วนเสี้ยวเป็นคนบ้ายศบ้าย่าง น้าจ๊กก็ฉลาด กลอุบายพอใช้ได้ แต่ขาดความเด็ดเดี่ยว จะทำการใหญ่แต่กลับห่วงตัวเอง เห็นผลประโยชน์นิดหน่อยก็โลภหลงจนลืม ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 424)

3. บทบาท

บทบาทของอ้วนเลี้ยว อาจกล่าวได้ในฐานะของผู้นำดังนี้

3.1 ฐานะผู้นำ

อ้วนเลี้ยวผู้สืบเชื้อสายตระกูลขุนนาง และได้ครองเมืองปุคไฮอยู่ทางเหนือ มีเหล่าทหารเอกผู้มีฝีมือ และกองทหารเป็นจำนวนมาก อ้วนเลี้ยวน่าจะใช้สติปัญญา และกำลังความสามารถเหล่านี้ให้เหมาะสมกับบทบาทในฐานะผู้นำของกองทัพ อ้วนเลี้ยวกลับหูเบา ไม่รู้จักผู้มีปัญญา คบคนชั่ว ถือถือริษยานะ ทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด ใจโลเลไม่แน่นอน เอาแต่ใจตน และชอบดูหมิ่นผู้ที่ต่ำกว่าตน อ้วนเลี้ยวจึงต้องสูญเสียทหารเอกและที่ปรึกษาไปทีละคนสองคน สุดท้ายอ้วนเลี้ยวก็ต้องสูญเสียชีวิต โดยไม่ปรากฏคุณงามความดี ๆ ให้ผู้ที่อยู่ภายหลังได้กล่าวถึงด้วยความชื่นชม

บุคคลอย่างอ้วนเลี้ยวเมื่อต้องมียบทบาทความเป็นผู้นำ คือ เป็นเจ้าเมือง "นัซอ้วน" เป็นตระกูลขุนนางเก่า มีขุนนางและประชาชนให้ความนับถือ อ้วนเลี้ยวจึงมีกำลังทหารเป็นจำนวนมาก เมื่อครั้งอ้วนเลี้ยวและหัวเมืองสิบหกหัวเมืองร่วมมือกันกำจัดตั้งโต๊ะ อ้วนเลี้ยวได้รับความไว้วางใจให้เป็นแม่ทัพใหญ่ ซึ่งในตอนแรกอ้วนเลี้ยวไม่ยอมเป็น ขณะนั้นเองขุนเทียนซึ่งเป็นกองทัพนัซอ้วนหยงไล่ตีแตกมา กวนอูจึงอาสาไปปราบอ้วนหยง อ้วนเลี้ยวแสดงความโกรธและกล่าวดูหมิ่นกวนอูต่อหน้าขุนนางว่า

"... กวนอูเป็นทหารเลว ครั้นจะให้ออกไปรบกับอ้วนหยง ๆ ก็จะทำเรา

เขี้ยวเล่นว่า ในกองทัพเราไม่มีทหารเอกแล้ว ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 93)

เมื่อกวนอูตัดสินใจจะอ้วนหยงได้แล้ว เตียวหุยต้องการจะแสดงฝีมือบ้างจึงขออาสาไปฆ่าตั้งโต๊ะ อ้วนเลี้ยวได้กล่าวดูหมิ่นเตียวหุย ใจจะไม่อยากทำให้เรื่องลุกลามใหญ่โต จึงกล่าวกับอ้วนเลี้ยวว่า

"... ธรรมเนียมศึกนั้น ถ้าผู้ใดมีความชอบในการสงครามก็จะปูนบำเหน็จตามสมควร ถ้าผู้ใดกระทำความผิดก็จะลงโทษ ซึ่งจะมาถืออริสริยยศในท่ามกลางศึกดังนี้ไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 94 - 95)

การเจรหะหว่างกองกำลังสิบหกหัวเมืองกับตั้งโต๊ะกำลังคิดค้น ตั้งโต๊ะหนีไปอยู่เมืองเตียงฮั่น และเผาเมืองลกเอี้ยงเสีย โจโฉได้เสนอแนะให้อ้วนเสี้ยวยกกำลังทหารไปจับตั้งโต๊ะ แต่อ้วนเสี้ยวผู้มีความลัษณะในกลยุทธของการทำศึก แทนที่จะรีบฉวยโอกาสสำคัญนี้ กลับตอบโจโฉว่า

"... ทหารเรายังอดโรยนัก จ้าเราจะพักพลให้มีกำลังขึ้นก่อนจึงจะคิดการสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 106)

โจโฉผิดหวังในความคิดของอ้วนเสี้ยว จึงคิดในใจว่า

"... ซึ่งจะทำทารุณกับหัวเมืองทั้งปวงนี้ อุณมาดังคิดกับเด็กเลี้ยงโค ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 106)

ขณะนั้นขุนเกียนได้ยกกองทหารไปช่วยกันดับไฟที่เมืองลกเอี้ยง ทหารผู้หนึ่งของขุนเกียนคิดเอาใจออกห่าง จึงบอกอ้วนเสี้ยวว่า ขุนเกียนได้ตราหยกซึ่งหายไปเมื่อครั้งเพลิงไหม้วังขณะที่พวกขันทีพาหองจูเปียน หองจูเปียนหนีไป อ้วนเสี้ยวโกรธมากคิดระแวงว่า ถ้าขุนเกียนได้ตราหยกไว้เสมือนหนึ่งได้ราชสมบัติ

"... เราทั้งปวงคิดกันมาหวังจะล้างศัตรูราชสมบัติเสีย ซึ่งท่านได้ตราหยกสำหรับพระมหากษัตริย์ไว้ จงเอามาให้เราซึ่งเป็นนายทัพใหญ่ ถ้าสำเร็จราชการแล้วจะได้ถวายพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้สวดยราชสมบัติ ซึ่งท่านได้ตราไว้แล้วปิดเนื้อความเสียจะพาเอาไปนั้น ท่านคิดจะเอาราชสมบัติหรือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 112)

ขุนเกียนปฏิเสธถึงกับสาบาน อ้วนเสี้ยวก็ยังมีอคติหาว่าระแวง ขุนเกียนจึงยกกองทัพของตนออกจากเมืองลกเอี้ยง และภายในกองกำลังทั้งสิบหกหัวเมืองก็เกิดความขัดแย้งกันเอง แต่ละหัวเมืองจึงต่างพากันยกทัพกลับ

อ้วนเสี้ยวได้ยึดเมืองกิจิ๋ว ช่องสุ่่มกำลังไว้จำนวนมาก ทำการศึกษาด้วยความประมาท ชะล่าใจ ครั้งหนึ่งอ้วนเสี้ยวรบกับกองขุนจ้าน อ้วนเสี้ยววางแผนให้จันเหลียง

ขุนทิว ชุ่มกองทหารได้สะพานเข้าโจมตีกองทัพของกองขุนจ้าน กองทัพกองขุนจ้านแตกหนี
กระจัดกระจาย อ้วนเสี้ยวรู้ข่าว ตบมือหัวเราะแล้วว่า

"... กองขุนจ้านนั้นเป็นคนหาชานาธุศิกานี่ แต่เราคิดทำเพียงแค่นี้
ก็รบแตก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 124)

แต่อ้วนเสี้ยวไม่รู้ว่ จูสงซึ่งครั้งหนึ่งเคยอยู่กับตน ขณะนี้ได้ไปเป็นแม่ทัพให้กองขุนจ้านและกำลัง
ขับไล่พาดพันทหารของอ้วนเสี้ยว อ้วนเสี้ยวรู้เข้าตกใจมากจึงคุมทหารออกไปขับไล่ แต่พบกับ
เล่าปี่ กวนอู เตียวหุย ซึ่งยกทัพมาช่วยกองทัพขุนจ้าน อ้วนเสี้ยวตกใจจนอาวุธพลัดตกจากมือ
พฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำของอ้วนเสี้ยว ขงหยงได้กล่าวกับเล่าปี่เมื่อเล่าปี่
ปฏิเสธเมืองซีจิวที่โตเกียวจะมอบให้ เล่าปี่อ้างว่าน่าจะยกให้อ้วนเสี้ยวมากกว่า แต่ขงหยง
กล่าวว่า

"... อ้วนเสี้ยวนั้นอุปมาดังศพออยู่ในหลุม นับวันก็จะเปื่อยโรยหมดไป ทั้ง
สติปัญญาก็ไม่มี จะนับถือให้เป็นผู้นำผู้สืบไปนั้นมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 213)

หรือแม้แต่จูสง ผู้เคยอยู่ได้บังคับบัญชาของอ้วนเสี้ยว เมื่อเห็นพฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำของอ้วนเสี้ยว
จูสงกล่าวว่า

"... อ้วนเสี้ยวเป็นคนมีพยศ หยาบช้ำ มิได้รักษาสัตย์ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 123)

ดังนั้นในการวางแผนการรบต่าง ๆ อ้วนเสี้ยวจะไม่มีความคิดเป็นของตนเอง
มักทำตามคำยุยงจากผู้อื่น จะเห็นได้จากเมื่ออ้วนเสี้ยวรู้ว่าขณะนี้อ้วนเสี้ยวกำลังรบกับเล่าปี่ อ้วนเสี้ยว
ได้ปฏิบัติตามความคิดของลิมโหย โดยไม่มีข้อขัดแย้ง

"... อันน้ำใจเล่าปี่ร้ายกาจดุจดั่งเสือ ถ้าได้เมืองปักเอียงแล้ว ก็จะ
กำเรียวกลองมาทำอันตรายรบเอาเมืองเรา ขอให้ท่านแต่งทหาร
ห้าหมื่นยกไปช่วยโจโฉรบฆ่าเล่าปี่เสียได้แล้ว เมืองเราก็จะมี
ความสุข ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 241)

ในการทำศึกสงคราม แม้อ้วนเสี้ยวจะมีกองกำลังมาก แต่อ้วนเสี้ยวไม่
มีความคิดในกลศึก ดังที่ขุนเฮกเคยกล่าวถึงอ้วนเสี้ยวกับโจโฉว่า

"... อ้วนเสี้ยวมีทหารเป็นอันมาก แต่หาความคิดมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 366)

อ้วนเสี้ยวจึงนำกองทหารของตนไปสู้รบเสียชีวิตในสงครามเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจาก
อ้วนเสี้ยวไม่มีความคิดความสามารถในการศึกแล้ว อ้วนเสี้ยวยังใช้คนไม่เป็น ไม่รู้จักใช้คนดี
คนเก่ง ท้าทาย และไม่รู้จักฟังคำแนะนำจากขุนนางที่ยังจงรักภักดี อาทิเช่น เขาสัว เตียนทอง
จอลิว เป็นต้น สร้างความท้อใจให้กับขุนนางเหล่านั้น ต่อมาไม่นานอ้วนเสี้ยวยังได้ประหารชีวิต
ขุนนางผู้ซื่อสัตย์เพราะความเขลา เชื่อฟังคำยุยงของขุนนางที่มีแต่ความอิจฉาริษยา ทำให้ขุนนาง
คนอื่น ๆ ต่างพากันหนีจากอ้วนเสี้ยว

อ้วนเสี้ยว ผู้นำที่ไม่รู้จักมองการณ์ไกล ไม่กล้าตัดสินใจ และมองข้าม
บุคลากรที่มีความสามารถ ประจวบกับความไม่ชัดเจนศึกของอ้วนเสี้ยว ทำให้อ้วนเสี้ยวต้องพบกับ
ความพ่ายแพ้ ดังเช่นครั้งหนึ่งโจโฉยกทัพไปปราบเล่าปี่ เตียนทองได้เสนอให้อ้วนเสี้ยวถือโอกาส
นี้ยกทัพไปตีเมืองฮูเต้ของโจโฉ แต่อ้วนเสี้ยวปฏิเสธเพราะอ้วนเสี้ยวมีบุตรห้าคน อ้วนเสี้ยวให้
ความรักกับบุตรทั้งห้าเป็นอย่างดี โดยพาบุตรแต่ละคนไปรักษาเมืองต่าง ๆ แต่มีบุตรคนเล็กที่
อ้วนเสี้ยวรักมากที่สุด ครั้งหนึ่งบุตรคนเล็กเกิดป่วยหนัก ในขณะที่อ้วนเสี้ยวผู้เป็นบิดากำลังทำศึก
กับโจโฉ เตียนทองขุนนางผู้จงรักภักดีเห็นหน้าตาอ้วนเสี้ยวเศร้าหมอง คิดว่าอ้วนเสี้ยวมีความ
วิตกกังวล อ้วนเสี้ยวบอกว่า

"... ชีวิตเราจะตายวันนี้พรุ่งนี้ก็ไม่รู้ เราวิตกกังวลถึงบุตรห้าคน เห็นว่าบุตร
คนสุดท้ายนั้นนิสัยดีอยู่บ้าง แต่อายุยังเด็กนัก บัดนี้ก็ป่วยหนักอยู่
เราจึงไม่มีความสบายจึงคิดการสังเวยมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 493)

อ้วนเสี้ยวเป็นห่วงบุตรคนเล็กมาก แม้เตียนทองจะแนะนำให้อ้วนเสี้ยวรีบยกทัพไปตีเมืองฮูเต้
ซึ่งขณะนี้ร้างอยู่เพราะโจโฉได้ยกทัพไปปราบเล่าปี่ที่เมืองซีจิ๋ว เตียนทองได้กล่าวกับอ้วนเสี้ยวว่า

"... ท่านเป็นใหญ่อยู่ในหัวเมืองฝ่ายเหนือ เหตุใดท่านคิดย่อท้อ จะมา
ตีตนตายก่อนใช้นั้นไม่ควร บัดนี้โจโฉก็ยกกองทัพไปตีเมืองซีจิ๋ว
เมืองฮูโต่นั้นหาญผู้ใดอยู่รักษาไม่ ถ้าท่านยกกองทัพไปโจมตีเมือง
ฮูโต่ครั้งนี้เห็นจะได้โดยง่าย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 493)

อ้วนเสี้ยวกลับยอมเสียโอกาสรบครั้งสำคัญ ตอบว่า

"... เราก็แจ้งอยู่ว่าครั้งนี้ได้ทำการศึกษา แต่ใจเรานั้นเป็นห่วงอยู่ถึงบุตร
ถ้าบุตรเป็นอันตายข้างหลัง ชีวิตเราก็จะตายด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 493)

อ้วนเสี้ยวแสดงความรัก ความห่วงใยบุตรในครั้งนี้ มิได้แสดงมาจากความจริง
ทั้งนี้เพราะอ้วนเสี้ยวกลัวกำลังความสามารถของโจโฉ จึงแก่งัดเอาเรื่องบุตรของตนปวยมาเป็น
สาเหตุในการไม่ไปตีเมืองฮูโต่

ดังนั้นการที่อ้วนเสี้ยวตัดสินใจเข้าใช้บุตรแทนที่จะออกไปตีเมืองฮูโต่ใน
ครั้งนั้นไม่เป็นผลดีอันใดต่ออ้วนเสี้ยว มีแต่ผลร้ายที่ตามมา

จากพฤติกรรมและบทบาทของอ้วนเสี้ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อนำมา
พิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของเพลโต (ชัยวัฒน์ อติพัฒน์. 2520 : 42) นักปรัชญาผู้หนึ่ง
ได้เสนอทฤษฎีไว้ว่า "การกระทำใดที่จะนำไปสู่ภาวะสมบูรณ์ถือว่าเป็นความดี การกระทำใด
ที่ทำให้ห่างไกลภาวะความสมบูรณ์ (Perfection) นั้น ถือว่าเป็นความชั่ว" และหลักจริยศาสตร์ของ
เพลโต (Plato) เน้นคุณธรรม 3 ประการ คือ

1. สติปัญญา
2. ความเข้มแข็ง
3. การรู้จักควบคุมตัวเอง

อ้วนเสี้ยวจึงเป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมตรงกันข้ามกับหลักจริยศาสตร์ของเพลโต (Plato) เพราะ
อ้วนเสี้ยวไม่มีสติปัญญา ไม่มีความเข้มแข็ง และไม่รู้จักควบคุมตัวเอง จึงทำให้อ้วนเสี้ยวไม่ประสบ
ความสำเร็จในบทบาทของตน ชีวิตของอ้วนเสี้ยวน่าจะเป็นอุทาหรณ์ให้กับผู้ที่ปรารถนาความเป็นใหญ่
แต่ขาดความรอบคอบ และการประมาทตน

จิวยี่

1. ประวัติชีวิต

จิวยี่ หรือ จิว - ญูนจิ้น - ยี่ เป็นทหารเอกของซุนเซ็กผู้ครองเมืองกังตั๋ง ซุนเซ็กให้จิวยี่ไปรักษาด่านปากน้ำ เมื่อซุนเซ็กตายลงด้วยพิษเกาทัณฑ์ ซุนเซ็กได้ให้ซุนกวนน้องชายปกครองเมืองกังตั๋ง มีเตียวเจียวเป็นที่ปรึกษาฝ่ายพลเรือน จิวยี่เป็นที่ปรึกษาฝ่ายทหาร และจิวยี่ได้นางเสียวเกี้ยวน้องต่างมารดาของซุนกวนมาเป็นภรรยา

จิวยี่สํานึกในบุญคุณของซุนเซ็กที่ชุบเลี้ยงตนมา จึงช่วยทะนุบำรุงซุนกวนเป็นอย่างดี โดยแนะนำให้ซุนกวนไปเชิญโลซกมาเป็นที่ปรึกษา ต่อมาโลซกไปเชิญกักกันซึ่งเป็นเพื่อนรักมาเป็นที่ปรึกษาของซุนกวนด้วย ซุนกวนได้เชิญผู้ที่มีความสามารถเข้ามาเป็นที่ปรึกษาจำนวนมาก ขณะนั้นโจโฉได้ไปรบลิโป้ เล่าปี่จึงยกทัพจะตีเมืองฮูโต๋ของโจโฉ แต่เมื่อรู้ว่าโจโฉยกทัพกลับมา เล่าปี่จึงตั้งทัพรออยู่ และได้ไปขอความช่วยเหลือจากเล่าเปียว ณ เมืองเกงจี้ และเล่าปี่ไปอยู่ที่เมืองเกงจี้

ต่อมาเมื่ออ้วนเสี้ยวตาย บุตรชายคืออ้วนถากับอ้วนฮี เกิดความขัดแย้งกัน อ้วนถาขออ่อนน้อมกับโจโฉ ทำให้โจโฉมีอำนาจมาก และสามารถตีเกงจี้ได้ เล่าปี่หนีไปอยู่เมืองซินเอี้ย เล่าปี่พยายามที่จะสร้างกองทัพอันแข็งแกร่ง ได้พบกับสุมาเต็กโช สุมาเต็กโชแนะนำให้เล่าปี่เชิญขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาในการศึกสงคราม ขงเบ้งเป็นคนฉลาด มีความรู้สูง จึงสามารถช่วยให้เล่าปี่ชนะการศึกกับโจโฉหลายครั้ง ฝ่ายโจโฉต้องการปราบซุนกวน จึงยกทัพเรือจำนวนมากมาตั้งทัพอยู่ที่ชายทะเล ซุนกวนวิตกมาก จึงส่งโลซกมาเกลี้ยกล่อมให้เล่าปี่เป็นพันธมิตรกับซุนกวนเพื่อช่วยในการปราบโจโฉ เล่าปี่ส่งขงเบ้งไปเป็นที่ปรึกษาในการวางแผนการรบร่วมกับจิวยี่ จิวยี่ไม่ยอมรับกับโจโฉ เพราะโจโฉมีกำลังทหารที่มีฝีมือมาก จิวยี่จึงคิดที่จะให้ซุนกวนอ่อนน้อมต่อโจโฉ โลซกไม่เห็นด้วย ขงเบ้งจึงใช้แผนยุยงให้จิวยี่โกรธ โดยขงเบ้งอ้างว่าการที่โจโฉยกทัพมาครั้งนี้เพื่อหวังที่จะได้หญิงงามสองคนคือ นางได้เกี้ยว ภรรยาซุนเซ็ก และนางเสียวเกี้ยว ภรรยาจิวยี่ไปเป็นภรรยาของตน จิวยี่โกรธมากจึงตกลงร่วมมือกับโจโฉ

จิวอี้ เป็นคนอารมณ์ร้อน วูวาม เมื่อตัดสินใจที่จะรบกับโจโฉ ก็ไม่ยอมฟังคำทัดท้วงของเตียวเจียวที่ปรึกษาอาวุโสของซุนกวน เมื่อจิวอี้ยืนยันที่จะรบ ซุนกวนจึงมอบกระบี่อาณาสีให้จิวอี้ ใช้นในการบังคับบัญชาแก่เหล่าทหาร จิวอี้ปรึกษาแผนการรบกับซงเป้ง และเห็นว่าซงเป้งมีความฉลาดเฉลียวจึงปรึกษากับโลซกคิดที่จะกำจัดซงเป้ง โลซกไม่เห็นด้วย แต่ควรเกลี้ยกล่อมให้ซงเป้งมาเป็นพวกดีกว่า จิวอี้จึงส่งจูกัดกิ้นพี่ชายซงเป้งไปเกลี้ยกล่อมแต่ไม่ได้ผล

จิวอี้มีความคิดริษยาซงเป้ง จึงคิดกำจัดซงเป้งตลอดเวลา แต่ซงเป้งก็รู้เท่าทันจึงจะระวังตัวมากขึ้น จิวอี้ทำศึกด้วยความประมาท ซะสาใจ มีความต้องการที่จะเอาชนะความชาญฉลาดของซงเป้งให้ได้ โดยวางแผนเชิญเล่าปี่มาปรึกษาหารือด้วย เล่าปี่มาพร้อมกับกวนอู จิวอี้เห็นกวนอูเป็นครั้งแรกรู้สึกเกรงกลัวจึงไม่ได้ทำร้ายเล่าปี่

โจโฉมีหนังสือมาถึงจิวอี้ แต่จิวอี้ฉีกหนังสือทิ้ง และตัดศีรษะคนถือหนังสือของโจโฉ โจโฉโกรธมากจึงเคลื่อนพลทัพเรือเข้ามา านครั้งแรกจิวอี้รบชนะโจโฉ โจโฉจึงส่งเจียวก้านซึ่งเคยเป็นเพื่อนกับจิวอี้ มาเกลี้ยกล่อมให้จิวอี้สมัครทหารราชการโจโฉ แต่ไม่สำเร็จ จิวอี้ยังเห็นความฉลาด ความรู้ ความสามารถของซงเป้งมากขึ้น จึงคิดกำจัดซงเป้งอีก โดยวางแผนให้ซงเป้งหาลูกธนูที่ใช้ในการรบกับโจโฉจำนวนสิบหมื่น ภายในสิบวันแต่ซงเป้งสามารถหามาได้ภายในสามวัน

จิวอี้กับซงเป้งวางแผนที่ใช้ไฟเผากองทัพอเรือของโจโฉ แต่จิวอี้ยังมีความพยายามต้องการที่จะฆ่าซงเป้งอยู่เสมอ จิวอี้ส่งบังทองไปยุยงให้โจโฉเอาโซ่ล่ามเรือแล้วเอาตะปูดึงไว้ทุกลำให้ติดกัน ซึ่งโจโฉก็ทำตามและรีบยกทัพมาประชิด ขณะนั้นลมได้พัดธงชัยของโจโฉหักลง กับพัดธงชัยนกกองทัพของจิวอี้ปลิวไปตกบนเนินเขา จิวอี้ได้สังเกตทิศทางของลมจึงรู้ว่า กองทัพของตนตั้งอยู่ปลายลม ส่วนกองทัพโจโฉตั้งอยู่ต้นลม ซึ่งการที่คิดจะเผาเรือโจโฉนั้นจะต้องไม่สำเร็จ เพราะลมได้พัดกลับไปทางด้านทัพของโจโฉ จิวอี้มีความทุกข์วิตกกังวลมากจนอาเจียนเป็นโลหิตแล้วสลบไป

ซงเป้งทราบข่าวจึงอาสาที่จะเรียกลมสลาตันให้ เพื่อจะใช้ลมสลาตันนี้พัดกระพือเผากองทัพอเรือของโจโฉได้ ซึ่งานพิธีเรียกลมครั้งนี้เมื่อซงเป้งเรียกลมได้สำเร็จจิวอี้ได้ส่งเตงฮงมาฆ่าซงเป้ง แต่ซงเป้งได้นัดให้จูสงเอาเรือมารอรับจึงหนีไปได้ ไฟได้ลุกลามไหม้กองทัพเรือของโจโฉอย่างรวดเร็ว โจโฉขึ้นม้าหนีออกไป จิวอี้จึงมีชัยชนะแก่โจโฉ และคิดที่จะไปตีเมืองลำกู่ของโจหยิน แต่จิวอี้คิดว่าเมืองลำกู่นี้ เล่าปี่กับซงเป้งจะต้องยกมาตีเช่นกัน จิวอี้วางแผนที่จะกำจัดเล่าปี่ โดย

จิวอี้ไปเจรจาชอติเมืองลาหู่ก่อน หากตีไม่ได้จึงจะให้เล่าปีไปตี จิวอี้วางแผนเข้าตีเมืองลาหู่ และได้ถูกต้นเกี้ยวยิงเกาทัณฑ์ถูกขาซ้ายตกลงจากม้า จิวอี้จึงป่วยด้วยพิษเกาทัณฑ์ บรรดานายทัพนายกองของจิวอี้จึงมิได้ออกรบ จิวอี้ทราบเรื่องจึงลุกขึ้นแต่งตัวใส่เกราะถือทวนขึ้นม้าจะไปสู้รบกับโจหยิน จิวอี้เร่งขับทหารหนุนออกไป พิษเกาทัณฑ์กำเริบจิวอี้อาเจียนเป็นโลหิตตกลงจากม้าอีก

จิวอี้ป่วยหนักแต่ได้วางกลอุบายให้ออกข่าวว่าตนตายแล้ว เมื่อโจหยินทราบยกทัพมาตีค่ายจิวอี้ จากนั้นทหารของจิวอี้ที่ซ่อนไว้ตีกระหนาบ โจหยินกับโจทองสู้ไม่ได้จึงพาทหารหนีไป กองทัพของจิวอี้ยึดเมืองลาหู่ได้ แต่ซ่งเบ้งรู้ในกลอุบายของจิวอี้จึงนำโจลงคุมทหารรักษาเมืองลาหู่ก่อน ขณะเดียวกันเดียวหุยก็ยกทหารเข้าตีเมืองเกงจิว และกวนอูนำทหารเข้าตีเมืองชงหยงได้ จิวอี้รู้ข่าวทั้งโกรธทั้งเสียใจที่ซ่งเบ้งมาชิงเอาเมืองทั้งสามเมือง พิษเกาทัณฑ์จึงกำเริบทำให้สลบไป

จิวอี้แค้นใจซ่งเบ้งมาก โลซกจึงอาสาไปเจรจาชอเมืองทั้งสามคืนกับเล่าปีและซ่งเบ้ง ซ่งเบ้งกลับบอกว่าจะขอยืมสามเมืองนี้ไว้ก่อนจนกว่าเล่าปีที่ซึ่งป่วยอยู่ได้ตายไป จากนั้นซ่งเบ้งได้ทะนุบำรุงเล่าปีจนเมื่อานาจนทั่ว ในขณะที่จิวอี้ได้มาพักรักษาตัวที่เมืองฉสองกู่ ชุนกวนได้ยกทัพไปตีเมืองหับป่าแต่พ่ายแพ้แก่เดียวเสี่ยว ส่วนเล่าปีได้ทราบว่เล่าปีที่ซึ่งเป็นบุตรเล่าเปียวตายเล่าปีจึงนำทหารอยู่รักษาเมืองชงหยงไว้ ชุนกวนส่งโลซกมาทวงเมืองเกงจิวจากเล่าปีทันที แต่ซ่งเบ้งอ้างว่าให้ตีเมืองเสฉวนของเล่าเจียงให้ได้ก่อนแล้วจะคืนเกงจิว และเขียนหนังสือเป็นสัญญาโดยมีโลซกเป็นผู้รับประกัน โลซกได้เอาหนังสือสัญญานั้นให้จิวอี้ดู จิวอี้โกรธที่โลซกไปเสียรู้แก่ซ่งเบ้ง

จิวอี้ส่งทหารไปสืบราชการที่เมืองเกงจิว และทราบว่นางกำชูหยิน ภรรยาของเล่าปีตาย จิวอี้จึงคิดวางแผนยกนางชุนชูหยินน้องสาวของชุนกวนให้เป็นภรรยาของเล่าปี จากนั้นจะลวงจับเล่าปีใส่คุก แล้วให้ซ่งเบ้งเอาเมืองเกงจิวมาแลกเปลี่ยนกับเล่าปี จิวอี้เริ่มทำตามแผนการที่วางไว้โดยส่งลิห้อมมาเป็นทูตเจรจา แต่แผนการของจิวอี้กลับถูกซ่งเบ้งวางแผนซ้อนกล ทำให้เล่าปีได้ทั้งภรรยาและไม่ต้องเสียเมืองเกงจิว จิวอี้ทั้งแค้นใจและเสียใจมากพิษเกาทัณฑ์กำเริบทำให้สลบไปอีกครั้ง

ฝ่ายโจโฉเมื่อรู้ว่เล่าปีได้เกงจิวและมีกำลังมากขึ้น ยึดมั่นถือหนังสือของชุนกวนมาให้โจโฉกราบบังคมทูลตั้งเล่าปีเป็นเจ้าเมืองเกงจิว เทียหยกที่ปรึกษาของโจโฉจึงเสนอให้โจโฉกราบทูลแต่งตั้งจิวอี้เป็นเจ้าเมืองลาหู่ เทียเถาเป็นเจ้าเมืองกังแฮ ส่วนฮัวหมินให้ทำราชการในเมืองชู่เต้

ทั้งนี้เพื่อให้จิวอี้ซึ่งมีอาสาศพยาบาลเล่าปีกับชงเบ้งมีใจกำเริบยกทัพไปตีเกงจิว ชุนกวนกับเล่าปีก็จะรบพุ่งกัน

ต่อมาชุนกวนได้ให้โศกบาทวงเมืองเกงจิวจากเล่าปีอีก แต่ไม่สำเร็จ ชงเบ้งอ้างว่าเล่าเจี้ยงผู้ครองเมืองเสฉวนเป็นคนเซ่เดียวกับเล่าปี หากยกทัพไปยึดเสฉวนเกรงจะถูกผู้คนสาปแช่ง จิวอี้ทราบข่าวโกรธแค้นมากที่โศกแพ้ความคิดของชงเบ้ง จิวอี้จึงวางกลอุบายให้โศกไปบอกเล่าปีว่า ชุนกวนจะยกทัพไปตีเมืองเสฉวน ถ้าได้แล้วจะมาแลกคืนเมืองเกงจิวกับเล่าปี โดยจะมาขอเสบียงกับเล่าปี จากนั้นจะจับเล่าปีฆ่าเสีย แต่แล้วแผนการของจิวอี้ก็ถูกชงเบ้งซ่อนกล ทำให้กองทหารของจิวอี้ต้องตกอยู่ในวงล้อมของทหารเล่าปี จิวอี้แค้นใจมากพิชเภาภักดิ์ที่กำเริบจึงสิ้นใจตายเมื่ออายุได้สามสิบหกปี

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของจิวอี้ ทาว่ามองเห็นพฤติกรรมของจิวอี้ทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 บุคลิกภาพทางกาย

บุคลิกภาพทางกายของจิวอี้สรุปได้ 2 ประการคือ ท่วงทีที่รุกรามทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

จิวอี้เป็นนายทหารเอกที่ขุนเช็กแห่งเมืองกังตั๋งไว้วางใจ เพราะจิวอี้เป็นนายทหารที่มีสติปัญญา ขุนเช็กจึงทำให้ไปรักษาด่านปากกัว ก่อนขุนเช็กจะสิ้นใจด้วยพิชเภาภักดิ์ ยังได้สั่งเสียให้ชุนกวนน้องชายซึ่งจะปกครองกังตั๋งต่อปรึกษากับจิวอี้

"... ซึ่งการสงครามนั้น ชัดสนประการใดก็ให้คิดอ่านกับจิวอี้เถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 599)

เมื่อจิวอี้ได้รับความไว้วางใจสูง ประจวบกับจิวอี้ได้นางเสียวเกี้ยวน้องสาวต่างมารดาของชุนกวนมาเป็นภรรยา จิวอี้จึงทุ่มเทกำลังกาย กำลังสติปัญญา และมีการปฏิบัติต่อชุนกวนด้วยความจงรักภักดี

"... ชุนเช็กก็ได้มีบุญคุณแก่ข้าพเจ้ามา ข้าพเจ้าจะช่วยท่านบารุงชุนกวน
ไปตามสติปัญญาโดยสุจริตกว่าจะสิ้นชีวิต ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 600)

ความอ่อนน้อม และเทิดทูนชุนกวนของจิวยี่ ทำให้ชุนกวนมีความเข้าใจในการปฏิบัติตนของจิวยี่เป็น
อย่างดี เมื่อชุนกวนเกิดความไม่แน่ใจว่าการต่อต้านโจโฉจะได้รับชัยชนะ ชุนกวนกลับขอให้จิวยี่
เป็นคนตัดสินใจ ดังนั้นเหตุผลที่จิวยี่อธิบายให้เห็นว่า การต่อต้านโจโฉจะต้องได้รับชัยชนะแน่นอน
ชุนกวนจึงเลื่อมใสศรัทธาจิวยี่เป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากเมื่อโจโฉมีหนังสือไปถึงชุนกวนให้ส่ง
บุตรมาถวายพระเจ้าเหี้ยนเต้ เพื่อจะได้ทำราชการในเมืองหลวง ชุนกวนได้ปรึกษากับจิวยี่
จิวยี่กล่าวว่า

"... ทุกวันนี้ตัวท่านได้เป็นนาहु้นเมืองกังตั๋ง มีเมืองใหญ่ขึ้นถึงหกหัวเมือง
ทหารก็พร้อมมีความรักใคร่ท่าน อนึ่งเสบียงอาหารก็มั่งคั่งสมบูรณ์อยู่
และคิดยกกองทัพโจโฉนั้นหาควรไม่ แม้ว่าท่านส่งบุตรไป ก็เหมือน
เอาบุตรไปเป็นคนจำนำไว้ เบื้องหน้าจะได้รับความเดือดร้อนเป็นอันมาก
ขอท่านอย่าได้ส่งไป ถึงมาตรว่าโจโฉจะยกกองทัพมาตีเมืองเรา ก็
สู้กันกว่าจะสิ้นความคิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 782)

การปฏิบัติตนในการแสดงความคิดเห็นของจิวยี่ครั้งนี้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้ต้องทำสงครามกับโจโฉ
ในโอกาสต่อมา นอกจากนี้แล้วจิวยี่ยังมีการปฏิบัติตนต่อชุนกวนอย่างด้อมดั่ว เมื่อจิวยี่รู้ว่าเตียวเจียว
เป็นที่ปรึกษาฝ่ายพลเรือนของชุนกวน จิวยี่กล่าวว่า

"... เตียวเจียวนั้นมีสติปัญญามาก ควรตรึงตรองการพลเรือน ซึ่งชุนเช็ก
สั่งให้ข้าพเจ้าช่วยท่านบารุงการฝ่ายทหารนั้น ข้าพเจ้าก็จะตั้งใจทำ
สนองคุณไปตามรู้ตามเห็น แต่เกรงอยู่ว่าซึ่งสติปัญญาข้าพเจ้าคิดไป
ไม่ถึงการทั้งปวงก็จะบกพร่องไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 601)

ส่วนการปฏิบัติต่อขุนนางนั้น จิวยี่จะให้เกียรติ และยอมรับฟังความคิดเห็น แม้ว่าบางครั้งจะโกรธแค้น ดังกรณี โลซกไม่เห็นด้วยที่จิวยี่จะฆ่าขงเบ้ง ซึ่งขณะนี้เล่าปี่ส่งมาเป็นปรึกษาการรบกับจิวยี่ เพราะจิวยี่เห็นความฉลาดหลักแหลมของขงเบ้ง จิวยี่ก็กล่าวกับโลซกว่า

"... อันความคิดของขงเบ้งนั้น ลึกซึ้งหลักแหลมยิ่งกว่าเราสิบส่วน
แม้เราไม่คิดอ่านกำจัดเสียให้ได้ ภายหน้าไปก็จะเป็นศัตรูแก่
เราใหญ่หลวง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 902)

แต่เมื่อโลซกแย้งว่า ยังไม่สมควร จิวยี่ก็รับฟังและเห็นชอบด้วย

"... บัดนี้การสงครามก็มีอยู่ ท่านจะทางตั้งนี้ไม่ควร แม้ขงเบ้งรุ่มว้ายไป
ความคิดแลกล้างเราก็จะน้อยลง เห็นเมืองกังตั๋งจะเป็นอันตราย
จึงคิดอ่านรบพุ่งให้ได้ชัยชนะโจโฉแล้ว ภายหลังถึงจะทำกา
ระการการใด ก็จะได้คิดได้โดยง่าย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 902)

แต่ขงเบ้งยังได้แสดงความฉลาดเฉลียว และรู้เท่าทันความคิดของจิวยี่ จิวยี่จึงคิดกำจัดขงเบ้งอีก

"... ขงเบ้งนี้พูดจาหลักแหลม ล่วงรู้หน้าใจนายเราไปก่อนเราอีกเล่า
อนึ่งจะคิดการสิ่งใดก็ดูเหมือนจะข้ามศีรษะเราเสียได้ ครั้นจะนิ่งไว้
บัดนั้นนายไปก็จะเป็นศัตรู จาจะกำจัดเสียให้ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 896)

โลซกได้คัดค้านอีกเช่นเคย และยังได้ให้ข้อเสนอแนะที่จิวยี่ยอมรับฟังในเหตุผลนั้น โดยกล่าวว่า

"... ท่านคิดนี้มีชอบ ด้วยใจโดยมากจะทำร้ายแก่เรายังกำจัดเสียมิได้
แลเมื่อท่านฆ่าขงเบ้งเสียแล้ว การสงครามจะติดพันไปเบื้องหน้า
แต่ตัวท่านผู้เดียวหาจะมีผู้จะช่วยคิดอ่านไม่ จะมีหนักอกหนักหรือ อัน
ขงเบ้งนี้มีสติปัญญาพอจะช่วยท่านได้ อนึ่งจูกัดก้นที่ชายก็อยู่ในเมือง
กังตั๋ง ถ้าให้ไปว่ากล่าวชักชวนเอามาไว้ทำราชการด้วยเราจะมี
ดีหรือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 896)

ในด้านการใช้คำพูด จิวยี่มีการใช้คำพูดที่บ่งบอกให้เห็นถึงความเป็นปัญญา ใจ
ได้รับฟังจะคล้อยตาม และเลื่อมใสศรัทธาได้ ดังเช่น เมื่อซุนกวนได้ครองกังตั๋งต่อจากซุนเช็ก
จิวยี่ในฐานะที่ปรึกษาฝ่ายทหารได้กล่าวกับซุนกวนอย่างถูกต้องว่า

"... คาโบราณกล่าวไว้แต่ก่อนว่า ถ้าผู้ใดจะเป็นเจ้าบ้านผ่านเมือง ให้
เกลี้ยกล่อมช่องสุ่มผู้คนที่มึสติปัญญา และทหารที่มีฝีมือไว้จงมาก
บ้านเมืองจึงจะปกติสืบไป ถ้าผู้ใดทิ้งคาโบราณดังนี้เสีย เมืองนั้นก็
เกิดอันตราย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 600)

ซุนกวนปฏิบัติตามคำที่จิวยี่กล่าวไว้ ซุนกวนจึงมีที่ปรึกษาที่มีความสามารถ และจิวยี่ยังได้แนะนำเลชก
ให้มาเป็นที่ปรึกษาของซุนกวน

"... ข้าพเจ้าเห็นว่า เลชกชาวเมืองตงฉวนนั้น มีสติปัญญาเป็นอันมาก
ทรัพย์สินก็บริบูรณ์ ทั้งมีกตัญญู ... ขอให้ท่านแต่งตั้งผู้มีสติปัญญาไป
เกลี้ยกล่อม เชิญเลชกมาไว้จะได้ช่วยคิดการต่อไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 601)

จะเห็นได้ว่า ลักษณะคำพูดของจิวยี่เป็นการโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้ปฏิบัติตาม และเมื่อจิวยี่ไปเชิญ
เลชกก็ได้พูดจาโน้มน้าวใจเลชกมาเป็นที่ปรึกษาของซุนกวนได้อย่างละมุนละไม

"... บัดนี้ท่านแจ้งอยู่ว่า ซุนกวนนายของเรานี้ มีน้ำใจกว้างขวางอา
รักรทหารซึ่งมีฝีมือ ทั้งผู้มีสติปัญญาเป็นอันมาก ประการหนึ่งถ้าผู้มี
สติปัญญาจะว่ากล่าวตักเตือนสิ่งใดซุนกวนก็เห็นด้วย แลน้ำใจเรานี้
เห็นอยู่ว่าท่านอยู่กับซุนกวนนั้นดีกว่าอยู่ที่อื่น ซึ่งเราว่าทั้งนี้ท่านควร
จงควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 602)

นอกจากนี้ในฐานะแม่ทัพเอก จิวยี่จะมีการใช้คำพูดกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่เด็ดขาด
และเข้มแข็ง จะเห็นได้เมื่อครั้งโจโฉยกทัพจำนวนมากมาตั้งอยู่ชายทะเล เมืองกังตั๋ง และซุนกวน
ได้มอบกระบี่อาณาสีทธีในการจัดทัพครั้งนี้ จิวยี่ได้กล่าวกับเหล่าทหารว่า

"... บัดนี้เราได้อำลาสัทธีย์แล้ว ผู้คอย่าประมาทต่อหน้าที่จะทำกรรบบพุง
โจรครั้งนี้ จงไปพร้อมกันชายทะเล ถ้าผู้ใดชักช้าอยู่จะเกณฑ์เอา
ราชการมีทัน เราจะเอาโทษแก่ผู้นั้น ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 894)

และเมื่อจิวยี่จัดทัพเสร็จจรดฤกษ์ชัยที่จะเคลื่อนทัพ นายทัพนายกองต่างลงไปเตรียมพร้อมรับ
คำสั่งจากจิวยี่ เทียเกาซึ่งเป็นปลัดทัพการศึกษาครั้งนี้ เกิดความรู้สึกน้อยใจ ถืออิฐที่ตนไม่ได้
เป็นแม่ทัพใหญ่ จึงไม่ยอมมาบิกริหาราชการทัพบกจิวยี่ เทียจูบุตรชายไปบอกเล่าการจัดทัพของ
จิวยี่ให้เทียเกาฟัง เทียเการู้สึกตัวว่าผิดที่ถือตัวว่าตนเป็นผู้ใหญ่ และสยประมาทว่าจิวยี่เป็นเด็ก
เทียเกาจึงได้เข้ามาขอโทษต่อจิวยี่ จิวยี่จึงใช้คำพูดที่เป็นการบลดบประโลมใจไม่ให้โทษโกรธเคืองว่า

"... ซึ่งท่านประมาทนั้นข้าพเจ้าหาถือโทษไม่ อย่าวิตกเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 897)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของจิวยี่ ซึ่งปรากฏให้เห็นในด้านพฤติกรรมและบทบาทของ
จิวยี่เองนั้น อาจกล่าวได้โดยสรุป ดังนี้

2.2.1 ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

จิวยี่มีความซื่อสัตย์ และจงรักภักดีต่อราชวงศ์ซุน โดยจิวยี่เคย
ร่วมเป็นร่วมตายกับซุนเซ็กผู้มาก่อน เมื่อจิวยี่รู้ว่าซุนเซ็กตายด้วยพิษเกาทัณฑ์ จิวยี่ตกใจมาก
เข้ามาบอกศพซุนเซ็กร้องไห้คร่ำครวญว่า

"... ซุนเซ็กก็ได้มีบุญคุณแก่ข้าพเจ้ามาก ข้าพเจ้าจะช่วยท่าน-
บำรุงซุนกวนไปตามสติปัญญาโดยสุจริตกว่าจะสิ้นชีวิต ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 600)

จิวยี่ให้ความช่วยเหลือท่านบำรุงซุนกวนผู้น้องที่ขึ้นครองเมืองกังตั๋งต่อจากซุนเซ็ก ด้วยความซื่อสัตย์
อย่างเต็มสติกำลัง โดยเฉพาะในด้านการทหาร จิวยี่สามารถวิเคราะห์การศึกสงครามจนซุนกวน
เลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง จึงมอบอำนาจเด็ดขาดในการบัญชาทัพบกแก่จิวยี่ เพราะซุนกวนมองเห็น

ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีของจิวอี้ ทำให้จิวอี้สามารถที่จะบัญชาการรบตามเจตนา และแผนการของตนได้อย่างเต็มที่

ครั้งหนึ่งก่อนหน้าที่จิวอี้กับชงเบ้งร่วมกันวางแผนเผากองทัพเรือของโจโฉที่เชิงเพ็กนั้น โจโฉได้ส่งเจียวก้านมาเกลี้ยกล่อมจิวอี้ให้มาอยู่กับโจโฉ แต่จิวอี้รู้เท่าทันความคิด จึงกล่าวว่า

"... ธรรมชาติเกิดมาเป็นชาย แม้จะแสวงหาเจ้านาย ก็ให้
พิจารณาที่คนนั้น เจ้านายซึ่งโอบอ้อมอารีเป็นสัตย์เป็นธรรม
จึงทำให้เข้าอยู่ด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 913)

เจียวก้านจึงไม่ประสบผลสำเร็จ แต่กลับถูกจิวอี้ซ่อนกลทำให้โจโฉต้องประหารชีวิตนายทหารคนสำคัญของตน จิวอี้ทำศึกด้วยความกล้าหาญและซื่อสัตย์จงรักภักดี แม้ตนบาดเจ็บจากเกาทัณฑ์ที่ยิงคุมทหารออกมาสู้รบ จนพิษกำเริบอาเจียนเป็นโลหิตตกจากหลังม้า งานที่สุดจิวอี้ก็เสียชีวิตในขณะที่บัญชาการรบกับชงเบ้งที่เมืองเกงจิ๋ว

2.2.2 จิตใจคับแคบ

จิวอี้เป็นผู้มีความกล้าหาญ มีฝีมือในการทำศึกสงคราม จิวอี้มีความต้องการผู้มีความสามารถทางสติปัญญามาเป็นพวก อย่างเช่นการไปเชิญโลซกมาเป็นที่ปรึกษาของซุนกวน แต่จิวอี้มีจิตใจคับแคบ ดังนี้

2.2.2.1 อิจฉาริษยา

จิวอี้มีจุดอ่อนคือ ชอบอิจฉาริษยา ไม่อยากทำให้ใครเก่งเหนือตนพฤติกรรมความอิจฉาริษยาของจิวอี้เพิ่มลำดับมากขึ้นจนกลายเป็นความแค้นที่จิวอี้จะต้องเป็นรองชงเบ้งในทุกเรื่อง จิวอี้จึงคิดหาหนทางกำจัดชงเบ้งตลอดเวลา นับตั้งแต่ซุนกวนเป็นพันธมิตรกับเล่าปี่เพื่อต่อต้านโจโฉ แต่ชงเบ้งรู้เท่าทันจึงเอาตัวรอดมาได้ ดังเมื่อครั้งที่จิวอี้ได้อาสาซุนกวนยกกองทัพไปทำศึกกับโจโฉ จิวอี้ได้ปรึกษาแผนการรบกับชงเบ้ง โดยหวังจะให้โจโฉจับชงเบ้งสาละ

"... อันการสงครามครั้งนี้เล่าปี่ จะเป็นการซุนกวน
นายเรา ฝ่ายเดียวหาไม่ได้ ก็เป็นการของเล่าปี่

นายท่านด้วย เราจะเกณฑ์ทหารให้ท่านพันหนึ่งเร่งยกทัพกลับไป
บอกแก่เล่าปี่ ขอเอาทวนธนู เตียวหุย จูสงรับยกไปตัดเอาเสี้ยน
โจโฉเสียให้ได้ เราจะได้คิดการรบพุ่งสะควก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 900)

ซ่งเบ้งรู้เท่าทันความประสงค์ของจิวยี่ จึงแกล้งพูดจาเชิงดูหมิ่นว่า จิวยี่ไม่มีความชำนาญการรบ
ทางบก จิวยี่โกรธมากจึงขอคุมทหารไปตัดเสี้ยนโจโฉเสียเอง ซ่งเบ้งกล่าวว่า

"... อันความคิดจิวยี่นั้นน่าจะใช้เราโดยสุจริตหามาได้แกล้งจะให้เราไป
ตายด้วยฝีมือแลความคิดโจโฉ ซึ่งเราว่าจิวยี่ไม่สันตการบนั้น
เพราะจะแกล้งยั่วโจโฉหวังจะแจ้งว่าเราสู้ทันอยู่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 901 - 902)

ความอัจฉริยภาพของจิวยี่ที่มีต่อซ่งเบ้ง นับวันจะเพิ่มมากขึ้น
และยังได้ส่งผลให้จิวยี่กลายเป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น ชอบเอาชนะ ขาดเหตุผล และการพิจารณา
ไตร่ตรองถึงกับคิดฆ่าซ่งเบ้งหลายครั้ง แต่ในที่สุดจิวยี่ก็ต้องสิ้นชีวิตเพราะความแค้นใจที่หาอะไรของเบ้ง
ไม่ได้

2.2.2.2 เยอหยิง สิมตัว

ในการรบกับโจโฉ จิวยี่ได้รับชนะโจโฉหลายครั้ง จิวยี่จึง
เกิดความรู้สึกเยอหยิงลาพอง และสิมตัว การวิเคราะห์สถานการณ์การรบจึงผิดพลาด ดังกรณีเมื่อ
จิวยี่ได้ชัยชนะโจโฉที่เซ็กเพ็กแล้ว จิวยี่ต้องการจะตีเมืองลาพูนซึ่งโจหยินรักษาเมืองอยู่ แต่
กลัวว่าเล่าปี่จะชิงไปตีเมืองลาพูนก่อน จิวยี่จึงมาพบเล่าปี่

"... ซึ่งท่านคุมทหารมาตั้งอยู่ที่นี่ ท่านคิดจะยกไปตีเอาเมืองลาพูน
หรือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 995)

เล่าปี่ปฏิเสธและกลับเตือนสติจิวยี่ว่า

"... เมื่อโจโฉแตกทัพนั้น ได้ให้โจหยินอยู่รักษาเมืองลำกุน แล้วแต่งทหารเอกซึ่งมีฝีมืออยู่รักษาด่านทางเป็นหลายตำบล อันโจหยินนั้นก็มีกำลังกล้าหาญนัก ข้าพเจ้าเกรงว่าท่านทำการจะไม่สมความคิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 996)

เล่าปี่ได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นจริงให้จิวยี่ฟัง แต่จิวยี่เย่อหยิ่ง สิ้นตัว ประเมินกำลังตนเองสูง และกลับคิดว่าคำพูดของเล่าปี่เป็นคำทำที่ยั่วให้จิวยี่โกรธ ผลปรากฏว่าในการรบที่เมืองลำกุน จิวยี่พ่ายแพ้แก่โจหยิน และยังถูกดันเกียวยิงเกาทัณฑ์ที่ขาซ้ายตกลงจากม้า

2.2.3 เจ้าอารมณ์ จักรวณ

จิวยี่มีพฤติกรรมเจ้าอารมณ์ จักรวณ และเมื่อคราวต้องเสียรู้ให้กับขงเบ้ง จนต้องเสียเมืองสามเมือง คือ เก่งจิว ชงหยง และลำกุน จิวยี่จึงพยายามที่จะชิงเมืองทั้งสามกลับคืนแก่กั๋งตั้งำทำได้ โดยเฉพาะเมืองเก่งจิว ซึ่งขณะนี้เล่าปี่ได้พำนักอยู่ที่นี้ ด้วยความใจร้อนอยากได้เก่งจิวคืนโดยเร็ว เมื่อจิวยี่ทราบข่าว นางกำมุกฮิน ภรรยาของเล่าปี่ตาย จิวยี่จึงคิดกลอุบายหาภรรยาใหม่ให้เล่าปี่ โดยให้ขุนกวนยกนางซุนฮูฮิน น้องสาวต่างมารดาให้เล่าปี่ ณ เมืองลำซี้แล้วจะจับตัวเล่าปี่ไว้จนกว่าขงเบ้งเอาเมืองเก่งจิวมาแลกเปลี่ยน

"... บัดนี้เล่าปี่หาภรรยาไม่ เห็นจะคิดอ่านภรรยานาใหม่ นางซุนฮูฮิน น้องของนายเรายังมิได้มีสามีแล้วก็มีฝีมืออยู่ เราจะจัดข้าหญิงสัก ร้อยคนนำถือเครื่องยศตราวุธเข้าอยู่ในตึก จัดแจงที่อยู่ให้ชอบกล แล้วจะให้ขุนกวนมีหนังสือไปถึงเล่าปี่ว่า จะยกน้องสาวให้เป็นภรรยา ลวงให้เล่าปี่มาทำงาน ณ เมืองลำซี้ เราคิดอ่านจับตัวเล่าปี่ใส่คุกไว้แล้ว จึงจะให้ทหารไปหาขงเบ้งให้เอาเมืองเก่งจิวมาแลกเปลี่ยน เอาตัวเล่าปี่ เมื่อได้เมืองเก่งจิวแล้วจึงจะคิดการสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 12)

แต่แล้วแผนการของจิวยี่ต้องล้มเหลว เพราะขงเบ้งใช้ความฉลาดของตนช้อนกล ทำให้เล่าปี่ได้นางซุนฮูฮินเป็นภรรยา และไม่ต้องเสียเมืองเก่งจิว

ความใจร้อนของจิวอี้ ทำให้จิวอี้วางแผนการรบอย่างใช้อารมณ์ การชิงเมืองเกงจี้กลับคืนมาจึงไม่สำเร็จ เมืองเกงจี้จึงเป็นชนวนที่ก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างพันธมิตรซุนกวนและเล่าปี่

3. บทบาท

บทบาทของจิวอี้จากกล่าวได้ในฐานะของแม่ทัพเอก ดังนี้

3.1 ฐานะแม่ทัพเอก

จิวอี้ในฐานะแม่ทัพเอกได้รับความไว้วางใจสูงทำให้เป็นที่ปรึกษาฝ่ายทหารของซุนกวน จิวอี้พยายามทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ แนะนำซุนกวนให้เชิญผู้ที่มีความรู้มีสติปัญญา มาเป็นที่ปรึกษา

จิวอี้ มีความสามารถทั้งสติปัญญาและมีมือ มีกองกำลังทหารที่เข้มแข็ง แต่จิวอี้ไม่สามารถวางแผนการรบได้อย่างมั่นใจ เมื่อโจโฉริษาทักทายเมืองกังตั๋ง ซุนกวนรีบปรึกษาอย่างเร่งด่วนกับจิวอี้ จิวอี้จึงว่า

"... การทั้งนี้ท่านอย่าวิตกเลย ไว้เป็นธุระเราจะคิดอ่านกระทำการเอง
จงรีบไปหาขงเบ้งมาให้เราพบทนายหนึ่งเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 886)

เมื่อจิวอี้มีขงเบ้งเป็นที่ปรึกษา จิวอี้มักจะใช้ความชาญฉลาดของขงเบ้งให้เกิดประโยชน์กับการศึกสงครามมากที่สุด จิวอี้กลับเอาอารมณ์ของตนเป็นใหญ่ หวาดระแวง อิจฉาริษยาและคิดร้ายต่อขงเบ้ง นับเป็นความผิดพลาดของจิวอี้ที่ไม่มองการณ์ไกล

"... อันสติปัญญาขงเบ้งรู้ตัวว่าเรียกกลมาในอากาศหาผู้เสมอมิได้ อุปมา
ดังจะนับดาวในท้องฟ้า และหยั่งพระสมุทรอันลึกได้ ครั้นเอาขงเบ้ง
ไว้สืบไป ภายหน้าเมืองกังตั๋งก็จะเป็นอันตราย จาจะคิดอ่านฆ่าเสีย
เมืองเราจึงจะมีความสุขสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 968)

แต่จิวอี้ต้องเสียรู้ให้แก่ขงเบ้งหลายครั้ง ยิ่งทำให้จิวอี้ฉิฉาวิชาที่ตนไม่สามารถเอาชนะขงเบ้งได้ จิวอี้จึงวางแผนหรือวิเคราะห์การรบด้วยอารมณ์ ซาดสติสัมปชัญญะ โดยเฉพาะการวางแผนไปตีเมืองเสฉวน ถ้าตีได้แล้วจะยกให้เล่าปี่เพื่อแลกกับเมืองเกงจิ๋ว และจะแฉเอาเสบียงกับเล่าปี่ จากนั้นจะจับเล่าปี่ฆ่าเสีย ซึ่งกลอุบายนี้จิวอี้คิดเข้าข้างตนเองว่าขงเบ้งไม่รู้เท่าทัน

"... ขงเบ้งแพ้ความคิดเราแล้ว เราจะได้แก่แค้นขงเบ้งครั้งนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 54)

แต่เมื่อจิวอี้ยกกองทัพมาถึงปากอ่าวแฉเค้ากลับถูกกลของขงเบ้ง ทำให้ตกอยู่วงล้อมของทหารเล่าปี่ และจิวอี้ได้รับหนังสือขงเบ้งเขียนมาเยาะเย้ยในความคิดของจิวอี้ว่า

"... บัดนี้ข้าพเจ้าแจ้งว่า ท่านจะยกกองทัพไปตีเมืองเสฉวนก็คิดวิตกกังวล ท่านนึก ด้วยเมืองเสฉวนนั้นเสบียงอาหารแลไพร่พลก็มั่งคั่งบริบูรณ์อยู่ ถึงมาตรว่าเล่าเจี้ยงมีสติปัญญาน้อยก็เห็นจะรักษาเมืองรอด แลท่านจะยกไปนั้นทางก็ไกล ถึงจะส่งเสบียงอาหารก็ขัดสน อนึ่งโจโฉจาเดิมแต่เสียทหารแปดสิบสามหมื่นครั้งนั้นก็คิดจะแก้แค้นอยู่มิได้ขาด แม้รู้ว่าคุณทั้งเมืองเสฉวนนี้ ก็จะยกกองทัพมาตีเมืองกังตั๋ง ชุนกวนรู้โจโฉไม่ได้ เมืองกังตั๋งก็จะเสียแก่โจโฉเป็นมั่นคง ตัวข้าพเจ้ากับท่านก็มีไมตรีต่อกันอยู่ ครั้นจะนิ่งให้ท่านทำการผิดก็หาควรไม่ จึงช่วยเตือนสติท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 57)

จิวอี้แค้นใจจนพิษเกาทัณฑ์กำเร็บ ก่อนสิ้นใจจิวอี้ได้ร้องออกมาว่า

"... เทพดาองค์ใดหนอซึ่งให้เราเกิดมาแล้ว เหตุใดจึงให้ขงเบ้งเกิดด้วยเล่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 58)

ก็ยังแสดงให้เห็นว่าจิวอี้ยังมีความริษยา อยากเป็นทีหนึ่งจวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

จากพฤติกรรมและบทบาทของจิวอี้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของ อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ (2520 : 262 - 263) ที่กล่าวว่า

"ความสุขเป็นมาตรฐานของจริยธรรม ทฤษฎีนี้ถือว่า ความดีและความชั่วตัดสินได้จากผลของการกระทำ การกระทำที่ส่งผลเป็นความสุข หรือให้คุณประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นเป็นความดี การกระทำที่ก่อให้เกิดความทุกข์หรือเสียประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นเป็นความชั่ว"

จิวอี้จึงเป็นตัวละครที่เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าวเพราะจิวอี้มีพฤติกรรมที่มีผลจากการกระทำของตนเด่นชัดที่สุดจิวอี้มีความสามารถ มีฝีมือ แต่ความริษยาที่เกิดขึ้นในจิตใจได้ทำลายจิวอี้ให้กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเอาแต่ใจ ใช้อวด ถือดี และจิตใจคับแคบ จิวอี้จึงไม่ได้พบกับความสุขที่แท้จริงของชีวิตเพราะเป็นทาสของอารมณ์ ทำให้ตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยใช้อารมณ์แทนเหตุผล

โลกก

1. ประวัติชีวิต

โลกก ชาวเมืองฉ้วนวนเป็นผู้มีสติปัญญา ฐานะดี และมีความกตัญญูทวดที่ต่อบิดามารดาเป็นอย่างยิ่ง จิวอี้ได้ไปเชิญโลกกมาเป็นที่ปรึกษาของขุนกวน ขุนกวนได้ให้ความไว้วางใจและศรัทธาต่อโลกกมาก โลกกไปเชิญผู้รักกันเพื่อนของตนมาเป็นที่ปรึกษาของขุนกวน นอกจากนี้ขุนกวนได้เชิญบรรดาผู้มีสติปัญญา มีความสามารถมาเป็นที่ปรึกษาจำนวนมาก จึงทำให้ขุนกวนปกครองบ้านเมืองด้วยความสงบสุข

ขณะนั้นโจโฉได้ยกทัพตีหัวเมืองต่าง ๆ ขุนกวนเกรงว่าโจโฉจะมาตีเมืองก่งตั้ง โลกกจึงแนะนำให้ขุนกวนรีบยกทัพไปตีเกงจิ๋วและตั้งมั่นไว้ตนเองจะไปเจรจากับเล่าปี่ให้ร่วมกันกำจัดโจโฉ ซึ่งตรงกับความต้องการของเล่าปี่เช่นกัน ขุนกวนกับเล่าปี่จึงตกลงเป็นพันธมิตรต่อต้านโจโฉและให้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาวางแผนการทางศึกสงคราม ขุนกวนมีความวิตกกังวล เมื่อโจโฉได้เคลื่อนพลมาตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเลเมืองก่งตั้ง ขุนกวนจึงไปปรึกษานายที่ประชุมขุนนางเดี่ยวเจียงจิวอี้เสนอให้ขุนกวนอ่อนน้อมต่อโจโฉ แต่โลกกไม่เห็นด้วย และพาลโกรธเหล่าขุนนาง นายที่สูงสุดของขงเบ้งใช้กลอุบายพูดจายุยงให้จิวอี้โกรธโจโฉ ซึ่งได้ผลจิวอี้ประการทางสงครามกับโจโฉมีขงเบ้งเป็นที่ปรึกษา ขงเบ้งได้แสดงความรอบรู้ความเฉลียวฉลาด ทำให้จิวอี้ปรึกษากับโลกกคิดจะกำจัดขงเบ้ง โลกกได้ห้ามไว้ แนะนำให้จูกัดกั้นไปเกลี้ยกล่อมขงเบ้งให้มาท้าวราชการขุนกวน แต่ไม่สำเร็จ

จิวยี่ยังคิดกำจัดชงเบ้งตลอดเวลา แต่ชงเบ้งรู้เท่าทันจึงสามารถเอาตัวรอดได้ ซึ่งโลซกเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดจะคอยเป็นคนกลางสื่อสารความรู้ความคิดของคนทั้งสอง โลซกเป็นคนฉลาด ยิ่งได้ใกล้ชิดชงเบ้งยิ่งทำให้โลซกชื่นชมในความเฉลียวฉลาดของชงเบ้ง และขณะเดียวกันโลซกเป็นคนซื่อ จึงเสียรู้แก่ชงเบ้งหลายครั้ง

โลซกเป็นผู้ที่อยากรู้อยากเห็นเมื่อไม่เข้าใจสิ่งใดจะซักถามและแสดงความคิดเห็น ทำให้โลซกเป็นที่ไว้วางใจทั้งจากจิวยี่และชงเบ้ง ครั้งหนึ่งโจโฉมีหนังสือมาถึงจิวยี่ แต่จิวยี่ฉีกหนังสือทิ้งและยังได้ฆ่าผู้ถือหนังสือของโจโฉ ทำให้โจโฉโกรธมากยกทัพเรือมาตั้งรับที่ตำบลส้ากั้งเพื่อทำสงครามกับจิวยี่ ในครั้งแรกจิวยี่มีชัยชนะแก่โจโฉแต่ยังไม่เด็ดขาด จิวยี่จึงส่งทหารไปสืบความเป็นไปของทัพโจโฉ สร้างความเคืองแค้นให้กับโจโฉมาก โจโฉจึงส่งเจียวก้านซึ่งเป็นเพื่อนเก่าของจิวยี่ไปทำการเกลี้ยกล่อมให้จิวยี่มาอยู่ด้วยกับโจโฉ แต่ไม่สำเร็จ กลับถูกจิวยี่ขอร้องเกลี้ยกล่อมให้โจโฉต้องสังหารชีวิตแม่ทัพเจียวก้าน แม่ทัพเรือผู้มีความสามารถของตน แล้วแต่งตั้งให้อีกมกับมอกายซึ่งไม่มีความชำนาญทางเรือเป็นแม่ทัพเรือแทน จิวยี่เสียใจมากที่เป็นไปตามแผนการ จึงทำให้โลซกมาสอบถามความเห็นของชงเบ้ง ชงเบ้งได้วิเคราะห์กลอุบายของจิวยี่ให้โลซกฟังทุกประการ จิวยี่จึงวางแผนฆ่าชงเบ้งโดยให้หลูกเกาทัณฑ์จำนวนสิบหมื่นมายิงในวัน ชงเบ้งกลับรับปากจะหาให้ได้ภายในสามวัน ทำให้โลซกมีความห่วงใยและวิตกกังวลชงเบ้งจะหาไม่ได้และจะถูกจิวยี่ฆ่า แต่ด้วยความชาญฉลาดของชงเบ้งทำให้ชงเบ้งวางกลอุบายหลอกเอาลูกเกาทัณฑ์จากโจโฉในคืนที่หมอกลงจัดได้มากกว่าจำนวนที่ต้องการ

โลซกเมื่อรู้กลอุบายของชงเบ้งทำให้มีความศรัทธาในความรอบรู้ของชงเบ้งมาก และด้วยความซื่อของโลซก ทำให้โลซกเล่ากลอุบายนี้ให้จิวยี่ฟัง จิวยี่จึงเชิญชงเบ้งมาวางแผนเผากองทัพเรือโจโฉ ฝ่ายโจโฉได้ส่งข้าศึกตั้งขบวนมาเป็นไล่ศึกในกองทัพจิวยี่ จิวยี่จึงคิดขอร้องกลโจโฉรับข้าศึกตั้งขบวนเป็นนายทหารอยู่กับกาหลง โลซกไม่รู้ว่ากลอุบายจึงพูดจาคัดค้านไม่ให้รับตั้งขบวน แต่จิวยี่ไม่รับฟัง โลซกจึงมาปรึกษากับชงเบ้ง เมื่อชงเบ้งอธิบายให้ฟังถึงแผนการของจิวยี่โลซกจึงเข้าใจ

จิวยี่ดำเนินกลอุบายโดยแกล้งทำเป็นโกรธและจะฆ่าอุบายนายทหารอาวุโส เพื่อให้อุบายหนีไปอยู่กับโจโฉ โดยมีข้าศึกตั้งขบวนเป็นผู้ยืนยันกับโจโฉว่าอุบายทมิฬจริงและ

โกรธแค้นจิวอี้จึงหนีมาท้าวราชการกับโจโฉ ทั้งนี้เพื่อให้อุยกายสืบความเป็นไปในกองทัพโจโฉ แล้วส่งข่าวให้จิวอี้ทราบ โจโฉจึงไปปรึกษากับซ่งเบ้ง ซ่งเบ้งได้ขอร้องไม่ให้โจโฉบอกสิ่งที่ซ่งเบ้งรู้เท่าทันกลอุบายกับจิวอี้ ทำให้จิวอี้ลาพองใจที่ซ่งเบ้งไม่รู้ในกลนี้ ในที่สุดอุยกายได้เข้าไปอยู่ในกองทัพของโจโฉ และส่งข่าวความเคลื่อนไหวในกองทัพให้จิวอี้ตลอดเวลา และทำให้จิวอี้สามารถวางแผนเผากองทัพเรือของโจโฉ แต่ชาดลมที่จะช่วยทำให้จิวอี้ทุกซำเจี๊ยะกับอาเจียนเป็นโลหิตล้มลุก ความหวายแหย่ที่โจโฉมีต่อจิวอี้และกองทัพทำให้โจโฉรีบไปปรึกษาซ่งเบ้ง ซ่งเบ้งจึงอาสาเรียกลมสลัดน้ำให้เมื่อซ่งเบ้งสามารถเรียกลมสลัดน้ำเผากองทัพเรือโจโฉ และโจโฉต้องหนีกระเซอะกระเซิงกลับเมืองฮูโต๋ จิวอี้ได้ส่งทหารไปหาซ่งเบ้ง แต่ซ่งเบ้งหนีรอดกลับไปหาเล่าปี่ที่ค่ายเมืองแหย่เค้า จิวอี้จึงวางแผนไปตีเมืองลำกู่ซึ่งโจโฉให้โจหยินปกครอง ซ่งเบ้งรู้เท่าทันแผนการของจิวอี้จึงงัดทวนดู เตียวหุย และตนเข้าตีเมืองเก่งจี้ว ซ่งหยง และลำกู่ได้ จิวอี้แค้นใจมากโจโฉจึงขออาสาไปเจรจาสงบเมืองทั้งสามคืน แต่ซ่งเบ้งอ้างว่าขอดูแลเมืองทั้งสามนี้ให้แก่เล่าที่ ลูกชายเล่าเปียว ซึ่งเป็นญาติกับเล่าปี่ จนกว่าเล่าที่ซึ่งขณะนี้ป่วยตายไปจึงจะคืนให้

ขณะนั้นขุนกวนได้ทำสงครามกับเตียวเสี้ยวทหารของโจโฉที่เมืองหับป่า จิวอี้ให้เตียวเกาคุมทหารไปช่วยเหลือ ส่วนตัวจิวอี้กลับไปรักษาตัวที่เมืองฉสองกู่ปากน้ำเมืองกังตั้ง เล่าที่ซึ่งอยู่เมืองกังแฮได้ลั่นขีรวัด ขุนกวนจึงให้โจโฉมาเจรจาสงบเมืองเก่งจี้วคืน ซ่งเบ้งกลับอ้างว่าให้เล่าปี่ไปตีเมืองเสฉวนได้ก่อนแล้วจะคืนเก่งจี้วให้กับขุนกวน โดยซ่งเบ้งได้เขียนหนังสือเป็นสัญญาขอยืมเมืองเก่งจี้ว และให้โจโฉเป็นนายประกัน

จิวอี้โกรธมากที่โจโฉเสียรู้แก่ซ่งเบ้งจึงวางแผนที่จะจับเล่าปี่ไว้ แล้วให้ซ่งเบ้งเอาเมืองเก่งจี้วมาแลกเปลี่ยนแต่ซ่งเบ้งรู้เท่าทันจึงแก้ไยได้ ทำให้เล่าปี่ได้นางขุนฮูหยินน้องสาวขุนกวนมาเป็นภรรยาโดยไม่ต้องเสียเมืองเก่งจี้ว โจโฉได้ขออาสาไปเจรจาสงบเมืองเก่งจี้วคืนอีกครั้ง แต่ถูกซ่งเบ้งให้เหตุผลว่าเล่าปี่กลัวจะถูกครหาว่าไปตีเมืองเสฉวนของเล่าเจี้ยงซึ่งเป็นญาติของตน จึงขออยู่เมืองเก่งจี้วต่อไป โจโฉรู้สึกสงสารและเห็นใจเล่าปี่มากจึงรีบปากจะมาเจรจากับขุนกวนให้เข้าใจ จิวอี้วางแผนให้โจโฉไปส่งข่าวแก่เล่าปี่ว่าจิวอี้จะยกกองทัพไปตีเสฉวนให้ ขอให้เล่าปี่จัดส่งเสบียงสนับสนุน ซ่งเบ้งจึงคิดกลอุบายให้กองทัพของจิวอี้ตกอยู่ในวงล้อมของกองทัพเล่าปี่ พร้อมกันนั้นซ่งเบ้งได้เขียนหนังสือเยาะเย้ยในความคิดของจิวอี้ ทำให้จิวอี้

แค้นใจมากถึงกับอาเจียนเป็นโลหิตและสิ้นใจ ก่อนตายจิวยี่ได้มีหนังสือถึงซุนกวนให้แต่งตั้งโลซกเป็นขุนนางผู้ใหญ่แทนจิวยี่

ซงเป้งได้เดินทางมาไว้อาลัยศพของจิวยี่ ณ เมืองกังตั๋ง โลซกเห็นอาการเศร้าโศกของซงเป้งต่อจิวยี่ ทำให้รู้สึกสงสารซงเป้งที่ไม่มีความอาฆาตพยาบาทต่อจิวยี่ และเมื่อโลซกได้รับการแต่งตั้งให้เป็นขุนนางผู้ใหญ่ จึงได้เชิญบังทองซึ่งเป็นเพื่อนมาทราฐการกับซุนกวน แต่เพราะรูปร่างหน้าตาของบังทองวิปริตซุนกวนจึงไม่รับไว้ โลซกจึงแนะนำให้บังทองไปอยู่กับเล่าเป๋ง ณ เมืองเกงจิวและมีหนังสือแนะนำคุณสมบัติของบังทองให้บังทองนำไปมอบแก่เล่าเป๋ง

เมื่อเล่าเป๋งได้เมืองเสฉวนได้จึงคิดจะคืนสามเมืองคือ เก่งจิว ชงหยง และสำกุนแก่ซุนกวน แต่ซุนกวนได้ส่งจูเก๊กกันมาทวงเมืองเกงจิว ซึ่งขณะนั้นกวนอูอยู่แล กวนอูไม่ยอมคืน จูเก๊กกันมาพบเล่าเป๋ง เล่าเป๋งจึงขอตีเมืองฮั่นต้งให้เป็นที่อยู่ของกวนอูก่อน แล้วจะคืนเมืองทั้งสามแก่ซุนกวน โลซกจึงคิดอุบายเชิญกวนอูมากินโต๊ะเพื่อเจรจาของเมืองเกงจิวคืน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ โลซกจึงมีหนังสือให้ซุนกวนยกกองทัพมาตีเกงจิว แต่ขณะนั้นซุนกวนได้ข่าวว่าโจโฉยกกองทัพมาประมาธสามสิบหมื่นมาตีเมืองกังตั๋ง ซุนกวนจึงยกทัพมาตั้งรับที่เมืองหับหุย และให้โลซกอยู่รักษาปากน้ำเมืองกังตั๋งไว้

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของโลซก ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของโลซกภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

บุคลิกภาพทางกายของโลซก สรุปลได้ 2 ประการ คือ ท่วงทีกิริยารวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และการใช้คำพูด

โลซกเป็นผู้ที่มีกิริยาสุภาพอ่อนน้อม มีความกตัญญู ชอบช่วยเหลือผู้อื่นจึงเป็นคุณสมบัติที่จิวยี่ได้กล่าวแก่ซุนกวน และแนะนำให้เชิญโลซกมาเป็นที่ปรึกษา

"... โลซกชาวเมืองตั้งฉนวนนั้นเมื่อสติปัญญาเป็นอันมาก ทวียสิ่งสิ้นกับบริบูรณ์
ทั้งมีกตัญญู เมื่อบิดาโลซกตายนั้น โลซกปรนนิบัติรักษามารดาบิดา แล้ว
เอาทรัพย์ให้ทานแก่คนยากไร้เนื่อง ๆ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 601)

เมื่อเล่าเปียวเจ้าเมืองเกงจิ๋วตาย ชุนกวนได้ส่งโลซกมาค้ำับศพเพื่อ
ต้องการสืบข่าวความเป็นไปของเกงจิ๋ว ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตเมืองกังตั๋งเป็นอริกับเมืองเกงจิ๋ว
โลซกเดินทางมาพบเล่าปี่ครั้งแรก โลซกได้แสดงความอ่อนน้อมต่อมตน โดยกล่าวว่า

"... ข้าพเจ้าได้ยินกิตติศัพท์เขาเล่าลือว่าท่านมีสติปัญญา ทั้งน้ำใจก็โอบอ้อม
อารีนัก เป็นที่สรรเสริญแก่คนทั้งปวง ข้าพเจ้านี้เป็นคนบุญน้อยมิได้
พบเห็น มาได้พบท่านในวันนี้ก็เป็นวาสนานัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 862)

และเมื่อโลซกได้พบกับชงเบ้งครั้งแรก โลซกได้แสดงกิริยาเคารพนับถือต่อชงเบ้งเสมือนหนึ่งเป็น
อาจารย์ของตน แล้วกล่าวด้วยอาการสุภาพว่า

"... ข้าพเจ้าได้ยินค้ำสรรเสริญปัญญาท่านนี้เอิกเกริกหนักหนา ซึ่งได้มาพบ
ท่านวันนี้เป็นวาสนาหาที่สุดมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 863)

ความสุภาพ สุขุม อ่อนน้อมต่อมตนของโลซกทำให้การไปสืบความเป็นไปใน
เกงจิ๋วเป็นไปด้วยดี โลซกมิได้แสดงกิริยาอวดรู้ อวดตนในสิ่งที่ตนมุ่งหวัง หากแต่ใช้ความอ่อนน้อม
ต่อมตน นับได้ว่าโลซกเป็นคนฉลาด ที่สามารถปฏิบัติตนในบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากชุนกวนได้ด้วยดี
อย่างไรก็ตามด้วยอัธยาศัยที่อ่อนน้อม ทำให้โลซกกล่าวเชิญชวนให้เล่าปี่ไปอยู่ทวารวาทกับชุนกวน
อย่างน่าฟังว่า

"... ท่านจะไปอาศัยอยู่เมืองกังตั๋งจะมีดีหรือ อันชุนกวนนายเราก็น่าใจ
อารี ทั้งอาณาประชาราษฎร์ก็รักใคร่เป็นอันมาก แลข้าวปลาอาหาร
กับบริบูรณ์ ขอท่านให้คนไปหาชุนกวน พูดยาเกลี้ยกล่อมมาให้เป็นข้าหนึ่ง
ใจเดียว ช่วยกันคิดอ่านกำจัดโจรเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 864)

ในด้านการใช้คำพูด โลซกเป็นผู้ที่ว้าวุ่นเพราะ ถ้อยคำของโลซกสามารถ
โน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังคล้อยตามได้ดี ถ้อยคำที่กล่าวบ่งบอกให้รู้ว่าโลซกเป็นผู้รู้ และสามารถวิเคราะห์
สถานการณ์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ในขณะที่เดียวกันก็มีความเด็ดเดี่ยวเป็นตัวของตัวเอง ดังเช่น
เมื่อครั้งขุนกวนต้องการเป็นพันธมิตรกับเล่าปี่เพื่อต่อต้านโจโฉ ขุนกวนได้ส่งโลซกไปหาที่เคาทัพ
เล่าเปียวที่เกงจิ๋ว แต่มีจุดประสงค์เพื่อสืบข่าวคราวความเป็นไปทางเกงจิ๋ว โลซกได้ทบทวนที่
อย่างคื่อง และโน้มน้าวใจให้เล่าปี่ส่งขงเบ้งไปเจรจากับขุนกวน เมื่อโลซกมาพบขุนกวนที่เมืองกังตั๋ง
ขุนกวนได้รับหนังสือจากโจโฉต้องการเข้าร่วมกับขุนกวนเพื่อคิดกำจัดเล่าปี่ และถ้าสำเร็จจะแบ่ง
เกงจิ๋วให้ขุนกวนครึ่งหนึ่ง ที่ปรึกษาของขุนกวนต่างต้องการให้ขุนกวนเข้าร่วมกับโจโฉ เพราะเห็นว่า
โจโฉมีกองกำลังและนายทหารที่มีฝีมือมาก ขุนกวนจึงปรึกษากับโลซก โลซกไม่เห็นด้วย พร้อมทั้ง
กล่าวถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีที่โลซกมีต่อขุนกวน ว่า

"... ข้าพเจ้าเห็นว่าโจโฉหรือจะเลี้ยงท่านเป็นใหญ่ ถึงจะทาบทามว่าแต่ก็เป็น
ประมาณ แม้จะมีปาวตามหลังอย่างมากก็เพียงสี่คน ถึงจะมีม้าขี่ก็แต่
ตัวเดียว จะเหมือนท่านเป็นโสดแถมตัวอยู่ในเมืองกังตั๋งหรืออันคนทั้งปวง
ว่านั้นประโยชน์จะรักษาตัวให้เป็นสุข หาเจ็บร้อนด้วยท่านไม่ ซึ่งท่าน
จะคิดอ่านทำการกับโจโฉนั้นอย่างใด เชื้อพ้องถ้อยคำคนเหล่านี้สืบต่อไป
จงเร่งตระเตรียมการป้องกันรักษาตัวเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 867)

ครั้งขงเบ้งได้พบกับขุนกวน ขงเบ้งได้กล่าวเตือนสติให้ขุนกวนพิจารณาการใช้คน ขุนกวนโกรธ
โลซกจึงเข้าไปเจรจาด้วยถ้อยคำที่เป็นการเตือนสติ โน้มน้าวใจมิให้ขุนกวนใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล
โดยกล่าวว่า

"... ซึ่งขงเบ้งเจรจาผิดนั้น เมื่อท่านกลับเข้ามาแล้ว อยู่ภายหลังข้าพเจ้า
ก็ได้ต่อว่า ขงเบ้งกลับหัวเราะเยาะข้าพเจ้าเสียอีกว่านายท่านหาผู้จัก
คนดีแลคนชั่วไม่ อันการซึ่งจะคิดกำจัดโจโฉนั้นง่ายเหมือนพลิกมือ เรา
ก็คิดได้อยู่ ขงเบ้งว่าจะนี้ขอให้ท่านกลับออกไปเจรจาด้วย พึงแยกคาย
ตุ๊กตารั้วหนึ่งก่อน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 881)

เมื่อขุนกวนตัดสินใจทำสงครามกับโจโฉจึงมอบหมายให้จิวยี่เป็นแม่ทัพพาหู่ จิวยี่เห็นความรอบรู้ ฉลาดเฉลียวของขงเบ้งจึงคิดกำจัด แต่โลซกไม่เห็นด้วย ได้กล่าวกับจิวยี่ด้วยถ้อยคำของผู้ที่มองการณ์ไกล มิให้กระทบกระเทือนใจสักแม้แต่น้อยว่า

"... ท่านคิดไม่มีชอบ ด้วยโจโฉยกมาจะทำร้ายแก่เรายังกำจัดเสียมิได้ และเมื่อท่านฆ่าขงเบ้งเสียแล้ว การสงครามจะคิดหันไปเบื้องหน้า แต่ตัวท่านผู้เดียวหาจะมีผู้จะช่วยคิดอ่านไม่ จะมีหนักรอกหรือ อันขงเบ้งนี้มีสติปัญญาพอจะช่วยท่านได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 896)

แต่จิวยี่ยังคิดกำจัดขงเบ้งตลอดเวลา โดยวางแผนให้ขงเบ้งยกกองทัพไปตัดเสบียงโจโฉ เพื่อหวังที่จะให้โจโฉฆ่าเสียเอง ขงเบ้งได้แนะนำให้จิวยี่ทำสงครามกับโจโฉโดยทางเรือ เมื่อโลซกนำไปแจ้งให้จิวยี่ทราบ จิวยี่จึงคิดกำจัดขงเบ้งอีกครั้ง แต่โลซกห้ามไว้ คำพูดที่โลซกกล่าวเตือนสติแก่จิวยี่สามารถพูดให้เหตุผล จนจิวยี่คล้อยตามด้วยานที่สุด

"... บัดนี้การสงครามก็มีอยู่ ท่านจะทาดังนี้ก็ไม่ควร แม้ขงเบ้งจะร่นวายุไป ความคิดแลกล้างเราก็จะน้อย เห็นเมืองกังตั๋งจะเป็นอันตราย จึงคิดอ่านรบพุ่งให้ได้ชัยชนะโจโฉแล้ว ภายหลังถึงจะทำการประหารใครก็ได้โดยง่าย

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 902)

โลซกเป็นผู้ที่ใช้คำพูดในการปลอมประโลมใจให้ผู้ฟังเกิดกำลังใจ ไม่ทอดทิ้ง จะเห็นได้เมื่อโลซกแนะนำบังทองให้ขุนกวนรู้จัก แต่ขุนกวนไม่ชอบจึงไม่รับไว้เป็นที่ปรึกษา โลซกกล่าวกับบังทองว่า

"... เราช่วยว่ากล่าวอุทหนุนท่านก็หนักหนา ขุนกวนก็ไม่เอาท่านไว้ ท่านจงคอยรักษาตัวอยู่กลางเกิด ... ท่านมีสติปัญญาดุจแก้วอันงาม ซึ่งจะได้อยู่ด้วยโจโฉนั้นเหมือนไปอยู่ในที่มืดที่ลับไม่สมควร ขอท่านไป ณ เมืองเกงจิวอยู่ด้วยเล่าปี่เห็นจะเป็นประโยชน์แก่ท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 63)

โลซกเป็นคนตรงไปตรงมาคิดอย่างไรก็พูดไปอย่างนั้น เห็นได้จากจิวี่วางแผนฆ่าขงเบ้งโดยให้ไปหาลูกเกาทัณฑ์จำนวนสิบหมื่นภายในสิบวัน แต่ขงเบ้งรับปากจะหาให้ได้ภายในสามวัน โลซกรู้สึกสงสารกลัวขงเบ้งจะหาไม่ได้ จึงไปพบขงเบ้ง ขงเบ้งตอบว่าโลซกที่นำความคิดของตนในเรื่องการรู้เท่าทันแผนการของจิวี่ที่สามารถทำให้โจโฉสั่งฆ่าตัวมอ เตียวฮุ้น แม่ทัพเรือผู้มีความสามารถของโจโฉ โลซกยอมรับผิดชอบและกล่าวด้วยถ้อยคำที่แสดงให้เห็นว่ามาจากใจจริง มิได้เสแสร้งความรู้สึก โดยกล่าวว่า

"... ข้าพเจ้าเป็นคนซื่อ ได้บอกแก่จิวี่นั้นผิดอยู่แล้ว แต่ว่าเดิมจิวี่จะให้ลูกเกาทัณฑ์ในสิบวัน ท่านขึ้นรับแล้วให้ทัพบนว่าจะหาให้ทันแต่ในสามวัน ซึ่งท่านจะให้เราช่วยแก้ไขนั้นเห็นจะขัดสน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 920)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของโลซก ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของโลซกเองนั้น อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

โลซก มีความซื่อสัตย์ และจงรักภักดีต่อขุนกวนอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จาก เมื่อเส่งจ้องยกเมืองชงหยงให้แก่โจโฉ โจโฉจึงคิดจะไปตีเมืองกังเหลงต่อไป ขุนกวนกลัวว่า โจโฉจะมาตีกังตั้งด้วยจึงปรึกษากับเหล่าขุนนาง โลซกเสนอให้ไปตีเกงจิ๋วเพราะเป็นเมืองใหญ่และมีความสมบูรณ์ จึงอาสาไปสืบข่าวความเป็นไปในเกงจิ๋ว เมื่อโลซกได้พบกับขงเบ้ง ได้มีความเห็นตรงกันที่จะให้เล่าปี่เป็นพันธมิตรกับขุนกวนเพื่อกำจัดโจโฉ ขณะนั้นโจโฉได้มีหนังสือให้ขุนกวนเป็นพันธมิตรกับโจโฉเพื่อกำจัดเล่าปี่ ที่ประชุมขุนนางของขุนกวนต่างเสนอให้ยอมจากนต่อโจโฉ มีโลซกเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย ดังเหตุผลที่กล่าวกับขุนกวนว่า

"... อันคนทั้งปวงเห็นพร้อมกันจะให้ท่านไปคบกับโจโฉเพราะเห็นแต่จะมีความสุขนั้น เหมือนจะให้มีความสุขทุกข์ไปอีก

ข้าพเจ้าผู้เดียวไม่เห็นด้วย ขอท่านอย่าได้ออกไปคาบับ
โจโฉเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 867)

ขุนกวนเมื่อได้ฟังคำชี้แจงของโจชก ถึงกับกล่าวว่า

"... ตัวข้าพเจ้านี้อาภัพ เสียแรงบลุกเสี่ยงคนทั้งปวงไว้หวังจะ
ได้เป็นเพื่อนเจิบบร้อนก็เสียเปล่า แต่โจชกผู้เดียวกตัญญู
สัตย์ซื่อรักเราจริง ๆ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 867)

2.2 ความเป็นคนฉลาด มีสติปัญญา

โจชกเป็นคนฉลาด ความฉลาดของโจชกได้แก่ ความฉลาดในทางการใช้
โอกาสให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

ความฉลาดในการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์ของโจชกจะเห็น
ได้เมื่อครั้งขุนกวนต้องปกครองกังตั๋งต่อจากพี่ชาย จิวยี่เชิญโจชกมาเป็นที่ปรึกษา ขุนกวนได้ปรึกษา
โจชกในการปกครองบ้านเมืองให้สงบสุข โจชกเสนอนโยบายให้ขุนกวนปราบหัวเมือง จากนั้นให้
สถาปนาราชวงศ์ขึ้นเพื่อครองแผ่นดินต่อไป

"... บัดนี้โจโฉได้เป็นมหาอุปราช มีสติปัญญาอยู่ ทั้งทหารก็มีฝีมือ
เป็นอันมาก แลท่านจะคิดหักหาญเอาโดยเร็วนี้ไม่ได้ แล
อ้วนเสี้ยวก็ทำศึกขับเคี่ยวกันอยู่กับโจโฉ อันเล่าเปียว
เจ้าเมืองเกงจู้กับอูยจ้อเจ้าเมืองกังแฮนั้น เป็นเส้นหนาม
อยู่ใกล้เมืองเรา ขอให้ท่านคิดอ่านกำจัดเล่าเปียวกับอูยจ้อ
เสียก่อน แล้วจึงค่อยคิดการใหญ่ต่อไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 603)

ซึ่งเป็นที่พอใจแก่ขุนกวนมากถึงกับลุกมาคาบับโจชกด้วยความยินดี นอกจากนี้โจชกเล็งโอกาสความ
ฉลาดในการใช้โอกาสที่โจโฉกำลังเคลื่อนพลมาใกล้เมืองกังตั๋งเสนอให้ขุนกวนยึดเกงจู้เป็นที่มั่น
เพราะจะเป็นการป้องกันมิให้ข้าศึกบุกรุกมาถึงกังตั๋งได้

"... อันจะป้องกันมิให้ข้าศึกลามมาถึงเมืองนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า เมืองเกงจี้นี้เป็นเมืองใหญ่ ผู้คนทั้งปวงก็พร้อมพร้อมสรรพ จะบริบูรณ์ ถ้าเรายกทหารไปตีเอาเมืองเกงจี้ตั้งมั่นอยู่ได้แล้ว จะปรารมภ์อะไรกับทัพโจโฉ ยิ่งกว่านี้จะป้องกันไว้ได้มิให้ ข้าศึกถึงเมือง อนึ่งถ้าได้เมืองเกงจี้แล้ว เห็นจะตั้งตัว เป็นใหญ่ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 860)

ในที่สุดเมื่อโลซกเดินทางไปเจรจากับเล่าปี่และซ่งเบ้ง ทำให้ซุนกวนและเล่าปี่ตกลงเป็นพันธมิตร ต่อกันเพื่อร่วมกันกำจัดโจโฉ

ต่อมาเมื่อจิวยี้คิดกำจัดซ่งเบ้งตลอดเวลา ซ่งเบ้งได้บารมภ์เรื่องนี้ กับโลซก รวมทั้งการวิเคราะห์กลยุทธ์ของจิวยี้ที่มีต่อโจโฉในการสั่งฆ่าแม่ทัพเรือของโจโฉ ให้ โลซกฟังโดยกล่าวว่า

"... ซึ่งเรารู้ว่ากล่าวทั้งนี้ท่านอย่าไปบอกจิวยี้เลย เพราะน้ำใจ จิวยี้ริษยา คิดจะทำร้ายเราอยู่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 918)

โลซกจึงเล่าสิ่งที่ซ่งเบ้งวิเคราะห์ทำให้จิวยี้ฟัง ยกเว้นข้อความที่ซ่งเบ้งว่าจิวยี้ริษยาคิดทำร้ายซ่งเบ้งนั้น โลซกมิได้กล่าวถึง เหตุการณ์ในครั้งนี้จึงได้ว่าเป็นความฉลาดของโลซกที่ไม่ต้องการทำให้จิวยี้รู้ตัว และเป็นการรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับซ่งเบ้ง

3. บทบาท

บทบาทของโลซกอาจกล่าวได้ในฐานะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ฐานะที่ปรึกษา

โลซก เป็นที่ปรึกษาของซุนกวนด้วยคำแนะนำของจิวยี้ เมื่อจิวยี้ไปเชิญโลซกนั้น ได้กล่าวถึงคุณงามความดีของซุนกวน ทำให้โลซกซึ่งนิยมคนดีตัดสินใจไปเป็นที่ปรึกษาซุนกวนก็มีความ

นับถือและเลื่อมใสศรัทธาต่อโลก ดั่งนั้นเมื่อโลกแนะนำสิ่งใด ชุนกวนมักปฏิบัติตามโดยดี โลกจึงปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่ปรึกษาด้วยความซื่อสัตย์และจงรักภักดี อีกทั้งยังกล้าเตือนสติเมื่อโลกเห็นว่า ชุนกวนกระทำตัวไม่ถูกต้อง จะเห็นได้จากเมื่อโลกพาสงเป้งมาพบชุนกวนเป็นครั้งแรก ชงเป้งได้กล่าวข้อความมาให้ชุนกวนพิจารณาการใช้น้ำที่รอบคอบ ซึ่งชุนกวนโกรธมาก แต่เมื่อโลกเข้าไปเจรจากับเหตุผลพร้อมทั้งเตือนสติให้รู้วาม ชุนกวนจึงกลับออกมากล่าวแก่ชงเป้งว่า

"... เมื่อเรามีทัศนคติ มาถือโกรธท่านกลับเข้าไปนั้น เราขอภัยเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 881)

โลกได้ปฏิบัติตนในฐานะที่ปรึกษาด้วยความกตัญญู มิได้หวังผลประโยชน์หรือบำเหน็จรางวัล บางครั้งจึงมีความคิดเห็นขัดแย้งกับเหล่าขุนนางที่ปรึกษาบางคนดังกรณีที่โจโฉยกกองทัพตีหัวเมืองต่าง ๆ ใกล้จะถึงเมืองกังตั๋ง โจโฉจึงมีหนังสือขอให้ชุนกวนเข้าร่วมกับโจโฉเพื่อกำจัดเล่าปี่ บรรดาขุนนางที่ปรึกษา อาทิ เตียวเจียว โกะหยง เตียวเฟียน ใบจิด และจิวยี่ ต้องการให้ชุนกวนยอมจำนนต่อโจโฉ แต่โลกไม่เห็นด้วยโดยได้กล่าวกับจิวยี่ว่า

"... ท่านเจรจาก่อนนี้ผิดนัก แลแผ่นดินเมืองกังตั๋งได้ว่าราชการสืบกันมาจนถึงสามชั่วคนแล้วก็ได้อ่อนน้อมต่อผู้ใด ครั้งนี้ท่านจะให้ออกแก่โจโฉนั้นเห็นประการใด เมื่อขุนเช็กจะถึงแก่ความตายนั้น ก็ได้สั่งไว้แก่ท่านให้ช่วยทนายบำรุงชุนกวนผู้น้อง หวังว่าจะให้เมืองกังตั๋งมั่นคงเหมือนได้อิงกูเฮา เหตุใดเมื่อการมาถึงแล้ว ท่านจะสละเสียมิได้ช่วยทนายบำรุง จะพลอยตามคนสอพลอดังนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 888)

โลกได้ทำหน้าที่ของที่ปรึกษาที่มองการณ์ไกลและรักษาผลประโยชน์ให้ชุนกวนเสมอซึ่งเห็นได้จากการแนะนำให้ชุนกวนยึดเกงจิ๋ว หรือการเป็นพันธมิตรกับเล่าปี่ ซึ่งแสดงให้เห็นประโยชน์ในเชิงยุทธศาสตร์ ที่ทางฝ่ายชุนกวนพึงจะได้ โลกยังมีสายตาที่มองการณ์ไกลในการเชิญจูกัดกิ้นพี่ชายชงเป้ง ซึ่งเป็นเพื่อนของคนเข้ามาเป็นที่ปรึกษาของชุนกวน เพราะโลกเห็นความมีสติปัญญาของจูกัดกิ้น จะเป็นประโยชน์แก่ชุนกวน นอกจากนี้โลกยังได้แนะนำให้เกลี้ยกล่อมชงเป้งมาท้าวราชการกับชุนกวนแต่ไม่สำเร็จ โลกยังได้แนะนำบังทองแก่ชุนกวน โดยกล่าวว่า

"... ซึ่งตั้งข้าพเจ้าแทนจิวี่นั่นคุณหาที่สุดมิได้ แต่สติปัญญาข้าพเจ้าน้อยนัก
รู้มาถึงราชการ ข้าพเจ้าจะขอไปเชิญผู้มีสติปัญญามาให้อยู่ด้วย ท่าน
คนหนึ่งชื่อบังทอง กับข้าพเจ้าก็เป็นเพื่อนกันมา เป็นคนมีสติปัญญา
เรียนความรู้คู่เคียงกันกับขงเบ้ง รู้ฤกษ์ยามและการแผ่นดิน ถึงขงเบ้ง
จิวี่ก็ยอมนับถืออยู่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 62)

แต่ขุนกวนเมื่อพิจารณารูปร่างลักษณะของบังทองซึ่งตัวใหญ่ จมูกโด่ง หน้าดำ หนวดสั้น รูปร่างวิปริต
และจิตใจขุนกวนยังนับถือจิวี่จึงไม่ยินดีที่ได้พบกับบังทอง โดยกล่าวว่า

"... เชิญท่านออกไปก่อนเถิด เมื่อมีราชการข้างหน้าไป จึงจะเชิญท่าน
มาคิดอ่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 62 - 63)

แม้ว่าโลกพยายามชี้แจงเหตุผลและคุณสมบัติของบังทอง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ โลกจึง
แนะนำให้บังทองไปอยู่กับเล่าปี่ พร้อมกับมีจดหมายจากโลกแนบติดตัวไปด้วย

เหตุการณ์ที่ยังแสดงให้เห็นว่าโลกเป็นผู้ที่มองการณ์ไกลคือ เมื่อจิวี่คิดหา
อุบายจะฆ่าขงเบ้ง โดยจิวี่สั่งให้ขงเบ้งไปจัดหาลูกเกาทัณฑ์ โลกไม่แจ้งให้จิวี่รู้ว่าขงเบ้งได้ขอยืม
เรือใบทำการ เพื่อไม่ต้องการให้จิวี่รู้เท่าทันอุบายของขงเบ้ง เพราะหากจิวี่จะต้องขัดขวาง
และขงเบ้งจะต้องตาย เล่าปี่กับขุนกวนก็ต้องพ่ายแพ้แก่โจโฉได้ในที่สุด

3.2 ฐานะเพื่อน

ในฐานะเพื่อน โลกเป็นเพื่อนแท้ที่กระทำทุกอย่าง เพื่อเป็นการช่วยเหลือ
เพื่อน คือ ขงเบ้ง โลกได้รู้จักขงเบ้งครั้งแรกเมื่อโลกวางกลอุบายเข้าไปสืบข่าวความเป็นไป
ในเกงจิ๋ว และต้องการให้ขุนกวนยึดเกงจิ๋วเป็นที่มั่น แต่เมื่อได้เจรจากับขงเบ้ง โลกมีความ
เลื่อมใสศรัทธาในความซื่อสัตย์ของขงเบ้งและต่างก็พร้อมใจให้ขุนกวนกับเล่าปี่เป็นพันธมิตรต่อกัน
ขงเบ้งจึงมาเป็นที่ปรึกษาด้านศึกสงครามในเมืองกังตั๋ง โลกให้ความไว้วางใจกับขงเบ้งมาก จะ
ปรึกษาข้อราชการและกลยุทธ์ในการทำศึกกับขงเบ้งตลอดเวลา นอกจากนี้โลกยังคอยช่วยเหลือ
ไม่ให้ขงเบ้งถูกจิวี่ฆ่าด้วยการตัดทอนและเกลี้ยกล่อมให้จิวี่เห็นคุณประโยชน์ของขงเบ้ง

แม้โลซกจะมีความจริงใจต่อชงเบ้ง โลซกก็ต้องมาเสียรู้ให้กับชงเบ้ง เพราะการไม่รู้เท่าทันในกลอุบายของชงเบ้ง ที่พยายามหาทุกวิถีทางให้เล่าปี่มีอำนาจมากขึ้นจนกระทั่งจิวยี่กับชงเบ้งสามารถเผากองทัพเรือของโจโฉได้ จิวยี่จึงคิดจะไปตีเมืองลกซุน แต่ชงเบ้งคิดกลอุบายชิงเมืองลกซุนแก่งจิ๋ว และชงหยงไว้ได้ จิวยี่แค้นใจประจวบกับถูกยิงที่ขาด้วยเกาทัณฑ์ ทำให้จิวยี่ต้องป่วยรักษาตัวที่เมืองฉสองกุน โลซกจึงพาหน้าไปเจรจาขอเมืองแก่งจิ๋วคืนเป็นครั้งแรกโดยกล่าวกับเล่าปี่ว่า

"... เดิมท่านว่าแก่ข้าพเจ้าว่า ถ้าหาบุญเล่าปี่ไม่แล้วจะคืนเมืองแก่งจิ๋วให้ขุนกวน บัดนี้เล่าปี่ตายแล้วท่านจะคืนเมืองให้เมื่อไรเล่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 7 - 8)

แต่ชงเบ้งกลับวางแผนเขียนหนังสือถึงขุนกวนขอยืมแก่งจิ๋วไว้เป็นที่อาศัยก่อนจนกว่าเล่าปี่จะตีเมืองเสฉวนของเล่าเจี้ยงได้

"... เมืองเสฉวนนั้นเล่าเจี้ยงเจ้าเมืองเป็นคนเหาสติปัญญาไม่ได้ เราจะให้เล่าปี่ยกกองทัพไปตี แม้จะได้เมืองเสฉวนแล้วเราจึงจะคืนเมืองแก่งจิ๋วให้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 10)

ด้วยความเกรงใจชงเบ้ง โลซกจึงยอมปฏิบัติตาม และชงเบ้งให้โลซกใส่ชื่อเป็นนายประกันหนังสือสัญญาฉบับนี้เพื่อไม่ให้ขุนกวนสงสัย

"... อันข้าพเจ้านี้นับถือเล่าปี่ว่าเป็นคนมีเมตตาแลมีความสัตย์ซื่อ ถึงจะใส่ชื่อก็ตามเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 10 - 11)

โลซกได้เจรจาของเมืองแก่งจิ๋วคืนจากเล่าปี่ถึงสามครั้งก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมและบทบาทของโลซกดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของอเมอร์ โสภณวิเศษวงศ์ (2520 : 262 - 263) ที่ได้ให้ทรรศนะทางจริยศาสตร์ว่า "การพัฒนาธรรมชาติของมนุษย์เป็นมาตรฐานตัดสินความดีและความชั่ว หรือความถูกและความผิด ธรรมชาติของมนุษย์นั้นประกอบด้วยเหตุผลความคิดที่มีการ

เปลี่ยนแปลงของสังคม อันเป็นการกระทำที่ยกระดับจิตใจให้เข้าใจองแท้ถึงธรรมชาติดังกล่าวจัดเป็นความดี ส่วนการกระทำที่ไม่ช่วยให้เข้าใจธรรมชาตินั้นเป็นความชั่ว"

ดังนั้น โลกจึงเป็นตัวละครที่เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าวเพราะโลกมีพฤติกรรมการพัฒนาตนในการพิจารณาตัดสินกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความถูกต้อง และมีสติสัมปชัญญะไตร่ตรองอย่างรอบคอบ อันเป็นการกระทำที่คิดชอบ พุคชอบ และกระทำชอบโดยอาศัยสติปัญญาและเหตุผล ซึ่งเป็นการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง

กวนอู

1. ประวัติชีวิต

กวนอู ชาวเมืองฮอต้งโกเหลียง เป็นพี่น้องร่วมสาบานกับเล่าปี่ เตียวหุย ที่จะช่วยกันทะนุบำรุงแผ่นดิน เมื่อรวบรวมชาวบ้านมีฝีมือกล้าแข็งได้ห้าร้อยคน จึงพากันไปปราบโจรโพกผ้าเหลืองที่กำลังก่อการจลาจล กวนอูมีจ้าวยาวสิบเอ็ดศอก หน้าแปดสิบสองซึ่งเป็นอาวุธประจำตัว

เล่าปี่ กวนอู เตียวหุยได้ขับไล่พวกโจรมาถึงเมืองเองฉวน เห็นทัพหลวงซึ่งมีตั้งโต๊ะเป็นแม่ทัพ ถูกโจรโพกผ้าเหลืองไล่มา เล่าปี่ กวนอู เตียวหุย จึงเข้าไปช่วยรบจนกลุ่มโจรโพกผ้าเหลืองแตกหนี เล่าปี่ได้รับขุนนางเห็นจึงเป็นผู้รักษาเมืองอันหือก้วน แต่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เล่าปี่จึงพากวนอู เตียวหุยออกจากเมือง

ภายในเมืองหลวงลกเอียงพวกซันที่ก่อการจลาจล โซจันจึงมีหนังสือให้ตั้งโต๊ะมาปราบ ตั้งโต๊ะเป็นคนโหดร้ายเมื่อปราบได้แล้วเกิดความกำเริบอยากเป็นใหญ่ โจโฉ ร่วมกับอีกสิบหกหัวเมืองต่างเคลื่อนกองทัพเพื่อกำจัดตั้งโต๊ะ โดยมีอ้วนเสี้ยวเป็นแม่ทัพใหญ่ ขณะนั้นฮัวหยงทหารตั้งโต๊ะได้คุมทหารออกมาล้อมที่หน้าค่าย กวนอูขออาสาออกไปรบกับฮัวหยง และตัดศีรษะฮัวหยงมาได้

กวนอูเป็นผู้ที่กล้าหาญและมีฝีมือในการรบสูงได้ช่วยเหลือเล่าปี่ในการทำศึกหลายครั้ง จนกระทั่งเล่าปี่ได้เป็นเจ้าเมืองเพ็งงวนก้วน โจโฉเริ่มมีอำนาจจะยกทัพมาตีเมืองซีจิว

ของโตเกียว ชงหยงซึ่งเป็นเพื่อนรักของโตเกียวได้มาขอร้องขอให้เล่าปีไปช่วย เล่าปีจึงไปยื่นกองทหารของกองขุนจ้านไปช่วย โตเกียวคิดยกเมืองซีจิวให้เล่าปี เล่าปีไม่ยอมรับ โตเกียวจึงให้เล่าปีไปรักษาเมืองเสียวฟ่าย เมื่อโตเกียวป่วยหนักได้ยกเมืองให้เล่าปีอีก กวนอูจึงช่วยอันวอนให้เล่าปีรับตราเป็นเจ้าเมืองซีจิว ขณะนั้นลิโป้ได้พ่ายแพ้โจโฉหนีมาพึ่งเล่าปี เล่าปีจึงพาไปอยู่ ณ เมืองเสียวฟ่าย

เล่าปีได้ยกกองทัพไปตีเมืองลำหยง โดยให้เตียวหุยอยู่รักษาเมืองซีจิว เตียวหุยเมาอาละวาดทุบตีจึงฆ่าพ่อตาของลิโป้ จึงฆ่าแค้นใจจึงลอบมีหนังสือให้ลิโป้มาตีซีจิว เตียวหุยหนีไปพบเล่าปี กวนอูโกรธมากที่เตียวหุยทิ้งให้ครอบครัวของเล่าปียังอยู่ในเมืองซีจิว เล่าปีจึงต้องไปอาศัยโจโฉ โจโฉได้กราบทูลพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้ตั้งเล่าปีเป็นเจ้าเมืองซีจิว และเล่าปีได้ทำการรบพุ่งกับลิโป้ เล่าปีสู้ลิโป้ไม่ได้จึงความม้าหนีออกจากเมือง ส่วนกวนอูเมื่อหนีไปออกจากค่ายพบเตียวหุย จึงพากันตามหาเล่าปีแต่ไม่พบจึงพากันรวบรวมทหารที่ตามลิโป้ เมื่อรู้ว่าเล่าปีไปอาศัยโจโฉ จึงพากันไปหาเล่าปีในกองทัพโจโฉ โจโฉเมื่อขณะลิโป้จึงพาเล่าปีไปเมืองสุโต โจโฉได้เชิญพระเจ้าเหี้ยนเต้เสด็จประพาสป่าและโจโฉได้แสดงกิริยาหยาบช้าต่อหน้าพระที่นั่ง กวนอูโกรธมากจะฆ่าโจโฉ แต่เล่าปีห้ามไว้

โจโฉมีความกำเริบมากขึ้น และหวาดระแวงเล่าปีจะคิดการใหญ่ จึงได้เชิญเล่าปีไปกินโต๊ะ กวนอูกลับมาไม่พบด้วยความเป็นห่วงเล่าปีจึงตามไปพบเล่าปีกำลังกินโต๊ะกับโจโฉเล่าปีพยายามคิดที่จะไปจากโจโฉ โดยการอาสาไปตี้วนสุดที่เมืองกิกิ๋ว และโจโฉได้ส่งก็เหมาไปฆ่าเล่าปี กวนอูวางแผนจับก็เหมาแล้วตัดศีรษะมาให้เล่าปี กวนอูเป็นที่ไว้วางใจของเล่าปีมาก เมื่อเล่าปีมาอยู่ที่ซีจิวและต้องทำศึกกับโจโฉ กวนอูได้จับอองต๋องนายทหารของโจโฉมาให้เล่าปีสอบสวน แล้วปล่อยกลับไป เล่าปีเตรียมรับศึกโจโฉที่เมืองซีจิว และมอบหมายให้กวนอูนำครอบครัวของเล่าปีไปดูแลที่เมืองแหม่ผือ ชุนเชียน ดันหยง บิติก บิชอง อยู่รักษาเมืองซีจิว เล่าปีกับเตียวหุยคุมทหารไปรักษาเมืองเสียวฟ่าย ในที่สุดเล่าปีก็ต้องพ่ายแพ้ต่อกองทัพของโจโฉ

กวนอูมีฝีมือกล้าหาญและชำนาญในการสงคราม ทำให้โจโฉอยากได้กวนอูมาเลี้ยงเป็นทหาร จึงส่งเตียวเสี่ยวไปเกลี้ยกล่อมกวนอูที่เมืองแหม่ผือ กวนอูพิจารณาแล้วจึงยินยอมโดยมีเงื่อนไขสัญญาสามประการ คือ กวนอูจะปฏิบัติต่อพี่สะนั้ ให้นำผู้ใดมาเกี่ยวข้อ จะขอเอาเบี้ยหวัดของ

เล่าปี ซึ่งเคยได้รับพระราชทานมาให้พี่สะใภ้ทั้งสอง และถ้ากวนอูรู้ว่าเล่าปีอยู่ที่ใด กวนอูจะไปพบเล่าปีทันที โจโฉตกลงตามเงื่อนไขสัญญาและได้เลี้ยงดูกวนอูเป็นอย่างดี แต่กวนอูมีความซื่อสัตย์กตัญญูต่อเล่าปีเพียงคนเดียว กวนอูได้ช่วยเหลือทำสงครามให้กับโจโฉ โดยการฆ่าฟันเหยียงบุณทิว ทหารฮั่นเสีย

เมื่อกวนอูรู้ว่าขณะนี้เล่าปีอยู่กับฮั่นเสีย จึงได้เดินทางไปพบ ณ เมืองกิ่ว ต้องผ่านด่านต่าง ๆ กวนอูได้ฆ่าเจ้าเมืองและนายด่านมาหลายตำบลด้วยความจำเป็น กวนอูพบกันจิ๋วฉง ซึ่งเป็นโจรอยู่ที่เขาโจวจิ่วสันจึงได้พูดจาดักเตือนให้ทำงานสุจริต จิ๋วฉงก็นับถือกวนอูมากจึงขอมายู่ด้วย กวนอูได้พาพี่สะใภ้ทั้งสอง ซุนเชียนและจิ๋วฉงเดินทางมาพบเตียวหุยที่เมืองเก๋าเซีย จากนั้นกวนอูและซุนเชียนจึงพากันตามหาเล่าปีที่เมืองกิ่ว ำให้เตียวหุยดูแลเมืองเก๋าเซียและพี่สะใภ้ทั้งสอง กวนอูเดินทางมาถึงบ้านป่าของกวนเต้ง ซึ่งแซ่เดียวกันกับกวนอู กวนเต้งรู้ว่ากวนอูมีฝีมือกล้าหาญและมีความซื่อสัตย์ จึงยกกวนเป้งให้เป็นบุตรบุญธรรมของกวนอู กวนอูได้พบกับเล่าปีที่เมืองกิ่ว จึงพากันมาพบเตียวหุยที่เมืองเก๋าเซีย ต่อมาเล่าปีก็ได้มีหนังสือมาเชิญให้เล่าปีไปอยู่ ณ เมืองยี่หลา

เล่าปีได้หาศึกพ่ายแพ้แก่โจโฉ จึงไปเชิญขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา ขงเบ้งแนะนำให้เล่าปีเป็นพันธมิตรกับซุนกวนเพื่อต่อต้านโจโฉ ขงเบ้งจึงร่วมกับจิ๋วอี้ แม่ทัพเอกของซุนกวนวางแผนเผากองทัพเรือของโจโฉ โจโฉต้องหนีเอาตัวรอด ฝ่ายเล่าปีซึ่งตั้งค่าย ณ เมืองแย้ได้คอยจู่โจมซึ่งไปรับขงเบ้งกลับมา ขงเบ้งวางแผนให้นายทหารเล่าปีไปปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ กวนอูรู้สึกน้อยใจที่ขงเบ้งไม่ทำตามปฏิบัติหน้าที่ ในที่สุดขงเบ้งให้กวนอูไปดักจับโจโฉ กวนอูรับปากว่าจะดักศึกระหว่างโจโฉถ้าหาไม่ได้ให้ตัดศีรษะตนเองแทน ซึ่งปรากฏว่ากวนอูทำไม่สำเร็จ จึงชักกระบี่จะฆ่าตัวตาย แต่ขงเบ้งได้ห้ามไว้และบอกว่าการที่ขงเบ้งต้องการให้กวนอูไปดักจับโจโฉ เพราะต้องการให้ทดแทนบุญคุณ

เมื่อเล่าปีมีอำนาจมากขึ้นจึงไปอยู่ ณ เมืองซินเอี้ย ส่วนเกงจิวให้กวนอูรักษา ซุนกวนได้ส่งจู๊กกัณมาทวงเกงจิวคืนจากกวนอู แต่ไม่สำเร็จ โลซกจึงวางแผนเชิญกวนอูมากินโต๊ะ และเจรจาทองเกงจิวคืน ปรากฏว่าไม่สำเร็จ ซุนกวนและโลซกจึงตระเตรียมกองทัพไปตีเกงจิว ขณะนั้นโจโฉได้ยกกำลังทหารจะมาตีเมืองกังตั๋ง ซุนกวนยกทัพไปตั้งรับทัพโจโฉที่ตำบลทับหุย ำให้โลซกรักษาปากน้ำไว้ โจโฉมีหนังสือขอเข้าร่วมกับซุนกวนเพื่อตีเกงจิว เพราะโจโฉไม่พอใจที่เล่าปีตั้งตัวเป็นเจ้าเมืองเสฉวน ซุนกวนเห็นด้วยที่จะให้โจโฉยกทัพไปตีกระหนาบเกงจิว แต่ขณะเดียวกันซุนกวน

ได้ส่งจูกัดกันไปเจรจาขอร้องบุตรสาวของกวนอูให้แก้ปมตรรกะของซุนกวน เพราะซุนกวนวางแผนไว้ว่า ถ้ากวนอูยอมยกบุตรสาวให้ ซุนกวนจะเข้าร่วมกับกวนอูคิดกำจัดโจโฉ แต่ถ้ากวนอูไม่ยอม ซุนกวนจะเข้าร่วมกับโจโฉตีเมืองเก๋งจื๊ว

กวนอูโกรธมากจึงปฏิเสธ ซุนกวนจึงให้โจโฉยกทัพบุกเข้าตีเมืองเก๋งจื๊ว โดยซุนกวนจะยกกองทัพเรือเข้าตี เล่าปี่และซ่งเป้งเมื่อรู้ว่าโจโฉร่วมกับซุนกวนยกทัพมาตีเมืองเก๋งจื๊ว ซ่งเป้งจึงเสนอให้เล่าปี่แต่งตั้งกวนอูเป็นหนึ่งในห้า "ทหารเสือ" ซึ่งกวนอูรู้สึกไม่พอใจที่มาเฉยๆได้รับการแต่งตั้งด้วย กวนอูทำการสู้รบกับกองทัพของซุนกวนและโจโฉด้วยความสามารถตีเมืองซ่งหยงได้ และขณะนั้นเข้าประชิดเมืองฮ้วนเสี้ยว โจโฉส่งอิ๊กฉิมและบังเต็กมาเป็นแม่ทัพหน้าเพื่อสู้รบกับกวนอู อิ๊กฉิมและบังเต็กได้แก่งเลี้ยวเอาลงจะมาสกัดกั้นกวนอู ทำให้กวนอูมีความโกรธแค้น กวนอูจึงเข้าต่อสู้กับบังเต็กและถูกบังเต็กยิงด้วยเกาทัณฑ์ถูกไหล่ขวาบาดเจ็บ

กวนอูหาศึกสงครามโดยมิได้เกรงกลัว สามารถจับอิ๊กฉิมซึ่งถูกที่เมืองเก๋งจื๊วส่วนบังเต็กถูกฆ่าตาย กวนอูจัดทัพเข้าตีเมืองฮ้วนเสี้ยว โจหยินผู้รักษาเมืองได้ให้ทหารยิงเกาทัณฑ์ถูกไหล่ซ้ายของกวนอูตกลงจากม้า พิชของเกาทัณฑ์ทำให้กวนอูเจ็บปวดแต่ได้หมอชู่โตมาช่วยรักษา ต่อมาซุนกวนวางแผนร่วมกันกับลกซุน และลอบยิงกั๊กเพี๊วไปตามแม่น้ำซินเหยียน ตาบลแฮเค้าให้ทหารปลอมเป็นลูกค้าสำเภากฎหมายขัดมาจอดเรือที่ด่านเมืองเก๋งจื๊ว ทหารที่รักษาด่านไม่รู้ในกลอุบายจึงให้ทหารที่ปลอมมาเข้าพัก และทำการยึดเมืองเก๋งจื๊วได้โดยง่าย และจับบุตรภรรยาของกวนอูไว้ กวนเป่าจึงมาแจ้งให้กวนอูทราบ แต่กวนอูไม่เชื่อ ขณะเดียวกันซิวหลงเข้าสู่รบกับกวนอู แล้วประกาศว่าใครสามารถฆ่ากวนอูได้จะให้ทองพันตำลึง กวนอูสู้รบกับซิวหลงทั้ง ๆ ที่บาดเจ็บ โจหยินยกทัพมาตีกระหนาบทำให้กวนอูสู้ไม่ได้จึงหนีไปตามแม่น้ำซ่งกั้ง และรวบรวมกำลังเพื่อตีเอาเมืองเก๋งจื๊วกลับคืนมา ปรากฏว่าทหารของกวนอูพากันหลบหนีไปอยู่กับครอบครัวในเมืองเก๋งจื๊ว ทหารที่เหลือก็อดระยมาก กวนอูจึงล่าทัพมาอยู่ที่เมืองเป็กเสี้ยว

ต่อมากวนอูให้จิวย๋งและซ่งชู่อยู่รักษาเมืองเป็กเสี้ยว กวนอูและกวนเป้งรวบรวมกำลังไปที่เมืองเก๋งจื๊วคืนมาให้ได้ แต่ถูกกลอุบายทำให้ม้าของกวนอูติดแคว่ กวนอูตกลงจากหลังม้าบาดเจ็บ จึงถูกจับได้ ซุนกวนอยากได้กวนอูมาเป็นกำลัง จึงทำการเกลี้ยกล่อมแต่ไม่สำเร็จ เพราะ

กวนอูมีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อเล่าปี่คนเดียว ชวนกวนาให้ทหารจับกวนอูและกวนเป้งไปฆ่า กวนอูถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ห้าสิบแปดปี

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของกวนอู ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของกวนอูทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกนั้น สรุปได้ 3 ประการคือ รูปร่างลักษณะ ท่วงทีกิริยารวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

โดยรูปร่างลักษณะภายนอก กล่าวได้ว่ากวนอูมีรูปร่างสง่างาม ดังที่โฮบั่น นายทหารของอองเช็กได้รับคำสั่งจากอองเช็กให้จุดไฟเผาที่พักของกวนอู ซึ่งขณะนั้นกวนอูพาครอบครัวเล่าปี่ติดตามหาเล่าปี่และมาพักกับอองเช็กเจ้าเมืองเอี๋ยงหยง โฮบั่นมองเห็นกวนอูนั่งอ่านหนังสืออยู่บนเก้าอี้ มือหนึ่งลูบหนวด จึงร้องชมว่า

"... รูปกวนอูนี้งามเหมือนเทพยดา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 555)

หนังสือสามก๊กได้บรรยายรูปร่างของกวนอูไว้ว่า

"... รูปร่างใหญ่โต ... สูงประมาณหกศอก หนวดยาวประมาณศอกเศษ หน้าแดงดังผลพุทราสุก ปากแดงดังชาดแค้น คิ้วดั่งตัวไหม จักหูยาว ดั่งนกการเวก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 9)

แม้แต่โจโฉเมื่อครั้งร่วมกับอ้วนเสี้ยวปราบตั้งโต๊ะ กวนอูได้อาสาไปฆ่าฮัวหยง แต่อ้วนเสี้ยวไม่เห็นด้วยเพราะกวนอูเป็นเพียงทหารเลวไม่ใช่ทหารเอก โจโฉจึงชี้แจงให้อ้วนเสี้ยวฟังว่า

"... ข้าพเจ้าเห็นรูปร่างกวนอูนี้ใหญ่โตคมสันอยู่ เห็นสมควรเป็นทหารเอก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 93)

ในด้านท่วงทีกีรียนั้น กวนอูเป็นบุคคลที่มีความสุภาพ การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น แสดงออกมาด้วยความมั่นใจในตนเอง คราวที่กวนอูถูกฮ้วนเสี้ยวแสดงกิริยาคุกเข่าที่กวนอูอาสาไป ตัดศีรษะฮัวหยงนายทหารของตั้งโต๊ะ กวนอูได้กล่าวว่า

"... ถ้าไม่ได้ศีรษะฮัวหยงเข้ามา ขอท่านจงเอาศีรษะข้าพเจ้าไป

แทนเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 93)

และเมื่อโจโฉยื่นจอกสุราก็ยังอุ้มอยู่ให้กวนอู กวนอูได้แสดงกิริยาอบน้อมต่อมตแต่ยังแฝงด้วยความเชื่อมั่น โดยกล่าวว่า

"... ข้าพเจ้าเป็นเตหทารแล้ว ซึ่งท่านจะให้กินสุรานั้น ขอให้ท่านคงไว้ก่อน เมื่อใดข้าพเจ้าออกไปได้ศีรษะฮัวหยงมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงจะรับเอา สุราของท่านกิน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 94)

เมื่อกวนอูสาบานเป็นพี่น้องกับเล่าปี่ และเตียวหุย กวนอูให้ความเคารพรัก ต่อเล่าปี่มาก คราวที่เล่าปี่และกวนอูไปตีเมืองลำหยง เล่าปี่จึงให้เตียวหุยดูแลครอบครัวเล่าปี่และ รักษาเมืองซีจิ๋ว แต่เตียวหุยเมาสุราจึงถูกลิโป้มาตีซีจิ๋วได้ เตียวหุยหนีมาหาเล่าปี่ กวนอูได้ถามถึง ครอบครัวของเล่าปี่ เมื่อรู้อย่างอยู่ในเมืองซีจิ๋ว กวนอูโกรธมาก จึงกล่าวกับเตียวหุยว่า

"... เมื่อเล่าปี่จะยกมานั้นตัวรับจะอยู่รักษาเมืองครั้งนี้เล่าปี่มาให้อยู่ ตัวสัญญา ประการใดตัวคิดได้หรือไม่ และเมื่อเสียเมืองซีจิ๋วแล้วมีหน้าเข้าเสียทั้ง ครอบครัวของพี่เราจะนี้ ตัวจะคิดประการใด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 290)

การปฏิบัติตนของกวนอูนอกจากมีต่อเล่าปี่แล้ว กวนอูยังให้ความเคารพต่อภรรยา ทั้งสองของเล่าปี่ ดังเมื่อครั้งโจโฉยกทัพมาตีซีจิ๋ว เล่าปี่ได้มอบหมายให้กวนอูดูแลนางกำสรวลและ นางบิฮุหยินที่เมืองแท้ผือ โจโฉตีเมืองซีจิ๋วได้จึงคิดไปตีเมืองแท้ผือ โจโฉมีความนิยมนในตัวกวนอู จึง เกลี้ยกล่อมมาให้กวนอูอยู่กับตน กวนอูจำเป็นต้องอยู่กับโจโฉโดยมีสัญญาสามข้อ และกวนอูได้ปฏิบัติต่อ พี่สะใภ้ทั้งสองเป็นอย่างดี แต่โจโฉต้องการให้กวนอูกับเล่าปี่ขัดแย้งกัน จึงจัดให้กวนอูอยู่เรือน

เดียวกันกับพี่สะนุ หวังจะให้กวนอูคิดร้ายต่อพี่สะนุทั้งสอง แต่กวนอูกลับจุดเทียนนั่งดูหนังสือข้างนอก คอยดูแลรักษาพี่สะนุอยู่นอกประตูจนรุ่งสว่าง ซึ่งโจโฉเมื่อรู้ความจริงรู้สึกเกรงใจในความเคารพรักของกวนอูที่มีต่อเล่าปี่

นอกจากนี้แล้วกวนอูยังมีการใช้คำพูดอย่างตรงไปตรงมา เช่น ในคราวที่โจโฉส่งเตียวเลี้ยวไปสืบข่าวกวนอูเมื่อรู้ว่าเล่าปี่ยังมีชีวิตอยู่ เตียวเลี้ยวได้ถามกวนอูว่า

"... ท่านกับเล่าปี่คบเป็นเพื่อนสนิทกัน ข้าพเจ้าก็เป็นเพื่อนของท่านด้วย
ท่านรักเล่าปี่กับข้าพเจ้านี้ยังจะเหมือนกันหรือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 537)

กวนอูตอบเตียวเลี้ยวว่า

"... ท่านกับเราเป็นเพื่อนรักกันก็จริง แต่เราได้มีใจรักท่านเสมอเล่าปี่
อันเล่าปี่นั้นเราคบกันมาแต่ก่อน ข้าพเจ้าก็ค่านับว่าเป็นนายแล้วก็ได้
สาบานไว้ต่อกัน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 537)

และเมื่อซ่งเป้งมิได้กะเกณฑ์ให้กวนอูไปปฏิบัติงาน กวนอูคิดน้อยใจซ่งเป้งจึงกล่าวอย่างไม่อ้อมค้อมว่า

"... ตัวข้าพเจ้านี้มาอยู่กับเล่าปี่ช้านานแล้ว แม้เล่าปี่จะทำการสิ่งใดก็ยอม
ใช้สอยข้าพเจ้าให้อาสาไปทำการก่อนทุกแห่ง ครั้งนี้ท่านเคลงข้าพเจ้า
สิ่งใดหรือจึงนำข้าพเจ้าไปทำการเหมือนคนทั้งปวง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 974)

2.2 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของกวนอู ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของกวนอู อาจกล่าวได้โดยสรุป ดังนี้

2.2.1 ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

กวนอูมีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อเล่าปี่และครอบครัวของเล่าปี่

เป็นอย่างยิ่งดังเมื่อครั้งที่เล่าปี่ให้กวนอุรักษาคบครัวของเล่าปี่อยู่ที่เมืองแฉ่งผือ โจโฉอยากได้ตัวกวนอุมาเป็นทหารของตน เตียวเลี้ยวซึ่งเป็นเพื่อนเก่าของอาสาไปเกลี้ยกล่อมกวนอุ

"... ท่านได้มีคุณช่วยชีวิตข้าพเจ้าไว้ บัดนี้ท่านมีความทุกข์ใหญ่หลวง ข้าพเจ้าจึงอุทิศสาส์นมาหวังจะแทนคุณท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 502)

เตียวเลี้ยวพยายามชี้ให้เห็นว่าหากกวนอุไม่ยอมจากนั้น กวนอุจะมีความผิดพลาดต่อเล่าปี่สามประการ แต่หากยอมจากนั้นต่อโจโฉ กวนอุจะมีคุณงามความดีต่อเล่าปี่สามประการเช่นกัน กวนอุจึงขอให้โจโฉให้คำสัญญาสามข้อ ซึ่งหนึ่งในสามเป็นข้อเรียกร้องที่รุนแรง

"... ถ้าเรารู้ว่าเล่าปี่อยู่แห่งใด ตามลัด ถึงมาตรว่าเราได้ลามหาอุปราช เราก็จะไปหาเล่าปี่ แม้ลามหาอุปราชจะห้ามเราก็ไม่ฟัง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 505)

ขณะที่กวนอุอยู่กับโจโฉนั้น โจโฉพยายามทะนุบำรุงกวนอุอย่างเต็มที่ และพยายามวางแผนให้กวนอุทุจริตต่อเล่าปี่ แต่กวนอุก็คงถือความซื่อสัตย์จงรักภักดีอย่างมั่นคง โดยมีได้เห็นแก่लगยศาด ๆ ที่โจโฉนำมามอบให้

กวนอุอยู่กับโจโฉได้ปฏิบัติงานให้กับโจโฉเพื่อเป็นการทดแทนคุณ ต่อมาโจโฉได้นำผ้าเช็ดเท้ารุ่มามอบให้กวนอุ กวนอุดีใจมาก โจโฉจึงถามว่า

"... เหตุใดท่านจึงรักผ้าอันเป็นสัตว์เดียรฉานมากกว่าทรัพย์สินอีกเล่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 514)

กวนอุได้กล่าวตอบโจโฉว่า

"... ข้าพเจ้าแจ้งว่าผ้าเช็ดเท้าตัวนี้มีกำลังมากเดินทางได้วันละหมื่นเส้น แม้ข้าพเจ้ารู้ข่าวว่าเล่าปี่อยู่ใด ถึงมาตรว่าไกลก็จะไปหาได้โดยเร็ว เหตุฉะนั้นข้าพเจ้าจึงมีความยินดี ชอบคุณมหาอุปราชมากกว่าสิ่งของทั้งปวง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 514)

พฤติกรรมความซื่อสัตย์จงรักภักดีที่กวนอูมีต่อเล่าปี่นั้น เป็นที่เลื่องลือไปทั่ว เห็นได้จากเมื่อกวนอูรู้ว่าเล่าปี่อยู่กับอ้วนเสี้ยวจึงได้ลาโจโฉ และรีบเดินทางผ่านด่านต่าง ๆ ขณะเดินทางกวนอูได้พานายด่านที่ซัดขวางเป็นจำนวนหลายคน จนกระทั่งมาถึงเมืองเอียวหยงของอองเช็ก อองเช็กวางแผนให้โฮบั้นวางเพลิงจะเผากวนอู แต่โฮบั้นอยากจะเป็นหน้ากวนอูสักครั้ง และได้พบกวนอูแล้ว กวนอูจึงรู้ว่า เป็นบุตรของโฮหัว กวนอูจึงนำหนังสือของโฮหัวมามอบให้ โฮบั้นรับหนังสือมาอ่านมีใจความว่า

"... โฮหัวผู้เป็นบิดาให้มาถึงโฮบั้นว่า กวนอูมีฝีมือกล้าหาญ ทั้งมีน้ำใจสัตย์ซื่อ ต่อแผ่นดิน ถ้ากวนอูมาถึงแห่งใด ตาบลาใด ถ้าโฮบั้นพบพานเข้าก็อย่าให้คิดร้าย จงทะนุบำรุงกวนอูให้ไปโดยสะดวก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 555 - 556)

เพราะความซื่อสัตย์ของกวนอูนี้เอง ทำให้กวนอูรอดพ้นอันตราย และทำให้ทั้งโจโฉ ชุนกวน อยากได้กวนอูมาเป็นพวกของตน แต่กวนอูต้องมาสิ้นชีวิตเพราะความถือสัตย์อีกเช่นกัน ดังเมื่อครั้งชุนกวนตีเกงจิ๋วที่กวนอูดูแลรักษาแตกแล้ว กวนอูพยายามตีคืนมาได้ แต่ไม่สำเร็จจึงหนีไปอยู่เมืองเป็กเสีย ชุนกวนได้ส่งจูกัดกันมาเกลี้ยกล่อม กวนอูไม่ยินยอมแม้จะรู้ว่าตนไม่มีทางที่จะรอดพ้นไปได้ กวนอูจึงรวบรวมทหารประมาณร้อยคนเศษหนีออกจากเมือง แต่ในที่สุดก็ถูกจับไปให้ชุนกวน ชุนกวนได้ปรึกษากับทหารว่า

"... อันกวนอูเป็นคนสัตย์ซื่อน้ำใจเดียว เราคิดจะใคร่เลี้ยงไว้"

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 428)

แต่โจทอมสมุหนุชได้หักท่วง จึงทำให้ชุนกวนซึ่งมีความเลื่อมใสในความซื่อสัตย์อันมั่นคงของเล่าปี่ ต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนสั่งประหารชีวิตกวนอู

"... ท่านว่านี่เราเห็นชอบด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 429)

กวนอูมีความเป็นตัวของตัวเองในลักษณะที่มีความเชื่อมั่นในฝีมือการรบอันยอดเยี่ยมหาว่าหาญของตน จะเห็นได้จากเมื่อครั้งกวนอูอยู่กับโจโฉ โจโฉได้ให้กวนอูไปปราบโจนเหลียงทหารอ้วนเสี้ยวที่มีฝีมือสูง กวนอูได้รับปากกับโจโฉอย่างมั่นใจในฝีมือของตนว่า

"... จันเหลือยงคนนี้หรือ ข้าพเจ้าพอรู้ได้อยู่ ท่านอย่าวิตกและข้าพเจ้า
จะตัดศีรษะจันเหลือยงมาให้ท่านจงได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 522)

แม้พยายามศึกสงครามกวนอูยังมีความเป็นตัวของตัวเองโดยมีความเชื่อมั่น
ในความซื่อสัตย์ที่ตนมีต่อเล่าปี่ แสดงให้เห็นว่ากวนอูเป็นผู้มีความหนักแน่นมั่นคงในความซื่อสัตย์ ดัง
จะเห็นได้จากเมื่อกวนอูจะรบเอาเมืองเกิงจื๋วคืน ทหารทั้งปวงไม่เห็นมาเจ๊าก ต่างคนต่างหนีไปหา
ครอบครัวของตน กวนอูจึงพาทหารที่เหลือเข้าตีเกิงจื๋ว แต่ปรากฏว่าจิวยิมทหารขุนกวนอูได้ยกกอง
ทหารจำนวนหนึ่งมาสกัดกลางทาง จิวยิมจึงชักชวนให้กวนอูมาเข้ากับขุนกวน กวนอูได้กล่าวได้ตอบ
อย่างมั่นใจว่า

"... เราเป็นทหารพระเจ้าเล่าปี่ เราจะไปยอมเข้าด้วยราชศัตรู
ไม่ควรร ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 417)

2.2.3 ความกตัญญู

กวนอูเป็นผู้ที่มีความกตัญญูต่อผู้ที่พระคุณอย่างเด่นชัด ซึ่งกวนอูจะแสดงออก
ทั้งในลักษณะการใช้คำพูด และการกระทำ แม้แต่จุดกัณฑ์ซึ่งเข้ามาเกลี้ยกล่อมกวนอู แต่ไม่สำเร็จ
กลับไปชมเชยให้ขุนกวนฟังว่า

"... อันกวนอูนี้ดีจริง เป็นคนใจหนักแน่นมีกตัญญูตั้งอยู่ในความสัตย์ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 423)

จากพฤติกรรมของกวนอูที่แสดงออกมาด้านความกตัญญูในลักษณะการใช้
คำพูดดังคราวที่กวนอูไปอยู่กับโจโฉ แม้โจโฉจะทะนุบำรุงกวนอูอย่างไร กวนอูยังมีความซื่อสัตย์
กตัญญูต่อเล่าปี่ เที่ยวเลี้ยวจึงได้ไปตามกวนอูว่า

"... อันมหาอุปราชนี้มีน้ำใจเมตตาท่าน ท่านบำรุงท่านยิ่งกว่าเล่าปี่อีก
เหตุใดท่านจึงมีน้ำใจคิดถึงเล่าปี่อยู่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 515)

กวนอูมีความกตัญญูต่อเล่าปี่ได้ตอบว่า

"... ซึ่งมหาอุบราชมีคุณแก่เราก็จริงอยู่ แต่จะเปรียบเล่าปียังมิได้ ด้วยเล่าปี
นั้นมิได้คุณแก่เราก่อน ประการหนึ่งก็ได้อาสาบวเฝ้าต่อกันว่าเป็นพี่น้อง เราจึง
ตั้งใจรักษาสัตย์อยู่ ทุกวันนี้เราก็คิดถึงคุณอุบราชอยู่มิได้ขาด ถึงมาตรว่า
เราจะไปจาก ก็ขอแทนคุณเสียก่อน ... ตัวเราเกิดเป็นชายรักษาสัตย์
มาให้เสียวาจา ถึงมาตรว่าเล่าปีจะถึงแก่กรรมตาย เราก็จะตายไปตาม
ความที่ได้สาบานไว้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 515 - 516)

และแม้แต่โจโฉยังได้แสดงความชื่นชมความกตัญญูที่กวนอูมีต่อเล่าปีว่า

"... เราทำการทุกวันนี้ ก็ตั้งใจปรารภหาผู้รักษาสัตย์ ตัวท่านมีกตัญญูต่อเล่าปี เรา
ก็มีความยินดีด้วย ... ท่านเป็นทหารมีฝีมือเข้มแข็ง แล้วก็มีคุณสัตย์ และ
กตัญญูหาผู้เสมอมาได้ แต่เราเป็นคนบุญน้อยจึงมิได้ท่านไว้สมปรารถนา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 543)

กวนอูยังได้แสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณในลักษณะการปฏิบัติอย่างเด่นชัด ดังคราวที่ขุนกวนได้ส่ง
จูเก็ดกัณมาเกลี้ยกล่อมกวนอูที่เมืองเป็กเสี่ย

"... ท่านมาอยู่เมืองเป็กเสี่ยนี้ทหารก็น้อย เสี่ยงก็ขัดสน แลกกองทัพซึ่งจะ
ยกมาช่วยนั้นก็ไม่มี ท่านจงสมัครไปอยู่กับขุนกวนเถิด เห็นว่าท่านจะได้
ไปอยู่เมืองเกงจู้กับบุตรภรรยา ญาติของท่านเป็นปกติเหมือนแต่ก่อน
ข้าพเจ้าว่าทั้งนี้ขอท่านจงคิดดูให้ควรเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 422)

กวนเป้งบุตรเลี้ยงของกวนอูโกรธมากจึงชักกระบี่จะฆ่าจูเก็ดกัณ กวนอูได้ห้ามไว้แล้วกล่าวว่า

"... ซึ่งจะฆ่าจูเก็ดกัณเสียนี้มิได้ ด้วยชงเบ้งผู้น้องชายทหารราชการอยู่
พระเจ้าเล่าปี ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 423)

ดังนั้นการที่กวนอูได้ห้ามกวนเป้งฆ่าจูเก็ดกัณที่ชายชงเบ้งนั้นถือว่าเป็นการแสดงความรักทางอ้อม
ต่อชงเบ้งผู้เคยมีบุญคุณต่อกวนอูและเล่าปี

2.2.4 ความเยื่อหยิ่ง ทะนงตัว

แม้ว่ากวนอูจะมีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี กวนอูก็ยังคงมีความเยื่อหยิ่ง ทะนงตัว แฝงอยู่ในจิตใจ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้จากคำพูด และพฤติกรรมบางอย่าง

คำพูดของกวนอูที่กล่าวกับคนถือหนังสือกับเครื่องบรรณาการของลกซุนว่า

"... ชุนกวนนี่ก็เป็นคนดี เหตุฉะนี้จึงใช้ให้ลูกเด็กออกมาอยู่ครั้งนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 401)

แสดงให้เห็นว่ากวนอูทะนงตัวเกินไปจนขาดการพิจารณาให้รอบคอบถึงความสามารถของลกซุน ผู้เสนอแผนให้ลิบองว่า

"... ซึ่งเมืองเกงจิ๋วตระเตรียมทหารแลจัดแจงเมืองไว้ทั้งนี้ เพราะกวนอูคิดวิตกอยู่ ด้วยท่านมาตั้งอยู่ที่นี้จึงไม่ไว้ใจ ถ้าท่านรู้รอบบายทำเป็นป่วยไปเสียจากที่นี่ แลจัดแจงให้ผู้อื่นมาอยู่แทน แล้วให้บุตรสรวรเสริชูกวนอู กวนอูก็จะทะนงใจ จะอยู่รบเอาเมืองฮ้วนเสียให้ได้ไม่คิดระวังหลัง เราจึงคิดวกไปตีเอาเมืองเกงจิ๋วก็จะทำได้ง่าย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 400)

กวนอูเห็นว่านายทหารเด็ก ๆ ผู้ไร้ชื่อเสียงอย่างลกซุนไปรักษาด่านลกเค้าแทนลิบองซึ่งป่วย ย่อมไม่มีพิษสง และการที่ลกซุนมาฝากเนื้อฝากตัว ทำให้กวนอูได้ใจไม่คิดการระวังหลัง ดังในหนังสือที่ลกซุนให้กับกวนอูว่า

"... บัดนี้ ชุนกวนให้ข้าพเจ้าออกมารักษาด่านลกเค้าแทนลิบอง ข้าพเจ้าขัดมิได้ก็ออกมาอยู่ ขอท่านจงเป็นที่พึ่งแก่ข้าพเจ้าด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 401)

ในที่สุด กวนอูก็เสียเมืองเกงจิ๋วให้กับชุนกวน เพราะความเยื่อหยิ่งทะนงตนเป็นจุดอ่อนที่เด่นที่สุดของกวนอู และเป็นจุดอ่อนที่ทำลายชีวิตของกวนอูเอง ดังคำพูดของขงเบ้งที่พูดถึงกวนอูว่า

"... กวนอูเป็นคนแข็งหยิ่งทะนงตัวเกินไป จึงต้องประสบภัยเช่นนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 439)

พฤติกรรมความเย่อหยิ่ง ทะนงตน ประมาทศัตรูของกวนอุปราภาให้เห็นอีกครั้งหนึ่ง ได้แก่ คราวที่กวนอุต้องเสียเมืองเก่งจี้วให้กับขุนกวน กองทัพของกวนอุได้รับความเสียหายมากต้องหนีมาตั้งตัวที่เมืองเป็กเสีย กวนอุตกอยู่ในภาวะคับขัน กลับไม่ได้คิดกระทำการปลุกขวัญและกำลังใจของเหล่าทหารให้ฮึกเหิม กวนอุคิดแต่จะอาศัยฝีมือและความกล้าหาญของตนไปต่อสู้ศัตรู ครั้งหนึ่งกวนอุคิดจะนำกองทหารที่เหลือนั้นไปเมืองเสฉวนทางลัดซึ่งเป็นทุบเหวเพื่อพบเล่าปี่ ขงฐทหารเอกได้ห้ามว่า

"... ข้าพเจ้าเห็นว่าจะไปตามทางน้อยนี้มิได้ เกรงว่าข้าศึกจะมาขุมน
กองทัพสกัดไว้ ถ้าจะไปทางใหญ่ข้า แต่เห็นว่าเดินสะดวก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 426)

กวนอุกลับตอบว่า

"... ถึงมาตรว่ากองทัพขุมนอยู่ เราก็หากลับไม่ จะหักไปให้จงได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 426)

ในที่สุด กองทัพของกวนอุก็ตกอยู่ในวงล้อมของข้าศึก เหลือทหารที่รอดไปได้เพียงสิบห้าคน และกวนอุถูกจับได้

ความเย่อหยิ่ง ทะนงตัว เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลร้าย กวนอุควรจะมีสติปัญญานำมาคิดแก้ไขปัญหามาใช่จะอาศัยเพียงฝีมือและความกล้าเท่านั้น

2.2.5 ความอิจฉาริษยา

บุคลิกภาพทางใจของกวนอุข้อนี้ เห็นได้จากคราวที่เล่าปี่ได้ครองเมืองเสฉวนแล้ว และลิ้นได้เกลี้ยกล่อมม้าเจียวมาอยู่กับเล่าปี่ เล่าปี่จึงให้กวนอุดูแลเมืองเก่งจี้ว และกวนอุได้ให้กวนเป้งมาบอกเล่าปี่ว่า

"... ได้ยินกิตติศัพท์เลื่องลือว่าม้าเจียวนั้นมีฝีมือกล้าหาญนักหาผู้เสมอ
มิได้ บิดาข้าพเจ้าจะขอมาต่อสู้กับม้าเจียว ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 231)

ชงเบ้งจึงจำเป็นต้องเขียนหนังสือยกย่องกวนอู เพื่อต้องการมาให้กวนอูคิดฟุ้งซ่าน และไม่คิดจะ
ประลองฝีมือกับม้าเจียว

"... ด้วยเราทราบว่าท่านมีความวิตกด้วยม้าเจียวนั้นไม่ควร อันฝีมือ
ม้าเจียวนี้เปรียบเสมอแต่กับเตียวหุยน้องท่าน และการกลศึกนั้น
ฝีมือท่านยิ่งกว่าม้าเจียวเป็นอันมาก ซึ่งท่านจะละมือเก่งจ้าวเสีย
จะมาลองฝีมือกับม้าเจียวนั้นไม่ได้ เกลือกมีอันตรายมาถึงเก่งจ้าว
โทษจะมีแก่ท่าน ซึ่งว่ามาทั้งนี้ท่านคำริศจงควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 232)

กวนอูเมื่อได้รับหนังสือจากชงเบ้งรู้สึกพอใจมาก

"... เติมเราวิตกอยู่ว่าม้าเจียวนั้นมีฝีมือกล้าหาญนัก คิดจะใคร่ไปลอง
ฝีมือดู บัดนี้เราก็สิ้นวิตกแล้ว ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 232)

และผลเสียของหนังสือชงเบ้งคือทำให้กวนอูมีความเยอหยิ่งทะนงในฝีมือของตนจนเกินไป

กวนอูได้แสดงความอิจฉาริษยาต่อม้าเจียวอีกครั้งเมื่อเล่าปี่ แต่งตั้งให้
ม้าเจียวเป็นหนึ่งงานห้ำหั่น เลือ กวนอูไม่ยินยอมเพราะม้าเจียวมาจากชาติเชื้อตระกูล บิสีผู้ถือ
ตราตั้งมา จึงต้องเกลี้ยกล่อมกวนอูว่า

"... แลซึ่งท่านกับเล่าปี่ก็ได้รับบุญคุณเป็นพี่น้องกัน ตัวท่านก็เหมือน
พระเจ้าเล่าปี่ ซึ่งตั้งแต่งมานี้ ขอท่านจงเห็นแก่ราชการเกิด
อย่าถือเลยจงรับเอาตราตั้งนี้ไว้เถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 373)

กวนอูได้ฟังแล้วจึงค่อยได้สติ

"... แต่แรกเราหาทันทิดำ ต่อท่านมาว่าดังนี้ เราจึงคิดขึ้นได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 373)

ความอิจฉาริษยาที่แฝงเร้นอยู่ในจิตใจของกวนอู เมื่อแสดงออกมาย่อมเป็นชนวนสำคัญที่ก่อให้เกิด
ความไม่ประสานกลมเกลียว จะเห็นได้ในคราวที่กวนอูทำศึกตกอยู่ในภาวะคับขันล่าถอยมาถึง

เมืองเป็กเสีย เล่าของควรจะไปช่วยชีวิตกวนอูได้ แต่บังเกิดเหตุทัน โดยพื้นความหลังที่กวนอูเคยเหยียดหยามเล่าของไว้ โดยกล่าวว่า

"... ท่านคิดถึงกวนอูว่าเป็นอา กลัวแต่ว่ากวนอูจะหาคิดว่าท่านเป็นหลานไม่ ครึ่งก่อนข้าพเจ้าแจ้งอยู่ว่าพระเจ้าเล่าปี่เอาท่านมาไว้เป็นบุตรเลี้ยง กวนอูมีความริษยาหาสบายใจไม่ เมื่อเล่าปี่ได้เป็นเจ้าเมืองฮันตั้งขึ้นแล้ว จึงปรึกษากวนอูว่า ... เราจะให้เล่าของเป็นเจ้าต่างกรมท่านจะเห็นประการใด กวนอูได้ฟังดังนั้นมีความริษยา ทูลว่า เล่าของนี้เป็นคนเขลาโง่งมหาชาติตระกูลมิได้ อันจะให้เป็นเจ้าต่างกรมนั้นไม่สมควร แม้ถึงจะทำการราชการอยู่ในเมืองเล่าก็หาไว้ใจได้ไม่ พระองค์จึงให้ออกไปอยู่เมืองซงหยง แลเนื้อความอันนี้ก็แจ้งอยู่กับคนทั้งปวง บัดนี้ท่านจะมารักกวนอูนั้น ท่านลืมไปแล้วหรือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 420 - 421)

3. บทบาท

บทบาทของกวนอู อาจกล่าวได้ในฐานะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ฐานะผู้บังคับบัญชา

กวนอูสาบานเป็นพี่น้องกับเล่าปี่และเตียวหุย ด้วยจุดประสงค์จะทะนุบำรุงแผ่นดินให้เป็นสุข กวนอูมีฝีมือในการสู้รบ จึงได้ร่วมกันปราบปรามโจรพม่า เหลืองกับโจโฉ ฮั่นเสี้ยว กวนอูทำศึกสงครามให้กับเล่าปี่อย่างกล้าหาญ จนเป็นที่ไว้วางใจให้เป็นที่ยปรึกษา เมื่อเล่าปี่จะไปตีเมืองลั่วหยงของฮั่นสุค เล่าปี่จึงให้เตียวหุยอยู่รักษาเมืองซีจี้ ส่วนกวนอูไปเป็นที่ยปรึกษาทัพ เตียวหุยเมาสุราอาละวาด ท้าให้ลิโป้มาตีเมืองซีจี้ได้ เตียวหุยจึงหนีมาพบเล่าปี่ที่กวนอูที่เมืองอุโก กวนอูโกรธมากที่เตียวหุยทิ้งครอบครัวของเล่าปี่ไว้ในเมืองซีจี้ ขณะนั้นลิโป้จำเป็นต้องอาศัย เล่าปี่กวนอูเตียวหุยเป็นกำลังสำคัญจึงมีหนังสือมาเชิญเล่าปี่ กวนอูไม่ไว้วางใจลิโป้และเป็นห่วงเล่าปี่ จึงเตือนสติเล่าปี่ว่า

"... ลีน่าเป็นคนพูดเพราะ แต่เจรจาหาสัตย์มิได้ ซึ่งท่านจะคบสืบไปนั้น
เห็นไม่สมควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 292)

กวนอูในฐานะผู้ได้บังคับบัญชาของเล่าปี่ มีความรักและห่วงใยในตัวเล่าปี่มาก จึงปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่เล่าปี่มอบให้ด้วยความเต็มใจและมีประสิทธิภาพ เมื่อเล่าปี่ต้องมาอยู่กับโจโฉ โจโฉได้เชิญเล่าปี่ไปกินโต๊ะอันสวนหลังบ้านของโจโฉ โจโฉเป็นคนฉลาดมีปัญญาจึงชวนเล่าปี่สนทนา เพื่อดูความคิดของเล่าปี่ กวนอูกลับจากการซ้อมยิงเกาทัณฑ์ไม่เห็นเล่าปี่ตกใจมากรีบคว้ากระบี่ตามเล่าปี่มาที่บ้านโจโฉทันที เล่าปี่ไม่อยากอยู่ได้บังคับของโจโฉ จึงวางแผนอาสาไปสกัดตีฮ้วนสุเถียวที่กำลังอพยพพาฮ้วนเสี้ยว ต้นสกาได้เตือนสติโจโฉว่าหวั่งเล่าปี่คิดเอาใจออกห่าง โจโฉจึงมีหนังสือให้ก๊ี้เหมาซึ่งรักษาเมืองซีจิ่วฝัวเล่าปี่ กวนอูเกรงมากจึงวางแผนฆ่าก๊ี้เหมา โดยให้ทหารส่วนหนึ่งถือธงสำคัญของโจโฉแล้วบอกให้นายประตูเปิดประตูเมืองเพื่อบอกความลับอย่างหนึ่งให้ก๊ี้เหมา รู้ ก๊ี้เหมาจึงให้ทหารเปิดประตูเมืองกวนอูจึงควมม้าไปตรงหน้าแล้วกล่าวว่

"... อ้ายคนร้าย ควรหรือมึงคบคิดกับโจโฉจะทำร้ายพี่กู ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 441)

กวนอูจึงเอาง้าวฟันก๊ี้เหมาตาย และยึดเมืองซีจิ่วฝัวไว้ได้

ความไว้วางใจที่เล่าปี่มีต่อกวนอูนั้นเห็นได้จากเล่าปี่ต้องการอาสาสมัครไปดูความเคลื่อนไหวในกองทัพโจโฉ เตียวหุยขออาสาแต่เล่าปี่ไม่อนุญาต กวนอูจึงขออาสาออกไปเล่าปี่จึงว่

"... ถ้ากวนอูออกไปแล้ว เราพอจะไว้วางใจได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 454)

นอกจากนี้ กวนอูในฐานะผู้ได้บังคับบัญชาได้แสดงความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อเล่าปี่และครอบครัวของเล่าปี่ ดังจะเห็นได้เมื่อโจโฉยกทัพมาตีซีจิ่วฝัวได้แล้วเล่าปี่ต้องควมม้าหนีไปหาฮ้วนเถาเมืองเซียงจิ่ว ส่วนกวนอูซึ่งอยู่รักษาค่ายของเล่าปี่ที่เมืองแฉ่ผิง โจโฉกำลังยกกองทัพไปตี โจโฉใคร่อยากได้กวนอูมาเลี้ยงเป็นทหารเตียวเลี้ยวจึงขออาสาไปเกลี้ยกล่อม

"... ข้าพเจ้ากับกวนอูได้รู้จักกันมา คราวนี้ข้าพเจ้าจะขออาสาไปเกลี้ยกล่อม
กวนอูให้ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 499)

เตียวเลี้ยวได้ชี้แจงข้อดีต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล ทำให้กวนอูตัดสินใจอยู่กับโจโฉโดยมีสัญญา
สามประการ

"... ซึ่งเราสมัครเข้าด้วยนั้น เราจะขอเป็นข้าพระเจ้าเหี้ยนเต้ ประการหนึ่ง
เราจะขอปฏิบัติที่สละน้ำเราทั้งสอง แลอย่าให้ผู้ใดเข้าออกลักการย
เข้าถึงประตูที่อยู่ได้ จะขอเอาเบี้ยหวัดของเล่าปี่ซึ่งเคยได้รับ
พระราชทานนั้นมาหักแก่ที่สละน้ำเราทั้งสองประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง
ถ้าเรารู้ว่าเล่าปี่อยู่แห่งใดตามลัด ถึงมาตรว่าเรามีได้ลามหาอุปราช
เราก็จะไปหาเล่าปี่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 505)

โจโฉได้เลี้ยงดูกวนอูอย่างดี และพยายามวางแผนให้กวนอูคิดร้ายต่อที่สละน้ำด้วยการให้อยู่เรือน
เดียวกัน กวนอูจึงให้ที่สละน้ำทั้งสองนอนห้องข้างใน ส่วนตัวกวนอูนั่งอ่านหนังสืออยู่นอกประตูจน
รุ่งสว่าง แผนการของโจโฉจึงไม่สำเร็จ

ครั้งหนึ่งโจโฉเชิญกวนอูมากินโต๊ะ กวนอูใส่เสื้อขาด โจโฉจึงมอบเสื้อ
อย่างดีให้ กวนอูจึงใส่เสื้อตัวใหม่ไว้ชั้นใน เอาเสื้อเก่าใส่ชั้นนอก เมื่อโจโฉถาม กวนอูกล่าวว่า

"... เสื้อเก่านี้ของเล่าปี่ให้ บัดนี้เล่าปี่ไปอยู่ที่ใดมิแจ้ง ข้าพเจ้าจึงเอา
เสื้อผืนนี้ใส่ชั้นนอก หวังจะดูต่างหน้าเล่าปี่ ครั้นจะเอาเสื้ออาหม่น
ใส่ชั้นนอก คนทั้งปวงจะครหาว่าเราได้ใหม่แล้วลืมเก่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 512)

โจโฉพยายามเอาใจกวนอูตลอดเวลา โดยการมอบม้าเช็กเขาว่าให้ กวนอูแสดงความยินดีอย่างยิ่ง
โจโฉจึงถามกวนอูว่า

"... เราให้เงินทองสิ่งของแก่ท่านมาเป็นอันมากก็ไม่ยินดี ท่านว่าไม่ชอบใจ

และมีความยินดีเหมือนเราให้มาตัวนี้ เหตุฉนั้นท่านจึงรักมำอันเป็นสัตว์
เดียวจริงมากกว่าทรัพย์สินอีกเล่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 514)

กวนอูตอบโจโฉว่า

"... ข้าพเจ้าแจ้งว่าม้าเชือกเหล่านี้มีกำลังมาก เดินทางได้วันละหมื่นเส้น
แม้ข้าพเจ้ารู้ข่าวว่าเล่าปี่อยู่ที่ใด ถึงมาตรว่าไกล ก็จะไปหาได้โดยเร็ว
เหตุฉนั้นข้าพเจ้าจึงมีความยินดี ขอขอบคุณหาอุปราชมากกว่าสิ่งของ
ทั้งปวง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 514)

พฤติกรรมที่กวนอูแสดงออกมามีดังกล่าวนั้นชี้ให้เห็นว่ากวนอูมีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อเล่าปี่อย่าง
มั่นคง ทำให้ความผูกพันระหว่างกวนอูกับเล่าปี่แน่นแฟ้นมาก

กวนอูปกครองเกงจิวด้วยความสงบ ยุติธรรม แต่เนื่องจากเกงจิวเป็นเมือง
ที่อยู่ในพื้นที่ระหว่างของอาณาเขตของโจโฉและซุนกวน ขงเบ้งจึงกำหนดนโยบายทางยุทธศาสตร์ให้
กวนอู "ร่วมกับซุนกวนเพื่อต้านโจโฉ" ดังนั้นเมื่อโจโฉมีหนังสือร่วมกับซุนกวนเพื่อมาตีเกงจิว โดย
โจโฉจะยกมาเป็นทัพกระหนาบ ซุนกวนไม่ไว้วางใจโจโฉจึงคิดขออนุญาตให้จูกัดกันมาสู่ขอบุตรสาว
ของกวนอูมาเป็นสะใภ้ เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมกันคิดกำจัดโจโฉ แต่หากกวนอูไม่ยินยอม
ซุนกวนจะร่วมกับโจโฉตีเมืองเกงจิว

แต่กวนอูผู้มีฝีมือมีความกล้าหาญในการรบ มองไม่เห็นความสำคัญของยุทธศาสตร์
ในการที่ซุนกวนส่งจูกัดกันมาสู่ขอบุตรสาว

"... ข้าพเจ้ามาครั้งนี้ด้วยซุนกวนมีบุตรชายคนหนึ่งมีปัญหาลักแหลม รู้ว่าท่าน
มีบุตรหญิงคนหนึ่ง จึงให้ข้าพเจ้ามาสู่ขอหวังจะได้เป็นมิตรต่อกันทั้งสองฝ่าย
จะได้ช่วยกันกำจัดโจโฉ ซึ่งข้าพเจ้าว่า ทั้งนี้เป็นการณ์มงคล ขอท่านจงได้
พิจารณาให้ดีเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 370)

กวนอูโกรธมาก จึงกล่าวว่า

"... อันบุตรของเรานี้เป็นเชื้อชาติเหล่าเสือ ไม่สมควรจะให้แก่นัสน์ ท่าน
มาว่าดังนี้ ถ้าเรามีคิดเห็นแก่หน้าขงเบ้งน้องของท่าน เราก็จะฆ่า
ท่านเสีย อย่าว่าไปเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 370)

3.2 ฐานะผู้นำ

เมื่อกวนอูได้รับมอบหมายจากเล่าปี่ให้เป็นเจ้าเมืองเกงจิว แต่เนื่องจาก
เมืองเกงจิวเล่าปี่ยืมมาจากขุนกวน ขุนกวนจึงวางกลอุบายให้จูถักกันมาทวงเมืองเกงจิวจากเล่าปี่
แต่ถูกขงเบ้งซ่อนกลาให้จูถักกันไปทวงเกงจิวกับกวนอู แต่ไม่สำเร็จ กวนอูกล่าวว่า

"... ซึ่งขุนกวนทำทั้งนี้เป็กลอุบาย หวังจะลวงเอาเมืองเกงจิวให้ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 236)

ขุนกวนจึงให้โลซกเป็นผู้นำไปเจรจากับกวนอู โดยโลซกเชิญกวนอูมากินโต๊ะ ๓ ค่ายปากน้ำลกเต้า
กวนเป้งบุตรเลี้ยงแสดงความวิตกกังวลกวนอูจะได้รับอันตราย กวนอูกลับไม่แสดงอาการ
หวาดหวั่นใด ๆ กวนอูได้กล่าวว่า

"... อันบิดานี้ก็มีฝีมือเลื่องลืออยู่ แต่ทหารโจโฉเป็นอันมากนับตั้งแสน
บิดากับม้าตัวเดียวก็ยังไม่ต้องเกรงกลัวแล้วอาวุธทั้งปวง ชับมารบพุ่ง
รวดเร็วเป็นหลายกลับ อุบมาเหมือนเข้าพงไม้มีอ้อแลออกจากพงแซม
จะกลัวอะไรแก่ทหารเมืองกังตั้งเพียงนี้คงหนีอันตรายสง่าไม่ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 239)

ในที่สุดโลซกไม่สามารถเจรจากับกวนอูได้ เพราะกวนอูแกล้งทำเป็นเมาสุราและปฏิเสธการพูดคุย

กวนอูได้แสดงอารมณ์โดยไม่คำนึงถึงมารยาททางการทูต และยังคงหมั่นขุนกวน
จึงทำให้ขุนกวนร่วมกับโจโฉตีเมืองเกงจิวได้ กวนอูต้องพาทหารจำนวนหนึ่งหนี แต่ในที่สุดถูกทหาร
ขุนกวนจับตัวได้ และต้องสิ้นชีวิตในเวลาต่อมา

พฤติกรรมความเป็นผู้นำของกวนอู จึงเป็นข้อบกพร่องที่ทำให้ต้องเสียเมืองได้โดยง่าย ดังนั้นในฐานะความเป็นผู้นำ บุคคลนั้นจึงต้องมีสติปัญญา มีสายตาทมองการณ์ไกล และต้องรู้จักเรียนรู้ปัญหาและการแก้ไขจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของกวนอู ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของเพลโต (Plato. ชัยวัฒน์ อติพัฒน. 2520 : 42) ได้กล่าวว่า "ความดี คือ ภาวะสมบูรณ์ของชีวิต (Perfection) เพราะชีวิตประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ส่วนแห่งเหตุผล หมายถึง จิตวิญญาณอันเป็นป่อเกิดของสติปัญญา
2. ส่วนแห่งความรู้สึก หมายถึง ที่รวมของความรู้สึกต่าง ๆ อันเป็นป่อเกิดของคุณธรรม
3. ส่วนแห่งความอยาก หมายถึง เป็นที่ตั้งของกิเลสตัณหา และความปรารถนา ซึ่งจะต้องถูกควบคุมด้วยเหตุผล

ดังนั้น กวนอู จึงเป็นตัวละครที่เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าวเพราะกวนอูมีพฤติกรรมอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีทั้งส่วนดีและส่วนเสียในบุคคลเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นมีสติในการกระหน่ำแห่งเหตุผล ความรู้สึก และความอยากเพียงไรย่อมจะทำให้บุคคลนั้นมีจิตใจเข้มแข็ง ยอมรับกฎเกณฑ์ของชีวิตโดยใช้เหตุผลและภาวะความสมบูรณ์ของชีวิตเป็นเครื่องตัดสินในการกระทำของตน

โจโฉ

1. ประวัติชีวิต

โจโฉ หรือ โจ - มั่งเต๋ - โจ ชาวเมืองตันลิว เป็นตระกูลขุนนางมาก่อน บิดาชื่อโจเก้ ชีวิตในวัยเด็กชอบเกเรเป็นนักเลง แต่มีสติปัญญา อายุได้ยี่สิบปีเข้ารับราชการเป็นทหารในเมืองลกเอี้ยง ปฏิบัติราชการด้วยความเข้มงวด ขณะนั้นโจวโหวดฯ เหลืองก่อการจลาจล โจโฉจึงคุมทหารออกไปปราบปรามกลับมา ได้รับความชอบให้ครอบเมืองเจลาฯ เชียง

ต่อมาภายในวังหลวงเมืองลกเอี้ยง พวกชั้นที่ต้องการมีอำนาจจึงก่อกบฏ โจ่งผู้สำเร็จราชการได้มีหนังสือให้ตั้งโต๊ะเจ้าเมืองซีหลง ยกกองทัพมาช่วยปราบปรามพวกชั้นที่ตั้งโต๊ะจึงเข้ามามีอำนาจได้กำจัดพวกชั้นที่ ปลดฮ่องจูเปียนแล้วยกฮ่องจูเหียบเป็นกษัตริย์ โดยมีลิโป้เป็นกำลังสำคัญ ตั้งโต๊ะเป็นคนโหดร้ายจึงมีกลุ่มขุนนางคิดกำจัด โจ่งอาสาใช้กระบี่สั้นไปตัดศีรษะตั้งโต๊ะแต่ไม่สำเร็จ โจ่งจึงหนีไปรวบรวมกำลังพลที่เมืองตันลิว ขณะที่หนีผ่านเมืองจงพวนถูกตันก่งเจ้าเมืองจับตัว เมื่อตันก่งรู้ว่าโจ่งต้องการปราบตั้งโต๊ะซึ่งเป็นศัตรูราชสมบัติ ตันก่งจึงขอร่วมทำการด้วย เมื่อเดินทางมาถึงบ้านแปะเฉียซึ่งเป็นเพื่อนบิดา แปะเฉียได้ต้อนรับโจ่งกับตันก่งโดยทำอาหารเลี้ยง โจ่งเข้าใจผิดคิดว่าแปะเฉียจะทำร้ายตนจึงฆ่าแปะเฉีย บุตรภรรยาและบริวารตันก่งจึงแอบหนีไปจากโจ่ง

โจ่ง มีความกล้าหาญ เข้มแข็ง สามารถรวบรวมกำลังทหารได้อย่างรวดเร็ว อ้วนเสี้ยวเจ้าเมืองบูดาฮันนำกำลังทหารสามหมื่นเศษเข้าร่วมกับโจ่ง โจ่งมอบมีหนังสือรับสั่งของพระเจ้าเทียนเต้ประกาศแก่หัวเมืองให้มาเข้าร่วมกับโจ่งเพื่อกำจัดตั้งโต๊ะ รวมทั้งสิ้นสิบหกหัวเมือง โดยมีอ้วนเสี้ยวเป็นแม่ทัพใหญ่ อ้วนสุตเจ้าเมืองลาหยงเป็นทัพเสียบง ต่อมากองขุนจ้านเจ้าเมืองปักเป๋งกับเล่าปี่เจ้าเมืองเพงจ้วนก้วนได้พากองทหารไปเข้าร่วมทำศึกกับโจ่ง โจ่งบัญชาการรบด้วยความเข้มแข็ง กล้าหาญ แม้ว่าจะถูกยิงด้วยเกาทัณฑ์ของซีเอ็งที่หัวไหล่หนีไปเมืองให้ลาย แต่ภายในกองทหารหัวเมืองทั้งสิบหกหัวเมืองเริ่มเกิดความขัดแย้ง บรรดาเจ้าเมืองต่าง ๆ ได้พากันนำกองทหารแยกย้ายกันกลับบ้านเมืองของตน

ฝ่ายตั้งโต๊ะได้ย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่เตียงฮั่น อ้องอ้วนวางแผนกำจัดตั้งโต๊ะโดยทำให้ตั้งโต๊ะติดใจกับลิโป้ ซึ่งต่อมาลิโป้ได้ฆ่าตั้งโต๊ะ ลิโป้จึงร่วมกับอ้องอ้วนสร้างอำนาจในเมืองหลวง ลีฉุยก็ทหารเก่าของตั้งโต๊ะ ได้้นำกำลังมาแก้แค้นให้ตั้งโต๊ะ อ้องอ้วนถูกฆ่า ส่วนลิโป้หนีไปหาอ้วนสุต ณ เมืองลาหยง ลีฉุยก็จึงมีอำนาจในเมืองหลวง ขณะนั้นโจรพวกผ้าเหลืองกลับมาก่อการจลาจลอีก ลีฉุยก็จึงแต่งหนังสือรับสั่งพระเจ้าเทียนเต้ให้ไปลี้ภัยกับโจ่งไปปราบโจร เป่าลั่นตายในที่รบ โจ่งทำการปราบโจรพวกผ้าเหลืองประมาณสองเดือน จึงสำเร็จได้รับความชอบให้เป็นใหญ่ทั่วหัวเมืองตะวันออกปกครองเมืองขุนโจ้ว

โจโฉปกครองเมืองกุนโจ้วด้วยน้ำใจโอบอ้อมอารี ได้แต่งตั้งผู้มีความรู้ ความสามารถ มีสติปัญญา เป็นที่ปรึกษาจำนวนมาก เช่น ชุนฮก เทียนหยก กุยแก อี้กิม และเตียนอูย โจโฉพอใจในฝีมือของเตียนอูยมาก จึงตั้งให้เป็นนายทหารรักษาตัวโจโฉ โจโฉมีกองทหารและที่ปรึกษาจำนวนมาก ได้ให้เองเตียวโบเชิดบิดาและครอบครัวมาอยู่ที่กุนโจ้ว ขณะที่เดินทางผ่านเมืองซีจิ๋วของโตเกี่ยมได้แสดงน้ำใจออกมาต้อนรับ และให้เตียวคีคุมทหารห้าร้อยไปส่ง แต่เตียวคีคิดทรยศอยากได้ทรัพย์สินจึงฆ่าบิดาและครอบครัวของโจโฉหนีไปอาศัยอันเลี้ยว ณ เมืองกิ๋ว ฝ่ายโจโฉโกรธมากจึงคิดยกทัพไปตีซีจิ๋ว โตเกี่ยมเป็นผู้มีน้ำใจอารี จึงมีเจ้าเมืองต่าง ๆ มาช่วยรบ แม้แต่เล่าปี่ได้ขอขมกองทหารห้าพันคนของกองขุนจ้านมาช่วยโตเกี่ยม โตเกี่ยมพอใจในบุคลิกลักษณะของเล่าปี่ จึงยกเมืองซีจิ๋วให้เล่าปี่ปกครอง แต่เล่าปี่ยังไม่รับ เล่าปี่มีหนังสือขอร้องให้โจโฉมาทำสงครามกับโตเกี่ยมเพราะไม่ได้ทำผิด ขณะนั้นเมืองกุนโจ้วที่โจโฉทิ้งไว้ลึไปได้ยกทัพมาตี โจโฉจึงต้องยกทัพมาพบกับลิโป้ และโตเกี่ยมได้ขอร้องให้เล่าปี่ไปอยู่รักษาเมืองเสียวฟ่าย

โจโฉทำการรบพุ่งกับลิโป้ด้วยความสามารถโจโฉ มีความรู้ในด้านพิชัยสงครามสามารถวางแผนกลอุบายรบชนะลิโป้ได้ ลิโป้หนีกลับเมืองปักเอี้ยง ฝ่ายโตเกี่ยมป่วยหนักจึงเชิญเล่าปี่ปกครองเมืองซีจิ๋ว มีขุนเขียนเป็นที่ปรึกษา โจโฉเมื่อทราบข่าวว่าโตเกี่ยมตายแล้วก็โกรธที่ความแค้นยังมีได้สะสาง จึงคิดจะไปตีซีจิ๋วของเล่าปี่ แต่ชุนฮกห้ามไว้เนื่องจากเสบียงขาดแคลน โจโฉสามารถได้เมืองกุนโจ้วกลับคืน จึงยกกองทัพตามตีลิโป้ที่ปักเอี้ยง ตันลิวและกิ๋ว จันกระทั่งลิโป้ต้องไปอาศัยเล่าปี่ที่ซีจิ๋ว เล่าปี่จึงให้ลิโป้ไ้อยู่ที่เสียวฟ่าย

โจโฉมีอำนาจมากขึ้นสามารถปราบข้าศึก และโจรฝ่ายหัวเมืองตะวันออกได้ราบคาบ พระเจ้าเหียนเต้จึงมีหนังสือให้โจโฉไปช่วยราชการที่เมืองลกเอี้ยง แต่เนื่องจากลกเอี้ยงเคยถูกไฟไหม้ โจโฉจึงอัญเชิญพระเจ้าเหียนเต้ไปอยู่ ณ เมืองฮูโต โจโฉมีใจกำเริบตั้งตัวขึ้นเป็นมหาอุปราช และกราบทูลให้พระเจ้าเหียนเต้มีหนังสือแต่งตั้งให้เล่าปี่เป็นเจ้าเมืองซีจิ๋ว ต่อมาลิโป้ได้ตีซีจิ๋วของเล่าปี่ได้ เล่าปี่จึงไปอยู่เสียวฟ่ายแทน เล่าปี่อยู่ที่เสียวฟ่ายไม่นานก็ถูกลิโป้ตีแตก เล่าปี่จึงมาขอพึ่งโจโฉที่เมืองฮูโต โจโฉจึงให้เล่าปี่ไปอยู่ที่เมืองอิจิ๋ว และโจโฉได้ยกทัพไปปราบลิโป้ที่ซีจิ๋ว สามารถฆ่าลิโป้ได้

โจโฉมีที่ปรึกษาที่มีความสามารถ โจโฉจึงให้ความไว้วางใจ และรับฟังความคิดเห็นของเหล่าขุนนางที่ปรึกษาแนะนำ จึงมีขุนนางที่ปรึกษาสมัครมาทูลราชการอยู่กับโจโฉตลอดเวลา

ความเคียดแค้น และความมีสติปัญญาของโจโฉ ทำให้โจโฉกำเริบที่จะได้อำนาจมากขึ้น โจโฉเริ่มอาจเอื้อมลบหลู่พระเกียรติของพระเจ้าเหี้ยนเต้ พระเจ้าเหี้ยนเต้จึงคบคิดกับตั้งสิน และพรรคพวกวางแผนกำจัดโจโฉโดยมีเล่าปี่อยู่ในแผนการนี้ด้วย ขณะนั้นอ้วนสุดอพยพครอบครัวนำตราหยกไปให้อ้วนเสี้ยว ณ เมืองเก่งจู้ เล่าปี่ขออาสาคุมทหารไปสกัดที่อ้วนสุด ที่ปรึกษาของโจโฉต่างพากันเตือนให้ระวังเล่าปี่จะมีอำนาจขึ้นมาได้ โจโฉจึงให้ก็เหมาะสมเล่าปี่ กวนอูกับเตียวหุยทราบเรื่องได้เข้ามาขัดขวางและได้ฆ่าก็เหมาะสม เล่าปี่เกรงว่าโจโฉจะยกกองทัพมาหา ร้าย จึงมีหนังสือขอกองทัพอ้วนเสี้ยวมาช่วยเหลือ แต่ภายในกองทัพของอ้วนเสี้ยวที่ปรึกษาคถลกกันไม่ได้ จึงตั้งทัพรออยู่มิได้ออกรบพุ่งกับโจโฉ

โจโฉ เมื่อรู้ว่าตั้งสินกับพวกคิดร้ายต่อตน โจโฉแค้นใจมากสั่งให้จับตั้งสินและพรรคพวก รวมทั้งบุตรภรรยาของตั้งสินและพรรคพวกประมาณเจ็ดร้อยคนไปฆ่า และยังได้ฆ่านางตั้งกุยหุยน้องของตั้งสินซึ่งเป็นพระสนมของพระเจ้าเหี้ยนเต้ โจโฉคิดจะฆ่าเล่าปี่ได้ยกกองทัพมาตีเมืองเสียวฟ่าย กองทัพเล่าปี่พ่ายแพ้ เล่าปี่ควมมีหนีไปได้ โจโฉจึงตีเมืองเสียวฟ่ายซีจู้ และจะยกกองทัพไปตีเมืองแหม่ผิอที่เล่าปี่ให้กวนอูแลรักษาครอบครัว โจโฉเห็นฝีมือและความสามารถของกวนอู จึงอยากได้ตัวกวนอูมาเป็นทหารของตน เทียหยกจึงวางกลอุบายล่อให้กวนอูออกมาจากเมืองแหม่ผิอ จากนั้นเตียวเสี้ยวได้เข้าไปเกลี้ยกล่อม กวนอูยอมตกลงอยู่กับโจโฉโดยมีเงื่อนไขสัญญา โจโฉพยายามเลี้ยงดูกวนอูเป็นอย่างดี แต่กวนอูมีความรัก ความซื่อสัตย์ต่อเล่าปี่ ดังนั้นเมื่อโจโฉมอบสิ่งของมาให้กวนอู กวนอูจะรำลึกถึงเล่าปี่เสมอ ทำให้โจโฉรู้สึกน้อยใจ แต่กวนอูต้องการจะทดแทนพระคุณของโจโฉจึงอาสาออกไปทำศึกฆ่าโจนเหลียงนายทหารของอ้วนเสี้ยว อ้วนเสี้ยวเข้าใจผิดว่าเป็นกลอุบายของเล่าปี่ แต่เล่าปี่ใช้ไหวพริบปฏิภาณแก้ปัญหา ทำให้รอดชีวิตและหนีไปตั้งมั่นที่เมืองยี่หลา

โจโฉซึ่งโจโฉให้รักษาเมืองยี่หลาถูกโจรผู้ร้ายอาละวาด กวนอูได้อาสาไปปราบโจร จึงทำให้รู้ข่าวของเล่าปี่ โจโฉคิดจะหน่วงเหนี่ยวกวนอูไว้ แต่โจโฉเป็นคนรักชาติสัญญา ชื่นชมในความซื่อสัตย์ของกวนอู จึงยอมให้กวนอูไปพบเล่าปี่ โจโฉคิดว่ากวนอูไม่สามารถผ่านด่านต่าง ๆ ได้ จึงต้องการสร้างบุญคุณโดยให้ทหารเอาธงสำหรับทัพมาเป็นใบเบิกทางผ่านด่านให้กวนอู ในที่สุดกวนอูก็ได้พบกับเล่าปี่

ฝ่ายอ้วนเลี้ยงยกกองทัพจำนวนมากมารบพุ่งกับโจโจที่กัวต้อผลิตภัณฑ์นั้น ทหารโจโจได้จับอาวุธของอ้วนแบ่งซึ่งเป็นทหารอ้วนเลี้ยงที่ทาทาที่คุมเสบียงมาส่งกองทัพ โจโจจึงให้ขีหลงคุมทหารไปตีกองทัพเสบียง โจโจตั้งทัพที่ตำบลกัวต้อจนเสบียงอาหารเบาบาง จึงมีหนังสือให้ขุนฮกซึ่งดูแลเมืองฮูไ้จัดส่งเสบียงมาให้ แต่ทหารอ้วนเลี้ยงได้จับตัวคนถือหนังสือให้เขาชีวิตที่ปรึกษาอ้วนเลี้ยงสอบสวน สิมโหยที่ปรึกษาอ้วนเลี้ยงมีความริษยาเขาชีวิตจึงยุยงให้อ้วนเลี้ยงเชื่อว่า เขาชีวิตซึ่งเคยเป็นเพื่อนกับโจโจทรยศต่ออ้วนเลี้ยง เขาชีวิตจึงหนีมาเข้าร่วมกับโจโจ และทาทาที่เป็นที่ปรึกษาให้โจโจรบชนะอ้วนเลี้ยง

โจโจเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล มีวาทศิลป์ในการพูด ทำให้โจโจได้นายทหาร และขุนนางที่มีความสามารถของอ้วนเลี้ยงมาเป็นกำลังให้โจโจจำนวนมาก ขณะนั้นเล่าปี่ให้กวนอู เตียวหุย จูล่ง คุมกองทัพประมาณห้าหมื่นเศษจะไปตีเมืองฮูไ้ โดยตั้งมั่นที่ตำบล เขาของสัน โจโจจึงยกกองทัพมาสกัดและตีกองทัพเล่าปี่แตกกระเจิง เล่าปี่หนีไปอยู่เมืองเกงจิ๋วของเล่าเปียว

ต่อมาอ้วนเลี้ยงได้เสียชีวิต เกิดความวุ่นวายภายในแย่งชิงผู้ครองเมือง ระหว่างอ้วนถากับอ้วนซง อ้วนถาจึงมีหนังสือไปอ่อนน้อมต่อโจโจ ให้โจโจช่วยยกทัพมาตีเมืองกั๊กจิ๋วที่อ้วนซงรักษา โจโจคิดกลอุบายซุกอุโมงค์ แต่ผิดพลาดมีผู้เฝ้าก่อนหนีมาปิดปากอุโมงค์ ทำให้ทหารโจโจต้องตาย โจโจยอมรับผิดแผนการนี้ ในที่สุดด้วยความสามารถในยุทธวิธีการรบทำให้โจโจสามารถตีเมืองกั๊กจิ๋ว อ้วนจิ๋วที่อ้วนซาอ้วนฮัหนีไปอาศัย และเป่ย์จิ๋วของโกกันไ้ โกกันพาทหารจะไปอาศัยเล่าเปียว ที่เมืองเกงจิ๋วแต่ถูกอ้องต๋าซึ่งเป็นทหารลอบฆ่าตาย แล้วตัดศีรษะโกกันไปให้โจโจ โจโจจึงให้รางวัลอ้องต๋า ต่อมาภายหลังที่ปรึกษาของโจโจป่วยหนัก ก่อนตายได้วางกลอุบายให้โจโจรบชนะอ้วนฮัอ้วนซี และได้เมืองเสียวตั้งของกองขุนของ เทียบยกที่ปรึกษาเสนอให้โจโจไปตีกั๊กตั้งของขุนกวน แต่โจโจมีความรู้เรื่องดวงดาว เห็นว่าดาวของเมืองกั๊กตั้งยังสุกใส และดาวทางทิศใต้มีรัศมีสุกใสโจโจจึงสร้างเมืองใหม่ ๓ บริเวณแม่น้ำเจียงโห ตำบลเจียบกู่

ฝ่ายเล่าปี่อยู่เมืองซินเอี้ยได้รวบรวมกำลังพล และได้ค้นหาก็หรือซีซีมาเป็นที่ปรึกษาสามารถชนะโจหยินลิเตียน โจหยินลิเตียนไปแจ้งให้โจโจทราบ โจโจอยากได้ซีซีมาเป็นที่ปรึกษาของตน จึงวางแผนให้เทียบยกปลอมลายมือมารดาเขียนจดหมายถึงซีซีแจ้งว่ามารดาถูกโจโจจับตัวไว้ เพราะรู้ว่าซีซีมาอยู่กับเล่าปี่ ให้ซีซีกลับเมืองฮูไ้ด่วน ก่อนจากเล่าปี่ ซีซีได้แนะนำให้เล่าปี่ไปเชิญ

ฮกหลงหรือชงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา เล่าปี่จึงไปเชิญชงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา ชงเบ้งได้ช่วยเหลือเล่าปี่ในการทำศึกจนเล่าปี่มีอำนาจมากขึ้น โจโฉต้องการยกกองทัพไปปราบขุนกวนที่เมืองกังตั๋ง และเล่าปี่ที่เมืองเกงจิ๋ว ทำให้ขุนกวนกับเล่าปี่เป็นพันธมิตรต่อกันเพื่อต่อต้านโจโฉ เล่าปี่ให้ชงเบ้งไปเป็นที่ปรึกษาในการวางแผนการรบร่วมกับจิวยี่ โจโฉได้เสียรู้ในกลอุบายของชงเบ้ง และจิวยี่ยังได้วางแผนซ่อนกลให้โจโฉต้องฆ่าเตียนฮั่นกับซัวมอแม่ทัพเรือผู้มีความสามารถ เพราะขาดการพิจารณาให้รอบคอบของโจโฉในที่สุดจิวยี่กับชงเบ้งร่วมกันวางแผนเผากองทัพเรือของโจโฉได้สำเร็จ โจโฉต้องหนีไปพบกวนอู กวนอูสำนักในบุญคุณของโจโฉจึงได้ปล่อยโจโฉ โจโฉจึงหนีกลับเมืองฮูเต้

โจโฉยังเป็นผู้มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ มักจะเอาพู่กันกับกระดาษมาเขียนโคลงกลอนเสมอ เมื่อโจโฉรู้ว่าขณะนี้เล่าปี่อยู่เมืองเกงจิ๋ว ได้หัวเมืองหลายตำบลเป็นเมืองขึ้น และยังได้น้องสาวขุนกวนมาเป็นภรรยา จึงคิดกลอุบายกราบทูลพระเจ้าเหี้ยนเต้ ให้ตั้งเล่าปี่เป็นเจ้าเมืองเกงจิ๋ว จิวยี่เป็นเจ้าเมืองลำกู่ และเทียวเกาเป็นเจ้าเมืองกังแฮ เพื่อให้จิวยี่ซึ่งมีภริยาชงเบ้งยกทัพไปตีเกงจิ๋ว ขุนกวนกับเล่าปี่ก็จะรบพุ่งกัน แต่ไม่สำเร็จ

โจโฉมักอ้างหนังสือรับสั่งจากพระเจ้าเหี้ยนเต้ใช้ในการวางแผนศึกสงคราม โดยรับสั่งให้ม้าเต้งเจ้าเมืองเสเหลียงเป็นนายทหารใหญ่ไปปราบปรามหัวเมืองฝ่ายใต้ คือขุนกวน แต่ให้ม้าเต้งเข้ามาปรึกษาข้อราชการก่อน ม้าเต้งคุมทหารห้าพันมาตั้งมั่นใกล้เมืองฮูเต้ แต่ถูกโจโฉวางกลอุบาย ม้าเต้งจึงถูกฆ่าตาย ครั้นโจโฉรู้ว่าเล่าปี่กำลังจะยกกองทัพไปตีเมืองเสฉวน ต้นกุ่มที่ปรึกษาจึงวางแผนให้ขุนกวนกับเล่าปี่เข้าจุมัดกัน โดยให้โจโฉกับเตียวเลี้ยวคุมทหารไปตีเมืองกังตั๋ง ขุนกวนขอกองทัพเล่าปี่มาช่วย เล่าปี่ไม่ส่งกองทัพมาช่วยเพราะกำลังเตรียมตีพลไปตีเมืองเสฉวน ฝ่ายขุนกวนเมื่อโจโฉยกทัพมาตีกังตั๋ง ขุนกวนจึงไปขอความช่วยเหลือจากเล่าปี่ ชงเบ้งคิดกลอุบายแก้ไขให้เล่าปี่มีหนังสือถึงม้าเตียว บุตรม้าเต้งซึ่งยังมีความโกรธแค้นโจโฉให้ม้าเตียวไปตีเมืองฮูเต้ โจโฉก็จะเลิกทัพกลับไปกองทัพโจโฉได้สู้รบกับกองทัพของม้าเตียว ม้าเตียวมีฝีมือในการรบไล่ฆ่าทหารโจโฉตายเป็นจำนวนมาก ม้าเตียวเกือบจะได้ฆ่าโจโฉแต่เคาฑูรเข้ามาช่วยเหลือ ประกอบกับเต่งฮุยเจ้าเมืองอุยหลาได้ดื้อนงูโคกกระปือให้ทหารม้าเตียวซึ่งไม่ได้กินอาหารสดมานานต่างพากันจับโคกระปือฆ่ากินเป็นอาหาร มิได้ยกติดตามโจโฉซึ่งหนีไปอยู่ ณ ฝ่ายอุยโหลและม้าเตียวไปอยู่กับเล่าปี่ที่เมืองเสฉวน

ต่อมาโจโฉคิดวางแผนให้ม้าเจียวหากระวางหันทูย หันทูยจึงไปอ่อนน้อมต่อโจโฉ ทำให้เกิดการรบพุ่งกัน ในที่สุดโจโฉก็มีชัยชนะแก่ม้าเจียว ทำให้โจโฉมีอาณาเขตนับแต่แม่น้ำแยงซีถึงแม่น้ำโขงมากขึ้น ต่อมาเล่าเจี้ยงเจ้าเมืองเสฉวนให้เตียวสงนำเครื่องบรรณาการไปอ่อนน้อมต่อโจโฉ เพื่อให้โจโฉยกกองทัพไปตีเมืองฮันต๋งของเตียวผ่อซึ่งเป็นอริกับเล่าเจี้ยง เตียวสงแอบเขียนแผนที่เมืองเสฉวนจะนำโจโฉด้วย แต่โจโฉไม่ให้ความสำคัญและเห็นรูปร่างวิปริตของเตียวสง โจโฉก็ไม่พอใจ เตียวสงจึงไปหาเล่าปี่ ณ เมืองเก่งจู้ ซึ่งได้รับการต้อนรับอย่างดี เตียวสงพ้อโจโฉในอหิยาศัยของเล่าปี่จึงได้มอบแผนที่เมืองเสฉวนให้เล่าปี่

โจโฉรับความชอบจากพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้เลื่อนเป็นนายกอง อันประกอบด้วยยศอีกเก้าประการ ขณะนั้นขุนกวนไต่ยกกองทัพเรือมาโจมตีกองทัพโจโฉที่เมืองยี่สู โจโฉแตกทัพหนีไป ขุนกวนไต่ติดตามและขอให้หยุดรบก่อนจนกว่าจะสิ้นฤดูฝน ขุนกวนไต่จึงคิดจะไปตีเอาเมืองเก่งจู้ กลับคืนมาในโอกาสที่เล่าปี่กำลังติดพันการศึกกับเสฉวน

ขุนกวนไต่เตรียมทหารจะยกไปตีเก่งจู้ แต่โจโฉได้ยกทัพจำนวนมากจะมาตีเอาเมืองกั๋งต๋ง ขุนกวนไต่จึงจัดทัพไปตั้งรับที่ตำบลทับทิม โจโฉได้งดการศึกกับขุนกวนไต่เนื่องจากไปกินหนังสือของร้องโจโฉว่ารุ่งกองทัพทหารให้พร้อมก่อน ขณะนั้นพระเจ้าเหี้ยนเต้ได้เขียนหนังสือปรึกษาหารือกับฮกฮ้วนวางแผนกำจัดโจโฉซึ่งได้ทำการหย่าร้าง โจโฉจับหนังสือได้สั่งจับตระกูลฮกฮ้วนรวมทั้งนางฮกเฮาพร้อมบุตรทั้งสองที่เกิดจากพระเจ้าเหี้ยนเต้ไปฆ่า

โจโฉได้ปราบปรามหัวเมืองต่าง ๆ รวมทั้งเมืองฮันต๋งได้ สุมาริซึ่งขณะนั้นเป็นสมุหบัญชีทหารเลวของโจโฉได้แนะนำให้โจโฉไปตีเสฉวน แต่โจโฉปฏิเสธต้องการบำรุงทหารที่เมืองบาศ่ง ขณะเดียวกันซึ่งเบ้งได้คิดอุบายทำศึกกับโจโฉตลอดเวลา โจโฉจึงต้องรับศึกสองด้านทั้งเล่าปี่และขุนกวน ต่อมาที่ปรึกษาและขุนนางประชุมปรึกษาพร้อมใจตั้งโจโฉเป็นนายอ่อง โจโฉมีบุตรสี่คนจึงคิดที่จะแต่งตั้งให้บุตรชายคือโจผีเป็นตัวแทนสืบไป

โจจู ผู้วิเศษได้ลองวิชากับโจโฉ ทำให้โจโฉโกรธแค้นถึงกับป่วยหนักและให้กวนลอมาท่านายชีวิตรและบ้านเมือง ซึ่งโจโฉให้ความเชื่อถือมาก ขณะนั้นเองกษัตริย์เมืองฮูโต เก่งจิขุนนางคิดจะกำจัดโจโฉจึงวางแผนร่วมกับอูยหลง เกียดเมา เกียดบก และกิมหันเผ่าเมืองฮูโต แฮหัวตุ้นได้นำทหารช่วยกันดับไฟได้บางส่วน และโจโฉสามารถจับผู้คิดก่อการฆ่าเสียทั้งหมด

ต่อมาโจโฉได้ยกกองทัพไปตีเล่าปี่ แต่ต้องพ่ายแพ้ด้วยกลอุบายของซงเป้ง โจโฉต้องหนีไปถึงกำแพงด่านเป่ยก่วนพบโจเจียงบุตรชายมาช่วยเหลือ เมื่อเล่าปี่ได้ตั้งตัวเป็นเจ้าเมืองฮันต๋ง โจโฉโกรธมากได้สั่งให้เตรียมกองทัพยกมาปราบเล่าปี่ แต่สุมาอี้เสนออุบายให้ยุยงขุนนางโกรธเล่าปี่ โดยขุนนางไปตีเมืองเก่งจิ๋ว ส่วนโจโฉจะตีเมืองฮันต๋งและเสฉวน เล่าปี่จะพะว้าพะวังตัดสินใจไม่ได้ ขุนนางเห็นชอบที่จะยกทัพเรือไปตีเก่งจิ๋ว โดยมีโจหยินบวบทง ทหารโจโฉยกกองทัพไปช่วย กวนอูซึ่งรักษาเมืองเก่งจิ๋วได้ต่อสู้ด้วยความสามารถได้ตีเมืองซงหยง และล้อมเมืองฮ้วนเสี้ยว โจหยินจึงมีหนังสือให้โจโฉช่วยเหลือ โจโฉส่งบังเต๊กเป็นแม่ทัพนำรบพุ่งกับกวนอู และได้ยิงเกาทัณฑ์ถูกไหล่ขวาของกวนอู กวนอูสามารถฆ่าบังเต๊กได้

ฝ่ายขุนนางให้ลกซุน ลิบอง เป็นแม่ทัพไปตีเก่งจิ๋วอีกครั้ง และมีหนังสือแจ้งให้โจโฉยกกองทัพไปตีกระหนาบ กวนอูสู้มาได้จึงทิ้งค่ายพาทหารหนีไปตามแม่น้ำซงกั้งเมืองซงหยง ขุนนางจึงได้เมืองเก่งจิ๋วกลับคืน และได้สั่งให้ประหารชีวิตกวนอูกับกวนเป่ยก เมื่อโจโฉรู้ว่ากวนอูตายจึงสั่งให้เอาไม้หอมต่อที่บาศีรษะกวนอู แล้วแต่งเครื่องเช่นบูชาไว้ที่เก่งจิ๋ว เมื่อโจโฉไปอยู่เมืองลกเอียงก็ฝันเห็นปิศาจกวนอูตลอดเวลา จึงคิดจะสร้างใหม่ โดยมีเซาอวดเป็นช่างไม้ โจโฉได้ไปตัดต้นไม้ซึ่งมีศาลเทพารักษ์สถิตอยู่ ทำให้โจโฉต้องปวดศีรษะมาก และได้ให้หมอฮัวโต้มารักษา แต่โจโฉหวาดระแวงคิดว่าหมอฮัวโต้วัดจะมาฆ่าตน จึงให้จับหมอฮัวโต้วัดไปขังคุก โรคปวดศีรษะของโจโฉกำเริบมากขึ้น จึงฝากบุตรภรรยา และบ้านเมืองให้กับเหล่านาง โจโฉสิ้นใจเมื่ออายุได้หกสิบหกปี

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของโจโฉ ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของโจโฉทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของโจโฉสรุปได้ 3 ประการ คือ รูปร่างลักษณะทางท่วงที
กิริยา รวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

โดยรูปร่างภายนอกกล่าวได้ว่า โจโฉมีรูปร่างดังเนื้อความที่ว่า

"... โจโฉสูงประมาณห้าศอก จักขุเล็ก หนวดยาว ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 16)

โจโฉรับราชการฝ่ายทหารตั้งแต่อายุยี่สิบปี ทางที่กิริยาโจโฉจะมีความสุภาพอ่อนน้อม เมื่อจะหาประโยชน์ให้ตนเอง และแจ้งกร้าวไปกับสถานการณ์เมื่อต้องเสียผลประโยชน์ ดังนั้นทางที่กิริยาของโจโฉที่ปฏิบัติต่อขุนนางจึงเป็นไปด้วยอภัยาศัยไมตรี และกล่าวหาผู้ที่จะเป็นศัตรูให้สาขุณนางดังคราวที่ตั้งโต๊ะเข้ามามีอำนาจในนครลกเอียงได้กระทำการหยาบฆ่าสาขุนางโฮเฮาและหองจูเปียน แล้วยกหองจูเหียบเป็นกษัตริย์พระนามว่า "พระเจ้าเหี้ยนเต้" โจโฉจึงคบคิดกับอ้วนเสี้ยวเพื่อปราบตั้งโต๊ะ ให้สาขุณนางพากันร้องไห้เมื่อรู้ว่านางโฮเฮาและหองจูเปียนถูกฆ่า โจโฉ ได้กล่าวเตือนสติว่า

"... เสียแรงเป็นขุนนางผู้ใหญ่มาก่อน คิดการเช่นนี้ผิดตลอดแล้วสิ้นวกันมานั่งร้องไห้ ... ท่านทั้งปวงเป็นขุนนางมาแต่ก่อน คิดจะทำบุบารุณแผ่นดิน และกำจัดตั้งโต๊ะเสียครั้งนี้ลี ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 73)

เมื่ออ้องอุ้นขุนนางผู้ใหญ่มากถามว่าจะฆ่าตั้งโต๊ะด้วยวิธีใด โจโฉกล่าวตอบอย่างสุภาพว่า

"... ข้าพเจ้าทาคความเพียรไปฝากตัวให้ตั้งโต๊ะใช้สอย จนสนิทมาทุกวันนี้ ไรจะเห็นลางลัทธิการสิ่งใดหาได้ เพราะคิดกตัญญูต่อแผ่นดินจะคิดฆ่าตั้งโต๊ะเสียให้จงได้ แต่ขัดสนด้วยอาวุธดีไม่มีถือ ข้าพเจ้ารู้ว่การะปี่สั้นอย่างดีของท่านมีอยู่ ถ้าท่านเป็นใจด้วยดังนี้แล้ว ข้าพเจ้าจะขอยืมการะปี่สั้นเห็นชอบเข้าพาให้ถึงตัวตั้งโต๊ะแล้วจะฆ่าเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 73)

โจโฉคิดฆ่าตั้งโต๊ะไม่สำเร็จจึงหนีกลับบ้านเกิดระหว่างทางถูกตันก่งเจ้าเมืองจวงหวนจับได้ เมื่อตันก่งซักถามแทนที่โจโฉจะเล่าเหตุการณ์ กลับตอบอย่างสุภาพที่แฝงใจด้วยความมั่นใจว่า

"... ท่านอุปมาดังนกน้อย เป็นโจนจึงจะล่วงรู้ความคิดพระยาครุฑ ซึ่งมีหนังสือตั้งโต๊ะมานั้น ท่านจับตัวเราได้แล้วก็เร่งให้ส่งไปยังเมืองหลวง เอาความชอบเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 76)

โจโฉมีความมุ่งมั่นที่จะกำจัดตั้งโต๊ะ จึงมารวบรวมไพร่พลที่เมืองตันลิวบ้านเกิดของตนและจำเป็นต้องใช้ทรัพย์สิน การปฏิบัติต่อผู้อื่นของโจโฉ เมื่อเข้าไปขอความช่วยเหลือจากอุยหอง โจโฉได้แสดงความต้องการอย่างตรงไปตรงมา โดยกล่าวว่า

"... ทุกวันนี้ตั้งโต๊ะทำการหยาบเข้าต่อแผ่นดิน ข้าพเจ้าคิดจะทาบอาวุธแผ่นดิน จะฆ่าตั้งโต๊ะเสียให้ได้ แต่ว่ากำลังทรัพย์สินข้าพเจ้าน้อยนัก ข้าพเจ้าจึงหนีมาจะคิดอ่านเกลี้ยกล่อมของสมผู้คนให้ได้มากแล้วจะยกเข้าไปทำการล้างตั้งโต๊ะเสีย บัดนี้ข้าพเจ้ารู้ว่าท่านมีทรัพย์สินเป็นอันมาก แลน้ำใจสัตย์ซื่อต่อแผ่นดิน ข้าพเจ้าจะขอทรัพย์สินท่านไปจัดซื้ออาวุธแลม้าจะได้ทำการสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 80 - 81)

ส่วนท่วงทีกิริยาและการปฏิบัติต่อผู้อื่นนั้น โจโฉทำศึกเคียงบ่าเคียงไหล่กับเหล่าทหารอย่างกล้าหาญ และบัญชาการรบด้วยความเด็ดขาด ใครทำผิดจะได้รับโทษ และใครทำดีจะได้รับการปูนบำเหน็จรางวัล จึงทำให้เหล่าทหารมีความรักความเกรงกลัวในตัวโจโฉ ดังจะเห็นได้เมื่อโจโฉต้องทำศึกกับลิโป้ ถูกลิโป้ไล่ฆ่าฟันทหารในกองทัพโจโฉแตกกระจาย โจโฉขึ้นม้าหนีพบกับซีเอ็ง ซีเอ็งจึงยิงเกาทัณฑ์ถูกไหล่โจโฉ และทหารของซีเอ็งยังเอาทวนแทงม้าโจโฉล้มลง แต่อุยหองมาช่วยได้ทัน โจโฉบาดเจ็บมากจึงกล่าวว่า

"... ตัวเราเห็นจะตายเสียแล้ว ท่านเร่งไปเอาซีวิตรอดเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 108)

อุยหอง นายทหารของโจโฉซึ่งนิยมโจโฉยอมสละชีวิตตนเพื่อโจโฉได้กล่าวว่า

"... แผ่นดินเป็นจลาจลครั้งนี้ หากผู้ใดจะคิดทบทวนบ้างไม่ หากท่านเป็นต้นคิด
หัวเมืองทั้งปวงจึงพลอยทำการด้วย ถ้าชีวิตข้าพเจ้าจะตายก็ตาย
เสียเถิด ขอให้ท่านรอดอยู่จะได้คิดการบำรุงแผ่นดินสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 108)

เมื่อโจโฉได้ปกครองเมืองกวนจิ๋ว ให้เองเตียวถือหนังสือคุมทหารไปโจโฉ บิดาซึ่ง
อยู่เมืองตันลิวมาอยู่ด้วย ขากลับได้เดินทางผ่านเมืองซีจิ๋วของเต็กเกียม ผู้มีน้ำใจอารี เต็กเกียมจึง
ให้เตียวคี คุมทหารห้าร้อยคนไปส่งโจโฉ แต่เตียวคีคิดทรยศอยากได้ทรัพย์สินจึงคุมทหารฆ่าโจโฉ
และครอบครัวแล้วหนีไป โจโฉเมื่อทราบเรื่องราวมีความโกรธมาก คิดว่าเต็กเกียมเป็นผู้วางแผน
โจโฉจึงมีการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นที่แข็งแกร่งว่า

"... ซึ่งเต็กเกียมทักลอบยามฆ่าบิดาเราเสียนั้น เราจะยกทหารไปเหยียบเมือง
ซีจิ๋วให้ราบเป็นแผ่นดิน จึงจะหายความแค้น ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 193)

กวนแกได้กล่าวยกย่องโจโฉว่าเป็นผู้มีความดีของผู้ชนะสิบประการ ในการปฏิบัติ
ต่อผู้อื่น

"... ท่านจะชนะสิบประการนั้น คือ ท่านมิได้ถือตัว ถ้าจะทำการสิ่งใดถึงผู้น้อย
จะชักท่านว่าผิดแลชอบ ท่านก็เห็นด้วยประการหนึ่ง นี้ข้าพเจ้าขอบอ้อมอารี
ต่อคนทั้งปวง แล้วจะทำการสิ่งใดก็ถือเอารับสั่งพระเจ้าเหี้ยนเต้เป็นประมาณ
คนทั้งหลายก็ยินดีด้วยประการหนึ่ง ท่านจะว่ากล่าวสิ่งใดก็สิทธิ์ขาดมิสง่า
คนทั้งปวงยำเกรงท่านเป็นอันมาก ประการหนึ่งท่านสัตย์ซื่อเลี้ยงทหารโดย
ยุติธรรมถึงญาติพี่น้องผองมิตรก็ว่ากล่าวมิเข้าด้วยผู้ผิด ประการหนึ่งท่านจะคิดทำ
สิ่งใด เห็นเป็นความชอบก็ตั้งใจทำไปจนสำเร็จ ประการหนึ่งท่านจะรักผู้ใด
ก็รักโดยสุจริตมิได้ส่อล่วง ประการหนึ่งท่านเลี้ยงคนซึ่งอยู่ใกล้กับอยู่ไกล ถ้า
ดีแล้วเลี้ยงเสมอกัน ประการหนึ่งท่านคิดว่าหนักหน่วงให้แน่นอนแล้ว จึงทำการ
ประการหนึ่งท่านจะทำการสิ่งใดก็ทำตามขนบธรรมเนียมโบราณ ประการหนึ่ง

ท่านชำนาญในกลสงครามถึงกำลังข้าศึกมากกว่าท่าน ๆ ก็คิดเอาชนะได้ เป็น
สิบประการ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 366 - 367)

โจโฉจึงกล่าวต่อมั่วว่า

"... ซึ่งท่านว่ามาทั้งนี้ เราก็แจ้งอยู่แล้ว แต่เกรงอยู่ว่า เราทำการรบ
บัดนี้จะไม่เหมือนคำของท่านว่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 368)

ความไม่ถือตัวที่โจโฉปฏิบัติ ทำให้เป็นที่ถูกมัจฉาของผู้ได้บังคับบัญชา เช่นใน
คราวที่โจโฉส่งเส้าหัวไปเกลี้ยกล่อมเตียวลิ้วและกาเซี่ยงที่เมืองเซ่งเอี๋ยมาเข้ากับโจโฉได้สำเร็จ
จึงพากันมาคำนับโจโฉ โจโฉมีความยินดีมากได้เดินไปจูมมือเตียวลิ้วขึ้นมา นั่งแล้วกล่าวว่า

"... ก่อนนั้นเราได้ประมาทมีความผิดต่อท่านนั้น ท่านจงอดโทษเสีย อย่างมี
ความพยายามเราเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 465)

พฤติกรรมการปฏิบัติต่อคนอื่นของโจโฉ บางครั้งมีการวางแผนเล่นตลบตะแลง
ทำให้เป็นผู้เคร่งครัดระเบียบ แต่มีจุดประสงค์อื่นแอบแฝง ดังกรณี เมื่อโจโฉต้องแก้ปัญหาลูก
ขาดแคลน โดยสั่งให้องเฮาขายฉาวเอาฉาวแจกทหารน้อยลง

"... ถ้าดังนั้นท่านจงคิดแจกฉาวแก่ทหารให้ถึงยอมนลงกว่าเก่าแต่พอประทังไว้กว่า
การเราจะสำเร็จ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 352)

แต่แล้วโจโฉกลับคิดสี่ระของเฮาโดยอ้างว่าองเฮากระทำผิดฉาว ซึ่งกรณีนี้โจโฉน่าจะ
ระเบียบมาเป็นข้ออ้างหากลอบขายเอาฉาวทหารทั้งปวงทำให้เกิดความอึกเขินในการทาศึก

ในด้านวาจานั้น โจโฉเป็นผู้ชั่วช้าจากตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อม เช่นในคราวที่
อ้วนเสี้ยวไม่พอใจที่เตียวหุยอาสาเข้าตีเมืองลกเอี๋ยและจับตัวตั้งโต๊ะให้ได้ จึงขับไล่เตียวหุย
ออกจากที่ประชุมขุนนาง โจโฉได้กล่าวเตือนสติอ้วนเสี้ยวว่า

"... อันธรมเนียมศึกนั้น ถ้าผู้ใดมีความชอบในการสงครามก็จะปูนบำเหน็จตามสมควร ถ้าผู้ใดกระทำความผิดก็จะลงโทษ ซึ่งจะมาถึงอิสริยยศในท่ามกลางศึกดังนี้ไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. : 94 - 95)

ครั้นโจโฉบัญชาการรบกับลิโป้และฝ่ายแพ่กับลิโป้นั้น โจโฉได้กล่าวคำพูดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคนยอมรับความผิดพลาดของตน เป็นการปลอบใจคนที่คิดสู้ต่อไป

"... ครั้งนี้เราเสียรู้ จึงเสียหายเป็นอันมาก ตัวเรายังไม่ตายก็จะคิดแก้แค้น ลิโป้ให้จงได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 225)

เมื่อพระเจ้าเหียนเต๋ได้มีหนังสือให้โจโฉมาช่วยราชการในเมืองลกเอี้ยง โจโฉได้กราบบังคมทูลด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวานและปลอบประโลมใจว่า

"... ซึ่งพระองค์ซุบเสียงข้าพเจ้ามาแต่ก่อนนั้น ก็คิดอยู่ว่าจะสนองพระคุณมิได้ขาด ครั้งนี้เสียญ่กัทำการหยาบช้าต่อพระองค์นั้น อย่าให้ทรงพระวิตกเลย ข้าพเจ้าจะคิดอ่านฆ่าเสียญ่กัเสียให้ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 269)

โจโฉมีอำนาจมากขึ้นและมีใจกำเริบตั้งตัวเป็นมหาอุปราช ต่อมาได้อัญเชิญพระเจ้าเหียนเต๋ไปอยู่ ณ เมืองสุาเต๋ ฝ่ายลิโป้ได้พากองทหารมาตีเมืองซีจิวและเสียวฝ่ายของเล่าปี่ เล่าปี่จึงต้องมาพึ่งโจโฉ โจโฉได้กล่าวถ้อยคำที่มีให้กระทบกระเทือนจิตใจเล่าปี่ โดยกล่าวว่า

"... ลิโป้นั้นเป็นคนหยาบช้ามิได้รู้จักคุณท่านผู้มีคุณ ครั้งนี้ท่านได้มาถึงเราแล้ว อย่าได้เป็นทุกข์เลยเราจะช่วยท่าน ๆ กับเราจะยกทัพไปตีเมืองซีจิว กาจจัดลิโป้เสียให้ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 325)

เทียบยกที่ปรึกษาได้กล่าวเตือนให้โจโฉระวังเล่าปี่จะเอาใจออกห่าง ขอให้กาจจัดเล่าปี่ โจโฉรับฟังข้อคิดเห็นด้วยความใส่ใจ และกล่าวถ้อยคำอย่างผู้ที่มีมองการณ์ไกลออกมาตรง ๆ ว่า

"... บัดนี้เราคิดเอาใจคนอยู่ เส้าปีเป็นคนมีสติปัญญา เราจะฆ่าเสียมัน คนทั้งบวง
รู้ไปก็จะเสียใจ เนื้อความทั้งนี้เราได้ปรึกษากับกวยแกแล้ว แลท่านมาว่าทั้งนี้
เห็นไม่ชอบ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 326)

ครั้งหนึ่งโจโฉยกทัพไปตีเมืองลำหยงของอ้วนสุค เสี่ยงอาหารขาดแคลน อองเฮา
นายฉางข้าวจึงมาแจ้งให้โจโฉทราบ โจโฉต้องการให้ทหารมีความฮึกเหิมในการรบ จึงจำเป็นต้อง
วางแผนให้อองเฮามีความผิดที่แจกช้าน้อย โจโฉได้กล่าวกับอองเฮาด้วยถ้อยคำละมุนละไมแต่แฝง
ด้วยความเคียดชังว่า

"... เราจะขอของรักท่านสักสิ่งหนึ่งจะได้เอาใจทหาร ท่านจะให้หรือไม่ ...
เราจะขอยืมศีรษะท่านกระทำการให้ทหารทั้งบวงมีน้ำใจ ซึ่งบุตรภรรยา
พรรคพวกของท่านอยู่ภายหลังนั้น เราจะเลี้ยงดูมิให้ขัดสน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 352 - 353)

โจโฉมีอำนาจมากจำเป็นต้องมีทหารและที่ปรึกษาที่มีความสามารถ มีสติปัญญา
ไว้คอยช่วยเหลือ เมื่อพบผู้ใดที่โจโฉพอใจจะทำการเกลี้ยกล่อมให้มาอยู่กับตน ดังเห็นได้จากโจโฉพบ
เตียวเลี้ยวที่ครั้งหนึ่งเกือบถูกเตียวเลี้ยวใช้เพลิงเผาเมืองปักเอียงแต่โจโฉรอดมาได้ โจโฉเกรง
มากจึงชักกระปี่จะฟันคอเตียวเลี้ยว แต่กวนอูซึ่งอยู่ ณ ที่นั้นได้ห้ามไว้ว่า

"... ซึ่งท่านจะฆ่าเตียวเลี้ยวนั้นขอหัดก่อน ด้วยเตียวเลี้ยวเป็นคนซื่อสัตย์
ควรจะเลี้ยงไว้ให้ทำราชการด้วยท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 405)

โจโฉมีความยินดีมาก จึงเข้ามาพูดจากับเตียวเลี้ยวด้วยถ้อยคำไพเราะ ที่นั่นนางโจโฉให้เตียวเลี้ยว
คล้อยตาม และอยู่ทำราชการกับโจโฉ โดยกล่าวว่

"... เราแจ้งอยู่ว่าท่านเจเตียวเลี้ยวนี้สัตย์ซื่อ ซึ่งเราทำทั้งนี้หวังจะลองใจ
เตียวเลี้ยวว่าเป็นทหารจะกลัวความตายหรือไม่ บัดนี้เราเห็นน้ำใจ
แน่นอนมันคงควรเลี้ยงไว้"

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 405)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของโจโจ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของโจโจ อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความเป็นคนฉลาด มีสติปัญญา

โจโจเป็นคนฉลาด ความฉลาดของโจโจอาจกล่าวไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ความฉลาดในทางสติปัญญา ความฉลาดในทางรู้ใจรู้เท่าทันคน และความฉลาดในการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์

ความฉลาดในทางสติปัญญาของโจโจ โจโจ มีความรู้ความสามารถในการเขียนหนังสือ ดังที่เฮียวลิวซุนนาง ซึ่งหาหน้าที่ฝ่ายบัญชีของโจโจ ได้สนทนากับเตียวสงที่ปรึกษาของเล่าเจี้ยงเมืองเสฉวนผู้อาสาเจรจากับโจโจยกกองทัพไปตีเมืองฮั่นตั้งของเล่าปี่ เฮียวลิวกล่าวว่า

"... ท่านอยู่เมืองไกลมิได้รู้วามหาอุปราชนี้มิใช่ราชการแลกลอุบาย
ปัญหากว้างขวาง อันมหาอุปราชนายเวาสารพัดรู้ ถ้าท่านจะ
ใคร่แจ้งว่าเท็จแลจริง เราจะเอาหนังสือของมหาอุปราชแต่ง
ไว้ใหม่ ชื่อว่า "บังเต็ก" มาให้ดู ... เป็นเนื้อความสืบสามข้อ
ว่าด้วยการสงคราม ให้ตั้งค่ายแลจัดแจงพลทหารทัพบกทัพเรือ
โดยชบวน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 116)

นอกจากนี้ โจโจยังมีความสามารถในการเขียนโคลงได้อย่างไพเราะ และรู้ตำราพิชัยสงคราม รู้ฤกษ์ยามฤกษ์ล่างและดวงดาว ดังจะเห็นได้เมื่อโจโจตั้งทัพอยู่ ณ เมืองเอ็กจิว ขณะนั้นกองขุนจ้านได้นำศีรษะของอ้วนฮิวฮ้วนซงมาให้ และกองขุนจ้านมาขอพึ่งโจโจ ดังนั้นหัวเมืองทางฝ่ายเหนือโจโจปราบปรามได้หมด เทียวหยกที่ปรึกษาจึงแนะนำให้เตรียมทัพไปตีเมืองกังตั้งของซุนกวน โจโจได้ตอบว่า

"... ซึ่งท่านตกเดือนดังนี้ก็ต้องการความคิดเรา ... เราจะยกกองทัพ
ไปตีเมืองกังตั้งนั้นยังไม่ได้ ด้วยดาวทางทิศตรงเมืองกังตั้งนั้น
ยังมีวิเศษสุกาสผ่อนเผวอยู่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 709)

ด้วยเหตุนี้ทำให้โจโฉทำศึกสงครามด้วยความรอบคอบ

ความรู้ และมโนสติปัญญาของโจโฉ ทำให้โจโฉทำตามคำแนะนำของ
บงทองทำให้เอาเซวี่ร้อยตรึงเรือรบเข้าเป็นแพขนาน เพื่อสะดวกในการรบพุ่ง เมื่อครั้งที่โจโฉยกทัพเรือ
ไปรบกับซุนเตียน เทียหยกที่ปรึกษาจึงกล่าวเตือนสติว่า

"... การทั้งปวงซึ่งจัดแจงทั้งนี้ก็อยู่แล้ว เกรงอยู่แต่ข้าศึกจะลอบ
เอาเพลิงมาจุดขึ้น อันเรือรบทั้งปวงร้อยติดกันอยู่จะนี้ จะแก้ไข
ถอยออกจากกันนั้นก็ขัดสน ขอให้ท่านเร่งคิดอ่านกันเพลิงให้ดี
จึงจะไม่มีอันตราย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 959)

โจโฉผู้มีความรู้เรื่องทิศทางลม จึงตอบว่า

"... ซึ่งท่านกลัวว่าข้าศึกจะเอาเพลิงมาจุดนั้นอย่าวิตกเลย ด้วยเหตุว่า
เป็นเทศกาลแล้ว บัดนี้แต่ลมว่าวกับลมตะวันตก อันกองทัพเรานี้ก็
ตั้งอยู่ต้นลม ฝ่ายทัพจิวยี่อยู่ปลายลม แม้จิวยี่จะให้ทหารมาลอบจุด
เพลิง ลมก็จะพัดโบกเพลิงนั้นไปไหม้กองทัพจิวยี่เอง ถ้าเป็น
เทศกาลเดือนสิบสองข้างแรมเป็นปลายฝนก็จะเกิดลมสลาตมา
บ้างบัดนี้มาถึงเดือนอ้ายพ้นเทศกาลแล้ว เราจะกลัวอะไร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 959)

โจโฉมีความฉลาดในทางรู้ใจ รู้เท่าทันคนและรู้จักใช้คนเพราะโจโฉ
ชอบคนมีฝีมือ มีความสามารถ ดังนั้นโจโฉจึงรู้จักใช้คนโดยไม่คำนึงถึงชาติตระกูล หรือความประพฤติ
ทำให้โจโฉมีที่ปรึกษาที่มีความสามารถมาก เช่น ซุนชก กุยกแ ก เทียหยก เขาสิว เป็นต้น ส่วน

ทหารเอกที่มีฝีมือในการรบ เช่น เตียวเลี้ยว จักจั่น อี้กิม เตียวคับ เป็นต้น ดังเห็นได้ก่อนที่กุยกะจะตายได้เขียนหนังสือวางกลอุบายให้โจโฉได้เมืองเลี้ยวตั้งเป็นผลสำเร็จ กุยกะจึงเป็นที่ปรึกษาที่มีความสามารถสูง

โจโฉให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ ทำให้คนเหล่านั้นคิดวางแผนและออกศึกสงครามเพื่อโจโฉ จนสามารถรวบรวมหัวเมืองทางภาคเหนือได้หมด

ครั้งหนึ่งโจโฉเข้าร่วมกับอ้วนถำ อ้วนถำเห็นผู้นำได้จึงพาชินเซียงออกมาอ่อนน้อมต่อโจโฉ โจโฉจึงกล่าวว่า

"... อ้วนถำเจรจาได้กับเราแต่ก่อนนั้น ก็สินค้าเสียกลับคิดร้ายต่อเรา บัดนี้ฉันคิดแล้วจึงพาอ่อนน้อมดังนี้เราหายอมาไม่ชินนี่เองท่านก็มาอยู่ทวาราชการด้วยเรา แล้วตัวท่านจะกลับเข้าไปหาอ้วนถำนั้นก็จะพลอยตายเสียมันคง จงอยู่ด้วยเราเถิด จะเลี้ยงให้ขนาดเหมือนน้องชายท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 691)

โจโฉเกลี้ยกล่อมชินเซียงไม่สำเร็จเพราะชินเซียงมีความซื่อสัตย์ต่ออ้วนถำ โจโฉจึงกล่าวกับชินเซียงอย่างผู้ที่เข้าใจว่า

"... ตัวท่านไม่ยอมอยู่ด้วยเราแล้ว ก็จงเร่งไปบอกอ้วนถำตามคำเราว่าเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 691)

ความฉลาดในการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์ของโจโฉ ทำให้โจโฉต้องการตั้งตนเป็นใหญ่จึงจำเป็นต้องมีที่ปรึกษาหรือทหารเอกมาช่วยในการขยายอิทธิพลของตน ความฉลาดในการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์ของโจโฉ คือ โจโฉไม่นำความแค้นส่วนตัวมาเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตัวเอง ดังเช่นเตียวลิ้ว ขุนพลคนหนึ่งของโจโฉก่อนที่จะมาสวามิภักดิ์เกิดผัดใจต่อกัน จึงนำทหารเข้าโจมตีค่ายโจโฉยามดึก แต่เตียนอุยทหารเอกได้ช่วยโจโฉไว้จนเตียนอุย โจจั่วลูกชายคนโต และโจอันเป็นหลานชายต้องมาเสียชีวิตพร้อมกัน แต่เมื่อเตียวลิ้วกลับมาขอสวามิภักดิ์ โจโฉยกโทษให้ เพราะโจโฉต้องการใช้คนที่ฝีมือ มีความสามารถ

โจโจได้คิดอุบายการใช้โอกาสที่ไปปราบศัตรูให้เกิดประโยชน์แก่ตน คือ ให้เหล่าทหารเคารพนับถือว่าโจโจมีความซื่อสัตย์ ดังกรณีที่โจโจยกทัพในฤดูข้าวโพดสาละสุกโจโจจึง ก้าข้ามแม่ทัพนายกองว่า

"... ถ้าผู้ใดเบียดเบียนชาวบ้าน แลเหยียบช้างโพดสาละเสียแต่ต้นหนึ่ง
เราจะตัดศีรษะนายทัพนายกองเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 356)

ซึ่งทำให้ชาวบ้านพากันสรรเสริญว่า

"... มหาอุปราชมีใจปรานีราษฎร หาผู้เสมอมิได้"

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 356)

ขณะนั้นเองได้มีนกตัวหนึ่งได้ยินเสียงม้าร้อง ก็ตกใจบินหนีจากกองข้าวโพดสาละ ผ่านหน้าม้าที่โจโจขี่ ทำให้ม้าตกใจตื่นเหยียบต้นข้าวสาละเสียหายมาก โจโจจึงใช้โอกาสนี้เรียกแม่ทัพนายกองมาปรึกษาโทษตน

"... เดี๋ยวเราก้าข้ามว่าจะเอาโทษท่านทั้งปวง มาบัดนี้เรากระทำเอง ครั้น
จะนิ่งเสียคนทั้งปวงก็จะติเตียนว่าเราได้ตั้งอยู่ในสัตย์ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 357)

แล้วโจโจทำเป็นชักกระเบื้องออกมาเช็ดคอคตนเอง แต่ถูกแกที่ปรึกษาได้ห้ามไว้ โจโจจึงกล่าวว่า

"... ท่านว่านี่ชอบอยู่แล้ว แต่ท่านจะขอเป็นคาชาคนนั้นมิได้ จ้าเราจะทำให้
เป็นตัวอย่าง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 357)

โจโจจึงเอากะปัดคณที่ศีรษะของตน แล้วร้องประกาศว่า

"... มหาอุปราชกระทำผิดแล้ว มิได้คิดแก่ชีวิตจะฆ่าตัวเสีย นายทัพนายกอง
ทั้งปวงห้ามไว้"

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 357)

เมื่อโจโจได้กวนอูมาอยู่ด้วย เจื้อนโซ่ที่กวนอูเสนอไว้สามข้อ โจโจให้ความ
สำคัญแก่กวนอูมาก และโจโจถือโอกาสที่กวนอูมาอยู่นี้ให้เกิดประโยชน์แก่ตน โดยนำให้กวนอูกำจัด

จันเหลียง บุนทิวทหารเอกของอ้วนเสี้ยว และเมื่อกวนอูต้องลาโจโฉไปตามหาเล่าปี่ โจโฉยังถือโอกาสนี้มัดใจกวนอูส่านึกในบุญคุณโดยการให้ม้าใช้หนึ่งชื่อเป็กदानมาห้กวนอู

"... จ้าจะทาคู่ไว้ให้ตลอดดีกว่า ภายหน้าไปกวนอูจะได้คิดถึงคุณ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 562)

2.2.2 ความรอบคอบ สุขุม

โจโฉ จัดเป็นผู้ที่มีความรอบคอบ สุขุมในการศึกสงคราม การหาผู้คน และชื่อเสียงของตน ดังจะเห็นได้จากโจโฉต้องการผู้ที่จะไปเกลี้ยล่อมเล่าเปียว ขงหยงจึงเสนอ ยี่เอ๋ง โดยกล่าวว่า

"... เพื่อนรักของเราคนหนึ่งชื่อ ยี่เอ๋ง มีสติปัญญาหลักกว่าเรา
สิบส่วน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 466)

ยี่เอ๋งเป็นผู้มีความสามารถแต่ชอบอวดรู้ และไม่ระวังในการใช้คำพูดของตน ยี่เอ๋งได้วิจารณ์โจโฉและที่ปรึกษาอย่างตรงไปตรงมา โจโฉพิจารณาพฤติกรรมของยี่เอ๋งอย่างรอบคอบจึงกล่าวว่า

"... ยี่เอ๋งคนนี้มีสติปัญญากล้าหาญได้ยาแรงผู้ใด ซึ่งมันว่าหยาบช้าแก่
เรานั้น ครั้นเราจะให้ฆ่าเสียคนทั้งปวงก็ครหาหนักว่ามีผู้รู้เท่าส
ฆ่าเสีย ประการหนึ่งผู้ที่มีสติปัญญาจะเข้ามาอยู่ด้วยเรา ก็จะคิดท้อใจ
ว่าเรามีเสียงคนดี แลยี่เอ๋งเป็นคนอวดรู้ เราจึงเอามันไว้เป็นคน
ดีกลอง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 469)

ความรอบคอบสุขุมของโจโฉในครั้งนี้ ทำให้เป็นที่ยอมรับและชื่นชมในความคิดของโจโฉจากเหล่าทหาร และขุนนางเป็นจำนวนมาก

2.2.3 ความเด็ดขาด

โจโฉ บัญชาการรบด้วยความเด็ดขาดมาตั้งแต่สมัยที่เริ่มเข้ารับราชการทหารในเมืองลกเอี้ยง ดังบทบรรยายที่ว่า

"... โจโฉจึงให้เอาไม้สาคูทำสับไปปักไว้ทั้งสี่ประตูเมือง ห้ามมิให้คนเดิน
กลางคืน ถ้าเดินไปมาผิดประหลาดให้จับเอาตัวมาทรมาน ครั้นกลางคืน
วันหนึ่ง โจโฉไปตระเวนพบเอาขันที่เดินมาผิดเวลา โจโฉให้จับเอาตัว
มาตีสับทำที่ แลโจโฉทำราชการเข้มแข็งขึ้นทุกวัน คนทั้งปวงเกรงเป็น
อันมาก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 17)

เมื่อโจโฉมีอำนาจมากเกิดความเคียดแค้นในการปกครองก็ยิ่งมีมาก โจโฉต้องสั่งฆ่าผู้คนจำนวนมากที่คิด
ทำร้าย และในสนามรบโจโฉยิ่งเพิ่มความเคียดแค้นเพื่อให้ง่ายต่อการรบเป็นไปด้วยดี ดังเช่น โจโฉ
สั่งฆ่าเตียวสง ขุนนางผู้มีความโลภเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่าง

"... ตัวนี้เป็นคนโลภหากตัณหาต่อนายมิได้ เห็นแก่ลาภสักการะ ควรหรือเอาใจ
ออกห่างเตียวห่อ แม้เราจะเลี้ยงตัวไว้สับไป ก็จะไม่เอาใจเมื่อแผ่แผ่
ข้าศึกศัตรู ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 267)

หรือการสั่งฆ่าอ้วนภาที่เมืองเพ็งจวนก้วน ผู้ไม่รักษาคำพูดที่ทำไว้กับโจโฉ เมื่อโจโฉจับอ้วนภาได้
จึงให้ตัดศีรษะอ้วนภาเสียบไว้ที่ประตูฝ่ายเหนือแล้วประกาศแก่ชาวเมืองว่า

"... อย่าให้ผู้ใดร้องให้รักอ้วนภา ถ้ามีผู้ใดมาร้องให้ก็จะจับเอาตัว
ฆ่าเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 693)

พฤติกรรมความเคียดแค้นของโจโฉทำให้โจโฉตั้งตัวได้รวดเร็วกว่าก๊กอื่น ๆ เพราะโจโฉไม่ทอดย
วนการทำงาน แต่จะรีบฉวยโอกาสที่ตนจะได้ประโยชน์นั้นไว้ โจโฉจึงมีอำนาจมาก และคำสั่งของ
โจโฉมีความเฉียบขาด ใครทำผิดให้วางตัว ใครทำผิดก็จะลงโทษ ผู้ได้บังคับบัญชาของโจโฉจึง
เคารพและทำตามคำสั่งงานนั้นสำเร็จ

2.2.4 ความเชื่อมั่นในตนเอง

โจโฉมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงยิ่งโจโฉมีอำนาจและตั้งตนเป็น "ขลุ่ยกัง"
แล้ว โจโฉยังมีความเป็นตัวของตัวเองและเชื่อมั่นในความคิดและการกระทำของตนมาก ดังจะเห็น

ได้เมื่อขุนฮกที่ปรึกษาได้มาเตือนสติให้โจโฉระวังเล่าปี่ เพราะพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้ความนับถือเป็น
เชื้อพระวงศ์ซึ่งอาจทำร้ายโจโฉได้ โจโฉได้ตอบขุนฮกด้วยความเชื่อมั่นในตนเองว่า

"... ถึงพระเจ้าเหี้ยนเต้จะนับถือเล่าปี่ว่าเป็นเชื้อพระวงศ์ก็ดี อัน
ราชการทั้งปวงเป็นสิทธิ์อยู่แก่เราสิ้น อุบมาเหมือนอยู่ในเงื้อมมือเรา
ถึงมาตรว่าเล่าปี่จะคิดทำอันตรายแก่เรา ๗ จะกลัวอะไร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 408)

พฤติกรรมของโจโฉที่ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในตนเองคือการที่โจโฉ
อาสาการจัดตั้งโต๊ะ โดยใช้กระบี่สั้นลอบแทงตั้งโต๊ะแต่ไม่สำเร็จ เพราะตั้งโต๊ะมองเห็นจากเงาใน
กระจก โจโฉจึงต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณแสดงออกอย่างมั่นใจ โดยรีบคุกเข่าลง แล้วยื่นด้ามกระบี่
ให้ตั้งโต๊ะ พร้อมกับกล่าวว่า

"... ซึ่งข้าพเจ้าจะทำร้ายท่านหาไม่ได้ ทุกวันนี้ท่านมีคุณแก่ข้าพเจ้านัก
ข้าพเจ้าจะหาสิ่งใดมาสนองคุณมิได้ มีแต่กระบี่สั้นเล่มนี้มีราคามาก
เป็นของปู่ย่าตายายให้ต่อ ๆ กันมา จนถึงข้าพเจ้า จึงเอามา
สนองคุณท่าน

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 74)

โจโฉจึงรีบชี้มีดหานี้ ต่อมาถูกตันก่งเจ้าเมืองจงหวนจับตัวไว้ได้ แต่ก็ปล่อยตัวเพราะโจโฉบอกแก่
ตันก่งว่า

"... เราจะหนีไปหาบิดาเรา แล้วแต่งเป็นหนังสือรับสั่งพระเจ้า
เหี้ยนเต้ไปถึงหัวเมืองทั้งปวงให้ยกทหารมาบรรจบกัน แล้วเข้าไป
ทำการจับตั้งโต๊ะ ซึ่งเป็นศัตรูราชสมบัติฆ่าเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 77)

ตันก่งจึงตัดสินใจหนีไปกับโจโฉ

"... เราเห็นว่าท่านมีความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน จึงมีความยินดีด้วย ซึ่งที่
ของเราเป็นเจ้าเมืองจงหวนอยู่ที่นี่ เราจะทิ้งเสียจะไปทำการ
ทำนุบำรุงแผ่นดินด้วยท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 77)

ระหว่างทางโจโฉเข้าแวงอาศัยบ้านเบะเจีย พี่น้องร่วมสาบานของบิลา เบะเจียต้อนรับอย่างดี แต่โจโฉเกิดความเข้าใจผิดฆ่าคนในบ้านเบะเจียตายหมด เมื่อมาพบเบะเจียกลางทาง โจโฉ กลับฆ่าเบะเจียอีก โดยโจโฉให้เหตุผลกับตันก่งว่า

"... เมื่อที่เราคิดผิดอยู่แล้ว ครั้นจะละไว้เบะเจียก็จะโกรธไปบอก
นายบ้าน ๆ ก็จะคุมกันมาตามจับเราส่งขึ้นไปเมืองหลวง เราจึง
ฆ่าเขาเบะเจียเสียหวังจะให้เนื้อความสูญ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 79)

ตันก่งได้ต่อว่าโจโฉเป็นคนอกตัญญู แต่โจโฉกลับตอบอย่างผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองว่า

"... ธรรมดาเกิดมาทุกวันนี้ย่อมจะรักษาตัว มิให้ผู้อื่นคิดร้ายได้ เราจึงทำการ
ครั้งนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 79)

ตันก่งจึงขึ้นม้าลอบหนีไปสมัครทำการอยู่กับลิโป้

จากพฤติกรรมของโจโฉดังกล่าวข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าโจโฉกระทำสิ่งใด ด้วยความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเองสูง นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นภาวะจิตใจของโจโฉที่ต้อง ตัดสินใจเลือกกระทำระหว่างความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน กับความมีคุณธรรมและเมื่อตัดสินใจเลือก ได้แล้วโจโฉก็จะปฏิบัติอย่างผู้มีความมั่นใจหรือเชื่อมั่นในตนเอง

2.2.5 การยอมรับข้อผิดพลาด

โจโฉ เป็นคนมีสติปัญญาสูงซึ่งรอบคอบ แต่โจโฉก็มีจุดบกพร่องคืออารมณ์วู่วาม ใจร้อน ทำให้ต้องเสียโอกาส หรือเสียบุคลากรที่ดีไป เช่นในคราวที่โจโฉทำศึกกับอ้วนเสี้ยว และตีกองทัพของอ้วนเสี้ยวแตก อ้วนเสี้ยวพาอ้วนถวนและทหารทั้งค่ายหนีเข้าแม่น้ำของเหอ ทหาร โจโฉได้จับจอลิวซึ่งถูกอ้วนเสี้ยวจองจำไว้ โจโฉเกลี้ยกล่อมให้จอลิวมาอยู่ด้วย แม้ว่าจอลิวจะ คำว่าโจโฉต่าง ๆ นานา แต่จอลิวกลับลักม้าตัวหนึ่งควบหนีไปหาอ้วนเสี้ยว เมื่อทหารโจโฉจับได้ โจโฉจึงสั่งให้เอาตัวไปฆ่า โจโฉกลับคิดได้และยอมรับว่าไม่ควรฆ่าจอลิว

"... เราให้ฆ่าจอลิวอันมีน้ำใจสัตย์ซื่อต่อนายนั้นไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 633)

แม้โจโฉมีความรอบรู้ในตำราพิชัยสงคราม แต่โจโฉก็วางแผนผิดพลาดคงจะเห็นได้เมื่อโจโฉยกไปตีเมืองกิจิ๋วของอ้วนเสี้ยว โจโฉให้ทหารชุดอุโมงค์เพื่อใช้เป็นเส้นทางเข้าไปในเมืองได้ โดยมีบั้งเล่ควบคุมการชุดในทางทิศตะวันออก สัมโหยที่ปรึกษาอ้วนเสี้ยวรู้ทันจึงให้ทหารชนก้อนหินมาถมปากอุโมงค์ ทำให้ทหารโจโฉที่กำลังชุดอุโมงค์ตายหมด โจโฉเมื่อทราบเรื่องราว

"... ซึ่งทำการชุดอุโมงค์นี้ผู้ล่วงรู้จึงให้ทหารชนเอาก้อนศิลามาถมปากอุโมงค์ไว้ ทหารเราจึงตายเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 674)

และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาโจโฉไม่เคยวางแผนการรบโดยการชุดอุโมงค์อีกเลย

2.2.6 การให้ความไว้วางใจ

โจโฉมีที่ปรึกษาและทหารเอกที่มีความสามารถเป็นจำนวนมาก ในตอนแรกโจโฉคิดการต่าง ๆ อย่างจงรักภักดี และพอมืออำนาจมากขึ้นโจโฉก็บีบบังคับช่องแคบ แอบอ้างพระบรมราชโองการเอาตามอำเภอใจ แต่กับเหล่าขุนนางที่ปรึกษาและทหารเอกมากมาย โจโฉให้ความไว้วางใจ ปฏิบัติตามคำแนะนำเป็นอย่างดี เช่น เมื่อครั้งโจโฉฆ่าม้าแห้งแล้ว จึงคิดจะไปทำสงครามกับซุนกวนและเล่าปี่ ตันก๊วยที่ปรึกษาได้เสนอกลอุบายแก่โจโฉ

"... ให้ซุนกวนกับเล่าปี่ผัดใจกัน มิให้ทำการประนีประนอมกัน จะให้เมืองทั้งสองเป็นสิทธิ์อยู่ท่าน ... บัดนี้เล่าปี่จะยกทหารไปตีเมืองเสฉวนแล้ว ขอให้ท่านเกณฑ์ทหารไปบรรจบกันกับเตียวเสี้ยว ณ เมืองทับป้า ยกไปตีเมืองกังตั๋ง ซุนกวนก็จะให้ไปขอกองทัพเล่าปี่มาช่วย ฝ่ายเล่าปี่จัดแจงทหารจะไปตีเมืองเสฉวนอยู่ ก็จะไม่ให้กองทัพมาช่วย เราจะได้เมืองกังตั๋งโดยง่าย เมื่อได้เมืองกังตั๋งแล้ว เราจึงยกไปตีเมืองเกงจิ๋ว เมืองเสฉวนได้แล้ว แผ่นดินเราก็จะราบคาบเป็นสุขสืบไป"

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 76)

ซึ่งโจโฉเห็นชอบด้วย

"... กลอุบายอันนี้ดีนัก ต้องความคิดเราทุกประการ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 76)

2.2.7 ความมีเสน่ห์เหลื่อม

โจโฉ ชอบใช้เสน่ห์เหลื่อมกับบุคคลที่ตนไม่พอใจ และหาทางกำจัดอยู่เสมอ เพื่อรักษาผลประโยชน์หรือความปลอดภัยให้กับตนเอง ดังจะเห็นได้เมื่อครั้งมีผู้คิดร้ายต่อโจโฉ โจโฉ จึงคิดอุบายสังคนสนิทว่า

"... เราอนร้ายมักละเมอฆ่าคน ถ้าเราอนอย่าให้ผู้ใดเข้ามา
ใกล้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 362)

วันหนึ่งในเวลากลางวัน โจโฉเสงี่ยมนอนหลับอยู่บนเตียง ทาผ้าหมอนรองคกลงจากตัว คนสนิทจึงเข้ามาหยิบเพื่อมาให้ โจโฉทะเลาะเมอใช้กระบี่ฟันคนสนิทตาย แล้วแก่งลุ่มขึ้นมาดักโจโฉให้ แต่เหยี่ยวลี้วรู้เท่าทันโจโฉ จึงกล่าวกับศพนั้นว่า

"... มหาอุปราชทานอนฝันร้ายไม่ เป็นกรรมของท่านจึงตาย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 362)

ด้วยเหตุนี้ผู้ได้บังคับบัญชาของโจโฉก็ได้ให้ความเชื่อถือแก่โจโฉทั้งหมด เสาปีเคยไปอยู่กับโจโฉมาก่อน โจโฉให้ความสำคัญต่อเสาปีมาก แต่เมื่อเสาปีเห็นการใช้เสน่ห์เหลื่อมของโจโฉ เสาปีก็รีบตีตัวออกห่าง

ความมีเสน่ห์เหลื่อมของโจโฉได้กระทำกับยีเอ่ง ซึ่งครั้งหนึ่งโจโฉเลื่อมใสในชื่อเสียงของยีเอ่งมาก ใคร่อยากได้ตัวมาใช้งาน แต่ยีเอ่งปฏิเสธและเมื่อโจโฉใช้อำนาจบังคับให้ยีเอ่งมาเป็นคนตีกลอง ยีเอ่งจึงเปลี่ยนกายตีกลองและร้องคำโจโฉ อันเป็นการแสดงให้เห็นจิตใจของยีเอ่ง ย่อมรักงานศักดิ์ศรีของตน โดยไม่หวั่นเกรงอำนาจของโจโฉ โจโฉจึงได้ยีเอ่งไปปฏิบัติงานแต่โจโฉไม่สามารถได้จิตใจของยีเอ่ง

2.2.8 การไม่ชอบให้รู้เท่าทัน

โจโฉ เป็นผู้นำที่ไม่ชอบให้ใครรู้เท่าทันความคิด ดังจะเห็นได้เมื่อ
 เอียวลิ้ว นายทหารฝ่ายจूरการคนหนึ่งตำแหน่งสมุหบัญชีกองทัพเป็นคนเฉลียวฉลาดมีสติปัญญาไหวพริบ
 และชอบอวดแสดงว่ารู้เท่าทันโจโฉ ในการทำศึกเมืองอันต่ง เมื่อโจโฉให้ขานยามด้วยรหัส "ซาไก"
 เอียวลิ้วจึงจัดแจงเก็บข้าวของ เพราะรู้ว่าโจโฉคิดจะถอยทัพ เอียวลิ้วยังแพร่พรายความ อันนี้
 ำให้แฮหัวตุ้นทราบ แฮหัวตุ้นจึงสั่งำให้ทหารเตรียมตัวเลิกทัพกลับไปด้วย เมื่อโจโฉทราบเรื่องจึง
 โกรธมาก

"... ท่านมาว่ากล่าวดังนี้ผิด แก่สั่งำให้ทหารเราเสียหน้าใจ โทษท่าน
 ถึงตาย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 362)

เอียวลิ้วถูกตัดศีรษะเพราะใช้ความฉลาดของตนไม่ถูกกาลเทศะ ซึ่งโจโฉมีความไม่พอใจเอียวลิ้ว
 มาก่อน ครั้นเอียวลิ้วทำความผิดโจโฉจึงถือโอกาสกำจัด ด้วยเหตุการณ์แสดงตนว่ารู้เท่าทันโจโฉ

3. บทบาท

บทบาทของโจโฉ อาจกล่าวได้ในฐานะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ฐานะผู้นำ

โจโฉเป็นผู้นำที่มีจุดมุ่งหมายในการกระทำอย่างเด่นชัด มีสติปัญญารอบรู้ใน
 พิชัยสงคราม โจโฉจึงรับฟังความคิดเห็นของขุนนางที่ปรึกษา และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม

ในตอนแรกโจโฉได้แสดงความกล้าหาญ และรักความเป็นธรรม จึงวางแผน
 กำจัดตั้งโต๊ะได้ แต่เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปโจโฉมีอำนาจมากขึ้น โจโฉได้ใช้ไหวพริบแก้
 ปัญหาตามสภาพเพื่อผลประโยชน์ของตน ทำให้โจโฉเป็นผู้นำที่มีการวางแผนอย่างรอบคอบ ดังเห็น
 ได้เมื่อโจโฉวางแผนการำให้หันชุยกับม้าเจียวผัดใจกัน โดยโจโฉขี่ม้าออกไปสนทนากับหันชุยเป็น
 เวลนานทำให้ม้าเจียวเกิดความสงสัย กาเอียงที่ปรึกษาจึงแนะนำให้โจโฉทำหนังสือลับ

"... เอากระดาษเปล่าเข้าผนึกแล้ว สลักหลังผนึกเป็นอักษร ๖ หลบเลื่อน
เสียอย่าให้เห็นตัวถนัด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 102)

ม้าเจียวรู้ข่าวจึงขอ ดู หันซุยจึงบอกว่า

"... หนังสือโจโฉให้มาอย่างนั้นเอง เรายังมีหนังสือผนึกก็พอทานมา ซึ่ง
มิได้มีอักษรมา ชะรอยโจโฉหลงใหลมิได้เอาหนังสือใส่ผนึก เอา
กระดาษเปล่าใส่มา ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 102)

หันซุยพูดความจริง แต่ม้าเจียวไม่เชื่อ

"... ท่านว่าไม่เห็นสม โจโฉเป็นคนสติปัญญามั่นคง อันจะลืมหนังสือ
เสียนั้นผิดไป ชะรอยท่านเข้าด้วยโจโฉคิดทำร้ายเรา ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 103)

ทั้งสองจึงฉีดาแตกความสามัคคี แผนการของโจโฉที่วางไว้จึงประสบความสำเ็จ

และโจโฉยังเป็นผู้ที่น่าที่ขอบปฏิบัติ แม้ว่าบางครั้งอาจไม่สมหวัง เช่น
ในกรณีที่โจโฉต้องการกวนอูมาเป็นทหารฝ่ายตน และเมื่อกวนอูมาอยู่ด้วยเงื่อนไขสามข้อ โจโฉดูแล
เอาใจกวนอู ดังคำบรรยายที่ว่า

"... โจโฉทำนุบำรุงกวนอูได้อาณาทร สามวันแต่งโต๊ะไปให้ครั้งหนึ่ง
ห้าวันครั้งหนึ่ง แล้วจัดหญิงสาวรูปงามสิบคนให้ไปอยู่ปฏิบัติกวนอู
หวังจะผูกพันใจให้กวนอูหลง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 511)

และโจโฉยังมอบม้าเชือกขาวเป็นของขวัญ ซึ่งกวนอูแสดงความดีใจมาก ในที่สุดกวนอูก็ได้
กลับไปหาเล่าปี่และต่อมา กวนอูก็ได้ทดแทนบุญคุณให้กับโจโฉ โดยให้โจโฉมีชีวิตรอดกลับมาเมืองฮูโต
โจโฉเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการกระทำของตน มั่นใจในตนเอง
ยอมรับข้อผิดพลาดของตน และยอมรับความคิดหรือการกระทำของผู้ได้บังคับบัญชา

แต่ในความเป็นผู้นำโจโฉก็ยังมีข้อบกพร่อง โดยเฉพาะการไม่ยอมมาให้
ใครรู้เท่าทันความคิด กับชอบใช้เสน่ห์หลอมนการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์แห่งตน

3.2 ฐานะนักการทหาร

โจโฉเป็นนักการทหารที่ให้ความสำคัญต่อขวัญและกำลังใจของไพร่พล ดังนั้น โจโฉจึงต้องหาอุบายมาปฏิบัติกับเหล่าทหาร ดังเช่นอุบายในไร่ข้าวโพด เป็นต้น

นอกจากนี้ โจโฉยังเป็นนักการทหารที่ต้อง "รู้เขา รู้เรา" ของฝ่ายตรงกันข้าม จะเห็นได้เมื่อแฮหัวตุ้นอาสาโจโฉจะไปปราบเล่าปี่ ชุนฮกและซีซีที่ปรึกษาได้เตือนว่าอย่าประมาทศัตรู เพราะขณะนี้เล่าปี่ได้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา โจโฉไม่เคยรู้จักขงเบ้งมาก่อนจึงถามซีซี ซีซีกล่าวว่า

"... ขงเบ้งนั้น คือ จู๊กตเหลียง แลขงเบ้งนี้มีสติปัญญา การานอากาศแลแผ่นดินก็รู้ช้วนาดูลิ้น เสมอเทพยดาเข้าคลาไจ ... อันความคิดของข้าพเจ้านี้ดูมาเหมือนหนึ่งหึ่งห้อย อันสติปัญญาขงเบ้งดังหนึ่งรัศมีจันทร์ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 804)

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของโจโฉ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของ อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ (2520 : 262 - 263) ที่ได้ให้ทฤษฎีทางจริยศาสตร์สรุปได้ว่า "หน้าที่ ความสุข ความอยู่รอด และการพัฒนาตนเอง เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมที่เป็นความแตกต่างระหว่างความดีและความจำเป็น"

ดังนั้น โจโฉจึงเป็นตัวละครที่เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าวเพราะโจโฉมีพฤติกรรมของความเป็นมนุษย์ที่มีทั้งข้อดีข้อเสียในบุคคลเดียวกัน ทั้งนี้เพราะโจโฉมีเหตุผลมีความจำเป็นในการกระทำเพื่อหน้าที่ ความสุข ความอยู่รอด และการพัฒนาตนเอง อยู่ตลอดเวลา ซึ่งชี้ให้เห็นความไม่จริงที่โจโฉแสวงหาอำนาจ โดยเอาชีวิตและชีวิตผู้อื่นเข้าแลกนั้น อันที่สุดท้ายก็หนีไม่พ้นความตาย อำนาจที่ตนสร้างสมไว้ย่อมต้องเปลี่ยนมือไปตามวาระและความเปลี่ยนแปลง แต่ความดีความมีคุณค่าที่ตนสร้างไว้จะยังคงอยู่สืบไป

เตียวหุย

1. ประวัติชีวิต

เตียวหุยเป็นชาวตุ้นก้วนและเป็นพี่น้องร่วมสาบานกับเล่าปี่ กวนอู มีจุดมุ่งหมายร่วมกันที่จะทะนุบำรุงบ้านเมืองให้สงบสุข โดยเริ่มทำการรวบรวมโจรโพกผ้าเหลือง ซึ่งขณะนั้นกลุ่มโจรโพกผ้าเหลืองกำลังขับไล่กองทัพตั้งโต๊ะ เล่าปี่ กวนอู เตียวหุยจึงเข้าไปช่วยเหลือนำได้ทันทางที่ แต่ตั้งโต๊ะได้แสดงกิริยาดูหมิ่น ทำให้เตียวหุยโกรธมาก เล่าปี่จึงยกกองทัพกลับไปยังเมืองฉวน เพื่อช่วยจู่ฮั้วทำการรวบรวมโจรโพกผ้าเหลืองได้สำเร็จ เล่าปี่ได้รับความชอบให้ไปรักษาเมืองอันท้อก้วน แต่เตียวหุยได้ก่อเรื่องจับตักอิ้วข้าหลวงที่ชอบชมเชยผู้เข้ามาท้าวร้าย เล่าปี่ กวนอู เตียวหุย จึงพากันไปอาศัยเจ้าเมืองเต็งจิ๋วและเล่าเกิงเจ้าเมืองได้จิ๋วตามลำดับ

ต่อมาชั้นที่สิบคนได้ก่อการจลาจลในเมืองลกเอียง ตั้งโต๊ะรวบรวมพวกชั้นที่ได้ จึงตั้งตัวเป็นใหญ่ ตั้งโต๊ะเป็นคนโหดร้าย โจโฉร่วมกับอ้วนเสี้ยวและกองทัพอีกสิบหกหัวเมืองคิดกำจัดตั้งโต๊ะ เตียวหุยได้ช่วยเหลือเล่าปี่ในการทำศึกสงครามด้วยความกล้าหาญ เล่าปี่จึงตั้งตัวมีกองกำลังมากขึ้นโดยเริ่มจากที่เล่าปี่รับไปอยู่รักษาเมืองเสียวพ่ายให้กับโคเท็กยม ต่อมาโคเท็กยมป่วยหนักจึงยกเมืองซีจิ๋วให้เล่าปี่ปกครอง ฝ่ายลิโป้พ่ายแพ้แก่กองทัพโจโฉ จึงหนีเข้ามาอาศัยเล่าปี่ เตียวหุยไม่ชอบลิโป้จึงพยายามขัดขวางไม่ให้เล่าปี่ช่วยเหลือแต่ไม่สำเร็จ เล่าปี่อยู่รักษาเมืองเสียวพ่าย ชุนฮกที่ปรึกษาโจโฉจึงคิดวางแผนให้เล่าปี่กับลิโป้ผิดใจกัน โดยให้พระเจ้าเหียนเต๋มีพระราชโองการแต่งตั้งเล่าปี่เป็นเจ้าเมืองซีจิ๋ว และโจโฉได้มีหนังสือให้เล่าปี่ฆ่าลิโป้ ลิโป้เดินทางมาแสดงความยินดีกับเล่าปี่เตียวหุยจึงถือกระบี่จะเข้าไปท้าวร้าย และบอกว่าโจโฉมีหนังสือให้เล่าปี่ฆ่าลิโป้ แต่เล่าปี่รับปากว่าจะไม่ท้าวร้ายลิโป้

ชุนฮกจึงคิดกลอุบาย "เลือกสินไหม" ให้เล่าปี่ยกทัพไปตีอ้วนสุดที่เมืองลาพอง และถ้าฝ่ายใดพ่ายแพ้เสียพลฆ่า ลิโป้ก็จะยกทัพไปตีฆ่า โจโฉจึงอ้างหนังสือรับสั่งพระเจ้าเหียนเต๋ให้เล่าปี่ไปตีอ้วนสุด โดยมีเตียวหุยอาสารักษาเมืองซีจิ๋ว เตียวหุยชอบดื่มสุรามากเล่าปี่จึงให้ตั้งเต่งเป็นที่ปรึกษาคอยห้ามปรามอย่าให้เตียวหุยดื่มสุรา

แต่เตียวหุยได้ดื่มสุราร่วมกับขุนนางและบังคับให้จิงป้าร่วมดื่มด้วย เมื่อจิงป้า
ขัดขืนเตียวหุยจึงลงโทษด้วยการตีร้อยที่ แม้ตื่นเตุ้งจะเข้าไปดักเตือนเตียวหุยก็ไม่เชื่อฟัง จิงป้า
แค้นใจมากที่ถูกชมเชยจึงมีหนังสือไปถึงลิโป้บุตรเขย ณ เมืองเสียวฟ่าย ให้ยกทัพมาตีซีจิวขณะที่
เตียวหุยกำลังเมาสุรา ลิโป้สามารถตีเอาเมืองซีจิวได้ง่าย เพราะเตียวหุยยังมึนเมาจึงสู้ลิโป้
ไม่ได้ เตียวหุยได้นำทหารคนสนิทพระมาณสิบแปดคนขึ้นม้าหนีไปตามหาเล่าปี่ และได้เล่าความจริง
ให้เล่าปี่ทราบ เตียวหุยรู้สึกอับอายมากจึงชักกระบี่จะเชือดคอตนเอง แต่เล่าปี่ห้ามไว้ทัน เล่าปี่จึง
ไปเจรจาทันทีขอรับครอบครัวของตนจากลิโป้ และลิโป้ได้ให้เล่าปี่ไปอยู่ที่เสียวฟ่าย

ขณะนั้นอ้วนสุคตได้ให้ทหารอื่นถือหนังสือพร้อมข้าวยี่สิบหมื่นถึงมาห้ลิโป้ และขอให้
ลิโป้อย่าได้ทำการช่วยเหลือเล่าปี่ ลิโป้ก็รับคำ จากนั้นอ้วนสุคตให้กิเหลงยกกองทัพมาตีเล่าปี่ ขุนเขียน
ที่ปรึกษาได้เสนอให้เล่าปี่ไปขอความช่วยเหลือจากลิโป้ แต่เตียวหุยไม่เห็นด้วย ในที่สุดเล่าปี่ก็ได้
ลิโป้ช่วยเหลือ โดยลิโป้คิดอุบายเสี่ยงทาย ยิงเกาทัณฑ์ให้ถูกปลายทวนเพื่อให้อ้วนสุคตเลิกทัพกลับไป
แต่เตียวหุยผู้มีความเกลียดชังลิโป้ ได้นำทหารกลุ่มหนึ่งไปชิงเอาม้าของลิโป้ไว้ร้อยห้าสิบตัวไปซ่อน
ไว้ที่วัดกีก้อบนเนินเขาแห่งหนึ่ง เล่าปี่ได้นำม้าทั้งหมดมาคืนแก่ลิโป้ ต่อมาลิโป้คิดกำจัดเล่าปี่จึง
ได้นำกำลังทหารเข้าตีเมืองเสียวฟ่าย เล่าปี่หนีไปอาศัยโจโฉ ณ เมืองฮูโต๋ โดยทิ้งครอบครัวไว้
และเมื่อลิโป้ตีเมืองเสียวฟ่ายได้จึงนำภรรยาเล่าปี่ไปไว้ที่เมืองซีจิว

ฝ่ายเตียวหุยได้ช่องสุ่มทหาร ณ เขาบองหยง และกวนอุ๋งของสุ่มกำลังทหาร
ณ เมืองไฮจิ๋ว ได้ร่วมกันสู้รบกับลิโป้ ลิโป้สู้ไม่ได้หนีเข้าเมืองแห่ผิอ กวนอุ๋งกับเตียวหุยจึงไปหาเล่าปี่
ในกองทัพโจโฉ โจโฉจึงร่วมกับเล่าปี่ปราบลิโป้ได้สำเร็จ

โจโฉมีอำนาจมากขึ้นเกิดความกำเริบตั้งตัวเป็นมหาอุปราช และกระทำการ
หยาบช้าต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ต่าง ๆ นานา แต่กับเล่าปี่แล้วโจโฉคิดที่จะใช้เล่าปี่เป็นเครื่องมือ
ในการแสวงหาอำนาจของตน เล่าปี่รู้เท่าทันจึงพยายามตีตัวออกห่างโดยขออาสาไปสกัดตีอ้วนสุคตซึ่ง
กำลังอพยพครอบครัวไปหาอ้วนเสี้ยว ณ เมืองกีกิ้ว โจโฉได้วางแผนให้ก็เหมาะเล่าปี่ แต่เตียวหุย
กวนอุ๋ง ทราบเรื่องก่อนจึงจัดการฆ่าก็เหมาะแล้วนำศีรษะมาห้เล่าปี่ เล่าปี่จึงตั้งมั่นที่เมืองซีจิวและมี
หนังสือไปขอความช่วยเหลือจากอ้วนเสี้ยวให้ช่วยรบกับโจโฉ

แม้ว่าเตียวหุยจะเป็นคนใจร้อน วู่วาม แต่เตียวหุยก็สามารถคิดกลอุบายจับ
เล่าต้ายเจ้าเมืองกุกี๋ว ซึ่งโจโฉให้ยกทัพเข้าตีเมืองซีจิวนั้นได้ เล่าปี่กลับปล่อยตัวเล่าต้ายไป

เตียวหุยรู้สึกแค้นใจจึงนำทหารไปสกัดเล่าต้าย แต่กวนอูมาห้ามไว้ทันที่ ต่อมาโจโฉได้จัดทัพมาตีเล่าปี่อีก เตียวหุยอาสาไปปล้นค่ายของโจโฉ ส่วนกวนอูดูแลรักษาครอบครัวของเล่าปี่ที่เมืองแฉ่งมือเตียวหุย เล่าปี่รู้สึกกองทัพโจโฉไม่ได้จึงต่างพากันหนี เล่าปี่หนีไปหาอ้วนตาดำเจ้าเมืองเซียงจี้ซึ่งเป็นบุตรอ้วนเสี้ยว และไปอยู่กับอ้วนเสี้ยวที่เมืองกิ๋ว

ส่วนเตียวหุยได้ฆ่าเจ้าเมืองแฉ่งเซียง และอยู่รักษาเมืองสะสมกำลังทหารได้ประมาณห้าพันเศษ กวนอูได้พาครอบครัวของเล่าปี่ผ่านด่านต่าง ๆ ของโจโฉมาถึงแฉ่งเซียง เตียวหุยมีความยินดีมาก แต่ยังแค้นใจที่กวนอูไม่รักษาความสัตย์ไปเข้ากับโจโฉ แม้ว่าพี่สะใภ้ทั้งสองและขุนเซียนจะอธิบายและรับรองว่ากวนอูไปอยู่กับโจโฉด้วยความจำเป็น กวนอูจึงพิสูจน์ด้วยการไปตัดศีรษะหัวหยงที่อ้างคำสั่งของโจโฉยกทัพมาจะจับกวนอู เตียวหุยจึงเชื่อว่ากวนอูยังมีความซื่อสัตย์ต่อเล่าปี่ กวนอูได้ให้เตียวหุยอยู่รักษาเมืองแฉ่งเซียง ส่วนกวนอูกับขุนเซียนไปตามหาเล่าปี่จนพบที่เมืองกิ๋วและได้พาเล่าปี่กลับมาที่เมืองแฉ่งเซียง ต่อมาได้ย้ายมาอยู่เมืองยี่หลาตามคำแนะนำของเล่าเพ็ก และสามารถมีกำลังทหารประมาณห้าหมื่นเศษ เล่าปี่จึงให้กวนอู เตียวหุย และจูสง ยกทัพมาตีเมืองฮูโต ซึ่งขณะนั้นโจโฉกำลังรบติดพันอยู่กับอ้วนเสี้ยว โจโฉรีบยกทัพกลับมาสกัดทัพของเล่าปี่ที่ตำบลเซาของสัน เล่าปี่พ่ายแพ้ต่อกองทัพของโจโฉ หนีไปอยู่กับเล่าเปียวที่เมืองเกงจี้ แต่เนื่องจากเกงจี้เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญมาก เล่าเปียวจึงขอให้เล่าปี่ส่งเตียวหุยไปรักษาด่านเมืองลั่วอวต กวนอูรักษาด่านเมืองต่งฉวน และจูสงรักษาด่านเมืองเกงจี้ต่อแดนเมืองกังตั๋ง

ต่อมาเล่าปี่ได้ค้นหหรือซีซีมาเป็นที่ปรึกษาทำให้เล่าปี่สามารถตีเมืองห้วนเสี้ยวได้แล้ว ให้จูสงอยู่รักษาเมืองและเล่าปี่ได้ย้ายมาอยู่เมืองซินเอี๋ย แต่คนที่สุดโจโฉคิดกลอุบายนำตัวซีซีไปอยู่กับตน ก่อนซีซีจะจากเล่าปี่ได้แนะนำให้เล่าปี่ไปเชิญฮกหลงหรือซ่งเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา เล่าปี่จึงพากวนอู เตียวหุยออกจากเมืองซินเอี๋ยไปหาซ่งเบ้งที่เขาโง่ถึงกังถึงสามครั้งจึงได้พบซ่งเบ้ง ซึ่งก่อนหน้านี้เตียวหุยได้พูดจาลบหลู่ซ่งเบ้งทำให้เล่าปี่โกรธมาก และเมื่อเล่าปี่ได้ซ่งเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาการรบ เล่าปี่ให้ความเคารพนับถือซ่งเบ้งจนกวนอู เตียวหุยรู้สึกน้อยใจและไม่ให้ความนับถือแก่ซ่งเบ้งเท่าที่ควร แต่เมื่อซ่งเบ้งได้แสดงความสามารถในสติปัญญาให้เล่าปี่ชนะโจโฉได้ที่ตำบลทุ่งพกบ้อง กวนอูและเตียวหุยจึงให้ความเชื่อถือและนับถือซ่งเบ้ง

เตียวหุยได้แสดงความสามารถในฝีมือการรบและใช้สติปัญญาคิดกลอุบายลวงกองทัพโจโฉได้อีกครั้งที่สะพานเตียงบันเกี้ยว นอกจากนี้ในการสู้รบกับเงี้ยวที่เมืองปากุน เตียวหุยได้

าชักกลอุบายทำให้เจียมหั้นยอมเป็นกองหน้านาเดียวหุยเข้าสู่เมืองลกเสียโดยสะดวก ต่อมาเดียวหุยเข้าสู่รบกับม้าเจียวถึงร้อยเพลงจนกระทั่งจุดคบเพลิงสู้กัน ก็ไม่สามารถแพ้ชนะกันได้ ชงเบ้งจึงคิดกลอุบายให้ม้าเจียวมาอยู่กับเล่าปี่ และเป็นกำลังสำคัญให้เล่าปี่ด้วย

ในขณะที่ทำศึกเดียวหุยชอบดื่มสุรา และใช้การดื่มสุรามาวางแผนการรบจนชนะเดียวคืบที่เมืองปาเสได้ ต่อมาเมื่อเดียวหุยทราบว่าขุนกวนส่ากวนอุตาย เดียวหุยเสียใจมาก เสพสุราอาละวาดทุบตีเหล่าทหาร และจะนุ่งขาวห่มขาวอาสาเป็นทัพหน้าไปรบกับขุนกวน จึงเร่งสั่งให้นายทหารยอมเกลี้ยกับเตียวต๋งเตรียมธงขาว ม้าขาว และเครื่องนุ่งห่มขาวภายในสามวัน แต่นายทหารทั้งสองขอต่อเวลาออกไปเพราะไม่สามารถจัดหาให้ทัน เดียวหุยโกรธมากสั่งลงโทษคนละห้าสิบที่ยอมเกลี้ยกับเตียวต๋งแค่นั้นใจ จึงใช้กระบี่แทงเดียวหุยแล้วตัดศีรษะเดียวหุยหนีไปเมืองกังตั๋ง เดียวหุยถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ห้าสิบปี

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของเดียวหุย ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของเดียวหุย ทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของเดียวหุย สรุปได้ 3 ประการ คือ รูปร่างลักษณะทางที่กิริยารวมทั้งปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

หนังสือสามก๊กได้บรรยายรูปร่างลักษณะของเดียวหุย ดังนี้

"... ผู้นั้นสูงประมาณห้าศอก ศีรษะเหมือนเสือ จักชุกลมใหญ่ คางพองโต เสียงดังฟ้าร้อง กิริยาดังม้าควบ"

(สามก๊กเล่ม 1. 2536: 8)

นอกจากนี้เดียวหุยมีเสียงที่ดังมาก เสียงดังของเดียวหุยเคยทำให้ทหารของโจโฉตกใจ ตกตะลึงมิได้เข้ารบ ดังจะเห็นได้เมื่อโจโฉสามารถอุ้มเอาเต้านุตรชายของเล่าปี่ หนี

การสู้รบของโจโจถึงสะพานเตียงปันเกี่ยวกับเตียวหุยอยู่ เตียวหุยจึงร้องทวาดด้วยเสียงอันดังว่า

"... ตัวกูชื่อเตียวหุย ผู้ใดซึ่งมีฝีมือเข้มแข็งจงมาสู้กัน ลองกำลังดูให้ถึงแพ้และชนะ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 854)

และในการรบกับเตียวหิมที่เมืองลกเสีย ชงเบ้งคิดกลอุบายลวงว่าให้เตียวหิมเข้าสู่วังล้อมทหารของเล่าปี่ เตียวหิมจึงพาทหารหนีวันขึ้นไปพบเตียวหุยคุมทหารของชงเบ้ง เตียวหุยได้ใช้เสียงดังชมขวัญและกำลังใจ ในหนังสือสามก๊กได้บรรยายเนื้อความดังนี้

"... เตียวหิมเห็นเหลือกำลังสู้ไม่ได้ ก็พาทหารประมาณสามสิบคนขับม้ารีบหนีขึ้นไป พบเตียวหุยสกัดอยู่ปลายทาง คุมทหารออกมายืนขวางหน้าไว้ร้องทวาดเสียงอันดัง ทหารเตียวหิมตกใจก็แตกกระจายกันไปสิ้น ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 196)

ในด้านทางที่กิริยา เตียวหุยเป็นบุคคลที่มีความมฤตยู คุร้าย อารมณ์ร้อน ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้อื่นจึงเป็นไปด้วยความโผงผาง ปุ่มป้าม หยาบกราน คราวที่เตียวหุยเสด็จสุราซึ่งม้าเฝ้ามาถึงบ้านของตีกอ้ว เห็นคนเฝ้าร้องให้เป็นจำนวนมาก เตียวหุยจึงเดินปุ่มปมเข้าไปซักถามรู้ว่าตีกอ้วจับปลัดมาโดยวิธีที่ไม่ยอมชักทอควาเล่าปี่น้องโจวราชนทร เตียวหุยโกรธมาก จึงเข้าไปในบ้านตีกอ้ว ดังบทบรรยายที่ว่า

"... ครั้นเตียวหุยเข้าไปในประตูเห็นปลัดต้องมัดมือมัดเท้าอยู่ ตีกอ้วนั้นนั่งอยู่บนเก้าอี้ เตียวหุยทวาดแล้วร้องว่า อ้ายขี้ฉ้อใหญ่ มึงรู้จักกูหรือไม่ ตีกอ้วตกใจเงยหน้าขึ้นเห็นเตียวหุย ยังมีทันจะตอบประการใด เตียวหุยเข้าจับจิกผมกระชากตีกอ้วตกลงจากเก้าอี้ แล้วเอาผมกระหมวดมือลากออกมาถึงศาลากลาง จึงเอาผมตีกอ้วผูกกับหลักม้า แล้วหักเอากิ่งสนมาตีตีกอ้วเจ็บปวดแสนสาหัส ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 29)

คราวที่ลิโป้พ่ายแพ้โจโฉต้องหนีมาพึ่งเล่าปี่ เล่าปี่คิดจะยกเมืองซีจิวของตนไปให้ลิโป้ แต่ลิโป้ไม่กล้ารับไว้ จึงเรียกบุตรภรรยาามาคาบลิโป้ เตียวหุยซึ่งอยู่ในที่นั้นรู้สึกโกรธที่ลิโป้เรียกเล่าปี่ว่าน้อง จึงกล่าวด้วยความแค้นว่า

"... ตัวนี้เป็นโฉนดจึงบังอาจเรียกพี่ว่าเป็นน้อง พี่เป็นเชื้อพระวงศ์อุปมาเหมือน
ต้นไม้ทองใบแก้ว ซึ่งตัวอวดว่ากล้าหาญ จงออกไปลองฝีมือกันคู่สักสามร้อย-
เพลง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2536 : 243 - 244)

ในด้านการใช้อาวุธนั้น เตียวหุยเป็นผู้มีวิชาจากสำนักหยาบ เพราะโดยบุคลิกเป็น
คนอารมณ์ร้อน ถ้อยคำที่ใช้จึงตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม ดังคราวที่ลิโป้เข้ามาพึ่งเล่าปี่ เล่าปี่จึง
ให้ลิโป้ไปอยู่ที่เมืองเสียวฟ่าย เตียวหุยไม่พอใจลิโป้อยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นเมื่อลิโป้เข้ามาแสดงความ
ยินดีที่เล่าปี่ได้เป็นเจ้าเมืองซีจู้ เตียวหุยจึงตรงเข้าไปท้าวลิโป้ แต่เล่าปี่ห้ามไว้ ลิโป้จึงพูดกับ
เล่าปี่ว่า

"... เตียวหุยนั้นมีความแค้นข้าพเจ้าด้วยสิ่งใด จึงมีเจตนาบาทจะฆ่าข้าพเจ้าเสีย
เป็นหลายครั้งมาแล้ว ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 282)

เตียวหุยจึงตอบกลับมาอย่างไม่อ้อมค้อมว่า

"... ตัวมิงมิได้รู้จักคุณคน โจโฉจึงทำให้หนังสือมาถึงพี่กู ให้นำมิงเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 282)

ต่อมาลิโป้ได้เข้ายึดซีจู้ เล่าปี่ต้องไปอยู่เมืองเสียวฟ่าย เตียวหุยได้ทำการแย่งชิง
ชิงม้าของลิโป้ไปซ่อนไว้ เมื่อถูกจับได้เตียวหุยจึงกล่าวด้วยถ้อยคำประชดประชันว่า

"... กูตีชิงเอาม้าของมิงไว้ที่เมืองโกธรหรือ ซึ่งมิงตีชิงเอาเมืองซีจู้ของพี่กูไว้ที่
มิงเข้าใจว่ากูหาโกธรไม่หรือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 323)

แต่เมื่อครั้งที่นางซุนชวยินได้พาอาเต๋าลงเรือหนีกลับไปกังตั๋งเพื่อเยี่ยมมารดาป่วย
จูสงได้ติดตามเอาอาเต๋ากลับมาได้ โดยมีเตียวหุยให้ความช่วยเหลือ เตียวหุยได้กล่าวกับนางซุนชวยิน
ด้วยถ้อยคำละมุนละไม และมีเหตุผลเพื่อให้นางซุนชวยินเข้าใจว่า

"... อันเล่าปี่ที่เราก็เป็นอาของพระเจ้าเตี้ยนเต้ ซึ่งท่านได้มาอยู่กับพี่เรา ๆ
ก็ กรุณาเอ็นดูมิสู้ได้ความอายนัก ถึงมาตรว่าตัวท่านจะไปก็จงคิดถึงความ

อาลัยแต่หนหลัง ซึ่งได้เป็นภรรยาสามีกันตามประเพณีโลกทั้งปวง แล้วเร่ง
กลับมา ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 146)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของเตียวหุย ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาท
ของเตียวหุย อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความเป็นคนอารมณ์ร้อน ใจวาม

เตียวหุยแม้ยามมิได้เสพสุราเป็นคนมุทะลุ ใจวาม หากเมื่อดื่มสุรา
เตียวหุยจะเป็นคนอารมณ์ร้อน ใจวาม คือตึงยิ่งขึ้นดังเห็นได้จากเมื่อกวนอูสามารถจับองต้งได้
เตียวหุยจึงอาสาติดตามกวนอูไปจับตัวเส้าดำยั้ง แต่เส้าดำกลับปล่อยยั้งทั้งสองกลับไปแจ้งข้อราชการ
กับโจโฉ เตียวหุยมีความแค้นใจ และอารมณ์ร้อน ใจวาม ขาดการพิจารณาให้รอบคอบ เตียวหุย
ได้พาทหารออกไปสกัดเส้าดำยั้งกับองต้ง แล้วทวาดออกไปว่า

"... มึงพูดจาต่อลงที่กูประกาศไว้ ฟังจึงปล่อยมึงทั้งสองมา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 460)

พฤติกรรมใจร้อน ใจวามของเตียวหุยทำให้เตียวหุยคิดแค้นใจที่กวนอู
ไปเข้าด้วยโจโฉ เมื่อพบหน้ากวนอูอีกครั้งเตียวหุยจึงเข้าท้าวร้ายกวนอู โดยที่ยังมิได้สอบสวนหรือ
พิจารณาให้รอบคอบ เตียวหุยพูดกับกวนอูว่า

"... ตัวเสียสัตย์ก่อนแล้ว จะทำเป็นแก้หน้ามาหาเรานั้นเรา
ไม่เชื่อ ... ตัวทั้งความสัตย์เสียไปเข้าด้วยโจโฉอาสา
มีความชอบ โจโฉเลี้ยงดูถึงขนาดแล้วให้ชื่อเสียงมียศศักดิ์
บัดนี้ตัวแกกลับแต่งกลอุบายมาจะทำร้ายเรา ๆ ก็รู้เท่าอยู่
ถ้าเราตายท่านก็คงจะมีชีวิตอยู่ แม้ตัวท่านตายเราก็จะรอด
อยู่เป็นคน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 571)

2.2.2 ความเอาแต่ใจตนเอง

เตียวหุยเป็นผู้ที่ชอบเอาแต่ใจตนเอง ดังจะเห็นได้จากเมื่อเล่าปี่และกวนอู ต้องไปทำศึกเพื่อชิงเอาเมืองลั่วหยงจากอ้วนสุฉุ เล่าปี่ให้เตียวหุยรักษาเมืองซีจิ๋ว และว่าราชการ ฝ่ายทหารให้ตั้งว่าราชการฝ่ายพลเรือน เตียวหุยเกิดอยากดื่มสุรา จัดการแต่งตั้งแล้วเชิญนาง ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนร่วมดื่มสุรา

"... เมื่อเล่าปี่จะยกกองทัพไปนั้น ได้กำชับเราว่าอย่าให้เสพสุรานัก วันนี้ เราสบายใจจึงให้แต่งตั้งเชิญท่านทั้งปวงมากินโต๊ะ เสพสุราเล่น แต่วันเดียวให้สนุก สบายท่านทั้งปวงและเราอย่าได้กินเลยเป็น อันขาด จะตั้งหน้าว่าราชการรักษาเมืองไว้ให้เป็นปกติว่าเล่าปี่จะ ยกกลับมา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 286 - 287)

ในที่สุดความเอาแต่ใจตนเองอยากดื่มสุราทำให้เตียวหุยเมาอาละวาดและชมเชยน้ำใจจงป้า แม้ตั้งแต่ง ได้เข้ามาเตือนสติเตียวหุยก็ไม่เชื่อฟังกลับตอบว่า

"... เราได้แบ่งให้ท่านว่าราชการข้างพลเรือน ตัวเรายังดับบัญชาฝ่าย ทหาร แลจงป้านี้เป็นทหารท่านอย่าได้มาล่วงว่าเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 287)

จงป้าคิดแค้นใจเตียวหุย จึงมีหนังสือไปให้ลิโป้ที่เมืองเสียวฟ่ายยกกำลังมาตีซีจิ๋วในคืนนี้ เพราะ เตียวหุยกำลังเมาสุรา ลิโป้สามารถตีเอาเมืองซีจิ๋วได้โดยง่าย เตียวหุยต้องหนีไปหาเล่าปี่ที่เมือง ลั่วหยง โดยทิ้งครอบครัวของเล่าปี่ไว้ในเมืองซีจิ๋ว ซึ่งกวนอูโกรธเตียวหุยมาก เตียวหุยรู้สึกอับยศ ต่อเหล่าทหารจึงคิดฆ่าตัวตายแต่เล่าปี่ห้ามไว้ทัน

2.2.3 ความเป็นคนฉลาด มีสติปัญญา

เตียวหุยเป็นคนฉลาด ความฉลาดของเตียวหุยอาจกล่าวได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ความฉลาดในทางสติปัญญา และความฉลาดในทางการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์

เตียวหุยเป็นคนหยาบกร้าว คุร้าย แต่เตียวหุยมีความฉลาดในทางสติปัญญา ทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนเองและเล่าปี่ ซึ่งเห็นได้เมื่อขงเบ้งจะเคลื่อนทัพหนีไปช่วยเล่าปี่ที่เสฉวน ขงเบ้งสั่งเตียวหุยให้กวาดขันกาขับม้าให้ทหารไปหาข่าวตี่ชิ่งข้าวของราษฎรและให้ดูแลไพร่พลให้ปกติสุข ในศึกครั้งนี้เตียวหุยใช้ความสุ่มรอบคอบปฏิบัติงานได้เป็นผลสำเร็จ สามารถเกลี้ยกล่อมเจียมหยันเจ้าเมืองปากุ๋นให้เต็มใจสวามิภักดิ์เล่าปี่ดังบทบรรยายที่ว่า

"... เตียวหุยเห็นเจียมหยันมีใจยังยินดียิ่งมิได้ย่อท้อต่อความตาย ก็สงบความโกรธเสีย จึงลงมาแก้มัดเจียมหยันออกแล้ว ก็พยุ้งเอาตัวขึ้นไบนั่งบนเก้าอี้จึงคำนับว่า ข้าพเจ้ารู้อยู่แล้ว ท่านผู้เฒ่าเป็นคนดี มีอัธยาศัยประคบด้วยสติปัญญามาแต่ก่อนแลแล้วข้าพเจ้าเป็นผู้ไฉน มิได้ควรระแกว่าผู้ใหญ่ มากสวาท้อยคำหยาบช้าประมาททั้งนี้มิควรแก้ตัวเลยผิคนักหนา ขอท่านได้งดโทษแก่ข้าพเจ้าเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 187 - 188)

เจียมหยันรู้สึกประทับใจในตัวเตียวหุยมาก เมื่อเตียวหุยถามถึงเส้นทางที่จะไปเมืองลกเสีย เจียมหยันกล่าวว่า

"... บัดนี้ตัวท่านมีคุณแก่ข้าพเจ้าให้ท่านชีวิตไว้ก็จะสนองคุณท่านให้ถึงขนาด ซึ่งจะไปเมืองลกเสียในตัวข้าพเจ้าจะขอยกทหารไปเป็นกองหน้า อันเส้นทางทั้งปวงนั้นก็อยู่ในบังคับบัญชาข้าพเจ้าสิ้นทุกตำบล ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 188)

พฤติกรรมความฉลาดของเตียวหุยที่ใช้สติปัญญาวางกลอุบายจนสามารถเอาชนะศัตรูได้ส่งเสริมให้เล่าปี่มีกองกำลังที่เข้มแข็ง และมีอำนาจมากขึ้น

เตียวหุยรู้จักใช้ความฉลาดในทางการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์ ต่อการศึกษาได้อย่างดี สามารถวางกลยุทธ์ใช้จุดอ่อนของตัวเองคือการชอบดื่มสุรามาเป็นแผนการ ในการยึดค่ายของเตียวคับที่เมืองปาเส โดยเตียวหุยมารักษาเมืองปาเสแล้วจัดทหารไปซุ่มอยู่ตาม ซอกเขา ฝ่ายเตียวคับเห็นชัยภูมิเมืองปาเสจึงตั้งค่ายอยู่บนเขา ไม่ยอมออกรบถึงห้าสิบวัน แม้เตียวหุย จะเสพสุราเมาแล้วให้ทหารไปร้องค่าเตียวคับก็มิได้ออกรบพุ่ง ฝ่ายเล่าปี่เมื่อทราบเรื่องรีบไปปรึกษา ขงเบ้ง ขงเบ้งกลับสั่งให้ขุยเขียนส่งสุรารายอย่างดีไปให้เตียวหุยและกล่าวกับเล่าปี่ว่า

"... ท่านเป็นพี่น้องกันมาช้านานแล้วมิได้รู้จักน้ำใจเตียวหุย แต่ก่อนนั้น เตียวหุยเป็นคนองอาจวู่วาม ครั้นยกมาตีเมือง เสฉวนนี้ ข้าพเจ้าเห็นเตียวหุยละพยศอันร้ายเสีย คิดจับ เจียมหยันได้ด้วยสติปัญญาที่เป็นนิมิตประกอบบุญท่านอยู่แล้ว ซึ่งเตียวหุยแกล้งพาทหารออกไปด้านเตียวคับนั้นเพราะจะทำ กลอุบาย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 316)

เตียวหุยจึงดื่มสุรามากยิ่งขึ้น และยังแจกจ่ายให้เหล่าทหารได้ดื่มสุรากันถ้วนหน้า เตียวคับสังเกตการณ์ อยู่บนเขา จึงยกทัพลงมาตีทัพเตียวหุย เตียวคับได้คุมทหารมาถึงหน้าค่าย เห็นรูปเตียวหุยนั่งดื่มสุรา คิดว่าเป็นเตียวหุยจริง ๆ จึงเอาทวนแทงเตียวหุย แต่ปรากฏว่ากลายเป็นหุ่น ในที่สุดกองทหารของ เตียวคับก็ติดอยู่ในวงล้อมของเตียวหุย เตียวคับหนีไปทางด้านอวนเทาแก้ว เตียวหุยสามารถยึดค่าย ทั้งสามที่ตั้งอยู่บนเขาของเตียวคับได้หมดสิ้น

3. บทบาท

บทบาทของเตียวหุยอาจกล่าวได้ในฐานะของแม่ทัพเอก ดังนี้

3.1 ฐานะแม่ทัพเอก

เตียวหุย พี่น้องร่วมสาบานของเล่าปี่และกวนอู เตียวหุยมีความซื่อสัตย์ จง-รักภักดีต่อเล่าปี่และให้ความช่วยเหลือในการปราบปรามข้าศึกศัตรู จนทำให้เล่าปี่มีอำนาจนำเกรงขาม

เตียวหุยเป็นแม่ทัพเอกที่มีอารมณ์ร้อน หัวหาญ หยาบกร้าน แต่เตียวหุยก็รู้จักใช้สติปัญญาเกิดกลอุบายชนะข้าศึกหลายครั้ง ทำให้ขงเบ้งกล่าวชมเชยกับเล่าปี่ว่า

"... อันเตียวหุยนี้แต่ก่อนมีใจร้ายกาจนัก แลมาค้ำใจให้เสียพยศอันร้าย
สู่เอกราชการเป็นพระมาดได้ทั้งนี้ก็เพราะบุญของท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 194)

ซึ่งก่อนหน้านี้เล่าปี่จะไม่ให้ความไว้วางใจเตียวหุยเท่าที่ควร โดยเล่าปี่ให้เหตุผลกับเตียวหุยว่า

"... ตัวเจ้าหนุ่มแก่ความนัก แล้วน้ำใจคือคิงหัวหาญ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 454)

แต่เมื่อเตียวหุยได้ใช้สติปัญญาคิดกลอุบายชนะข้าศึกศัตรู เล่าปี่จึงเริ่มให้ความไว้วางใจ ดังในคราวที่โจโฉยกทัพมาตีเมืองซีจิว เตียวหุยอาสาไปโจมตีกองทัพของโจโฉ เพราะต้องการแสดงความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อเล่าปี่ เล่าปี่จึงกล่าวกับเตียวหุยว่า

"... น้องเราแต่ก่อนมาเห็นว่าจะไม่มีความคิด มีแต่ฝีมือรบพุ่งกล้าหาญ เราจึง
ได้เห็นความคิดน้องเรา หากกลอุบายจับเล่าต่ายได้ครั้งหนึ่ง ครั้งนี้
จะยกออกโจมตีกองทัพโจโฉมาที่ตั้งมั่นลงได้นั้น ต้องใจเรานัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 494)

เตียวหุย มีความกล้าหาญในการสู้รบ ดังคราวที่โจโฉส่งตีทัพของโจหยินถอยร่นเข้าค่ายไม่ทัน โจหยินรีบยกทัพไปเมืองห้วนเสี้ยว และต้องให้ทหารแฉวเรือข้ามแม่น้ำไป เตียวหุยได้คุมกองทหารอยู่ก่อนแล้ว จึงตรงเข้ารบพุ่ง โจหยินกับลิเตียนไม่ทันรู้ตัวรีบหนีข้ามแม่น้ำไปได้ เตียวหุยได้ไล่ฆ่าฟันทหารของโจหยินตายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้เตียวหุยได้แสดงความกล้าหาญในการสู้รบกับม้าเจียว โดยเอาชีวิตตนเองเป็นเดิมพันกับขงเบ้งว่า

"... ถ้าท่านเคลงอยู่ข้าพเจ้าจะให้ท่านบนไว้ แม่ทัพเจ้ายกไปไม่ได้ชัยชนะ
ม้าเจียว ก็ให้ตัดศีรษะข้าพเจ้าเสียเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 212)

เตียวหุยผู้มีฝีมือในการสู้รบ เมื่อมาต่อสู้กับม้าเจียวได้ร่ายกว่าเพลงและต้องจุดคบเพลิงต่อสู้กันแล้ว ก็ไม่สามารถแพ้ชนะกันได้ ขงเบ้งจึงคิดกลอุบายให้ม้าเจียวมาอยู่กับเล่าปี่

"... อันม้าเจียวนั้นฝีมือกล้าหาญนัก แม้จะรบกับเตียวหุยจะนี้ อุบมา เหมือนหนึ่งเสือสองตัวสู้กัน เห็นจะเพลี่ยงข้างหนึ่งเป็นมั่นคง ข้าพเจ้า จะขอคิดกลอุบายให้ม้าเจียวเข้ามาหาท่านโดยดี ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 216)

เตียวหุยยังแสดงความกล้าหาญเพื่อให้เล่าปี่ยอมรับด้วยการอาสาไปจับเล่าค้ายเจ้าเมืองกู่จิว โดย เตียวหุยกล่าวแก่เล่าปี่ว่า

"... กวนอูไปจับตัวองต๋องมาได้แล้ว ข้าพเจ้าจะขออาสาไปจับตัวเล่าค้าย มาให้ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 456)

ซึ่งเล่าปี่ได้แสดงความเป็นห่วง กลัวว่าเตียวหุยจะทำอันตรายเล่าค้าย

"... พี่เกรงอยู่ว่าเจ้าไปรบพุ่งจะทำอันตรายชีวิตเล่าค้ายเสีย จะไม่ได้ตัว เป็นมาเหมือนกวนอู ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 456)

แต่เตียวหุยได้ยืนยันและรับปากที่จะจับเล่าค้ายให้ได้ว่า

"... ชื่อนั้นท่านอย่าวิตกเลย ถ้าข้าพเจ้าฆ่าเล่าค้ายก็ดี แลจับตัวไม่ได้ก็ดี ท่านจงตัดศีรษะข้าพเจ้าเสียเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 456)

ในที่สุดเตียวหุยก็สามารถคิดกลอุบายจับเล่าค้ายได้สำเร็จ

เตียวหุยเป็นแม่ทัพเอกที่มีความหยาบกระด้าง แต่มีความเด็ดขาดในการกระทำ หรือตัดสินใจ ดังในคราวที่เตียวหุยพ่ายแพ้กองทัพของโจโฉเมื่อครั้งตีเมืองซีจิว เตียวหุยต้องตัดสินใจ อย่างเด็ดขาดและรอบคอบในการเข้าไปฆ่าเจ้าเมืองเก่าเซี่ย แล้วเข้ายึดเป็นที่ตั้งมั่นรักษาเมืองนี้ไว้ ดังนั้นเมื่อกวนอูพาครอบครัวของเล่าปี่เดินทางมาถึงเมืองเก่าเซี่ย เตียวหุยก็ใจที่รู้ข่าวเล่าปี่ แต่ยังไม่คำนึงที่กวนอูไปเข้าร่วมกับโจโฉ เพราะคิดว่ากวนอูไม่รักษาคำสัตย์สาบานที่ให้ไว้ต่อกัน

"... ตัวเสียสัตย์ก่อนแล้วจะทำไมเป็นแก้หน้ามาหาเรานั้นเราน่าเชื่อ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 571)

แม้พี่สะใภ้ทั้งสองจะเล่าเรื่องราวให้ฟัง เตียวหุยก็ยังไม่เชื่อยิ่งเห็นกองทัพของซิวหยงใกล้เข้ามา

"... โน่นมิใช่ทหารโจโฉมากับตัวหรือ ตัวหากแกสั่งแต่งกลพาพี่สะใภ้มาก่อน
ให้กองทัพตามมาจากหลังหวังจะจับเรา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 573)

กวนอูขอพิสูจน์โดยการไปตัดศีรษะซิวหยง เตียวหุยจึงตัดสินใจเด็ดขาดที่จะฝึกลองศึกให้ โดยกล่าวว่า

"... ถ้าตัวทำได้ดังนั้นจึงจะเห็นความจริง เราจะช่วยฝึกลองศึกให้รบ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 573)

และเมื่อเตียวหุยทราบว่าซุนกวนได้ฆ่ากวนอู เตียวหุยเสียใจและแค้นใจมาก เตียวหุยกล่าวกับเล่าปี่ด้วยความเด็ดขาดว่า

"... ถ้าพระองค์ไม่ยกไปแล้ว ข้าพเจ้าหาคิดชีวิตไม่เลย จะขอยกกองทัพ
ไปแก้แค้น ถ้าแก้แค้นไม่ได้ก็ตายเสียดีกว่ากลับมาเห็นหน้าพระองค์ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 482)

เตียวหุยเป็นแม่ทัพเอกที่มีความสามารถ มีฝีมือในการสู้รบ แต่บางครั้งเตียวหุยก็ขาดความรอบคอบและรัดกุมในการคิดกลอุบายดังเช่นการสู้รบกับโจโฉที่สะพานเตียงปันเกี้ยว เตียวหุยสั่งให้ทหารตัดกิ่งไม้มาผูกไว้กับหางม้า แล้วควมม้าวิ่งไปมาเพื่อทำให้ฝุ่นฟุ้งตลบ โจโฉจะคลางแคลงใจ คิดว่าขงเบ้งวางกลดักขุมอยู่ เตียวหุยจึงชักสะพานออกเสีย เล่าปี่เมื่อทราบเรื่องจึงกล่าวว่า

"... อันตัวเจ้านี้มีฝีมือกล้าหาญก็จริง แต่ทว่าเสียดาบทำอุบายผิดพลาด ซึ่ง
เจ้าชักสะพานเสียทั้งนี้ เหมือนจะบอกแก่โจโฉว่าคนน้อยให้ตามมา
ถ้าเจ้ามีชักสะพานเสีย โจโฉก็จะสำคัญว่าขุมคนไว้น่ามากจะ
กลัวอยู่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 854)

นอกจากนี้เตียวหุยยังขาดความรอบคอบในการพิจารณาไตร่ตรองให้ดีด้วยเมื่อครั้งที่ทราบข่าวกวนอูตาย เตียวหุยมีแต่ความแค้นที่จะไปสู้รบกับซุนกวน จึงสั่งให้ตระเตรียมเครื่องศาสตราวุธ ม้าขาว ธงขาว

เครื่องนุ่งห่มขาวภายในสามวัน ทำให้ยอมเกี่ยงกับเตี๋ยตัดจัดหาไม้ทัน เตี๋ยหุยโกรธมาก

"... ภูจะเร่งยกกองทัพไปเป็นการเร็วให้ทันกำหนด แต่การเท่านี้สิว่าไม่
ทันเล่า ... ถ้าการของภูมีทันกำหนดในพรุ่งนี้ภูจะให้ฆ่าเสียทั้ง
สองคน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 484)

ในที่สุดเตี๋ยหุยก็ถูกยอมเกี่ยงและเตี๋ยตัดฆ่าตายเพราะขาดความรอบคอบในการออกคำสั่ง

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของเตี๋ยหุย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของอิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant.

ชยัวัฒน์ อติทัศน์. 2520 : 50) ที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีทางจริยศาสตร์ว่า "จริยศาสตร์ ถือหลัก
ดี - ชั่ว ถูก - ผิด เป็นสิ่งที่มีอยู่แน่นอนตายตัวไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเทศะ ส่วนความชอบ ไม่ชอบ
ของใครนั้นคือหลักที่ว่าความดี ดีในตัวของมันเอง มิใช่เพราะความชอบใจหรือเพราะผลปรากฏ"

ดังนั้น เตี๋ยหุย จึงเป็นตัวละครที่เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าวเพราะเตี๋ยหุยมีพฤติกรรม
ในการแสดงความคิด หรือการกระทำที่เป็นไปอย่างมีเหตุผลทั้งความดี - ความชั่ว หรือความ
ถูก - ผิด เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับกันโดยทั่วไป ส่วนผลที่ตามมามีผลส่งผลให้บุคคลนั้น
เกิดการวินิจฉัยถึงคุณค่าในการกระทำอันเป็นหลักเกณฑ์หรือแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติต่อไป
และสิ่งใดที่เป็นข้อเสียข้อบกพร่องของบุคคลนั้นก็ไม่น่าไปปฏิบัติเช่นกัน

ม้าเจียว

1. ประวัติชีวิต

ม้าเจียว เป็นชาวเสเหลียง บุตรของม้าเต้งมีฝีมือในการรบสูงมาก เมื่อ
ม้าเต้งร่วมกับหันซุยเจ้าเมืองเป่ิงจิว ยกกองทัพไปปราบลิฉุยยกยี่ซึ่งทำการหยาบฆ่าต่อพระเจ้า-
เทียนเต้ ลิฉุยยกยี่ให้ลิบ้องอ่องหองยกทัพไปประชิดกับทัพของม้าเต้ง ขณะนั้นม้าเจียวอายุเพียง
สิบแปดปีได้สู้รบกับอ่องหอง แล้วเองทวนแทงอ่องหองตกม้าตาย ม้าเจียวยังสามารถจับลิบ้องมาให้
บิดาตัดศีรษะเสียบไว้หน้าค่าย แต่เสปียงอาหารขาดแคลนม้าเต้งจึงต้องยกทัพกลับเมืองเสเหลียง

ต่อมาเล่าปีได้บังทองมาเป็นที่ปรึกษาโจโฉคิดจะไปตีขุนกวนที่เมืองกังตั๋ง และกลัวว่าม้าเต๋งจะมาตีเมืองฮูโต๋ ขุนอิ้วที่ปรึกษาจึงแนะนำให้โจโฉอ้างรับสั่งพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้ม้าเต๋งเป็น "นายทหารใหญ่" บราบหัวเมืองฝ่ายใต้และขุนกวน แล้วจึงจับตัวม้าเต๋งไปขังในภายหลัง ม้าเต๋งรู้ว่าขณะนี้เล่าปีไปตีเมืองเกงจิ๋วจึงคิดจะไปช่วย แต่เมื่อมีรับสั่งของพระเจ้าเหี้ยนเต้ ำให้ม้าเต๋งเข้ารับราชการในเมืองหลวง ม้าเต๋งได้ขออาสาแยกทัพไปตลาดเลาเพื่อจะสู้รบเอาเมืองฮูโต๋ และม้าเต๋งให้ม้าเต๋งอยู่รักษาเมืองเสเหลียงกับหันซุย ม้าเต๋งพร้อมด้วยม้าเต๋ง ม้าอิ้ว ม้าดำย ยกกองทัพตั้งมั่นใกล้เมืองฮูโต๋ แต่ถูกกลอุบายของโจโฉทำให้ทหารโจโฉจับตัวม้าเต๋ง ม้าอิ้วได้ ม้าเต๋งตายในสนามรบ ส่วนม้าดำยหนีไปได้ โจโฉจึงให้ประหารชีวิตม้าเต๋ง ม้าอิ้ว

โจโฉยกทัพไพร่พลจำนวนมากไปตีเมืองกังตั๋ง ชงเบ้งจึงแนะนำให้เล่าปีมีหนังสือให้ม้าเต๋งไปตีเมืองฮูโต๋ของโจโฉ ฝ่ายม้าเต๋งเมื่อรู้ว่าบิดาตนถูกโจโฉฆ่าก็มีความคิดที่จะแก้แค้น ประจวบกับได้รับจดหมายของเล่าปีม้าเต๋งจึงจัดทัพยกไปตีเมืองฮูโต๋ ขณะนั้นเองหันซุยได้รับจดหมายจากโจโฉให้จับม้าเต๋ง และม้าดำยส่งไปให้โจโฉ หันซุยก็จะได้อำนาจเมืองเสเหลียง แต่หันซุยปฏิเสธที่จะทำตามจดหมายของโจโฉ หันซุยจึงร่วมกับม้าเต๋งยกทัพไปตีเมืองฮูโต๋ และสามารถตีผ่านด่านกวนที่โจโฉให้โจทองและซิหลงมารักษาอยู่ได้ด้วยกลอุบายของม้าเต๋ง

ม้าเต๋งมีความสามารถในการรบ เคยรบพุ่งกับโจโฉและต้องการจับตัวโจโฉ โจโฉถึงกับเอากระบี่ตัดหนวดทิ้งเสียเพื่อไม่ให้เหล้าทหารจำได้ บรากรกว่าได้โจทองมาช่วยไว้ทันที่โจโฉจึงรอดตาย ม้าเต๋งรบกับโจโฉอีกหลายครั้งผลัดกันแพ้ชนะ ต่อมาโจโฉคิดกลอุบายให้ม้าเต๋งกับหันซุยผิดใจต่อกัน โดยให้ม้าเต๋งมีความระแวงสงสัยในตัวหันซุยต้องสู้รบกัน ม้าเต๋งหนีไปอยู่เมืองเจียง ส่วนโจโฉเมื่อชนะม้าเต๋งก็ให้ม้าเต๋งรีบคิดจะยกกองทัพเข้าตีเมืองฮันต๋ง แต่เพียงภาที่ปรึกษาแนะนำให้ไปตีเมืองเสฉวน และลอบล่หัวเมืองให้ได้ก่อน

ฝ่ายม้าเต๋งรวบรวมกำลังพลยกไปตีหัวเมืองต่าง ๆ ของโจโฉได้หลายตำบล จนกระทั่งยกมาตีเมืองกิ๋วซึ่งมีอุยของเป็นเจ้าเมือง อุยของจึงขอความช่วยเหลือให้แฮหัวเอี้ยนยกทัพมาช่วย แต่ปรากฏว่าไม่มา อุยของจึงออกไปสวามิภักดิ์ต่อม้าเต๋ง ม้าเต๋งไม่ไว้ว่างจากอุยของจึงสั่งประหารชีวิต และตั้งให้เฮี้ยวหูเป็นขุนนางผู้รักษาเมืองกิ๋ว แต่เฮี้ยวหูกลับทรยศร่วมกับเกียงซิม และแฮหัวเอี้ยนยกทัพมาตีทัพม้าเต๋ง ม้าเต๋งสู้ไม่ได้หนีกลับเข้าเมืองกิ๋ว แต่เลงควันเตียวเหง

ไม่เปิดประตูเมืองรับ ม้าเจียวโกรธมากจึงทำการสู้รบฝ่าออกมาไปอาศัยอยู่กับเตียวห่อ เจ้าเมืองฮันต่ง

ขณะนั้นเล่าปี่กำลังยกกองทัพไปตีเมืองเสฉวนของเล่าเจี้ยง เล่าเจี้ยงจึงให้อุยถ้วนนำหนังสือมาให้เตียวห่อ ซึ่งเคยเป็นอริต่อกันยกกองทัพไปช่วย ม้าเจียวจึงขออาสาไปรบเล่าปี่ที่เมืองลกเสีย เตียวห่อชวนอาสาไปสู้รบกับม้าเจียว รบกันนานจนมืดค่ำก็ไม่สามารถรู้แพ้ชนะกันได้ ชงเบ้งจึงคิดกลอุบายให้ม้าเจียวมาอยู่กับเล่าปี่ได้สำเร็จ ม้าเจียวได้ช่วยเกลี้ยกล่อมให้เล่าเจี้ยงสวามิภักดิ์ต่อเล่าปี่ เล่าปี่จึงให้เล่าเจี้ยงไปอยู่รักษาเมืองกองอื่น ซึ่งขึ้นกับเมืองลก

เล่าปี่ได้ครองเมืองเสฉวนขุนนางที่ปรึกษา และเหล่าทหารเป็นจำนวนมาก เล่าปี่ได้ตั้งให้ม้าเจียวเป็นหนึ่งจ้าว "นายทหารเอก" ซึ่งกวนอูไม่พอใจจึงคิดจะขอต่อสู้กับม้าเจียว แต่ชงเบ้งได้แก้ปัญหามาโดยการเขียนหนังสือชื่นชม เียนยอฝีมือการสู้รบของกวนอู จึงสามารถยุติความคิดของกวนอูได้ ม้าเจียวได้ช่วยเหลือเล่าปี่ในการปราบปรามข้าศึกศัตรู ทำให้เล่าปี่มีอำนาจมากขึ้น เมื่อเล่าปี่ให้ทหารคุมตราไปตั้งเบ้งต๊ตเป็นเจ้าเมืองซงหยง แพ้เจียวเพื่อนของเบ้งต๊ตรู้สึกแค้นใจ เล่าปี่ ม้าเจียวได้ลงถามความคิดที่มีต่อเล่าปี่ และรู้ว่าแพ้เจียวต้องการแก้แค้น ม้าเจียวได้บอกให้เล่าปี่ทราบ เล่าปี่จึงให้ทหารจับแพ่เจียวขังคุก ม้าเจียวได้อยู่กับเล่าปี่และเสียชีวิตในช่วงที่ชงเบ้งยกทัพไปรบเบ้งเอ็ก

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของม้าเจียว ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของม้าเจียวทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของม้าเจียว สรุปได้ 3 ประการ คือ รูปร่าง ลักษณะ การปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

ม้าเจียว เป็นนายทหารที่มีรูปร่างงดงาม ดังข้อความในหนังสือสามก๊กบรรยายไว้ว่า

"... ม้าเจียวบุตรม้าทั้งอายุสิบแปดปี หน้าดั่งสีหยก กิริยาร่องไว ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 182)

โจโฉได้พบม้าเจียวครั้งแรกเมื่อม้าเจียวตีเมืองเตยงอันได้ จึงฮิวเจ้าเมืองหนีมาอยู่ที่ด่านตงก้วน โจโฉจึงให้โจทองกับซี้หลงไปรักษาด่านตั้งมั่นเป็นเวลาสิบวัน จนกว่าโจโฉจะยกทัพมาโจทองอดทนได้เพียงเก้าวันก็ออกไปสู้รบ และพ่ายแพ้แก่ม้าเจียว โจโฉจึงต้องยกทัพมาตั้งค่ายใหญ่สามค่าย และได้เห็นรูปร่างลักษณะของม้าเจียว ดังข้อความที่ว่า

"... ม้าเจียวหม่นเกราะเงิน สล่หมวกขาวมีม้าถือทวนออกยืนหน้าทหาร
รูปร่างคมสัน ไหล่ผายเอวกลม หน้าขาว ปากแดง สมควรเป็น
นายทหารเอก ... ม้าเจียวนี้ไม่เสียที่ที่เป็นชาติทหาร จะเข้าสู่
สงครามก็งามเป็นสง่าคมสันนัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 86)

และเล่าปี่ได้ยืมกิตติศัพท์ของม้าเจียวมานาน เมื่อได้พบม้าเจียวในคราวที่เตียวหุยให้ม้าเจียวมาตีด่านแฮบ่งก้วน ที่เบ้งตักและฮักจันคูแลรักษา เล่าปี่จึงให้เตียวหุยไปสู้รบกับม้าเจียว เหล่าทหารชี้ให้เล่าปี่ดูม้าเจียว ดังข้อความที่ว่า

"... เล่าปี่เห็นรูปร่างม้าเจียวซึ้งซังสมเป็นทหาร หน้านั้นดั่งสีหยกสักระ
เงินมีม้าถือทวนอยู่กลางทหาร แล้วชมว่า บรรดาคนทั้งปวงเลื่องลือ
อยู่ว่าม้าเจียวรูปร่าง กล้าหาญ ก็สมเหมือนคำเขาว่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 213)

ในด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่น ม้าเจียวกระทำด้วยความจริงใจ ดังคราวที่ม้าทั้งผู้เป็นบิดาได้เสียชีวิต เล่าปี่มีหนังสือให้ม้าเจียวเข้าร่วมกับตนเพื่อกำจัดโจโฉ ขณะนั้นหันซุยเพื่อนสนิทของบิดาได้รับหนังสือจากโจโฉให้หันซุยจับตัวม้าเจียวและม้าด้ายส่งไปเมืองฮูโต โจโฉก็จะตั้งให้หันซุยเป็นเจ้าเมืองเสเหลียงต่อไป ม้าเจียวได้ยินดังนั้น ลุกมาคาบกระบี่หันซุยแล้วขอร้องว่า

"... ท่านกับบิดาข้าพเจ้าก็เป็นสหายรักใคร่กันนัก บัดนี้โจโฉก็ฆ่าบิดา
ข้าพเจ้าเสียแล้ว ซึ่งเกิดเหตุทั้งนี้ท่านจงเห็นแก่บิดาข้าพเจ้าเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 79)

หันซ้ายยอมตกลงช่วยม้าเจียวรบกับโจโฉ และเป็นทีปรักษาการรบให้กับม้าเจียวตั้งแต่นั้น ม้าเจียวให้ความไว้วางใจเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ม้าเจียวยังมีการปฏิบัติตัวต่อเหล่าทหารด้วยความเข้มแข็งและเด็ดขาด

ในด้านการใช้คาพูดม้าเจียวเป็นผู้ที่ใช้คาพูดอย่างตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม ดังจะเห็นได้เมื่อโจโฉวางกลอุบายให้ม้าเจียวกับหันซ้ายคิดใจต่อกัน โดยการเชิญหันซ้ายออกมาสนทนาเรื่องในอดีต แทนที่จะพูดจาเรื่องการสงคราม ม้าเจียวมีความระแวงสงสัยจึงถามหันซ้ายว่า

"... ท่านออกไปเจรจากับโจโฉท่ามกลางสงครามวันนี้ พูดจาสิ่งใดกัน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 101)

หรือในคราวที่ม้าเจียวต้องทำศึกกับโจโฉ โจโฉกล่าวหาว่าม้าเจียวก่อการกบฏ ม้าเจียวโกรธมาก ร้องคำโจโฉด้วยถ้อยคำที่แสดงถึงความเคืองแค้น ไม่อ้อมค้อม และไม่คำนึงถึงผู้ฟังด้วยว่าจะมีความรู้สึกอย่างไร

"... อ้ายโจรศัตรูราชสมบัติ มึงทำการหยาบช้ำคูหมิ่นพระเจ้าเหี้ยนเต้ โทษมึงก็ผิดเป็นอันมาก ควรจะสับหัวละเอียดยเหมือนสับสุกรทาบะฮ้วน จึงจะชอบ แล้วมึงฆ่าบิดากับน้องกูเสีย กูก็มีความเคื่อนัก จะจับตัวมึงเคี้ยวเนื้อสุบเลือดกินเสียทั้งเป็นน้ำใจจะได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 87)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของม้าเจียว ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของม้าเจียว อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความเคืองแค้น

ม้าเจียวเป็นผู้ที่มีความเคืองแค้น และแสดงออกมาให้ประจักษ์ว่าต้องการแก้แค้นตลอดเวลา ดังกรณีที่มาั่งผู้เป็นบิดา ถูกโจโฉฆ่าตาย ม้าเจียวเสียใจร้องไห้จนสลบ แล้วผูกใจเจ็บแค้นต่อโจโฉว่า

"... ฎจะแก้แค้นอ้ายโจโฉให้จงได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 78)

2.2.2 ความซื่อตรง

ม้าเจียว เป็นทหารที่มีฝีมือในการรบสูง แต่ม้าเจียวเป็นคนซื่อตรง จึงทำให้เกิดผลเสียตามมาจะเห็นได้จากที่โจโฉสู้รบกับม้าเจียวหลายครั้งก็ไม่สามารถแตกหัก โจโฉ จึงคิดกลอุบายให้ม้าเจียวเริ่มระแวงสงสัยหั่นซุย ด้วยการเชิญหั่นซุยมาเจรจาช้อราชกาการสงคราม แต่ปรากฏว่าเจรจากันแต่เรื่องในอดีต และม้าเจียวเพิ่มความระแวงมากขึ้นเมื่อโจโฉให้หนังสือที่เป็นกระดาศเปล่ามาให้หั่นซุย หั่นซุยบอกกับม้าเจียวว่า

"... หนังสือโจโฉให้มาอย่างนั้นเอง เรายังมีหนังสือฉบับก็พอท่าน มาซึ่งมิได้มีอักษรมา ชะรอยโจโฉหลงไปมิได้เอาหนังสือ าส์ฉบับเอากะดาศเปล่าใส่มา ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 102)

ม้าเจียวผู้ชอบใช้กำลังมากกว่าความคิดได้ยินหั่นซุยกล่าวเช่นนั้น จึงตอบว่า

"... ท่านว่านี่มิเห็นสม โจโฉเป็นคนมีสติปัญญามั่นคง อันจะลืม หนังสือเสียนั้นผิดไป ชะรอยท่านเข้าใจด้วยโจโฉคิดจะทำร้าย เรา ำให้หนังสือลับมาถึงกัน จึงมิให้เราเห็น แกล้งเอา กระดาศเปล่ามาให้เราดู ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 103)

หั่นซุยจึงต้องหนีจากม้าเจียวไปเข้ากับโจโฉ

2.2.3 อารมณ์ร้อน

ม้าเจียวเป็นผู้ที่มีอารมณ์ร้อนหุนหันพลันแล่น ดังนั้นคราวที่ม้าเจียวร่วมมือกับ หั่นซุยสู้รบกับโจโฉอย่างหัวหวาญ โจโฉจึงใช้กลอุบายทำให้ม้าเจียวแตกความสามัคคีกับหั่นซุย เป็น ผลให้เกิดการสู้รบ ดังข้อความที่ว่า

"... ทหารม้าเจียวแลทหารพันชุยก็เข้าทิ่มแทงฆ่าฟันกันตะลุมบอนขึ้น
เป็นอลหม่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 105)

ซึ่งหากม้าเจียวเจียน ใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรอง ม้าเจียวก็ไม่ต้องหนีแตกหนีไปอาศัยอยู่กับ
ผู้อื่นในภายหลัง และโจโฉต้องประกาศให้รางวัลกับผู้จับม้าเจียวได้ว่า

"... ถ้าผู้ใดได้ศีรษะม้าเจียวมาให้เรา ๆ จะปูนบำเหน็จทองพันหนึ่ง
เงินพันหนึ่ง ถ้าจับเป็นได้จะตั้งให้เป็นขุนนางผู้ใหญ่ ..."

2.2.4 ความกล้าหาญ

ม้าเจียวเป็นทหารที่มีฝีมือในการสู้รบ และมีความกล้าหาญตั้งแต่อายุ
สิบแปดปี รับอาสาติดตามฆ่าอ่องทอง ดังข้อความที่ว่า

"... อ่องทองเห็นม้าเจียวยังเด็กอยู่ก็คิดประมาท ขับม้าวิ่งจ้าวออก
มารบด้วยม้าเจียวได้ห้าเพลง ม้าเจียวเองทวนแทง อ่องทอง
ตกม้าตาย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 182)

ครั้นโจโฉอ้างรับสั่งพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้ม้าทั้งมาปรึกษาราชการใน
เมืองหลวงก่อน ม้าเจียวจึงขออาสาฆ่าทั้งผู้เป็นบิดาไปรบกับโจโฉ อย่างผู้ที่มีความกล้าหาญและ
มั่นใจในฝีมือการรบของตนว่า

"... ข้าพเจ้าขอยกทหารไปเป็นทัพหน้ารบเอาเมืองฮูโต๋ช่วยท่านบู๊จริง
แผ่นดินพระเจ้าเหี้ยนเต้เหมือนหนึ่งบิดาคิดไว้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 70)

ต่อมาม้าเจียวได้สู้รบกับโจโฉหลายครั้งผลัดกันแพ้ชนะ แต่ภายหลังต้องมา
แพ้กลอุบายของโจโฉ ทำให้ม้าเจียวต้องหนีไปอาศัยเตียวพ้อเจ้าเมืองฮั่นต๋ง เตียวพ้อจึงให้ม้าเจียว
ยกกองทัพบกที่ด่านเฮียงก้วนที่เล่าปี่ให้เบี่ยงตัดกับฮักจันตูแลรักษา เล่าปี่จึงให้เตียวหุยไปสู้รบกับ

ม้าเจียว ทั้งสองสู้รบกันอย่างกล้าหาญทั้งกลางวันและกลางคืนก็ไม่สามารถแพ้ชนะกันได้ ชงเบ้งจึงคิดกลอุบายได้ม้าเจียวมาอยู่กับเล่าปี่ ด้วยความกล้าหาญในฝีมือการรบของม้าเจียวทำให้เล่าปี่แต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในห้า "นายทหารเอก" ของเล่าปี่ในเวลาต่อมา

3. บทบาท

บทบาทของม้าเจียว อาจกล่าวได้ในฐานะของผู้นำ ดังนี้

3.1 ฐานะผู้นำ

ม้าเจียวเป็นผู้นำทัพแห่งเมืองเสเหลียงตั้งแต่อายุยังน้อย เนื่องจากบิดาคือม้าเท้งถูกโจโฉฆ่าตาย ม้าเจียวจึงมีความแค้นที่จะฆ่าโจโฉตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อเล่าปี่มีหนังสือให้ม้าเจียวเข้าร่วมเพื่อกำจัดโจโฉ ม้าเจียวจึงเห็นด้วย แต่ไม่ทันได้ร่วมรบ ม้าเจียวได้ขอร้องไห้ฟูมฟายเพื่อนของบิดาร่วมกันกำจัดโจโฉ หันซุ่ยเห็นแก่เพื่อนที่ตายจากไปจึงกล่าวว่า

"... บิดาเจ้ากับเรารักใคร่กันนัก ซึ่งโจโฉฆ่าบิดาเจ้าเสีย นั้นเราก็ใจเจ็บแค้นอยู่ แม้เจ้าจะยกไปรบเมืองฮูโต่กันฉันเมื่อใด เราก็จะไปด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 79)

ม้าเจียวเป็นผู้นำทัพที่มีความกล้าหาญ มีฝีมือในการสู้รบมากและรู้จักใช้กลยุทธ์ในการรบกับโจโฉ โดยการให้ทหารไปยื่นเรื่องค้าโจโฉทั้งกลางวันและกลางคืน ทำให้โจโฉหลงซึ่งรักษาด่านตงก้วนให้โจโฉมาแล้วเก้าวันอดทนไม่ไหวออกสู้รบกับม้าเจียว และต้องพ่ายแพ้แก่ม้าเจียว ทำให้ม้าเจียวยึดด่านตงก้วนได้โดยง่าย

นอกจากนี้ม้าเจียวยังเป็นผู้นำทัพที่รับฟังความคิดเห็นของขุนนางที่ปรึกษา ดังจะเห็นได้เมื่อม้าเจียว หันซุ่ยเข้าล้อมเมืองเตียงอัน บังเต็กที่ปรึกษาได้แนะนำกลอุบายที่จะตีเมืองเตียงอัน บังเต็กกล่าวว่า

"... ด้วยบัดนี้ไพร่พลในเมืองเตียงอันก็ขัดสนเสบียงอาหารอยู่แล้ว ขอ
ให้ท่านถอยกองทัพออกไปชุมนุมอยู่ที่ไกลเมือง ให้คนในเมืองออกหา
เสบียงอาหาร ข้าพเจ้าจึงจะคิดอ่านปลอมเข้าไปในเมือง แล้วจะ
จุดเพลิงสัญญาณขึ้น เปิดประตูเมืองรับท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 81 - 82)

และเมื่อม้าเจียวสู้รบกับโจโฉหลายครั้ง จนกระทั่งถึงฤดูหนาวหันทยุจึงมี
หนังสือถึงโจโฉให้เลิกทัพกลับไปก่อน แต่โจโฉคิดกลอุบายต่อม้าเจียวจึงมีหนังสือตอบกลับมาว่า

"... ซึ่งท่านกับเรามีได้ทำสงครามด้วยกันสืบไปนั้นเราก็ยินดีด้วย
แต่บัดนี้เราจะรีบเลิกทัพกลับไปนั้นยังมิได้หังคอยู่ช้า ๆ ก่อน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 100)

ด้วยความรอบคอบม้าเจียวจึงกล่าวแก่หันทยุว่า

"... ซึ่งโจโฉให้มีหนังสือรับคํามาจะนี้ก็จริง แต่ทว่าจะไว้ใจมิได้เกลือก
จะลวงเรา ขอท่านได้ตระเตรียมทหารไว้สำหรับรับทัพโจโฉด้านหน้า
ข้าพเจ้าก็จะจัดแจงทหารไว้รับทัพกระหนาบด้านหลัง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 100)

ความรอบคอบของม้าเจียวในครั้งนั้น ทำให้กลอุบายของโจโฉในการทำให้ม้าเจียวกับหันทยุขัดแย้ง
ต่อกันเป็นไปด้วยดี ทั้งนี้เพราะม้าเจียวเป็นผู้นำที่มีฝีมือในการสู้รบแต่ชอบใช้กำลังมากกว่าความคิด
ดังคำที่โจโฉได้กล่าวถึงม้าเจียวว่า

"... ม้าเจียวมีกำลังกล้าหาญเข้มแข็งก็จริง แต่เป็นเด็กหนุ่มที่มีความคิดน้อย
ยังหาเคยทำการใหญ่ไม่ แล้วก็ยังไม่ชำนาญที่จะผ่านปรนเอาใจทหาร
ทั้งปวง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 88 - 89)

ในที่สุดม้าเจียวผู้มีฝีมือและมีกำลังทหารมากมายต้องพ่ายแพ้แก่โจโฉ เพราะม้าเจียวด้อยสติปัญญา
ในกลยุทธ์ของสงคราม ม้าเจียวยังขาดขุนนางที่ปรึกษาที่มีฝีมือมีความสามารถ คอยให้คำแนะนำ
และม้าเจียวยังเป็นผู้นำที่ไร้ระวาง อันแสดงถึงความใจแคบ ขาดความเชื่อถือในผู้ใต้บังคับบัญชา
ของตน ทำให้ต้องพบกับการพ่ายแพ้

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของม้าเจียว ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น
เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจิตวิทยาของอมร โสภณวิเศษวงศ์ (2520 : 262 - 263)
ที่ได้ให้ทฤษฎีว่า "ความสุขเป็นมาตรฐานของจริยธรรม โดยทฤษฎีนี้ถือว่าความดี และความชั่ว
ตัดสินได้จากผลของการกระทำ การกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขหรือให้คุณประโยชน์แก่ตนเองและ
ผู้อื่นเป็นความดี การกระทำที่ก่อให้เกิดความทุกข์หรือเสียประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นเป็นความชั่ว"

ดังนั้น ม้าเจียว จึงเป็นตัวละครที่เป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าวเพราะม้าเจียว
มีพฤติกรรมของบุคคลที่หาความสุขให้กับชีวิตไม่ได้ มีลักษณะนิสัยที่มีความอาฆาตแค้น ดังนั้นในการ
ตัดสินกระทำสิ่งต่าง ๆ ย่อมทำให้เกิดความทุกข์ ทำให้ไม่รู้จักเพียงพอ ไม่รู้จักสร้างความสมดุล
ให้กับชีวิต จึงเป็นการกระทำที่ทำให้เสียประโยชน์ทั้งของตนเองและผู้อื่นอันเป็นความชั่วที่ควร
หลีกเลี่ยง

เล่าปี

1. ประวัติชีวิต

เล่าปี หรือ เล่า - ยวนเต้ - ปี เป็นชาวเมืองต๋นก้วน บุตรของเล่าเพง
ซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์พระเจ้าฮั่นเก๋งเต้ เล่าปีเป็นคนมีสติปัญญา มีน้ำใจ และมีความกตัญญูต่อบิดา
มารดามาก เล่าปีเป็นคนยากจน อาชีพเดิมของเล่าปีคือการทอเสื่อ พออายุได้สิบห้าปีจึงได้เริ่ม
เรียนหนังสือ ต่อมาได้พบกับกวนอู เตียวหุยจึงสาบานเป็นพี่น้องเพื่อช่วยทะนุบำรุงแผ่นดิน โดยการ
ปราบปรามกลุ่มโจรโพกผ้าเหลืองร่วมกับโจโฉและตั้งโต๊ะได้เป็นผลสำเร็จ เล่าปีได้รับปูนบำเหน็จ
ให้ไปรักษาเมืองอันห้อก้วน ขณะนั้นภายในเมืองหลวงลกเอี้ยง พวกขันทีก่อการกบฏ โฮจิ้นจึงขอให้
กองทัพของตั้งโต๊ะเจ้าเมืองซีหลงมาปราบปราม ตั้งโต๊ะมีอำนาจมากขึ้นจึงเกิดความกำเริบคิดตั้งตัว
เป็นใหญ่ด้วยการปลดฮ่องจูเปียนออกจากราชบัลลังก์ แล้วตั้งฮ่องจูเปียบขึ้นเป็นกษัตริย์แทนทรง
พระนามว่าพระเจ้าเตี้ยนเต้ และอำนาจสิทธิขาดอยู่ในมือของตั้งโต๊ะทั้งสิ้น ตั้งโต๊ะเป็นคนโหดร้าย
ทำให้ผู้คิดกำจัดตลอดเวลา ในที่สุดก็ถูกลิโป้ฆ่าตาย

เมื่อเล่าปีเป็นเจ้าเมืองเพงวงก้วน โจโฉเจ้าเมืองกุนโจ้วเริ่มมีอำนาจและยกกองทัพมาตีเมืองซีจิวของเตเกียมเพราะเข้าใจผิดคิดว่าเตเกียมฆ่าบิดา ดังนั้นเป็นมิตรกับเตเกียมได้มาห้ามโจโฉไว้แต่ไม่สำเร็จ จึงหนีไปอยู่ที่เมืองตันลิว เล่าปีได้ช่วยเหลือขงหยงเจ้าเมืองปักไฮปราบกลุ่มโจร และได้ยึดกองทหารของกองขุนจ้านเจ้าเมืองปักเป๋งเพื่อช่วยเตเกียมรบกับโจโฉ ตามคำขอร้องของขงหยง เตเกียมประทับที่จางันตัวเล่าปีมาก จึงมอบเมืองซีจิวให้เล่าปีปกครอง เล่าปีปฏิเสธเตเกียมจึงให้ไปดูแลรักษาเมืองเสียวฟ่ายแทน แต่เมื่อเตเกียมป่วยหนักเล่าปีจึงปกครองเมืองซีจิว

ฝ่ายเล่าปีหลังจากฆ่าตั้งโต๊ะแล้วได้หนีไปอยู่เมืองต่าง ๆ จนกระทั่งมาอยู่ที่เมืองตันลิวของเตียวเม่า และได้ทำศึกกับโจโฉสู้ไม่พ่ายแพ้ ดังนั้นจึงได้แนะนำให้เล่าปีมาอาศัยอยู่กับเล่าปีที่เมืองเสียวฟ่าย ขณะนั้นลิวกุยก็มีความสนใจในเมืองลกเอียงและมีความกำเริบต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ พระเจ้าเหี้ยนเต้มีหนังสือให้โจโฉเข้าไปทูลราชการในเมืองหลวง โจโฉปราบลิวกุยก็ได้จึงมีอำนาจมากขึ้น ตั้งตัวเป็นมหาอุปราชแล้วเชิญเสด็จพระเจ้าเหี้ยนเต้ไปอยู่เมืองซูไต้ โจโฉต้องการกำจัดลิวกุยจึงกราบทูลพระเจ้าเหี้ยนเต้ตั้งให้เล่าปีเป็นเจ้าเมืองซีจิว และมีหนังสือให้เล่าปีกำจัดลิวกุย เล่าปีไม่ปฏิบัติตามโจโฉจึงให้เล่าปีไปตีเมืองลาหยงของฮวันสูด เล่าปีให้เตียวหุยและตันเต้งรักษาเมืองซีจิว เตียวหุยเมาสุราอาละวาดแกล้งบ้ำ จงบ้ำจึงวางแผนให้ลิวกุยเป็นบุตรเขยมาตีเมืองซีจิวได้สำเร็จ แล้วให้เล่าปีมาอยู่ที่เมืองเสียวฟ่าย ฮวันสูดเมื่อรู้ว่าเล่าปีอยู่เมืองเสียวฟ่ายใคร่จะปราบเล่าปีจึงคิดลอบลิวกุยมาช่วยเหลือ ลิวกุยได้คิดกลอุบายยิงเกาทัณฑ์เพื่อช่วยเหลือเล่าปี

ต่อมาลิวกุยไม่ไว้วางใจต่อเล่าปีจึงยกกองทัพมาตีเมืองเสียวฟ่าย เล่าปีมีกำลังน้อยสู้ไม่ได้จึงหนีไปพึ่งโจโฉที่เมืองซูไต้ และกราบทูลพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้ตั้งเล่าปีเป็นเจ้าเมืองซีจิวและโจโฉได้ช่วยเล่าปีกำจัดลิวกุยได้สำเร็จ โจโฉได้นำตัวเล่าปีเข้าเฝ้าพระเจ้าเหี้ยนเต้ พระเจ้าเหี้ยนเต้ให้อาลักษณ์เฝ้าจดหมายเหตุกับขันทีรับพระราชวงศ์แล้วจึงทรงทราบว่เล่าปีเป็นอาของพระองค์ พระเจ้าเหี้ยนเต้จึงตั้งให้เล่าปีเป็นเสนาบดีผู้ใหญ่นายกรมวัง และไปปกครองเมืองซีจิว โจโฉได้กระทำความหยาบช้ำต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้มากขึ้น พระเจ้าเหี้ยนเต้ทรงคบคิดกับตั้งสิน ขุนนางสี่คน ม้าเห้ง และเล่าปีจะกำจัดโจโฉ โจโฉจับได้จึงฆ่าตั้งสินและขุนนางสี่คน ยกวันม้าเห้งเจ้าเมืองเสเหลียงกับเล่าปีเจ้าเมืองซีจิว

เล่าปีคิดตีตัวออกห่างโจโจโดยการอาสาสกัดทัพของฮ้วนสุดที่จะอพยพไปหาฮ้วนเสี้ยวที่เมืองกิจีว ที่ปรึกษาของโจโจได้แนะนำให้โจโจกำจัดเล่าปี โจโจจึงให้ก็เหมาไปฆ่าเล่าปีแต่ไม่สำเร็จ เล่าปีจึงมีหนังสือขอความช่วยเหลือจากฮ้วนเสี้ยวยกทัพไปช่วยรบกับโจโจ ฮ้วนเสี้ยวยกกองทัพมาเป็นจำนวนมากแต่มิได้ออกรบเนื่องจากขุนนางที่ปรึกษาขัดแย้งกัน โจโจจึงให้เล่าปีนำกองตั้ง เข้าตีเมืองซีจีว กวนอูออกสู้รบ สามารถจับกองตั้ง และเตียวหุยสามารถจับเล่าปีได้ เล่าปีสอบสวนนายทหารทั้งสองแล้วปล่อยตัวกลับไป ขุนเชียนที่ปรึกษาได้วางแผนการสู้รบกับโจโจ โดยให้กวนอูดูแลครอบครัวของเล่าปีที่เมืองห่าผือ ขุนเชียน ดันหยง ปีตี๊ก บิชองรักษาเมืองซีจีว เล่าปีกับเตียวหุยไปรักษาเมืองเสียวฟ่าย ปรากฏว่าเล่าปีฟ่ายแพ้แก่กองทัพโจโจ เล่าปีต้องควมม้าหนีไปอาศัยฮ้วนเสี้ยวที่เมืองกิจีว กวนอูและครอบครัวเล่าปีจำเป็นต้องมาอยู่กับโจโจที่เมืองฮูโต่ ส่วนเตียวหุยหนีไปรวบรวมพลที่เมืองเก๋าเซีย เล่าปีอยู่กับฮ้วนเสี้ยวด้วยความระมัดระวังและใช้ความฉลาดเอาตัวรอดไปได้ ครั้นต่อมาขออาสาไปเกลี้ยกล่อมเล่าปีเยวเจ้าเมืองเกงจิ๋วให้เข้าด้วยกับฮ้วนเสี้ยวเพื่อกำจัดโจโจ เล่าปีจึงได้พบกับกวนอู ขณะนั้นเองจูสงมาขออยู่กับเล่าปี แล้วพากันไปพบเตียวหุยที่เมืองเก๋าเซีย จากนั้นได้ย้ายไปตั้งมั่นที่เมืองยี่หลาของเล่าปี

ขุนเช็กเจ้าเมืองกังต้งได้เสียชีวิต ขุนกวนน้องชายได้เป็นเจ้าเมืองแทน โดยมีจิวยี่เป็นที่ปรึกษาฝ่ายการทหาร ขณะที่โจโจคิดกลอุบายรวบรวมฮ้วนเสี้ยว เล่าปีได้คุมทหารประมาณห้าหมื่นเศษจะมาตีเมืองฮูโต่ และให้เล่าปีออกรักษาเมืองยี่หลา แต่เมืองยี่หลาถูกแฮหัวตุ้นตีแตก เล่าปีถูกโจโจทำลอบตีต้องอพยพหลบหนีสภาพอย่างอลหม่าน เล่าปีรู้สึกทุกข์ใจมากถึงกับจะฆ่าตัวตาย แต่หลบหนีสมาได้ห้ามไว้ ขุนเชียนจึงไปเจรจากับเล่าปีเยวที่เมืองเกงจิ๋ว เล่าปีเยวได้ช่วยเหลือเล่าปีแม้ว่าขั้วมือน้องภรรยาจะไม่เห็นด้วย โจโจจึงคิดจะยกทัพมาตีเกงจิ๋วแต่เพียงยกที่ปรึกษาได้ห้ามไว้เพราะต้องการบำรุงทหาร ต่อมาฮ้วนเสี้ยวเจ้าเมืองกิจีวเสียชีวิต บ้านเมืองเกิดความขัดแย้งกันที่สุดฮ้วนซ่งได้เป็นเจ้าเมืองแทน ฮ้วนกาเจ้าเมืองเพงวงกวนบุตรคนโตจึงไปอ่อนน้อมต่อโจโจ เพื่อให้โจโจยกกองทัพรวบรวมฮ้วนซ่ง แต่ฮ้วนซ่งขอเข้าทำราชการกับโจโจด้วย โจโจจึงได้เมืองกิจีวโดยง่าย

เล่าปีคิดที่จะตั้งตนเป็นใหญ่ เมื่อมาอยู่เมืองเกงจิ๋วได้ทะนุบำรุงทหารเป็นอย่างมาก เล่าปีเยวจึงให้เล่าปีไปรักษาเมืองซินเอี๋ย และนางกาฮุยภรรยาคนแรกของเล่าปีได้ให้กำเนิด

บุตรชายเล่าปีตั้งชื่อว่าอาเต้า ชั่วม่อน้องภรรยาของเล่าเปียวคิดจะเป็นาหผู้จึงวางแผนกำจัดเล่าปี ด้วยการเขียนเป็นโคลงทำให้เล่าเปียวเริ่มเข้าใจผิด แล้วยังได้เชิญให้เล่าปีออกมารับค่านับจากหัวเมืองต่าง ๆ ที่ขึ้นแก่เกงจิว ณ เมืองซงหยงแทนเล่าเปียวซึ่งขณะนี้อยู่ เล่าปีเดินทางมากับจูสงพร้อมทหารอีกสามร้อย แต่ถูกชั่วมอวางแผนจะทำร้ายแต่ฮี้เจียได้ส่งข่าวให้รู้ เล่าปีจึงควมม้าเด็กเลาหนีข้ามแม่น้ำตันเซาได้ และได้พบกับสุมาเต็กโช สุมาเต็กโชได้แนะนำให้เล่าปีไปเชิญขงเบ้งหรือบังทองมาเป็นที่ปรึกษา ขณะเดียวกันเล่าปีได้ค้นหาก็หรือซีชิมาร่วมงานเป็นที่ปรึกษาวางแผนให้เล่าปีชนะศึกหลายครั้ง ทำให้โจโฉคิดกลอุบายเอาตัวตันฮกไปอยู่ด้วย ก่อนไปตันฮกได้แนะนำให้เล่าปีเชิญขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา เล่าปีจึงเดินทางไปเชิญขงเบ้งถึงสามครั้ง ขงเบ้งจึงยอมมาเป็นที่ปรึกษาของเล่าปี

เล่าปีให้ความเคารพนับถือต่อขงเบ้งมากและให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ขงเบ้งได้ช่วยเหลือวางแผนการรบให้เล่าปีประสบชัยชนะมีอำนาจมากขึ้น เมื่อโจโฉได้ยกทัพจำนวนมากมาตีเล่าปีที่เตียงปันลัน ขงเบ้งไม่อยู่ไปเมืองกังแฮ เล่าปีสู้ไม่ได้จึงถอยร่น แต่จูสงได้ช่วยเหลืออาเต้ารอดพ้นจากอันตรายนำมาส่งแก่เล่าปีโดยปลอดภัย เล่าปีไปตั้งมั่นอยู่ที่เมืองกังแฮ จากนั้นขงเบ้งได้แนะนำให้เล่าปีเป็นพันธมิตรกับซุนกวนเพื่อต่อต้านโจโฉ โดยขงเบ้งต้องวางแผนการรบร่วมกับจิวยี้ในการเผากองทัพเรือของโจโฉได้สำเร็จ จิวยี้จึงคิดจะไปตีเมืองลั่วหนัน แต่ถูกขงเบ้งวางแผนกลอุบายทำให้ได้เมืองลั่วหนัน ซงหยง เก่งจิว จิวยี้แค้นใจมากคิดหาวิธีที่จะชิงสามเมืองกลับคืนมาให้ได้

เล่าปีได้ปราบปรามหัวเมืองต่าง ๆ มาเป็นเมืองขึ้นได้จำนวนมาก มีการรวบรวมไพร่พลและเสบียงอาหาร ตลอดทั้งให้ทหารที่มีฝีมือไปตระเวนรักษาปากน้ำและด่านทุกตำบล ต่อมาเล่าปีบุตรเล่าเปียวเป็นไข้ตาย ซุนกวนให้โลซกมาทวงเมืองเกงจิวคืนแต่ไม่สำเร็จ จิวยี้จึงวางแผนให้ซุนกวนยกนางซุนชุยหนี้องสาวให้เป็นภรรยาของเล่าปี แล้วจับตัวเล่าปีไว้ ขงเบ้งจะต้องเอาเมืองเกงจิวมาแลกเปลี่ยน ปรากฏว่าแผนการของจิวยี้ต้องล้มเหลว เพราะขงเบ้งคิดซ้อนกลอุบายทำให้เล่าปีได้ทั้งภรรยาและไม่ต้องเสียเมืองเกงจิว จิวยี้วางแผนอีกหลายครั้งก็ไม่สำเร็จ จิวยี้แค้นใจมากประจวบกับพิษเกาทัณฑ์กำเริบจึงต้องเสียชีวิตในเวลาต่อมา ขงเบ้งได้เดินทางไปเคารพศพและได้พบกับบังทอง พร้อมกับแนะนำให้บังทองไปอยู่กับเล่าปีที่เมืองเกงจิว ต่อมาบังทองได้มาพบเล่าปี บังเอิญขงเบ้งไม่อยู่เล่าปีเห็นรูปร่างหน้าตาของบังทองค่อนข้างวิปริตจึงไม่ค่อย

พอเจนนิก และให้บังทองไปทำราชการอยู่ที่เมืองลอยเอี้ยง บังทองน้อยใจที่เล่าปีไม่เห็นความสำคัญ จึงเอาแต่ดื่มสุราจนชาวเมืองมาฟ้องร้อง เล่าปีได้ให้เตียวหุยไปสืบความและทราบว่าบังทองเป็นผู้ที่มีสติปัญญาสูง เล่าปีสำนึกผิดได้เชิญบังทองมาเป็นที่ปรึกษาอยู่กับซ่งเป้ง

ฝ่ายโจโฉเมื่อฆ่าม้าแท้งแล้ว จึงให้เตียวเลี้ยวเป็นแม่ทัพยกมาตีเมืองกังคังของขุนกวน ขุนกวนมีหนังสือให้เล่าปียกกองทัพมาช่วย แต่ซ่งเป้งได้คิดกลอุบายให้ม้าเดี้ยว บุตรม้าแท้งไปหาศึก กับโจโฉโดยมาตีเมืองเตียงอันได้ โจโฉจึงต้องนำทัพมาปราบม้าเดี้ยวและโจโฉมีชัยชนะ โจโฉควรจะตีเมืองเสฉวนและฮันตงให้ได้ เล่าเจี้ยงเจ้าเมืองเสฉวนให้เตียวสงไปเจรจากับโจโฉให้ช่วย ยกทัพไปตีเมืองฮันตงของเตียวห่อ โจโฉไม่พอใจเตียวสงจึงให้การต้อนรับไม่ดีเท่าที่ควร เตียวสงจึงไปหาเล่าปีและได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี เตียวสงแอบมอบแผนผังเมืองเสฉวนให้เล่าปี เล่าปีจึงเตรียมทัพไปตีเมืองเสฉวน ทัพซ่งเป้ง รุส่ง เตียวหุย และกวนอูดูแลรักษาเมืองเกงจิว ขณะนั้นขุนกวนได้วางแผนที่จะเอาเมืองเกงจิวคืนโดยมีหนังสือไปถึงนางซุนชฺเหวียนแจ้งว่ามารดาป่วย นางซุนชฺเหวียนรีบพาอาเต๋าลงเรือออกจากเมืองเกงจิวไปเมืองกังคัง แต่รุส่งเข้าขัดขวางมิให้นางอาเต๋าไปด้วย

เล่าปีให้ความไว้วางใจแก่บังทองทำให้สามารถตีด่านโปลีก้วนได้ และจะไปตีเสฉวนนั้นต้องตีเมืองลกเสียก่อน บังเอิญม้าของบังทองมีปัญหา เล่าปีจึงเปลี่ยนม้าของตนให้บังทอง บังทองคุมทหารล่วงหน้าถึงตำบลลกห้องโหวได้ตกอยู่ในวงล้อมของศัตรู และถูกยิงด้วยเกาทัณฑ์เสียแก่ชีวิต เล่าปีจึงมีหนังสือไปเชิญซ่งเป้งมาเป็นที่ปรึกษาทัพ แล้วให้กวนอูดูแลรักษาเมืองเกงจิว เมื่อเล่าปีสามารถตีเมืองลกเสียได้นั้น ม้าเดี้ยวซึ่งพ่ายแพ้โจโฉได้ไปอาศัยอยู่กับเตียวห่อเจ้าเมืองฮันตง ม้าเดี้ยวขออาสาจับตัวเล่าปี และได้ทำการสู้รบกับเตียวหุยจนไม่สามารถแพ้ชนะกันได้ ซ่งเป้งจึงคิดกลอุบายให้ม้าเดี้ยวมาอยู่กับเล่าปีได้สำเร็จ ในที่สุดเล่าปีก็สามารถตีเมืองเสฉวนโดยง่าย เพราะเล่าเจี้ยงยอมอ่อนน้อม และเล่าปีให้เล่าเจี้ยงไปอยู่เมืองกองอัน

เล่าปีครองเมืองเสฉวนได้ขุนนางเห็นจางวูลแก่ขุนนางที่ปรึกษา และทหารเป็นจำนวนมาก ขุนกวนได้ส่งจูกัดกินที่ชายซ่งเป้งมาทวงเกงจิว แต่เล่าปีจะคืนเพียงสา เลงเหลงฮุยเอี้ยน แทนตามแผนการของซ่งเป้ง ขุนกวนจึงให้ลิซกมาทวงอีกครั้งแต่ไม่สำเร็จ ขณะนั้นโจโฉตีเมืองฮันตงได้แล้ว และกำลังจะไปตีเสฉวน ซ่งเป้งจึงวางแผนกลอุบายให้ขุนกวนไปตีเมืองทับป้าที่โจโฉ

าให้เดี่ยวเลี้ยงและแฮหัวตุ้นดูแลรักษา กองทัพของโจโฉจึงต้องทำศึกกับขุนนางเป็นเวลานานไม่สามารถ
แพ้ชนะกันได้จึงเจรจาขอพักรบชั่วคราว ขุนนางที่ปรึกษาและเหล่าทหารได้กราบทูลให้พระเจ้าเหี้ยนเต้
แต่งตั้งโจโฉจากตำแหน่ง "วุยก๋ง" เป็น "วุยอ๋อง"

เล่าปี่มีนายทหารที่มีฝีมือ มีความสามารถ และเล่าปี่ได้ปฏิบัติกับเหล่าทหารด้วยความ
ยุติธรรม ผู้ใดทำความชอบก็จะได้รับรางวัลขุนบำเหน็จ แต่ถ้าผู้ใดคิดมิชอบก็จะได้รับการลงโทษ
เล่าปี่ปกครองบ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์ เหล่าทหาร ขุนนางที่ปรึกษาจึงพร้อมใจกันแต่งตั้งเล่าปี่
เป็นเจ้า โจโฉโกรธมากประจวบกับสุมาอี้คิดกลอุบายโดยมีหนังสือให้ขุนกวนยกทัพไปตีเกงจิว ส่วน
โจโฉยกทัพไปเสฉวน เล่าปี่จะพะว้าพะวง ขุนกวนตกลงตามแผนการและขอให้โจโฉ
ยกทัพไปตีกระหนาบด้วย ซึ่งในแผนการรบนี้ขุนกวนสามารถตีเกงจิวได้สำเร็จและได้ประหารชีวิต
กวนอู ต่อมาเล่าปี่ได้เลื่อนตัวเองเป็นพระเจ้าเจียงปู้ยอ๋องแห่งราชวงศ์ ซีก๊ก

พระเจ้าเล่าปี่เมื่อทราบว่ากวนอูถูกฆ่าตาย เสียใจ และโกรธแค้นมากได้ยกกองทัพ
จากเสฉวนร่วมกับเตียวหุยมาตีกังตั๋งของขุนกวนเป็นการแก้แค้น แต่เตียวหุยประมาทในการจัดทัพ
จึงถูกฮองเมี่ยง เตียวตาด นายทหารของเตียวหุยแอบฆ่าตาย แล้วพากันหนีไปเมืองกังตั๋ง การไปตี
กังตั๋งของพระเจ้าเล่าปี่ครั้งนี้ ชงเบ้งและเหล่าขุนนางจะทัดทานอย่างไรพระเจ้าเล่าปี่ก็ไม่รับฟัง
ประจวบกับไม่มีความชำนาญในการจัดทัพตามตำราพิชัยยุทธ ทำให้พระเจ้าเล่าปี่ต้องพ่ายแพ้แก่ลกซุน
แม่ทัพของขุนกวน ที่ใช้แผนเผากองทัพของพระเจ้าเล่าปี่จนได้ชัยชนะ พระเจ้าเล่าปี่ต้องหนีไปอยู่
เมืองเป็กเต้ พระเจ้าเล่าปี่รู้สึกอับอายมากจึงตรอมใจตายเมื่ออายุได้หกสิบสามปี

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของเล่าปี่ ทำให้มองเห็นพฤติกรรมของเล่าปี่ทั้งภายนอก
และภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของเล่าปี่ สรุปได้ 3 ประการ คือ รูปร่างลักษณะ ท่าทางที่
กิริยารวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

รูปร่างลักษณะภายนอกของเล่าปี่ ตามที่หนังสือสามก๊กได้บรรยายไว้ดังนี้

"... กอปรด้วยลักษณะรูปใหญ่สมบูรณ์ สูงประมาณห้าศอกเศษ พุยนถึงบ่า
มือยาวถึงเข่า หน้าขาวดั่งสีหยก ฝีปากแดงดั่งชาดแถม จักขุขำเลื่อง
ไปเห็นหู ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 7)

รูปร่างของเล่าปี่จัดเป็นลักษณะดีของผู้มีบุญ ดังที่เด็กเลี้ยงกระบือได้พบกับเล่าปี่เมื่อครั้งที่เล่าปี่ขี่ม้า
เด็กเลาหนีภัย เด็กเลี้ยงกระบือคนนี้เป็นลูกศิษย์ของสุมาเต็กทาส ได้กล่าวว่

"... อายุข้าพเจ้ายังอ่อนอยู่มิได้รู้จักท่านก็จริง แต่ครูสอนหนังสือมีอยู่คนหนึ่ง
เพื่อนฝูงของครูข้าพเจ้านั้นมีหลายคน ขณะเมื่อมาหาครูข้าพเจ้านั้น
พูดจาสรรเสริญถึงเล่าปี่ว่าประกอบไปด้วยลักษณะอันดี ... แล้วทนาย
ว่ามีสติปัญญา ภายหลังไปจะมีบุญ บัดนี้ข้าพเจ้ามาเห็นรูปร่างท่านก็สม
คำเล่าลือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 732)

ในด้านทางที่กิริยานั้น เล่าปี่เป็นบุคคลที่มีความสุภาพอ่อนน้อมสุ่มการปฏิบัติตน
ต่อผู้อื่นเป็นไปด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง ดังคราวที่เล่าปี่เยี่ยมกองทหารของกองขุนจ้านมาช่วยโตเกี่ยม
เจ้าเมืองซีจี้วรบกับโจโฉ โตเกี่ยมรู้สึกพอใจในบุคลิกลักษณะสมกับเป็นเชื้อพระวงศ์ และยังมีน้ำใจ
กว้างขวาง โตเกี่ยมจึงออกปากยกเมืองซีจี้วให้เล่าปี่ เพื่อจะให้เล่าปี่ครองเมืองซีจี้ว และคิดการ
กำจัดศัตรูราชสมบัติต่อไป เล่าปี่ได้กล่าวตอบอย่างสุภาพถ่อมตัวว่า

"... เรายังเป็นเชื้อพระวงศ์ก็จริง แต่สติปัญญาน้อย ทหารการยังหาความ
ชอบช้อาหผู้มีได้ เป็นแต่เจ้าเมืองจัตวา เรายังคิดเกรงอยู่ว่าจะไม่
ควรกับสติปัญญา ซึ่งเรายกมาทั้งนี้เพราะมีน้ำใจ หวังจะช่วยท่านรบ
โจโฉ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 209)

เล่าปี่ปฏิเสธการเป็นเจ้าเมืองซีจี้วอย่างมีเหตุผล แต่ในที่สุดต้องยอมรับเพราะโตเกี่ยมป่วยหนัก

ต่อมาลิโป้พ่ายแพ้โจโฉหนีมาพึ่งเล่าปี่ที่ซีจี้ว เตียวหุยได้แสดงกิริยาไม่พอใจ
ลิโป้เป็นอย่างมาก ลิโป้จึงคิดจะลาไปอยู่ที่อื่น แต่เล่าปี่ได้ห้ามไว้ แล้วกล่าวด้วยกิริยาอ่อนน้อมว่า

"... ซึ่งเตียวหุยหยาบเข้าแก้ท่านนั้นเพราะเสพสุรามีน เราขอภัยเสียเกิด
ท่านอย่าถือโทษเลย ... วันอื่นเราจะพาตัวเตียวหุยไปขอขมาท่าน
ถ้าท่านไม่ฟังก็ให้ไปอยู่เมืองเสียวฟ่ายเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 244)

เมื่อเล่าปี่ต้องไปเชิญขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา เล่าปี่ได้แสดงกิริยาอ่อนน้อม
และกล่าววิงวอนต่อขงเบ้งว่า

"... ข้าพเจ้าตั้งใจมาหาท่านบัดนี้ เพราะมีความปรารถนาจะขอสติปัญญาท่าน
ด้วยแผ่นดินทุกวันนี้เป็นกลางจลจวนจะสาบสูญอยู่แล้ว ตัวข้าพเจ้านี้เป็น
เชื้อพระวงศ์พระเจ้าเทียนเต้ แต่ทว่ามีสติปัญญาน้อยแล้วก็เป็นชาวบ้าน
นอกอยู่เมืองต้วนก้วน แจ้งว่าท่านเป็นคนดี มีสติปัญญาเอิกเกริกเสมือน
เสียงฟ้า ... ขอท่านได้เมตตาอย่าปิดพลั่วเลย ช่วยข้าพเจ้าบำรุง
แผ่นดินด้วยเถิด"

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 776)

เล่าปี่มีความพยายามในการเชิญขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาคด้วยความอุตสาหะ เพราะมีความปรารถนา
อย่างแรงกล้าที่จะได้คนดีมีสติปัญญาไปช่วยเหลือตน ดังนั้นเมื่อขงเบ้งตกลงยอมไปเป็นที่ปรึกษา การ
ปฏิบัติตัวของเล่าปี่ที่มีต่อขงเบ้งจึงมีแต่ความเคารพนับถือ และให้ความไว้วางใจเป็นอย่างมาก

ในด้านการใช้คำพูด เล่าปี่จัดเป็นบุคคลที่มีความฉลาดในการใช้คำพูดให้
เหมาะสม ถ้อยคำสำนวนทำให้เกิดกำลังใจและใคร่ปฏิบัติตาม เช่น ในคราวที่เล่าปี่ทำศึกพ่ายแพ้
แก่โจโฉ เล่าปี่หนีออกจากเมืองซีจัวไปอาศัยถ้ำนเสี่ยวที่เมืองกิกจัว เล่าปี่ได้กล่าวถ้อยคำที่ทำให้
เกิดความรู้สึกเห็นใจว่า

"... คราวนี้ข้าพเจ้าเป็นคนอนาถา ซึ่งท่านนับถือนี้คุณหาที่สุดไม่ แต่ก่อนนั้น
ข้าพเจ้าก็แຈ้งอยู่ว่า น้าโจท่านกว้างขวางอาสี เสียทหารมิให้อณาทร
ข้าพเจ้าคิดอยู่ว่าจะมาพึ่งอยู่ให้ท่านใช้ จะได้ช่วยกันกำจัดโจโฉเสีย
บัดนี้เสียที่แก่โจโฉมาแต่ตัว แต่น้องข้าพเจ้าทั้งสองกับครอบครัวยังไม่

รู้ว่าเป็นตายประการใด ซึ่งข้าพเจ้ามาหาท่านแต่ผู้เดียวนี้ มีความ
อับยศแก่คนทั้งปวงเป็นอันมาก ครั้นนี้ข้าพเจ้าจะขอกินน้ำสบถอยู่ท่า
การด้วยท่านกว่าจะสำเร็จ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 498)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของเล่าปี่ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทหน้าที่
ของเล่าปี่ อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความอ่อนน้อมต่อมตน

เล่าปี่มีบุคลิกภาพ ความอ่อนน้อมต่อมตนอย่างเด่นชัด ซึ่งช่วยให้เล่าปี่
ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ดังคราวที่เล่าปี่พ่ายแพ้โจโฉได้เข้ามาขอพึ่ง
บารมีเล่าปี่นั้น เล่าปี่ให้เกียรติและปฏิบัติต่อเล่าปี่เป็นอย่างดี จนกระทั่งจะยกตราเมืองซีจิวให้ ลิซำ
มีความไม่พอใจเดียวหลายครั้ง แต่เล่าปี่สามารถระงับเหตุร้ายได้ด้วยความอ่อนน้อมต่อมตน

เล่าปี่ยังใช้ความอ่อนน้อมต่อมตน ลวงโจโฉให้ตายใจ ดังในคราวที่
เล่าปี่ต้องมาอยู่กับโจโฉ เล่าปี่สร้างท่าต่อมตัว เอาไม้มาท้าว ทำสวนปลูกผัก วันหนึ่งโจโฉชวน
เล่าปี่กินโต๊ะ โจโฉได้ทดลองใจเล่าปี่ด้วยการตั้งปัญหาต่าง ๆ ถามเล่าปี่ แต่เล่าปี่สามารถเอาตัว
รอดได้ โดยใช้ความอ่อนน้อมต่อมตนมาเป็นเครื่องมือ

พฤติกรรมความอ่อนน้อมต่อมตนทำให้เล่าปี่ได้พบกับซ่งเป้ง และได้
ตัวซ่งเป้งมาเป็นที่ปรึกษา เล่าปี่ใช้ความอ่อนน้อมต่อมตนปฏิบัติต่อซ่งเป้งด้วยความนอบน้อมยิ่งนัก

2.2.2 ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

เล่าปี่ เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีเป็นอย่างยิ่ง ในคราวที่โจโฉ
อ้างหนังสือรับสั่งพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้คนถือหนังสือไปพบเล่าปี่ ณ เมืองซีจิว เพื่อให้เล่าปี่ยกกองทัพ
ไปตีเมืองอ้วนสุ่ด บิดักที่ปรึกษาของเล่าปี่ได้แนะนำว่าอาจเป็นกลอุบายของโจโฉ เล่าปี่ก็ตอบว่า

"... ถึงมาตรวจว่าโจโจจคิดกลอุบายประการใดก็ดี เป็นหนังสือรับสั่ง
มาแล้ว เราจะทำตาม ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 284)

เล่าปี่ซื่อลัดยั้งรักภักดีต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ อย่างจริงใจขณะเดียวกันเล่าปี่มีศักดิ์เป็นอาของพระเจ้าเหี้ยนเต้ ทำให้พระเจ้าเหี้ยนเต้ทรงให้ความไว้วางพระราชหฤทัยแก่เล่าปี่มาก ดังนั้นเมื่อโจโฉได้กระทำการหยาบข้าต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ต่าง ๆ นานา พระเจ้าเหี้ยนเต้จึงทรงแอบมีหนังสือที่ทรงพระอักษรด้วยโลหิตถึงตั้งสินเป็นใจความว่า

"... แต่โจโฉเข้ามาอยู่ในเมืองหลวงได้สี่ปีแล้ว ทำการหยาบข้าต่าง ๆ จะตั้งขุนนางแลลงโทษผู้ใดก็ได้ยำเกรงบอกกล่าวให้เรารู้สุดที่จะอดกลั้นทนทานไว้ เราจึงเอาโลหิตในนิ้วมือเขียนอักษรเป็นความลับมาให้แจ้ง แม้ตั้งสินเห็นขุนนางผู้ใดมีสติปัญญาซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน ก็ให้ชักชวนกันทำการกำจัดโจโฉเสียให้จงได้ ตัวเราแลขุนนางกับราษฎรทั้งปวงจะได้อยู่เป็นสุขสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 414)

เล่าปี่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมกับตั้งสินและขุนนางคิดกำจัดโจโฉ ด้วยความซื่อสัตย์จงรักภักดีในสถาบันกษัตริย์ โดยกล่าวว่า

"... ซึ่งท่านคิดอ่าน กำจัดศัตรูราชสมบัติเสีย นั้นเราขอทำการด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 420)

2.2.3 ความสุชุม รอบคอบ

เล่าปี่เป็นผู้ที่มีคุณธรรมในด้านความสุชุม รอบคอบ ต่อการกระทำเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้เมื่อโจโฉได้เชิญพระเจ้าเหี้ยนเต้เสด็จประพาสป่า โจโฉได้แสดงกิริยาหลบหลู่มาเคียดแค้นพระเจ้าเหี้ยนเต้ ดังเช่นพระเจ้าเหี้ยนเต้ทรงยิงกว้างไม่ถูก โจโฉได้ขอพระแสง

เกาทัณฑ์ของพระเจ้าเหียนเต๋มาyingถูกกวางล้มลง โจโฉได้ถือสิทธิ์เอาพระแสงเกาทัณฑ์ไว้เป็นกรรมสิทธิ์ของตนทันที และยังได้ใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมต่อหน้าพระพักตร์ กวนอูโกรธมากที่โจโฉกระทำเช่นนั้น จึงเข้าโบท้าวร้าย แต่เล่าปี่ได้ห้ามไว้โดยการกระหยิ่มตา และสั่นศีรษะ กวนอูจึงถามเล่าปี่ว่า

"... โจโฉทักทายข้าต่อพระเจ้าเหียนเต๋ ข้าพเจ้าจะฆ่าเสียเหตุดี
ที่จึงห้ามไว้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 411)

เล่าปี่จึงตอบด้วยเหตุผลน่าฟังว่า

"... พระเจ้าเหียนเต๋กับตัวเราอยู่ในระหว่างทหารโจโฉ ถ้าเจ้าฆ่าโจโฉ
เสียทหารเขานั้นก็จะฆ่าที่เสียบ้าง ทั้งจะทำอันตรายพระเจ้าเหียนเต๋ด้วย
ที่จึงห้ามเจ้าเพราะเหตุนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 411)

นอกจากนี้เล่าปี่ยังได้ใช้ความฉลาดสุขุม รอบคอบ คิดอ่านให้ตัวเอง
เอาตัวรอดจากการจะถูกฆ่าของอ้วนเสี้ยว ดังจะเห็นได้จากที่กวนอูต้องไปอยู่กับโจโฉด้วยความจำเป็น
กวนอูได้อาสาโจโฉฆ่าจันเหลียงกับขุนทิวนายทหารเอกของอ้วนเสี้ยว ทำให้เล่าปี่ซึ่งขณะนั้นมาอาศัย
อยู่กับอ้วนเสี้ยว อ้วนเสี้ยวโกรธมากสั่งให้ทหารเอาตัวเล่าปี่ไปฆ่าเสีย แต่เล่าปี่ได้ใช้ความสุขุม
รอบคอบคิดแก้ปัญหานี้เฉพาะหน้าให้ตัวเองรอดพ้นอันตราย โดยเล่าปี่กล่าวว่า

"... ขอให้ข้าพเจ้าแจ้งเนื้อความแก่ท่านสักข้อหนึ่งก่อน ถึงจะฆ่าเสียก็ตามเกิด
แต่ก่อนนั้นโจโฉมีใจจริงเกลียดข้าพเจ้าเป็นอันมาก คิดจะฆ่าข้าพเจ้าเสีย
บัดนี้รู้ว่าข้าพเจ้ามาสำนักอาศัยอยู่กับท่านจะเป็นกำลังคิดการสืบไป จึง
แกล้งใช้กวนอูมาให้ฆ่าทหารท่านเสีย ถ้าท่านแจ้งก็จะโกรธข้าพเจ้า
อุปมาเหมือนโจโฉยืมมือท่านให้ฆ่าข้าพเจ้าเสีย กวนอูเห็นจะไม่รู้ว่า
ข้าพเจ้ามาอยู่กับท่าน จึงอาสาโจโฉมาฆ่าทหารท่านเสีย ถึงข้าพเจ้ามี
หนังสือไปถึงกวนอูแล้วก็จะมาหาข้าพเจ้าจะได้เป็นกำลังท่านสืบไป
ซึ่งท่านเสียทหารสองคนนั้น อุปมาเหมือนหนึ่งเสียเนื้อสองตัว ถ้าท่าน
ได้กวนอูมาไว้เหมือนหนึ่งเสียเนื้อจะดีกว่าเนื้อสองตัวอีก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 531)

2.2.4 ความฉลาดมีสติปัญญา

เล่าปี่เป็นคนฉลาด ความฉลาดของเล่าปี่อาจกล่าวได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ความฉลาดในทางสติปัญญา ความฉลาดในทางรู้ใจ รู้เท่าทันคน และความฉลาดในทางการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์

เล่าปี่มีความฉลาดในทางสติปัญญา และใช้สติปัญญาคิดแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยการลวงให้โจโฉเข้าใจผิด ดังเมื่อคราวที่เล่าปี่คบคิดกับตั้งสีนและคณะเพื่อกำจัดโจโฉ แต่ยังไม่ทันดำเนินการ เล่าปี่ก็คิดว่าโจโฉจึงแกล้งทำสวนปลูกผักไปวัน ๆ ทาให้กวนอู เตียวหุยไม่เข้าใจถึงกับออกปากเตือน เล่าปี่จึงตอบว่า

"... เจ้าทั้งสองไม่รู้ความคิดพ้ออย่างว่าให้ขุนว้ายไปเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 421)

ต่อมาโจโฉได้เชิญเล่าปี่ไปกินโต๊ะที่บ้าน ได้บังเกิดพายุหนัก ทหารและคนทั้งปวงกล่าวว่า มังกรสีแดงฤทธิบนอากาศจึงเกิดพายุหนัก โจโฉต้องการลองภูมิปัญญาของเล่าปี่ จึงถามว่า

"... ท่านแจ้งหรือไม่ คือมังกรสีแดงฤทธิจึงเกิดลมเมฆมืดดังนี้
แลมังกรนั้นมีฤทธิประการใด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 422)

เล่าปี่แกล้งทำเป็นไม่รู้ เพื่อต้องการให้โจโฉอธิบาย เมื่อโจโฉอธิบายแล้วได้จึงถามเล่าปี่ว่า

"... ทุกวันนี้ผู้คนมีสติปัญญากว้างขวางเหมือนมังกรสีแดงฤทธิจะนี้อย่าง
ท่านจงบรรยายให้แจ้ง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 423)

เล่าปี่ใช้ความฉลาดแสดงความคิดเห็น โดยกล่าวถึงความฉลาดของเจ้าเมืองต่าง ๆ เช่น อ้วนสุต อ้วนเสี้ยว เล่าเปียว ชุนเช็ก เล่าเจี๊ยะ เตียวลิ้ว เตียวห่อ และทันซุย แต่โจโฉไม่ยอมรับ พร้อมอธิบายว่า

"... อันผู้มีสติปัญญานั้น ถ้าจะคิดสิ่งใดก็กว้างขวางรอบอ้อมมาสู่ อุบมา
เหมือนบุคคลกลืนแก้วอันเป็นทิพย์ไว้ในท้อง ถ้าไปสถานที่ใดถึงเวลา
คำผิดก็เส็ดตลอดส่วางไปด้วยรัศมีแก้ว ถ้าคิดการสิ่งใด ก็รู้จักที่หนัก
ที่เบาที่เสียที่ได้ ยักย้ายถ่ายเทมิให้ผู้ใดล่วงรู้ถึง จึงจะนับได้ว่ามี

สติปัญญาลึกซึ้ง ... ทุกวันนี้เราเล็งดูผู้มีสติปัญญานั้นสิ้นแล้ว มีอยู่
แต่ท่านกับเราสองคนเท่านั้น ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 425)

เล่าปี่ตกใจมากกับความคิดของโจโฉถึงกับ "สะดุ้งตกใจ ตะเกียบพลัดตกจากมือ" พอดีเสียงฟ้าร้อง
เล่าปี่จึงคิดอุบาย "ทำตกใจเอามือปิดหูไว้" โจโฉหัวเราะในอาภักดิ์กับกิริยาของเล่าปี่ และได้คิด
กลางแครงระแวงเล่าปี่อีกต่อไป

ความฉลาดในทางรู้ใจ รู้เท่าทันคนนั้น เล่าปี่ได้แสดงให้ประจักษ์อยู่เสมอ
เช่น การล่วงรู้จิตใจในแผนการของโจโฉที่จะทำให้เล่าปี่กับลิบี่ขัดแย้งผดเคี้ยวต่อกัน เล่าปี่รู้ว่าโจโฉ
ต้องการยืมมือเล่าปี่ในการกำจัดลิบี่ ฉะนั้นเล่าปี่ตอบลิบี่ว่า

"... ท่านอย่าวิตกเลย ถึงมาตรว่าจะมีผู้ยุยงประการใด เราก็มิได้
เชื่อฟังคิดร้ายต่อท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 282)

และเมื่อกวนอู เตียวหุยได้ต่อว่าเล่าปี่ที่ปล่อยตัวลิบี่ไปได้ฆ่าตามหนังสือที่โจโฉให้มา เล่าปี่อธิบายให้
ฟังว่า

"... ข้าพเจ้านั้นคิดให้เรากับลิบี่แต่งงานกัน จึงทูลพระเจ้าเหี้ยนเต้
ให้ตั้งเราเป็นเจ้าเมือง แล้วมีหนังสือของโจโฉมาให้เราคิดฆ่า
ลิบี่เสีย การทั้งนี้โจโฉคิดหวังจะให้ลิบี่กับเราเกิดรบพุ่งกัน
ถ้าผู้ใดแพ้โจโฉก็จะทำศึกแก่ผู้มีชัยเป็นหน้าเดียว หากกังวลหลังมิได้
ซึ่งเราจะทำตามโจโฉนั้นไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 283)

พฤติกรรมความฉลาดรู้ใจ รู้เท่าทันคนของเล่าปี่ เป็นบุคลิกลักษณะที่ค่อนข้าง
จะซับซ้อน บางครั้งแฝงด้วยเล่ห์กล หรือมีความจอมปลอมอยู่ในความใจกว้างมีเมตตา นั้น ดังกรณี
เล่าปี่ป่วยหนักอยู่ที่เมืองเป็กเต้ ได้ออกปากฝากราชการบ้านเมืองกับชงเบ้ง ทั้ง ๆ ที่เล่าปี่รู้แก่ใจ
ถึงความซื่อสัตย์จงรักภักดีที่ชงเบ้งมีต่อตน เล่าปี่กล่าวว่า

"... บัดนี้เราจะตายอยู่แล้วจึงให้ไปเชิญท่านมา เพราะวิตกด้วยการแผ่นดิน ซึ่งจะ
ทำต่อไปข้างหน้า นั้น เห็นว่าบุตรเราสามคนนี้ยังอ่อนความคิดนัก ถ้าท่านละเมิน
เสียแล้วเห็นจะขัดสน ขอท่านได้เมตตาเห็นแก่เรา อันการแผ่นดินทั้งปวงเรา
ปลงธุระฝากไว้แก่ท่าน ๆ ช่วยทำนุบำรุงบุตรเราต่อไปเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 550)

ขงเบ้งรับปากว่าจะทะนุบำรุงต่อไป แต่เล่าปี่ได้ยึดมือขงเบ้งไว้แล้วกระซิบบอกความในใจว่า

"... ปัญหาความคิดของท่านนี้ไม่มีใครเสมอแล้ว ตีกว่าโจผีลักร้อยละ ท่านดู
เอาแต่การซึ่งจะบำรุงแผ่นดินให้เป็นสุขพอประมาณเถิด ถ้าเห็นลูกเราไม่อยู่
ในสัตย์ในธรรมทมิฬประเพณีไปไม่ฟังท่านก็ให้ท่านรักษาเมืองเสฉวนบำรุง
แผ่นดินเองเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 551)

ขงเบ้งได้ฟังเล่าปี่ว่าดังนั้น รู้สึกตกใจถอยลงมาราบที่พื้นจนหน้าผากแตก แล้วกล่าวว่า

"... ข้าพเจ้าคิดจะบำรุงบุตรพระองค์ไปกว่าจะตาย อย่าได้คิดว่าข้าพเจ้าจะ
เบียดเบียนบุตรพระองค์เลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 551)

การที่เล่าปี่กล่าวเช่นนั้นด้วยความจริงใจหรือเสแสร้ง แต่เล่าปี่รู้เท่าทันจิตใจของขงเบ้งว่าจะไม่
กระทำการคิดร้าย ฉะนั้นการพูดตักเตือนครั้งนี้เท่ากับเป็นการส่งเสริมเล่าปี่เสี้ยนราชบุตรที่สืบ
อำนาจครองเสฉวนต่อไป

ความฉลาดอีกประการหนึ่งของเล่าปี่ คือ ฉลาดในการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์
ความฉลาดของเล่าปี่ในข้อนี้ จะเห็นได้จากคราวที่เล่าปี่ได้อาศัยอยู่กับโจโฉ และคิดที่จะตีตัว
ออกห่าง เล่าปี่จึงขออาสาต่อโจโฉเป็นแม่ทัพไปสกัดตีฮ้วนสุเถิดที่เมืองกิ่วโจว ซึ่งโจโฉอนุญาตให้ไป
แต่เมื่อถูกแกล้ง เพี้ยหยกขุนนางที่ปรึกษาโจโฉได้กล่าวเตือนสติว่า

"... ข้าพเจ้าเห็นว่าเล่าปี่มีกำลังขึ้นจะเอาใจออกห่างท่าน ภายหน้าไป ท่านจะ
ได้รับความเดือดร้อนเพราะเล่าปี่เป็นมั่นคง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 432)

โจโฉจึงให้เคาทูคุมทหารห้าร้อยไปตามเล่าปี่กลับมา แต่เล่าปี่กลับบอกเคาทูว่าตนทำตามรับสั่งของพระเจ้าเหี้ยนเต้

"... เราจึงยกกองทัพมาตามรับสั่งพระเจ้าเหี้ยนเต้ บัดนี้มหาอุปราชจะให้หาเราไป ครั้นเราจะกลับไปก็จะผิดรับสั่งพระเจ้าเหี้ยนเต้ ท่านจงเอาเนื้อความนี้ไปแจ้งแก่มหาอุปราชก่อนเถิด ถ้าเมื่อใดเราทำสงครามเสร็จแล้ว จึงจะยกทัพกลับเข้าไปกราบทูลพระเจ้าเหี้ยนเต้ แลแจ้งขอราชการแก่มหาอุปราช ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 433)

เล่าปี่ยังแสดงพฤติกรรมความฉลาดในการใช้ออกาสให้เกิดประโยชน์ เมื่อครั้งที่เล่าปี่สู้รบกับทัพของโจโฉที่เตียงปันลันทหารเล่าปี่สู้ทหารของโจโฉไม่ได้ถูกตีแตก ครอบครวัของเล่าปี่ที่จูสงทาทหน้าก็คุ้มครองก็พลัดพรากกัน จูสงได้บุกทะลุเข้าไปในกองทัพของโจโฉถึง 7 ครั้ง จึงได้ตัวอาเต๊าบุตรของเล่าปี่ แล้วตีฝ่าวงล้อมฆ่าแม่ทัพของโจโฉเป็นจำนวนมากนำอาเต๊ามาส่งให้แก่เล่าปี่ได้ เล่าปี่รับอาเต๊าไว้ แต่กลับโยนลงบนพื้นดิน พร้อมกับกล่าวว่า

"... เพราะอ้ายจัญไรคนเดียวนี้ จูสงทหารเอกเราจักแหล่นจะเสียแก่ข้าศึก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 853)

การกระทำของเล่าปี่ในครั้งนี้ เล่าปี่ใช้ความฉลาดเพื่อต้องการผูกใจจูสง ในขณะที่เดียวกันเล่าปี่ก็เกิดความตื่นตระหนกในพฤติกรรมหัวหวาดูทรหคของจูสง จึงถือโอกาสใช้ความฉลาดของตนให้เกิดประโยชน์

2.2.5 เจ้าเล่ห์แสนกล

เล่าปี่มีพฤติกรรมของความเจ้าเล่ห์แสนกล เพื่อผลประโยชน์แห่งตน ซึ่งแอบแฝงอยู่ในความใจกว้างมีเมตตาที่เล่าปี่แสดงออกมาทั้งด้านวาจาและการกระทำ ดังเช่น เมื่อโจโฉเตรียมการจะตีเมืองฮ้วนเสี้ยว ซึ่งเล่าปี่ยึดครองอยู่ เล่าปี่เห็นว่ากำลังของตนไม่เพียงพอที่จะต่อต้านโจโฉ จึงคิดจะหนีไปตั้งมั่นที่เมืองชงหยง ได้ให้คนไปประกาศแก่ชาวเมืองว่า

"... ถ้าผู้ใดจะไปกับเราก็ไป ถ้าสมัครอยู่มีไปกับตามอัยยาคัยเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 832)

ชาวเมืองต่างยินดียิ่งพิศตามเล่าปี่ ครั้นเล่าปี่ลงเรือข้ามไปถึงกลางแม่น้ำ แลดูอาณาประชาราษฎร์ ร้องให้อื้ออึงทั้งสองฝั่ง เล่าปี่ร้องให้แล้วกล่าวว่า

"... คนทั้งหลายนี้พากันมาได้ความลำบากพลัดพรากที่กินที่อยู่ก็เพราะเรา
อยู่คนเดียว เราจะอยู่ไปไหนให้คนทั้งปวงได้รับความเวทนาด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 833)

เล่าปี่จะกระโดดน้ำตาย เหล่าทหารต่างก็พากันห้ามปรามและร้องให้รักเล่าปี่ ซึ่งการจะกระโดดน้ำของเล่าปี่ถือว่าเป็นเรื่องสร้างทำได้เหมือนจริง เพราะเล่าปี่ผู้มีประสบการณ์ในชีวิตสูงย่อมไม่ตัดสินใจทำลายชีวิตอย่างง่าย ๆ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่บรรลุจุดหมายที่ตนได้วางไว้

ความเจ้าเล่ห์แสนกลของเล่าปี่เป็นพฤติกรรมที่พบได้เมื่อครั้งเล่าปี่ครองเมืองยี่หลา ครั้นทราบข่าวโจโฉยกทัพไปตีอ้วนเสี้ยว เล่าปี่จึงฉวยโอกาสยกทัพไปตีสุไต่ โจโฉทราบข่าวก็ยกทัพย้อนกลับมาช่วยเมืองสุไต่ไว้ได้ เล่าปี่พ่ายแพ้ยับเยิน อาศัยพวกทหารเอกช่วยชีวิตรอดมาได้ อย่างทุลักทุเลมาตั้งทัพที่ฝั่งแม่น้ำฮั่นกั๋ง ชาวบ้านมีความสงสารที่เล่าปี่อดอยาก จึงเอาข้าวปลาอาหารมาให้เป็นจำนวนมาก เล่าปี่เห็นตนเองอยู่ในภาวะคับขัน จึงกล่าวแก่แม่ทัพนายกองว่า

"... ท่านเหล่านี้ล้วนมีสติปัญญาแลฝีมือ เหตุใดจะสู้ทรมาณลำบากกายมาติดตามเราซึ่งเป็นคนหาवासนาไม่มี จะเอาประโยชน์สิ่งใด ซึ่งท่านได้มีคุณช่วยพาเรามาให้พ้นภัยนี้ ก็เหมือนหนึ่งเราได้ให้อาศัยแล้ว ท่านจะมาทรมาณอยู่ด้วยเราอย่าให้ลำบากกาย จงพากันไปชวนช่วยหาบุญลนาย ซึ่งมีวาสนามากจึงจะได้อยู่เย็นเป็นสุขสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 651)

เล่าปี่ได้แสดงเจตจำนงคำให้เหล่าแม่ทัพนายกองไปหาเจ้านายใหม่เพื่อความก้าวหน้าของตนเอง ทั้ง ๆ ที่ขณะนี้เล่าปี่กำลังตกอับ น่าจะต้องการคนมาสนับสนุน หรือเล่าปี่ควรส่งเสริมให้ขวัญกำลังใจให้เหล่าแม่ทัพนายกองย่อท้อ เล่าปี่กลับเห็นว่าถ้าเริ่มจากการประณามตนเอง แสดงความรักห่วงใยประชาราษฎร์ และเลิกละเหล่าแม่ทัพนายกอง จนทำให้เห็นว่าเล่าปี่มีความรักต่อพวกเขาเหล่านั้น

พวกเขาเหล่านั้นก็จะเกิดความรู้สึกตื่นตัวไม่ยากจากเล่าปีใบจึงเป็นพฤติกรรมเจ้าเล่ห์แสนกลของเล่าปีที่สามารถครองใจคนเพื่อประโยชน์แห่งตน

3. บทบาท

บทบาทของเล่าปี อาจกล่าวได้ในฐานะของผู้นำ ดังนี้

3.1 ฐานะผู้นำ

เล่าปี ีความเป็นผู้นำตั้งแต่สมัยยังเป็นหนุ่ม โดยคิดจะกำจัดโจรโพกผ้าเหลือง จึงสาบานเป็นพี่น้องกับกวนอู เตียวหุย เล่าปีได้ต่อสู้กับอุปสรรคนานัปการด้วยความอุตสาหะ ทำให้พบทั้งความผิดหวังและสมหวัง ซึ่งเล่าปีมีคุณธรรมอันเป็นลักษณะที่ดีของผู้นำหลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์จงรักภักดี ความสุภาพอ่อนน้อม เป็นต้น เล่าปียังมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะความรับผิดชอบในการใช้คน ด้วยการให้ความสำคัญ ความเชื่อถือไว้วางใจแก่ขุนนางที่ปรึกษา และเหล่าทหารอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นกวนอู เตียวหุย จูสง จึงทำให้เล่าปีได้รับความรักความศรัทธาอยู่เสมอ

ขณะเดียวกันเล่าปีเป็นผู้นำที่ความกระตือรือร้น และเอาจริงเอาจังในการเสาะแสวงหาผู้มีสติปัญญาความสามารถมาเป็นที่ปรึกษาของตน จะเห็นได้จากการครั้งแรกที่เล่าปีได้พบกับสุมาเต็กโช สุมาเต็กโชกล่าวว่า

"... ตัวท่านนี้มีบุญเลวาสนาเป็นอันมาก ภัยมาถึงตัวแล้วก็หนีเอาตัวรอดได้ ... เราได้อินเขาเลื่องลือมาแต่ก่อนว่าตัวท่านมีปัญญาความคิดหลักแหลมจะหาผู้เสมอเป็นอันยาก เหตุใดจึงยังตั้งตัวมาได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 733)

สุมาเต็กโชจึงแนะนำผู้มีสติปัญญาความสามารถให้แก่เล่าปี

"... อันชกหลงกับของซู สองคนนี้ถ้าได้มาเป็นที่ปรึกษาด้วยแต่ผู้ใด ผู้นั้นก็อาจสามารถจะคิดอ่านปราบปรามศัตรูแผ่นดินให้สงบได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 735)

เล่าปีจึงพยายามเสาะแสวงหาผู้รู้จนกระทั่งได้พบกับชกหลงหรือชงเบ้ง ซึ่งเล่าปีต้องงำใจความมานะ

อดทนในการไปเรียนเชิงขงเบ้งมาเป็นปีที่ปรึกษาถึงสามครั้ง และเมื่อขงเบ้งตกลงใจเป็นที่ปรึกษาให้แล้ว เล่าปี่ได้ให้ความเคารพเชื่อถือว่าวางใจแก่ขงเบ้งเป็นอย่างมาก

เล่าปี่เป็นผู้นำที่มองการณ์ไกลและมีความเชื่อมั่นต่อการกระทำดังจะเห็นได้เมื่อเตียวสงที่ปรึกษาของเล่าเจี้ยงเจ้าเมืองเสฉวน อาสามาเจรจากับโจโฉให้ยกกองทัพไปปราบเตียวห่อ ซึ่งเป็นอริกันเล่าเจี้ยง แต่โจโฉไม่พอใจอาภักดิ์กับกิริยาและบุคลิกของเตียวสง จึงขับไล่เตียวสงออกจากเมือง เตียวสงรู้สึกแค้นใจจึงไปหาเล่าปี่ ณ เมืองเก๋งจื๊ว เล่าปี่ต้อนรับเตียวสงเป็นอย่างดี โดยไม่ได้พูดถึงเรื่องอื่นนอกจากมิตรภาพ ในที่สุดเตียวสงพ่ายแพ้ต่อความจริงใจของเล่าปี่ ยอมมอบแผนที่เมืองเสฉวนให้เล่าปี่ด้วยความเต็มใจ พร้อมกับกล่าวว่า

"... ท่านไม่เข้าใจทางที่จะไปมาในตำบลเมืองเสฉวนนั้นก็จงพิเคราะห์ดูแผนที่นี้เถิด ซึ่งน้ำท่าข้าวปลาอาหารแห่งใดจะขัดสนหรือบริบูรณ์ในตำบลใดนั้นก็อยู่สิ้นทุกประการ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 124)

พฤติกรรมในฐานะผู้นำของเล่าปี่ในระยะแรกถือคุณธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สุขุมรอบคอบ แต่ในระยะหลังเมื่อเล่าปี่มีชัยชนะในการศึก และมีอำนาจมากขึ้น เล่าปี่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีความเย่อหยิ่ง ทะนงตน คือรับฟังคำทัดท้วงจากผู้ใด เอาความคิดเห็นเป็นใหญ่และใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ดังจะเห็นได้เมื่อพระเจ้าเล่าปี่ (ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นสมมุติจักรพรรดิครองแคว้นเสฉวน ทรงพระนามว่า พระเจ้าเจียงปู้ย่องเต้ ต้นราชวงศ์จ๊กก๊ก) ทราบว่ากวนอูถูกขุนกวนฆ่าตาย รู้สึกแค้นพระทัยมากจึงจัดเตรียมยกกองทัพตีเมืองกังตั๋งของขุนกวน แม้ขงเบ้งขุนนางที่ปรึกษาได้ทูลคัดค้านพระเจ้าเล่าปี่ก็มิรับฟัง จึงปิดขุนนางฝ่ายพลเรือนเข้าไปกราบทูลว่า

"... พระองค์จะไปครั้งนี้ไม่คิดถึงพระองค์เลย จะกำจัดอ้ายขุนกวนเท่านี้ ควรหรือจะยกกองทัพหลวงไปเองให้ลำบากพระองค์ ขอให้พระองค์ดำริตรองให้ละเอียดก่อน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 482)

พระเจ้าเส้าปี้กลับเอาแต่อารมณ์มากกว่าเหตุผล จึงว่า

"... ตัวกวนอูเหมือนตัวเรา การครั้งนี้เป็นความแค้นใหญ่นัก ขุนนางทั้งปวงจะให้
เราหนึ่งเสีย เห็นควรแล้วหรือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 482)

จินบิตจึงกล่าวว่า

"... ถ้าพระองค์จะขียนยกไปให้ได้ครั้งนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าจะเสียการไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 482)

พระเจ้าเส้าปี้โกรธมากทำให้เอาจินบิตไปฆ่า แต่เหล่านางที่ปรึกษาขอร้อง จึงทำให้เอาจินบิตไป
ขังคุกแทนโดยจะกลับมาชำระความในภายหลัง ชงเบ้งจึงเขียนหนังสือขึ้นไปกราบทูลอย่างมีเหตุผล
และกล่าวว่า

"... ซึ่งคำจินบิตทูลดังนั้นจะเป็นความชั่วหาไม่ได้ ควรจารึกไว้ในแผ่นทอง ขอให้
พระองค์ตรึกตรองจงหนัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 483)

พระเจ้าเส้าปี้กลับทรงดีดร้อน ทั้งหนังสือลงเสีย จึงว่า

"... เราไม่ฟังคำขุนนางทั้งปวงแล้ว อย่าห้ามเราเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 483)

เพราะความหึงหวั่นง คันทูวังของพระเจ้าเส้าปี้ประจวบกับความไม่ลึกซึ้งของการจัดทัพให้ถูกต้อง
ตามตำราพิชัยสงคราม ทำให้กองทัพของพระเจ้าเส้าปี้ถูกกองทัพของกั๋งตั้งอันมีลกซุนเป็นแม่ทัพใหญ่
ตีแตกพ่ายยับเยิน ต้องหนีไปอาศัยอยู่เมืองเป็กเต้ พระเจ้าเส้าปี้รู้สึกเสียพระทัย จึงกล่าวกับ
เหล่านางว่า

"... เมื่อเรามาตีเมืองกั๋งดังนี้ ชงเบ้งอาจารย์ก็ได้ห้ามเรามีพียงขียนยกทัพมา
จนเสียทัพเลทหารทั้งปวงเพราะเราประมาทเราคิดเองแล้ว ครั้นจะกลับ
ไปเมืองเสฉวนแล้ว จะเอาหน้าอะไรไปดูชงเบ้งแลขุนนางทั้งปวง เรา
อายนักจะไปเมืองเสฉวนแล้ว ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 544)

ความสันทัดของพระเจ้าเล่าปี่จึงสายเกินจะแก้ไข

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของเล่าปี่ ดังกล่ามาแล้วข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของเพลโต (Plato. ชัยวัฒน์ อติพัฒน. 2520 : 42) ที่ให้ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ว่า "ความดีคือภาวะสมบูรณ์ของชีวิต (Perfection) เพราะชีวิตประกอบด้วยที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ส่วนแห่งเหตุผล (The rational part) หมายถึง จิต วิญญาณ อันเป็นบ่อเกิดของสติปัญญา
2. ส่วนเวทนา หรือความรู้สึก (The feeling part) หมายถึง ที่รวมของความรู้สึกต่าง ๆ อันเป็นบ่อเกิดของคุณธรรม
3. ส่วนแห่งความอยาก (Desiring part) หมายถึง เป็นที่ตั้งของกิเลสตัณหา และความปรารถนา ซึ่งจะต้องถูกควบคุมด้วยเหตุผล

ดังนั้น เล่าปี่จึงเป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นไปตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของเพลโต คือไม่ยอทั้ว หรือยอมจำนนต่อชะตากรรม และกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผล มีความกล้าหาญ หยิ่งยดศักดิ์ศรีของลูกผู้ชายที่จะต่อสู้เพื่อคุณธรรมความถูกต้อง แต่ขณะเดียวกันย่อมหนีไม่พ้นกับความอยาก ความปรารถนาต่อสิ่งต่าง ๆ ที่คิดว่าเมื่อได้มาจะพบกับความสุขของสิ่งนั้น ย่อมไม่ถูกต้องนักเพราะความสุขที่แท้จริงอยู่ในตัวเรา ฉะนั้นเมื่อจิตได้ประจักษ์ ไม่ยึดมั่นถือมั่น สภาวะเช่นนี้จึงเป็นความสุขที่แท้จริงของชีวิต

จุล่ง

1. ประวัติชีวิต

จุล่ง หรือ เตียว - จุล่ง ชาวเมืองเสียงसान นายทหารหนุ่มที่มีฝีมือในการสู้รบมาก เคยอยู่กับอ้วนเสี้ยวมาระยะหนึ่ง แต่ไม่ชอบในอุปนิสัยของอ้วนเสี้ยว จึงหนีมาอยู่กับ

กองขุนจ้าน และได้ช่วยเหลือกองขุนจ้านทำศึกกับฮวันเสี้ยว ขณะนั้นเล่าปี่ได้ยกกองทัพมาช่วยเหลือ กองขุนจ้าน ทำให้ฮวันเสี้ยวต้องพาทหารหนีกลับเข้าค่าย เล่าปี่ได้เห็นจูสงครั้งแรกก็รู้สึกรักใคร่ จูสงเป็นอันมาก และต้องแยกจากกันเพราะเล่าปี่ไปรักษาเมืองเพงงวนก้วน จูสงต้องติดตามกอง- ขุนจ้านไปอยู่เมืองปักเป๋ง

ต่อมาเล่าปี่ได้ขอยืมทหารของกองขุนจ้านประมาณห้าพันคนเพื่อไปช่วยเต็กเกียม เจ้าเมืองซีจิ๋วรบกับโจโฉ เล่าปี่ได้ขอให้จูสงคุมกองหลังยกทัพไปเมืองซีจิ๋ว และสามารถตีกองทัพ ของโจโฉแตกพ่าย จูสงจึงลาเล่าปี่กลับไปเมืองปักเป๋ง เล่าปี่ได้ทำศึกหลายครั้ง แต่เนื่องจากเล่าปี่ มีกำลังน้อยจึงทำให้เล่าปี่ต้องพ่ายแพ้ในการรบ ครั้นหนึ่งเล่าปี่ทำศึกกับโจโฉแต่ต้องพ่ายแพ้ยับเยิน เล่าปี่ กวนอู เตียวหุย ต้องพลัดพรากจากกัน เล่าปี่ได้ไปอาศัยอยู่กับฮวันเสี้ยว เล่าปี่จึงขออาสา ไปเกลี้ยกล่อมเล่าเปียวเจ้าเมืองเกงจี้ว่าให้ร่วมกันต่อต้านและกำจัดโจโฉ โดยฮวันเสี้ยวให้กันหยง ติดตามไปด้วย เล่าปี่ออกจากเมืองก็จี้วก็ได้พบกับกวนอู ต่างก็พากันเดินทางต่อไปและได้พบกับจิวย๋ง ผู้ที่กวนอูให้ไปพบหุยงวนเสี้ยว หัวหน้าโจร แต่กลับต้องหนีมาเพราะหุยงวนเสี้ยวถูกฆ่าตาย โดยฝีมือ ของจูสง เล่าปี่ กวนอู จึงได้พบกับจูสง ณ เขาโจงจิวสัน จูสงได้ขออาศัยอยู่กับเล่าปี่ เพราะ กองขุนจ้านมิได้เชื่อฟังขุนนางที่ปรึกษาจึงถูกฮวันเสี้ยวฆ่าตาย

เมื่อจูสงมาอยู่กับเล่าปี่ได้ช่วยเหลือเล่าปี่ในการต่อสู้กับข้าศึกศัตรู ด้วยความ ซื่อสัตย์ จงรักภักดีเป็นอย่างยิ่งและเล่าปี่ตั้งให้เป็นหนึ่งในห้า "ทหารเอก" อีกทั้งจูสงให้ความ- เคารพ เชื่อถือแก่ขงเบ้งที่ปรึกษาของเล่าปี่ จนขงเบ้งเองก็ให้ความไว้วางใจแก่จูสงเช่นเดียวกัน ฝีมือการสู้รบของจูสงเป็นที่กล่าวขวัญกันว่ามีฝีมือเข้มแข็ง ดังเช่นเมื่อเล่าปี่พ่ายแพ้การรบแก่โจโฉ จึงต้องอพยพครอบครัวจากเมืองฮวันเสี้ยวไปเมืองซงหยง ขณะที่เดินทางมาถึงเตียงบันลัน ทหาร ของโจโฉก็บุกตะลุยเข้ามา ทหารของเล่าปี่ถูกฆ่าตายเป็นจำนวนมาก จูสงซึ่งทำหน้าที่ดูแลครอบครัว ของเล่าปี่ก็กระจัดพลัดพราก จูสงต้องบุกเดี่ยวเข้าไปในกองทัพของโจโฉถึง 7 ครั้ง สำนายทหาร- เอกถึง 50 คน เพื่อจะตามหาภรรยาทั้งสองของเล่าปี่และอาเต๋าบุตรชาย จูสงได้พบอาเต๋าและ นามาส่งคืนถึงมือเล่าปี่ด้วยความปลอดภัย เล่าปี่ชื่นชมในความทรหดกล้าหาญของจูสงเป็นอย่างมาก

จูสงมีความดีคนเดียว และเชื่อมั่นในตัวเองถึงฝีมือการสู้รบของตน โดยเขียน ทักษะตนไว้กับขงเบ้ง เมื่อครั้งได้ตีเมืองฮุยเอี๋ยง จูสงต่อสู้กับตันเอ้งสามารถเอาชนะตันเอ้งได้ แล้ว

ปล่อยตัวตันเองไปส่งข้าวแก่เตียวหอม เตียวหอมจึงยอมอ่อนน้อมและเชิญจูล่งมากินโต๊ะ จูล่งมีความสุภาพอ่อนน้อมต่อเตียวหอมเป็นอย่างดี เตียวหอมรู้สึกพอใจในตัวจูล่งถึงกับจะยกนางฮวนซีพี่สะใภ้ซึ่งเป็นภรรยาของเตียวหับที่ตายไปให้เป็นภรรยาของจูล่ง จูล่งโกรธมากและปฏิเสธที่จะรับนางฮวนซีเป็นภรรยา เตียวหอมจึงวางแผนให้ตันเองกับเปาหลงปลอมตัวเข้าเป็นพวกเดียวกับจูล่งเพื่อจะหาโอกาสฆ่าจูล่ง แต่จูล่งรู้ทันจึงวางแผนซ้อนกลสามารถจับตันเอง เปาหลงไปฆ่าและได้กองทัพทหารมาเพิ่มอีกห้าร้อยแล้วยกทัพไปตีเมืองฮุยเอี๋ยของเตียวหอมได้สำเร็จ

ต่อมาขุนกวนคิดจะได้เมือง เก่งจิวที่เล่าปี่ยกไปกลับคืน จิวจึงวางแผนให้ขุนกวนยกนางซุนฮูยีน้องสาวให้เป็นภรรยาของเล่าปี่ เพื่อที่จะได้จับตัวเล่าปี่ไว้และชิงเบ๊งจะต้องเอาเมือง เก่งจิวมาแลกเปลี่ยน ปรากฏว่าชิงเบ๊งวางแผนซ้อนกลทำให้เล่าปี่ได้ทั้งภรรยาและไม่เสียเมือง เก่งจิวเล่าปี่อยู่ที่เมืองตองง่อด้วยความสุขมิคิดจะกลับเมือง เก่งจิว จูล่งซึ่งพาทหารติดตามมาประมาณห้าร้อยคนก็พากันควมม้าหัดยิงเกาทัณฑ์ จนย่างเข้าสู่ป่าหน่ จูล่งจึงทำตามแผนการที่ชิงเบ๊งสั่งไว้คือแจ้งเล่าปี่ว่าโจรยกกองทัพมาตีเมือง เก่งจิว ขอให้เล่าปี่หนีกลับไปเมือง เก่งจิวช่วยชิงเบ๊งคิดอ่านรบกับโจร เล่าปี่จึงพานางซุนฮูยีนกลับมาเมือง เก่งจิวโดยมีจูล่งคอยอารักขา

เล่าปี่ให้ความไว้วางใจแก่จูล่งเป็นอย่างมาก เมื่อเล่าปี่ยกทัพไปตีเมืองเสฉวน ได้ให้ชิงเบ๊ง กวนอู เตียวหุย จูล่งอยู่รักษาเมือง เก่งจิว ขุนกวนต้องการได้เมือง เก่งจิวคืน เตียวเจียวที่ปรึกษาจึงเสนอแผนการให้มีหนังสือลอบไปถึงนางซุนฮูยีน แจ้งว่ามารดาคือนางงอกี้กำลังป่วยหนัก และขอให้พาอาเต๋ามาเยี่ยมด้วย นางซุนฮูยีนคิดว่าเป็นเรื่องจริง จึงพาอาเต๋าลงเรือรีบเดินทางไปเมืองกังตั๋งอย่างเร่งด่วน จูล่งทราบเรื่องราวจึงนำเรือติดตามนางซุนฮูยีน เพื่อขัดขวางไม่ให้นางนำอาเต๋ามาและสามารถชิงเอาตัวอาเต๋ากลับคืนมาได้สำเร็จ

จูล่งทำศึกสงครามด้วยความสามารถ และให้ความยุติธรรมต่อแม่ทัพนายกองด้วยกันเสมอ เล่าปี่จึงแต่งตั้งให้จูล่งเป็น "ทหารเสือ" จูล่งได้ช่วยเหลือเล่าปี่ทำศึกจนเล่าปี่เริ่มมีอำนาจมากขึ้น และได้ตั้งตัวเป็นกษัตริย์ ต่อมาพระเจ้าเล่าปี่ทราบว่ากวนอูถูกซุนกวนฆ่าตายจึงยกกองทัพจำนวนมากไปทำศึกกับซุนกวนที่เมืองกังตั๋ง ปรากฏว่าทัพของพระเจ้าเล่าปี่พ่ายแพ้ยับเยิน พระเจ้าเล่าปี่ต้องหนีเอาตัวรอด จูล่งทราบข่าวได้รับมาช่วยและสามารถตีทัพพระเจ้าเล่าปี่หนีไปโดยปลอดภัย พระเจ้าเล่าปี่ทรงเสียใจและรู้สึกอับอายในการพ่ายแพ้ครั้งนี้มากจึงลี้ภัยก่อนสิ้นพระชนม์ได้ฝากให้จูล่งดูแลพระโอรส คืออาเต๋าซึ่งขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่าพระเจ้าเล่าเสี้ยน

ต่อมาชงเบ้งได้ทำศึกกับเบ้งเอี๊ยก จูสงได้ออกไปทำศึกด้วยความสามารถ จนกระทั่งชงเบ้งต้องสูญเสียม้าเจียว ดังนั้นเมื่อชงเบ้งยกทัพไปตีเมืองฮูเต้จะไม่ยอมมาให้จูสง ซึ่งขณะนี้มีอายุเจ็ดสิบปีแล้วติดตามไป แต่จูสงไม่ยอม ชงเบ้งห้ามถึงสามครั้ง จูสงก็ยืนยันที่จะไปทำศึก ชงเบ้งจึงให้คุมทหารเป็นกองหน้า จูสงได้สู้รบด้วยความสามารถยิ่ง ชงเบ้งถึงกับสรรเสริญและปูนบำเหน็จรางวัลเป็นอย่างมาก แต่จูสงมีรับไว้กลับให้คืนท้องพระคลังถึงกำหนดเบี้ยหวัดให้เอามาแจกเหล่าทหาร ชงเบ้งยิ่งเพิ่มความเคารพนับถือในตัวจูสงมากยิ่งขึ้น จูสงได้ถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้เจ็ดสิบปี

2. พฤติกรรม

จากบุคลิกภาพและบทบาทของจูสงทำให้มองเห็นพฤติกรรมของจูสงทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของจูสง สรุปได้ 3 ประการ คือ รูปร่างลักษณะ ท่วงที กิริยา รวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

โดยรูปร่างลักษณะภายนอกของจูสง กล่าวได้ว่าจูสงมีรูปร่างงดงาม แม้จะมีคำบรรยายในหนังสือสามก๊กว่า

"... ทหารคนนั้นสูงประมาณหกศอก หน้ามากแลคิ้วใหญ่ ตาโต ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 122)

นางฮวนซีภรรยาฝ่ายของเตียวหับเคยกล่าวว่าตนต้องการจะแต่งงานใหม่กับผู้ที่รูปร่างงามมีสติปัญญา มีฝีมือกล้าหาญ และแซ่เดียวกับอดีตสามี ซึ่งตรงกับคุณสมบัติของจูสง ดังนั้น ก็กล่าวได้ว่าจูสงเป็นนายทหารหนุ่มที่มีรูปร่างงดงามผู้หนึ่งในด้านท่วงที กิริยานั้น จูสงเป็นบุคคลที่มีความสุภาพอ่อนน้อมต่อบุคคลต่าง ๆ การปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเป็นไปด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง คราวที่พบกับเล่าปี่เป็นครั้งแรกได้สนทนากันเป็นที่ถูกใจ ประกอบกับเล่าปี่เป็นเชื้อพระวงศ์อัน จูสงรู้สึกรักใคร่นับถือ และไว้วางใจเล่าปี่เป็นอันมาก จึงกล่าวแก่เล่าปี่อย่างสุภาพว่า

"... แต่ก่อนข้าพเจ้าเห็นว่าอ้วนเสี้ยวเป็นคนหยาบช้า ข้าพเจ้าจึงมาอยู่ด้วย กองขุนจ้าน บัดนี้เห็นว่ากองขุนจ้านนี้หาความคิดมิได้ ข้าพเจ้าจึงมีความลำบากใจ ครั้นมาเห็นท่านค่อยมีสติปัญญา คิดว่าจะทำราชการด้วยก็ต่างคนต่างอยู่ มิรู้ที่จะทำประการใด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 128)

ในที่ที่สุดจูสงก็เข้ามามีราชการกับเล่าปี่อย่างซื่อสัตย์สร้างความดีความชอบจนได้รับการแต่งตั้งให้เป็น "ทหารเสือ" แต่การปฏิบัติตนของจูสงที่มีต่อเล่าปี่มิได้เปลี่ยนแปลงไป

กับซ่งเบ้งก็ได้ว่าจูสงมีการปฏิบัติตัวที่สุภาพ ให้ความเคารพนับถือ ไว้วางใจในแผนการต่าง ๆ ที่ซ่งเบ้งคิดและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังเช่นเมื่อครั้งที่ขุนกวนยกน้องสาวให้แต่งงานกับเล่าปี่ เพื่อจุดประสงค์ทางการเมือง ซ่งเบ้งได้ชวนกลขุนกวนท้าวให้ต้องเสียน้องสาวเสียกำลังทหาร แต่ไม่ได้เมืองเกงจิ๋วคืน ซ่งเบ้งคาดคะเนว่าเล่าปี่จะต้องหลงระเหิรในความสุขที่ขุนกวนจัดให้ ซ่งเบ้งจึงให้หนังสือสามฉบับแก่จูสงผู้ติดตามเล่าปี่ให้ปฏิบัติตามลำดับ จนกระทั่งวางแผนให้เล่าปี่หนีกลับเมืองเกงจิ๋ว เล่าปี่พานางซุนชฺเหวียนหนีพ้นเขตแดนเมืองฉสองกุ่ม แต่ต้องหาเรือข้ามปากไปเมืองเกงจิ๋ว เล่าปี่รู้สึกวิตกมาก จูสงจึงกล่าวปลอบใจให้เล่าปี่มีความมั่นใจในแผนการของซ่งเบ้งและตัวจูสงก็มีความเชื่อมั่นว่าแผนของซ่งเบ้งไม่ผิดพลาด จูสงจึงกล่าวแก่เล่าปี่ว่า

"... เรามานี้ก็พ้นเมืองฉสองกุ่มจะเข้าแดนเมืองเกงจิ๋วอยู่แล้ว เหมือนหนึ่งเสือหนีออกจากจั่นได้ ท่านอย่าคิดวิตกเลย เราทำการสงครามสำเร็จ ทั้งนี้เพราะความคิดของซ่งเบ้ง บัดนี้เรามาถึงแดนเมืองเราแล้ว เห็นซ่งเบ้งจะคิดอ่านมาช่วยเราเป็นมั่นคง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 36)

จูสงมีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพและให้เกียรติ ดังคราวที่ขุนกวนวางแผนให้หนังสือแจ้งนางซุนชฺเหวียนว่ามารดาป่วยขอให้นางมาเยี่ยม นางซุนชฺเหวียนได้พาอาเต๋าลงเรือเดินทางไปเมืองกังตั๋งอย่างเร่งด่วน จูสงได้เข้าไปขัดขวางเพื่อนำอาเต๋ากลับคืนมา จูสงบุกตะลุยเข้าไปในเรือต้องต่อสู้กับทหารของขุนกวนด้วยความสามารถพวกทหารเลวต่างพากันกลัว

เมื่อจูสงเข้าไปในห้องเรือเห็นนางชุนฮุนยืนอุ้มอาเต้า จูสงได้แสดงกิริยาอ่อนน้อมมาทักทายนางชุนฮุน-
ฮุนเจรจาขออาเต้าคืนจากนางอย่างสุภาพ

ในด้านการใช้คำพูด จูสงเป็นผู้ที่ฉลาดในการรู้จักเลือกภาษาจาให้เหมาะกับสถานการณ์
จะเห็นได้เมื่อจูสงมาขอท้าวราชการอยู่กับเล่าปี่ จูสงใช้คำพูดได้ไพเราะด้วยคำที่ใช้แสดงให้เห็นถึง
ความเคารพยกย่องที่จูสงมีต่อเล่าปี่ จูสงกล่าวว่า

"... แต่ข้าพเจ้าเที่ยวมาทุกเมือง จะหาที่พึ่งซึ่งมีน้ำใจอบอุ่นอารีเหมือนท่านนี้ก็ไม่
บัดนี้เป็นบุญของข้าพเจ้าได้กลับมาพบท่าน ข้าพเจ้าจะขออยู่เป็นบ่าวท่าน ถึงมาตร
ว่าจะได้ยากลำบากเป็นประการใด ข้าพเจ้าจะขออาสาไปกว่าจะสิ้นชีวิต ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 583)

ต่อมาเมื่อจูสงต้องเจรจาขอตัวอาเต้าคืนจากนางชุนฮุน ซึ่งกำลังเดินทางไปเมืองกังตั๋ง
จูสงได้ใช้คำพูดให้น่าไว้วางใจ และเป็นเหตุเป็นผล ให้นางชุนฮุนฟังด้วยถ้อยคำละมุนละไมว่า

"... เล่าปี่นายข้าพเจ้ามีบุตรผู้เดียวที่เป็นสายโลหิตในหัวอก รักดังดวงใจและเมื่อ
ครั้งทุ่งเต๋ียงป๋น ข้าพเจ้าอุตสาหะตีฝ่าทหารร้อยหมื่นเข้าไป มิได้คิดแก่ชีวิต ก็เพราะ
ประสงค์อาเต้าแก้วตาของเล่าปี่ บัดนี้ตัวข้าพเจ้าจะตายในท่ามกลางทหารโจโจ
ควรหรือท่านจะพาอาเต้าดวงใจของเล่าปี่ไปด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 145)

เมื่อขงเบ้งจะยกไปตีเมืองฮูโต จูสงต้องการจะไปทัพด้วย แต่ขงเบ้งให้เหตุผลว่า

"... เราไปปราบเบ้งเอี๊ยกครั้งนี้ ม้าเขียวตายเราคิดเสียตายนักเหมือนเช่นหักไปข้างหนึ่ง
ตัวท่านก็สูงอายุล่วงแล้ว เกลือกจะไปพลากพลั้งในขณะรบจะเสียเกียรติยศในเมือง
เสฉวนไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 654 - 655)

แต่จูสงยืนยันที่จะไปทัพ โดยให้เหตุผลด้วยถ้อยคำที่แสดงให้เห็นศักดิ์ศรีของลูกผู้ชายว่า

"... ข้าพเจ้าทำศึกแต่หนุ่มจนอายุเพียงนี้ก็ยังไม่แพ้ภัยพลาเสียทำให้ข้าศึกดูหมิ่นได้
เกิดมาเป็นชาติทหารแล้วถึงจะตายก็ไม่เสียตายชีวิต จะให้ปรากฏชื่อในภายหลัง
ขอคุมทหารเป็นทัพหน้าไปด้วยท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 655)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของจูสง ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของจูสง อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

จูสงเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ความซื่อสัตย์ที่จูสงมีต่อตนเองคือการหาเจ้านายที่มีความซื่อสัตย์ต่อราชวงศ์อื่นเช่นเดียวกับตน จูสงเคยอยู่กับฮวันเสี่ยว และกองขุนจ้านมาก่อน แต่จูสงรู้สึกผิดหวังที่ทั้งสองคนไม่เป็นดังที่คิดไว้ จึงแยกตัวออกมา จนกระทั่งได้พบกับเส้าปี้ ซึ่งมีความซื่อสัตย์ต่อราชวงศ์อื่น จูสงกล่าวว่า

"... เมื่อข้าพเจ้าอยู่กับกองขุนจ้านนั้น กองขุนจ้านทำการสงคราม มิได้เชื่อฟังที่ปรึกษาทั้งปวง จึงเสียที่แก่ฮวันเสี่ยวจนตัวถึงแก่ความตาย ฮวันเสี่ยวให้ทหารมาเกลี้ยกล่อมข้าพเจ้าเป็นหลายครั้ง ข้าพเจ้ารู้ว่าจะฮวันเสี่ยวอยู่จึงไม่ไปด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 582)

จูสงหาราชการกับเส้าปี้ด้วยความซื่อสัตย์ แม้ชีวิตจูสงก็สละได้ เส้าปี้ก็เชื่อใจในความซื่อสัตย์ของจูสง ดังจะเห็นได้จากเมื่อเส้าปี้ต้องอพยพครอบครัวจำนวนมาก ถอยหนีกองทัพของโจโฉ แต่โจโฉตามมาทัน เส้าปี้จึงเสียทัพอย่างยับเยิน ครอบครัวพลัดพรากกระจัดกระจายตัวจูสงก็หายไบบิฮองได้มาแจ้งแก่เส้าปี้ว่า

"... บัดนี้จูสงเอาใจออกห่างไปเข้าด้วยโจโฉแล้ว ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 845)

แต่เส้าปี้ไม่เชื่อกลับตวาดบิฮองว่า

"... ท่านนี้หาความพิเคราะห์มิได้ อันจูสงนี้มีความสัตย์ซื่อรักใคร่เราเป็นอันมาก ซึ่งจะไปอยู่ด้วยโจโฉนั้นอย่าสงสัยเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 845 - 846)

จูสงมิได้ไปเข้ากับโจโฉ แต่บุคตะลุยเขาเตี้ยงป็นสันช่วยเหลือเอาตัวออกมาได้ เส้าปี้ซาบซึ้งในความกล้าหาญและความซื่อสัตย์ของจูสงเป็นอย่างมาก จูสงได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อเส้าปี้ด้วยความซื่อสัตย์

อีกครั้งเมื่อนำเอาเต้าคั้นมาจากนางขุนฮุหยิน ซึ่งกำลังหนีลงเรือไปสู่มืองกังต้ง แม้นางขุนฮุหยิน
ขัดขืนไม่ยอมคืนเอาเต้า จูสงจึงกล่าวว่า

"... แม่ท่านจะขึ้นเอาเอาเต้าไป ถึงชีวิตข้าพเจ้าจะตายอยู่ที่นี้ก็ตามเกิด
ข้าพเจ้ามาให้เอาไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 145)

จูสงก็เข้าไปชิงเอาเต้าจากมือนางฮุหยินได้สำเร็จ จูสงหาศึกเคียงบ่าเคียงไหล่กับเล่าปี่ ทำให้
เล่าปี่มีอำนาจมากขึ้น จนกระทั่งเล่าปี่สิ้นชีวิต ก่อนตายเล่าปี่ได้ฝากให้จูสงช่วยดูแลบุตรของเล่าปี่
ต่อไป จูสงรับปากที่จะดูแลด้วยความซื่อสัตย์ แม้ชีวิตยอมสละได้ จูสงกล่าวว่า

"... พระองค์อย่าได้ปรวามก้ก็เลย ถ้ามีการสงครามข้าพเจ้าจะขอ
ตายก่อนพระราชาบุตร ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 552)

พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของจูสงที่มีต่อเล่าปี่เป็นสิ่งที่ควรยกย่องอย่างยิ่งและ
จูสงไม่ยอมรับนางฮวนซีเป็นภรรยา ด้วยเหตุผลที่จูสงบอกกับเตียวหองว่า

"... เล่าปี่นายข้าพเจ้าคิดอ่านทำการทั้งปวงหวังจะทำนุบำรุงแผ่นดินก็ยัง
ไม่สำเร็จก่อน เล่าปี่นั้นก็ยังไม่ยอมคืนมาเป็นปกติ ซึ่งข้าพเจ้า
จะมีภรรยานั้นไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 1026)

2.2.2 ความเป็นคนฉลาดมีสติปัญญา

จูสงเป็นคนฉลาด ความฉลาดของจูสงอาจกล่าวได้ 2 ลักษณะ ได้แก่
ความฉลาดในทางสติปัญญา และความฉลาดในทางการใช้ออกาสให้เกิดประโยชน์

จูสงมีความฉลาดในทางสติปัญญา จะเห็นได้ว่าเมื่อครั้งขงเบ้งฯให้ของตง
และจูสงไปเผาเสบียงอาหารโจโฉ ณ ค่ายฮันทูย แต่ทั้งสองตกลงกันไม่ได้ว่าใครจะยกไปตีก่อน
จูสงจึงทาลากเสียงท่าย ปรากฏว่าของตงได้ยกไปตีก่อน จูสงจึงกล่าวว่า

"... พรุ่งนี้เวลาตะวันตกเที่ยง แม้ไม่เห็นท่านกลับมา ข้าพเจ้าจึงจะยก
ทหารหนุนตามเข้าไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 345)

จูสงได้เข้าไปช่วยเหลือของตงซึ่งพ่ายแพ้เตียวคับออกมาได้ โจโฉให้เตียวคับ ชีหลงยกทัพตามมา
จูสงจึงสั่งให้ปิดประตูค่าย จูสงคิดกลอุบาย ดังบทบรรยายในสามก๊กว่า

"... เตียวคับ ชีหลงยกทหารติดตามมา ครั้นจวนจะถึงค่ายของจูสง
พอเวลากลัศดำ แลไปดูในค่ายไม่เห็นธง และเสียงกลองม้าส่อ
ก็สงสัยทั้งประตูค่ายก็เปิดอยู่ เห็นจูสงขี่ม้าถือทวนยืนอยู่หน้าค่ายแต่
เพียงผู้เดียว เตียวคับกับชีหลงเห็นประหลาดใจจึงรออนั่ง มีอาจ
ที่จะรุกเข้าไป พอโจโฉยกทัพมาทัน จึงให้ทหารทั้งปวงให้ร้อง
รุกเข้าไปเห็นจูสงขี่ม้าอยู่มาได้สะอึกสะเทือน ทหารทั้งปวง
ประหลาดใจ กลับตัวจะถอยออกมา จูสงได้ก็จึงแกว่งทวนเป็นสำคัญ
ทหารซึ่งถือเกาทัณฑ์อยู่ก็ตกกันยิงเกาทัณฑ์กระหน่ำไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 348)

จูสงสามารถเผาเสบียงโจโฉ และตีกองทัพของโจโฉแตกพ่ายได้เครื่องคี่สตราวุธเป็นจำนวนมาก
ส่วนความฉลาดอีกประการหนึ่ง คือความฉลาดในการใช้ออกาสให้เกิด
ประโยชน์ ความฉลาดของจูสงในข้อนี้ จะเห็นได้จากคราวที่จูสงไปปราบปรามเตียวหอมเจ้าเมือง
ฮุยเอี้ยง ตันเอ๋อง เปาหลงพร้อมทหารห้าร้อยคนอาสาเตียวหอมทำกลอุบายเข้ากับจูสง แต่จูสง
รู้ทันจึงให้ทหารจับตัวตันเอ๋องเปาหลงไปฆ่าเสีย และเลี้ยงดูทหารทั้งห้าร้อยเป็นอย่างดี จูสงได้
กล่าวว่า

"... อันตัวตันเอ๋องเปาหลงคิดภัยต่อเรา ๆ ก็ให้ฆ่าเสียแล้ว แต่ท่านทั้งปวง
เป็นผู้มีน้อยชดมันมาได้จึงมาด้วย เราก็จะไว้ชีวิตให้อยู่เลี้ยง บุตรภรรยา
สืบไป ถ้าไม่เป็นใจด้วยเรา ๆ ก็ให้ฆ่าเสียให้สิ้นเชิง เวลาตัววันนี้
เราจะยกเข้าตีเมืองฮุยเอี้ยง ท่านทั้งปวงจงเป็นกองหน้าเข้าไปเรียก
ให้ชาวเมืองเปิดประตูรับ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 1025)

านที่สุดจุล่งก็สามารถตีเมืองฮุยเอี้ยงได้และจับตัว เตียวทอมไปให้เล่าปี่

3. บทบาท

บทบาทของจุล่ง อาจกล่าวได้ในฐานะของแม่ทัพเอก ดังนี้

3.1 ฐานะแม่ทัพเอก

จุล่งเป็นทหารที่มีฝีมือการรบมาก เมื่อมาอยู่กับเล่าปี่ได้แสดงความสามารถในการศึกด้วยความซื่อสัตย์และกล้าหาญ เล่าปี่จึงแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในห้า "ทหารเอก" ของเล่าปี่ ต่อมาเมื่อจุล่งได้อาสาไปทำศึกกับโจโฉที่ทุ่งฮันชุยสามารถเผากองเสบียง และตีกองทัพของโจโฉแตกพ่ายด้วยกลยุทธ์ เล่าปี่จึงแต่งตั้งให้จุล่งเป็น "ทหารเสือ"

จุล่งในฐานะแม่ทัพเอกซึ่งเล่าปี่ ชงเบ้งมอบความไว้วางใจในการศึกสงคราม เพราะมีฝีมือและมีสติปัญญาในการรบ ทำให้ชนะศึกเสมอ ดังบทบรรยายที่กล่าวถึงฝีมือการสู้รบของจุล่งว่า

"... จุล่งขับม้าไปข้างหน้าขวาก็ขวากแตก ไปข้างซ้ายก็ซ้ายแตก หาผู้ใด
ต้านทานมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 124)

และในการรบกับแฮหัวตุ้น อันโหวได้เข้าไปเตือนสติแฮหัวตุ้นว่า

"... ขอท่านได้ยับยั้งหยุดอยู่ก่อน อันจุล่งคนนี้มีฝีมือเข้มแข็งนัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 809)

เมื่อจุล่งกับเตงจี้ยกกองทัพติดตามชงเบ้งมาถึงตำบลกีกี๊ ชงเบ้งได้เลิกทัพกลับไปแล้ว กองทัพของสุมาอี้กำลังติดตามมา จุล่งจึงคิดกลศึกโดยให้จารึกชื่อตนเองในฉินธง ฝ่ายโกจูยได้ยกทัพติดตามกองทัพของจุล่งมาอย่างกระชั้นชิด ได้กำชับเขาทูแม่ทัพนายกองว่า

"... ถ้าเห็นทหารจุล่งหนีแล้ว จงอย่าได้กระชั้นไล่ขึ้นไป รอรั้งทหารดู
ทางที่ก่อน ด้วยจุล่งนั้นเป็นคนเจ้าความคิด มักแต่งกลล่อลวงข้าศึก

าให้เสียที แล้วก็มีฝีมือเข้มแข็งนัก าทั้เร่งถอยเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 722)

เพราะความสามารถในการรบทำให้ขงเบ้งสรรเสริญจูสงว่า

"... จูสงนี้เป็นทหารเอกหาผู้เสมอมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 726)

จูสงในฐานะแม่ทัพเอก นอกจากจะทำได้ด้วยความสามารถแล้ว จูสงยังมีความเชื่อมั่นในฝีมือการสู้รบของตน ดังจะเห็นได้เมื่อเล่าปี่ต้องการผู้ที่จะอาสาไปตีเมืองฮุยเอียง จูสงขออาสา และได้เขียนหนังสือทูลทูลกับเล่าปี่ไว้ว่า

"... ข้าพเจ้าจะเขียนหนังสือาทั้ทูลทูลไว้ จะขอทหารสามพันยกไปตีเมืองฮุยเอียง ถ้าไม่ได้ก็ให้ตัดศีรษะข้าพเจ้าเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 1021)

และในที่ที่สุดจูสงก็สามารถตีเมืองฮุยเอียงได้สำเร็จ

พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองที่จูสงได้แสดงออกมาด้วยความซื่อสัตย์ที่ตนมีต่อเล่าปี่ ดังจะเห็นได้ในคราวที่เล่าปี่ขึ้นครองราชย์เป็นพระเจ้าเล่าปี่แล้ว ได้ออกว่าราชการและปรึกษากับขุนนางที่ปรึกษาว่า

"... กวนอูเตียวหุยได้ให้ความสัตย์กันไว้ ขุนกวนท้าวอันตราয়แก่น้องเรา ถ้าเราได้แก่แด่นก็จะเสียความสัตย์ไป เราคิดจะยกทัพหลวงไปตีเมืองกังตั๋ง จับขุนกวนฆ่าเสีย ขุนนางทั้งปวงจะเห็นประการใด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 479)

แต่จูสงแสดงความกล้าหาญกราบทูลแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลทางยุทธศาสตร์และเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์ที่ตนมีต่อพระเจ้าเล่าปี่เสมอมาว่า

"... ซึ่งจริงขอเป็นข้าอาณัติ มิใช่แต่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินจะเจ็บแค้น ถึงเทพยดาก็มีความแค้น ขอพระองค์ยกทัพหลวงไปตั้ง ณ ด้านตงก่วนเป็นคันท้ำ ฝ่ายทหารที่มีฝีมือซึ่งอยู่ ณ ด้านตงก่วน ก็จะเอาม้าแลเสบียงมากถวายแก่พระองค์ ตัวก็จะฆ่าช่วยทำการศึกษา ได้ทหารชาวด่านเข้าด้วยเป็นกำลังแล้ว เห็นจะทำการศึกสะดวก ถ้ามิกาจัดแจง

เสียก่อนแล้ว จะยกไปชุนกวนที่เดียว เห็นว่าเจมีจะยกไปช่วยชุนกวน
เห็นการเราจะทำไปนั้นจะขัดสน การทั้งนี้เป็นการาหุ้ ขอให้พระองค์
ตรึกตรองพิจารณาที่จงละเอียด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 479)

แต่พระเจ้าเล่าปี่มิได้เชื่อฟัง านที่สุดต้องพ่ายแพ้อย่างยับเยินแก่กองทัพของชุนกวน

ดังนั้นจูสงแม่ทัพเอกผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของเล่าปี่ด้วยความซื่อสัตย์ สามารถ
ทำศึกร่วมทุกชั่วร่วมสุขกับเล่าปี่ได้ด้วยจิตใจอันมั่นคงและแข็งแกร่ง

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของจูสง ดังกล่าวมาแล้ว
ข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของอริสโตเติล (Aristotle. ชัยวัฒน์
อดิพัฒน์. 2520 : 46) ได้กล่าวถึงทฤษฎีทางจริยศาสตร์ว่า "ความดี ความมีเหตุผล เป็น
คุณสมบัติอันมีค่าของมนุษย์ที่จะทำให้เกิดความผาสุกได้ โดยพลังของเหตุผลเพราะเหตุผลคืออำนาจ
การรู้ การเข้าใจอันหลักแห่งความถูกต้องของการปฏิบัติในสายกลาง"

ดังนั้น จูสง จึงเป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นไปตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์
ข้างต้น เพราะจูสงกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างผู้มีสติ มีเหตุผล และไม่ใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลของ
ตน จึงทำให้พบกับความสุขตามอัตภาพ ฉะนั้นบุคคลที่มีความปรารถนา จะพบกับความสุขในชีวิต
ต้องมีความเข้าใจในการกระทำของตนอยู่เสมอ

ชงเบ้ง

1. ประวัติชีวิต

ชงเบ้ง หรือจูกัดเหลียง เป็นชาวตำบลลงเสีย มีอาชีพทำไร่ อยู่บนเขา
งาลังกั้ง เป็นผู้มีสติปัญญา มีความรู้ความสามารถสูง ชาวบ้านจึงเรียกว่า อาจารย์งกหลง เล่าปี่
ได้ยืมเกศศีลพัทความเฉลียวฉลาดของชงเบ้งโดยการแนะนำของสุมาเต็กโช และซีซี เล่าปี่จึงตัดสินใจ
ไปเชิญชงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาของกองทัพถึงสามครั้ง ชงเบ้งจึงยอมตกลงด้วย เล่าปี่ยินดีมากได้

พาขงเบ้งมาอยู่ ณ เมืองชินเอี้ย แล้วให้ความเคารพไว้วางใจ ตั้งให้เป็น "อาจารย์ผู้ใหญ่" สำหรับปรัการศึกษาทั้งปวง ในระยะแรกกวณู เตียวหุย ไม่รู้จะศรัทธาในตัวขงเบ้งนัก แต่เมื่อขงเบ้งได้คิดกลอุบายทำลายกองทัพของโจโฉแตกพ่ายที่ตำบลทุ่งพกบ่อง เมืองชินเอี้ยต่างพากันสรรเสริญในปัญญาความคิดของขงเบ้ง

ต่อมาขงเบ้งได้แนะนำให้เล่าปี่ไปอยู่เมืองเกงจิ๋วแทนเมืองชินเอี้ยซึ่งคับแคบ และคอยคิดกลศึกให้เล่าปี่มีชัยชนะหลายครั้ง แต่เมื่อโจโฉยกกองทัพจำนวนมากจะตีเมืองเกงจิ๋ว เล่าปี่จึงพาครอบครัวและประชาชนซึ่งขอติดตามเล่าปี่เป็นจำนวนมากไปตั้งมั่นอยู่ที่เมืองกังแฮ แต่โจโฉได้ยกกองทัพมารุกรานอีก ขงเบ้งได้ขออาสาเล่าปี่ไปเจรจาเป็นพันธมิตรกับขุนกวนเพื่อต่อต้านโจโฉได้สำเร็จ โจโฉเตรียมที่จะยกกองทัพเรือมาตีเมืองกังตั้ง ขงเบ้งจึงต้องมาเป็นที่ปรึกษาการศึกษาพร้อมกับจิวยี่แม่ทัพเอกของขุนกวน ขงเบ้งได้แสดงความรู้ความสามารถทางสติปัญญาให้จิวยี่ได้เห็น ท้าให้จิวยี่ไม่พอใจขงเบ้ง เริ่มอิจฉาริษยาและคิดที่จะกำจัดขงเบ้ง แต่ขงเบ้งรู้ทันสามารถไขสติดปัญญาเอาตัวรอดมาได้

ขงเบ้งกับจิวยี่ร่วมกันคิดกลอุบายเผากองทัพเรือของโจโฉ โดยขงเบ้งเรียกกลมสลาคันมาช่วยในการเผากองทัพเรือได้สำเร็จ และจิวยี่ได้วางแผนที่จะฆ่าขงเบ้ง แต่ขงเบ้งรู้เท่าทันได้วางแผนซ่อนกลาให้จูสงนั่งเรือมารับหนึกลับไปหาเล่าปี่ที่เมืองแฮเค้า จากนั้นขงเบ้งได้วางแผนจัดให้แม่ทัพเอกของเล่าปี่ เช่น จูสง เตียวหุย ไปคอยสกัดตีทัพของโจโฉที่ทัพไฟได้มาและอาวุธเป็นจำนวนมาก ส่วนกวณูขงเบ้งได้วางแผนให้ไปคอยดักตีทัพโจโฉที่ฮัวหยง โดยหวังที่จะกวณูผู้มีความกตัญญูได้ทดแทนบุญคุณของโจโฉ

ฝ่ายจิวยี่เมื่อได้ชัยชนะในการเผากองทัพเรือของโจโฉ จึงคิดจะไปตีเมืองลำกุน แต่ขงเบ้งได้วางแผนซ่อนกลตัดหน้าชิงเอาเมืองลำกุน เก่งจิ๋ว และชงหยงได้ท้าให้จิวยี่แค้นใจมากถึงกับให้โลซกมาเจรจาขอคืนเมืองสามตำบลให้แก่ขุนกวน แต่ขงเบ้งอ้างว่าเมืองเหล่านี้เป็นของเล่ากั ขณะนี้เล่ากัป่วยอยู่ ถ้าหายป่วยแล้วจะคืนเมืองให้ จากนั้นขงเบ้งได้ช่วยเล่าปี่ปราบปรามหัวเมืองต่าง ๆ และให้เล่าปี่ตั้งมั่นอยู่ที่เมืองเกงจิ๋ว

ขงเบ้งผู้มีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ โดยเฉพาะฤกษ์ยาม และดวงดาว ท้าให้ขงเบ้งรู้ว่าเล่ากัซึ่งเป็นบุตรเล่าเปียวจะป่วยตาย เล่าปี่เสียใจมากจึงให้ทหารอยู่รักษาเมืองชงหยงไว้

ฝ่ายขุนกวนได้ให้โลซกมาเจรจาขอเมืองเกงจู้คืนเป็นครั้งที่สอง แต่ซงเบ้งอ้างว่าจะขอยืมไว้ก่อน จนกว่าเล่าปี่จะไปตีเมืองเสฉวนของเล่าเจี้ยงได้ โดยเขียนเป็นหนังสือสัญญาแล้วให้โลซกเป็นนายประกัน จิวยี่เมื่อทราบเรื่องราวจึงโกรธมากที่โลซกพ่ายแพ้ความคิดของซงเบ้ง จิวยี่วางแผนให้ขุนกวนยกนางซุนชฺเหวียนน้องสาวต่างมารดาให้เป็นภรรยาเล่าปี่ แล้วลวงให้เล่าปี่มาทำงาน ณ เมืองลั่วชี่ จากนั้นจะจับเล่าปี่ขังคุก เพื่อให้ซงเบ้งเอาเมืองเกงจู้มาแลกคืน ซงเบ้งได้คิดแผนซ่อนกล ทำให้เล่าปี่ได้ทั้งภรรยาและไม่ต้องเสียเมือง ซงเบ้งเป็นคนละเอียดรอบคอบเมื่อเห็นว่าเล่าปี่มีความสุขที่เมืองลั่วชี่ ได้เขียนหนังสือฉบับห้ากับจูสงเปิดอ่านเมื่อมีความจำเป็น ในที่สุดก็เป็นไปตามที่ซงเบ้งคาดการณ์ จูสงจึงเปิดหนังสือฉบับที่สามและปฏิบัติตามทำให้พาเล่าปี่และภรรยาหนีกลับมาเมืองเกงจู้ได้ปลอดภัย

ขุนกวนให้โลซกไปเจรจาขอเมืองเกงจู้คืนเป็นครั้งที่สาม แต่ซงเบ้งคิดกลอุบายอ้างว่าเล่าปี่กลัวคนจะนิทาที่ยกทัพไปตีเมืองเสฉวนของเล่าเจี้ยงซึ่งเป็นญาติ โลซกไม่ทันนึกความคิดของซงเบ้งจึงกลับมาบอกขุนกวน จิวยี่โกรธแค้นมากอาสาที่จะยกทัพไปตีเมืองเสฉวนให้เล่าปี่ และให้เล่าปี่จัดเสบียงไว้ให้ จากนั้นจะจับตัวเล่าปี่ฆ่าก็จะได้เมืองเกงจู้โดยง่าย แต่แผนการของจิวยี่ซงเบ้งรู้ทันจึงคิดแผนการซ่อนกลทำให้จิวยี่เสียใจและแค้นใจที่เสียรู้ซงเบ้งถึงกับสิ้นชีวิต ซงเบ้งเดินทางมาคารวะศพของจิวยี่ ณ เมืองกังต้งและได้พบกับบังทองหรือฮองชู เพื่อนสนิท ซงเบ้งได้เขียนหนังสือหนึ่งฉบับให้บังทองไปมอบให้เล่าปี่ ถ้าบังทองคิดจะอยู่ทวาราชการกับเล่าปี่ต่อไป ขณะนั้นขุนกวนได้แต่งตั้งให้โลซกทำหน้าที่ที่ปรึกษาฝ่ายทหารแทนจิวยี่ โลซกได้ไปเชิญบังทองมาเป็นที่ปรึกษา แต่ขุนกวนไม่พอใจในรูปร่างลักษณะของบังทอง ในที่สุดบังทองก็ไปอยู่กับเล่าปี่ ซึ่งขณะนั้นซงเบ้งไปชำระความที่หัวเมืองสี่ตำบล

โจโฉได้ยกทัพมาตีเมืองกังต้ง ขุนกวนจึงมีหนังสือให้เล่าปี่มาช่วย ซงเบ้งได้คิดกลอุบายให้ม้าเจียวเป็นผู้นำไปรบแทน จนกระทั่งพ่ายแพ้กลศึกของโจโฉ และต้องมาอยู่กับเล่าปี่ด้วยอุบายของซงเบ้ง เล่าปี่ได้นำกองทัพบตีเมืองเสฉวนของเล่าเจี้ยง โดยให้ซงเบ้งอยู่รักษาเมืองเกงจู้ เล่าปี่กับบังทองช่วยกันทำศึกด้วยความสามารถ แต่บังทองได้เสียชีวิตในสนามรบ ซงเบ้งรับทราบด้วยความตกใจ และได้เดินทางไปช่วยเหลือเล่าปี่ ก่อนไปได้มอบให้กวนอูดูแลรักษาเมืองเกงจู้ด้วยความรอบคอบ

ขงเบ้งช่วยเหลือเล่าปี่ทำศึกสงครามด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อเล่าปี่เป็นอย่างมาก ทำให้เล่าปี่มีอำนาจมากขึ้น ต่อมาโจโฉได้ลั่นชีวิตโจผีได้อำนาจปกครองต่อไป และได้กระทำการหยาบช้าต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ยิ่งกว่าบิดา โดยบังคับให้พระเจ้าเหี้ยนเต้มอบราชสมบัติให้ตน โจผีจึงขึ้นครองราชย์แล้วย้ายไปอยู่เมืองลกเอี้ยง จากนั้นได้ปลงพระชนม์พระเจ้าเหี้ยนเต้ ขงเบ้งจึงปรึกษาขุนนางพร้อมมาจกัณยกเล่าปี่เป็นกษัตริย์ ในช่วงแรกเล่าปี่ไม่ยอมรับขงเบ้งคิดอุบายแกล้งป่วยเล่าปี่จึงยอมรับการเป็นกษัตริย์ และยกกองทัพไปตีเมืองกังตั๋งเพื่อแก้แค้นให้กับกวนอู แม้ว่าขงเบ้งและเหล่าขุนนางที่ปรึกษาได้พากันคัดค้าน พระเจ้าเล่าปี่ไม่ทรงรับฟัง ขงเบ้งจึงเขียนหนังสือถวายเพื่อเตือนพระสติอีกครั้ง แต่พระเจ้าเล่าปี่ทรงตั้งวัน ขณะที่พระเจ้าเล่าปี่จัดเตรียมทัพอยู่นั้น เตียวหุยได้ถูกนายทหารสองคนแอบฆ่าตาย และพระเจ้าเล่าปี่ทรงพ่ายแพ้ต่อกองทัพของขุนกวนอย่างยับเยินในเวลาต่อมา ทรงตรอมพระทัยมากจึงสิ้นพระชนม์ ก่อนสิ้นพระชนม์ได้เรียกเหล่าขุนนางที่ปรึกษาเข้าเฝ้า และทรงฝากให้ช่วยกันทะนุบำรุงพระราชโอรสและบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง

อาเต๊า ขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่า "พระเจ้าเล่าเสี้ยน" ทรงตั้งให้ขงเบ้งเป็นมหาอุปราช มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองบ้านเมือง ขงเบ้งได้ทำหน้าที่ที่ปรึกษาและว่าราชการแผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์ มีความสามารถยิ่งเมื่อพระเจ้าโจผียกทัพมาตีเมืองเสฉวน ขงเบ้งได้คิดกลอุบายเป็นไมตรีกับขุนกวน ร่วมกันต่อต้านพระเจ้าโจผี จนได้รับชัยชนะ ขงเบ้งทะนุบำรุงทำให้บ้านเมืองสงบสุข ข้าวปลาอาหารบริบูรณ์ จนกระทั่งพระเจ้าเล่าเสี้ยนครองราชย์ได้สามปี ขงเบ้งยกทัพไปปราบเบ้งเอ็กเจ้าเมืองมันฮ้องสามารถจับเบ้งเอ็กได้แล้วปล่อยตัวถึงเจ็ดครั้ง เบ้งเอ็กจึงยอมสวามิภักดิ์ด้วยความจริงใจ

ต่อมาพระเจ้าโจผีสวรรคต โจยอยมได้ครองราชย์สมบัติ จึงแต่งตั้งให้สุมาอี้ไปรักษาเมืองเสเหลียง ขงเบ้งคิดจะยกทัพไปตีเมืองลกเอี้ยง แต่มาเจ็กได้ห้ามไว้แล้วคิดกลอุบายกล่าวหาว่าสุมาอี้เป็นกบฏ พระเจ้าโจยอยจึงถอดสุมาอี้เป็นไพร่ ขงเบ้งเตรียมทัพจะไปตีเมืองลกเอี้ยงอีก จูล่งขออาสาไปรบด้วยแต่ขงเบ้งไม่อนุญาตเพราะเห็นว่าจูล่งอายุมากแล้ว ขงเบ้งได้ออกปากห้ามถึงสามครั้ง ในที่สุดก็ยอมให้จูล่งเป็นแม่ทัพหน้า และสามารถตีหัวเมืองรายทางคือเมืองลาอันได้ จากนั้นจะไปตีเมืองเทียนชุยเป็นลำดับต่อไป ขงเบ้งได้พบเกียงอุยนายทหารของเมืองเทียนชุย จึงได้คิดกลอุบายให้เกียงอุยมาเป็นพวกได้สำเร็จ

ซ่งเป้งเป็นคนรอบคอบในการยกทัพไปปราบปรามเมืองต่าง ๆ ซ่งเป้งจะคิดวางแผนอย่างรัดกุม ทำให้ประสบความสำเร็จอยู่เสมอ พระเจ้าโจยอยจึงเรียกตัวสุมาอี้กลับมาเป็นแม่ทัพไปทำศึกกับซ่งเป้งที่เซากี้सान สุมาอี้ทำศึกกับซ่งเป้งด้วยความระมัดระวังสามารถตีเมืองเกเต้ง เมืองหลิวเซียได้แล้ว ซ่งเป้งเสียใจมากคุมทหารไปตั้งมั่นที่เมืองเสเสียขณะนั้นเจ้าโจยอยแจ้งว่าสุมาอี้กำลังยกทัพจำนวนมากติดตามมา ซ่งเป้งเห็นจวนตัวคิดกลอุบายลวงสุมาอี้โดยซ่งเป้งขึ้นไปติดกระຈັบปีเส่นอยู่บนหอรบ สุมาอี้กลัวว่าซ่งเป้งจะคิดกลลวงดักขุมอยู่ จึงพาทหารถอยกลับ

ซ่งเป้งมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เมื่อตนไปทำศึกได้พาเหล่าทหารไปเสียชีวิต จึงขอรับโทษโดยการเสนอลดยศตนสามขั้นจากพระเจ้าเส้าเสี้ยน พระเจ้าเส้าเสี้ยนจึงถอดซ่งเป้งออกจากมหาอุปราช ขณะนั้นเตียวกวง เตียวหองบุตรจูสงเข้ามาแจ้งแก่ซ่งเป้งว่าจูสงเสียชีวิตแล้ว ซ่งเป้งเสียใจมาก ซ่งเป้งได้ทำศึกสงครามด้วยความสามารถยิ่ง ทุ่มเทร่างกายและสติปัญญาอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะทำศึกขับเคี่ยวกับสุมาอี้ผลัดกันแพ้ ผลัดกันชนะยังมีแตกหัก สุมาอี้จึงคิดกลอุบายกล่าวหาว่าซ่งเป้งก่อการกบฏ ที่เมืองเสฉวน จะตั้งตัวเป็นใหญ่ ให้อีกอินไปพูดกับขันทีที่เมืองเสฉวนพวกขันทีได้กราบบังคับคมทูลาให้พระเจ้าเส้าเสี้ยนทราบ และยุยงให้พระเจ้าเส้าเสี้ยนเรียกตัวซ่งเป้งกลับเมืองเสฉวน ซ่งเป้งต้องกลับไปเข้าเฝ้าพระเจ้าเส้าเสี้ยนเพื่อทูลความจริงให้ทรงทราบ

ซ่งเป้งได้กลับมาทำศึกมีชัยชนะต่อสุมาอี้ จึงยกทัพไปตั้งมั่น ณ เมืองฮันต้ง ลีเจียมจัดเสบียงส่งให้ซ่งเป้งไม่ทัน ได้วางแผนส่งหนังสือลวงให้ซ่งเป้งเลิกทัพกลับเสฉวน เพราะขุนกวนจะยกทัพมาตีเสฉวน ซ่งเป้งเมื่อทราบความจริงโกรธมากสั่งให้เอาลีเจียมไปฆ่า แต่บิฮุยได้ขอร้องไว้ พระเจ้าเส้าเสี้ยนจึงถอดลีเจียมออกจากขุนนาง และซ่งเป้งนำลิหลวบุตรลีเจียมมาตั้งเป็นขุนนางแทน

ซ่งเป้งมีความมุ่งมั่นที่จะปราบปรามข้าศึกศัตรูให้หมดสิ้นเพื่อที่จะรวมสามก๊กให้เป็นปึกเดียวตามปณิธานของพระเจ้าเส้าเป่ จึงยกทัพไปปราบปรามข้าศึกเมืองลกเอียงอีกครั้ง การศึกในครั้งนี้ซ่งเป้งสูญเสียเหล่าทหารไปเป็นจำนวนมากมีหนังสือขอให้ขุนกวนยกกองทัพอมาช่วย ซ่งเป้งได้ใช้วิชาความรู้เรียกลมเรียกฝนและคิดประดิษฐ์เค้นดมาใช้ในการทำศึกได้รับชัยชนะ ซ่งเป้งทุ่มเทร่างกาย จิตใจในการทำศึกสงครามเป็นอย่างมากจนร่างกายซูบผอม ประจวบกับได้รับข่าวว่า

กองทัพเมืองกังตั้งพายัพแก่กองทัพของพระเจ้าเจียยอย ชงเซ่งตกใจมากถึงกับล้มป่วย และเมื่อสาววจคูดวงดาวประจำตัวเห็นหม่นหมอง ชงเบ้งจึงรู้ว่าชีวิตตนจะสั้น ก็ยวดยิ่งแนะนำให้ชงเบ้งทำพิธีสะเดาะเคราะห์ต่ออายุตนเองไปอีกสองปี โดยการจุดโคมเสี่ยงทาย แต่ไม่สำเร็จเพราะอุยเอียนได้เข้าสะจุดโคมเสี่ยงทายคืบลง ชงเบ้งเมื่อรู้ว่าตนต้องสิ้นชีวิตแน่นอนแล้ว จึงมอบตำราหน้าไม้ให้แก่เกียวยอย สิ่งความให้มาด้ายหาโอกาสกำจัดอุยเอียน เขียนหนังสือทูลลาพระเจ้าเส้าเสียน และฝากฝังให้เหล่าขุนนางที่ปรึกษาทะนุบำรุงดูแลพระเจ้าเส้าเสียนต่อไป รวมทั้งให้นักรบพี่สมบัดของตนเข้าเฝ้าในท้องพระคลัง เพื่อแจกจ่ายให้แก่เหล่าทหาร ชงเบ้งสิ้นชีวิตเมื่ออายุได้ห้าสิบสี่ปี

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของชงเบ้ง ทาให้เห็นพฤติกรรมของชงเบ้งทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของชงเบ้ง สรุปได้ 3 ประการ คือ รูปร่างลักษณะ ท่วงที กิริยารวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

หนังสือสามก๊กได้บรรยายรูปร่างลักษณะของชงเบ้งไว้ว่า

"... ชงเบ้งรูปร่างใหญ่โต สูงถึงหกศอก สีหน้าขาวเหมือนหยวก แต่งตัวโอ้อวด ท่วงทีเป็นอาจารย์ใหญ่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 776)

ในด้านท่วงทีกิริยานั้น ชงเบ้งเป็นบุคคลที่มความสุภาพอ่อนน้อมต่อคนทุกชั้นวรรณะ การปฏิบัติต่อผู้อื่นเป็นไปด้วยนโมจิตรอันดี ดังคราวที่เส้าปี่มาเชิญชงเบ้งเป็นที่ปรึกษาถึงสามครั้ง จึงพบตัว ชงเบ้งได้ตอบปฏิเสธด้วยความถ่อมตัวว่า

"... ข้าพเจ้าเห็นในหนังสือนั้นก็แจ้งอยู่ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าตัวยังหนุ่มนัก
ทั้งสติปัญญาความคิดก็ยังไม่อ่อน ครั้นจะไปทวาราชการด้วยท่านก็จะเสีย
การของท่านไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 776)

ครั้นเล่าปี่อ่อนวอนชี้แจงเหตุผลให้ซ่งเบ้งรู้สึกเห็นใจ เล่าปี่กล่าวว่า

"... ถ้าดังนั้นขอเชิญท่านไปอยู่ทวาราชการช่วยท่านบุ๋บารุงสั่งสอนข้าพเจ้า
สืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 779)

แทนที่ซ่งเบ้งจะรับในทันที ซ่งเบ้งกลับแสดงความอ่อนน้อมต่อมต่น โดยกล่าวแก่เล่าปี่ว่า

"... ตัวข้าพเจ้าเป็นคนชาวบ้านนอก สติปัญญาน้อย เคยแต่ทำการหยาบ
ซึ่งจะไปอยู่ทวาราชการสั่งสอนท่านนั้นเป็นการละเอียดยศขุนนัก เห็นจะ
ทำไปมิได้ก็จะเสียการของท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 779)

คราวที่เล่าเปียวยกเมืองเกงจิวให้เล่าปี่ ในตอนแรกเล่าปี่ไม่รับ เล่ากับุตร
เล่าเปียวได้มาปรึกษาที่นางชวีฮูหยินมารดาเลี้ยงคิดริษยาจะทำร้ายชีวิต เล่าปี่แนะนำให้เล่ากั
ไปปรึกษากับซ่งเบ้ง ซ่งเบ้งได้กล่าวปฏิเสธเล่ากัด้วยอาการสุภาพว่า

"... ตัวข้าพเจ้าเป็นแขกมาภายนอก ซึ่งจะล่วงเข้าไปคิดอ่านการภายใน
ให้ญาติพี่น้องท่านรำวฉานกันนั้นไม่ควร แม้เนื้อความรู้ถึงเล่าเปียวเรา
ก็ยังไม่พ้นความผิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 800)

พฤติกรรมการปฏิบัติตนของซ่งเบ้งที่มีต่อเล่าปี่นั้น จะมีความจริงใจและกล้า
เตือนสติเล่าปี่อยู่เสมอ เพราะเล่าปี่ให้ความเคารพและไว้วางใจซ่งเบ้งเป็นอย่างมาก ดังเช่น
เมื่อซ่งเบ้งเดินมาเห็นเล่าปี่นั่งถักขนจามรี ซ่งเบ้งรู้สึกโกรธ จึงได้กล่าวว่า

"... การซึ่งจะบ่วงกันรักษาตัวเหตุใดจึงไม่คิด ท่านมานั่งถักขน จามรี
เล่นอยู่จะทำไมไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 805)

เมื่อซ่งเบ้งคิดอุบายที่จะทำศึกกับโจโฉที่ตำบลทุ่งพุกบ่อง ซ่งเบ้งได้ขอกระบี่อาชญาสิทธิ์จากเล่าปี่ไว้บังคับบัญชาทหารทั้งปวงโดยสิทธิ์ขาด กวนอู เตียวหุยในระยะแรกรู้สึกไม่เชื่อถือซ่งเบ้ง และน้อยใจเล่าปี่ที่ให้ความสำคัญแก่ซ่งเบ้งมาก เมื่อทราบแผนการในการสู้รบที่ทุ่งพุกบ่องโดยซ่งเบ้งอยู่รักษาเมือง เตียวหุยถึงกับหัวเราะในความคิดของซ่งเบ้ง โดยกล่าวว่า

"... ซึ่งท่านว่ากล่าวทั้งนี้ก็เห็นว่าท่านมีสติปัญญาจริง คิดเอาความสบายแต่ตัว อันเราทั้งปวงนี้จะออกไปสู่ความตาย ท่านจะอยู่รักษาเมืองจงแต่งโต๊ะกินเล่นให้สบายใจเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 807 - 808)

ซ่งเบ้งมิได้แสดงความโกรธหรือไม่พอใจ แต่กลับแสดงความเคียดชังในการที่ต้องบังคับบัญชาเหล่าทหารว่า

"... บัดนี้เล่าปี่ก็ให้กระเปาะอาชญาสิทธิ์อยู่กับเมื่อเรา แลท่านมาปิดหลังขัดขวางอยู่จะเห็นไม่ชอบ แม้เราไม่ทำตามอาชญาสิทธิ์ นานไปเบื้องหน้าท่านจะบังคับทหารสืบไปได้ ก็จะเสียการไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 808)

ในคราวที่ซ่งเบ้งอาสาเล่าปี่ไปเจรจากับขุนกวนให้เป็นพันธมิตรกับเล่าปี่เพื่อต่อต้านโจโฉ ขุนกวนได้ให้ซ่งเบ้งสนทนากับเหล่าขุนนางที่ปรึกษาของตน ซ่งเบ้งได้ปฏิบัติตนด้วยความอ่อนน้อมและมีความมั่นใจในการหาเหตุผลมาเจรจาอย่างคมคาย เพื่อให้เหล่าขุนนางที่ปรึกษายอมรับได้สำเร็จ ขุนกวนถึงกับกล่าวชมเชยซ่งเบ้งว่า

"... เราได้ยินโฉชกมาเจรจาสรรเสริญท่านว่ามีปัญญาความคิดปรากฏวันนี้เราเห็นหน้าท่านมาก็เป็นบุญ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 875 - 876)

และเมื่อซ่งเบ้งต้องมาเป็นที่ปรึกษาการศึกษาเกี่ยวกับจิวอี้ทหารเอกของขุนกวน จิวอี้มีความอิจฉาริษยาในความมีสติปัญญาของซ่งเบ้ง จึงคิดจะกำจัดซ่งเบ้ง ฝ่ายซ่งเบ้งก็รู้เท่าทันความคิดและอาศัยความฉลาดของตนทำให้รอดชีวิตมาได้อยู่เสมอ ดังนั้นการปฏิบัติตนของซ่งเบ้งต่อจิวอี้จึงมีแต่ความอ่อนน้อมถ่อมตัว และแฝงไปด้วยความระมัดระวังตัวโดยซ่งเบ้งกล่าวกับจิวอี้ว่า

"... ถ้าท่านหาความจริงเกี่ยวกับนี้ได้ จะให้ข้าพเจ้าช่วยก็พอจะได้อยู่ ผิดชอบ
ประการใดไปภายหน้าก็จะช่วยตักเตือนตามสติปัญญา ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 891)

ซ่งเป้งเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ใครทำความดี
ความชอบก็จะบำเหน็จรางวัล ถ้าใครทำผิดก็ลงโทษอย่างเหมาะสมและในการการำใช้คนของซ่งเป้ง
มิได้ถือกฎระเบียบตายตัว ซ่งเป้งจะใช้คนตามความสามารถ ฉะนั้นในการบริการราชการและ
การบังคับบัญชาทหาร ซ่งเป้งจะปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม จึงทำให้เหล่าทหาร ขุนนางที่ปรึกษา
และประชาชนมีความรักใคร่ ยำเกรงในตัวซ่งเป้ง

ในด้านการใช้คนซ่งเป้งนั้น ซ่งเป้งเป็นผู้ที่ใช้คนอย่างตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม
และมีเหตุผล ดังจะเห็นได้เมื่อซ่งเป้งต้องไปสนทนากับเหล่าขุนนางของซุนกวนที่เมืองกังตั๋ง ซ่งเป้ง
ได้พูดจากับซีหองขุนนางผู้หนึ่งที่กล่าวหาเล่าปี่ไม่สำนึกผิดในการสู้รบกับโจโฉ ซ่งเป้งได้กล่าวกับซีหอง
อย่างมีหลักการและเหตุผล ตรงประเด็นว่า

"... ท่านว่าจะไม่ชอบ อันเล่าปี่นายเราคิดอ่านทำการครั้งนี้เพราะมีความ-
กตัญญูต่อพระเจ้าเหี้ยนเต้ ไม่มีความกักตื้อต่อเจ้า กลับเห็นชอบด้วย
ศัตรูแผ่นดินหามีความกตัญญูไม่ จะมาถือเอาว่าการแผ่นดินจะสาบสูญนั้น
จะได้หรือคำสอนนี้ท่านอย่าเจรจาต่อไปเลยเราไม่ขอได้ยิน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 874)

เมื่อครั้งซุนกวนให้จูกัดกินพี่ชายซ่งเป้งเกลี้ยกล่อมซ่งเป้งไปทวาราชาการกับ
ซุนกวนนั้น ซ่งเป้งได้ใช้คำพูดด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวานมิได้กระทบกระทั่งเอนจิตใจสักแม้แต่น้อยว่า

"... ซึ่งพี่ว่าทั้งนี้ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ๆ เราพี่น้องเกิดมาแผ่นดินพระเจ้า-
เหี้ยนเต้ ควรที่จะถือความกตัญญูต่อแผ่นดิน ข้าพเจ้าจึงสู้ไปอยู่กับเล่าปี่
เพราะว่าเป็นเชื้อสายของพระเจ้าเหี้ยนเต้ หวังมิให้เสียพระเพณีโบราณ
เหตุาคตัวพี่จึงทิ้งแผ่นดินพระเจ้าเหี้ยนเต้เสียมาอยู่ ณ เมืองกังตั๋งนี้ให้

ไกลพี่น้องทั้งปวงหาความอาลัยมิได้ ความที่จะทิ้งเมืองกังต้งเสีย ไปอยู่ทวารวราชการด้วย ข้าพเจ้าจะได้เห็นหน้ากันอีก ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 899)

กับขุนกวนซึ่งขงเบ้งต้องการเจรจาให้เป็นพันธมิตรกับเล่าปี่ ขุนกวนได้ให้ขงเบ้งแสดง ปัญหาความสามารถที่จะต่อสู้กับโจโฉ ขงเบ้งรู้ว่าขุนกวนอยากเห็นความมีสติปัญญาของตน จึงใช้ คำพูดที่ยั่วยุให้ขุนกวนใคร่ที่จะรู้มากขึ้น โดยกล่าวว่า

"... อันถามทั้งนี้ก็ขอขบใจว่านับถือข้าพเจ้าอยู่แล้ว ครั้นจะบอกท่านโดยปัญหาคิดเห็นนั้น กลัวท่านจะมีเชื่อกือกระทำตามข้าพเจ้า ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 879)

ความฉลาดเฉลียวมีสติปัญญาของขงเบ้ง ทำให้ขงเบ้งรู้จักที่จะใช้คำพูดให้เลขาธิการรับ และเกรงกลัวในความมีสติปัญญาของตนว่า

"... อันธรรมดาเป็นชายชาติทหาร ถ้าไม่รู้จะเนการฤกษ์บนแล ฤกษ์ต่ำ ก็มีได้เรียกว่า มีสติปัญญา ซึ่งเราจะมาทำการ ทั้งนี้เพราะรู้ว่าวันนี้หมอกจะลงหนัก เราจึงอาจ ำให้ทัพบนจิวอี้ไว้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 923)

นอกจากนี้ขงเบ้งสามารถใช้คำพูดด้วยถ้อยคำวาทะลุ่มลึกลงมาในแนวว่าเจ้าให้เกียงอุย นายทหารเมืองเอ็กกวนซึ่งมีสติปัญญา มารับราชการกับเล่าปี่ได้สำเร็จ โดยขงเบ้งได้กล่าวว่า

"... ตัวเรานี้แต่พระเจ้าเล่าปี่ยังไม่ชอบเลี้ยงเป็นคนเชื่องช้าอยู่นั้น เราก็พอจะคบเพื่อน แสงหาวิชา ก็มีได้เห็นผู้ใดที่จะมีสติปัญญาหลักแหลมเหมือนท่าน บัดนี้เรามาพบท่าน ก็มีความยินดีนัก ท่านไปอยู่กับเราเถิด ช่วยกันคิดอ่านทำนุบำรุงแผ่นดินให้เป็นสุข สิบแปด อย่าให้เสียที่ที่ได้เรียนวิชาได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 678 - 679)

ในที่สุดเกียงอุยก็มาอยู่กับเล่าปี่ ขงเบ้งดีใจมากได้กล่าวยกย่องเกียงอุยให้เหล่าทหารฟังว่า

"... ได้เกียงอุยมาไว้เหมือนได้หงส์ตัวหนึ่ง แต่บังทองตายแล้ว ก็ไม่เห็นผู้ใดที่จะมี สติปัญญาเหมือนเกียงอุยจะนี้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 680)

เมื่อขงเบ้งยกกองทัพจะไปตีเมืองลกเอี้ยงของพระเจ้าโจยอย อองลองขุนนางผู้ใหญ่นำไพร่พลออกมาทักท้วง ขงเบ้งจึงตอบว่า

"... ข้าพเจ้าจะออกหน้าไปพูดจากับขงเบ้ง ดีแต่ด้วยลมปากทำให้ขงเบ้งพินาศเมื่อเข้า
อ่อนน้อมต่อเรา แล้วพ่ายกลับไปเมืองเสฉวน มิใช่ไพร่พลได้รับความลำบาก
เลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 682)

ผลปรากฏว่าอองลองถูกขงเบ้งใช้คำพูดเหน็ดเหนื่อย ประชดประชันจนอองลองแค้นใจตกม้าตาย
ขงเบ้งกล่าวว่า

"... คนทั้งปวงนับถือว่าคุณมีสติปัญญา รู้จักคุณปิตามารดา พระเจ้าเหียนเต๋จึงตั้งให้เป็น
ขุนนางผู้ใหญ่ ควรท่านจะทำการสนองคุณ พระเจ้าเหียนเต๋โดยสุจริต ช่วยกัน
ยกย่องเชิดพระวงศ์ขึ้นครองสมบัติจึงจะชอบ และท่านคบคิดเข้าด้วยอ้ายโจรชิง
เอาราชสมบัติ จะนี้โทษก็ผิดอยู่เป็นอันมาก คนทั้งปวงซึ่งสัตย์ซื่อต่อแผ่นดิน ก็คิดแค้น
ท่านนักจะครุ่นนึกเอื้อนเสียทั้งเป็น ถึงเทพยดาในชั้นฟ้าก็จะสังหารท่าน ...
ตัวท่านเป็นคนอกตัญญูเร่งหนีชุกซ่อนไปเอาตัวรอดให้พ้นความตายเกิด อย่างมาผืน
หน้าพูดถึงการแผ่นดิน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 685)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของขงเบ้งซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของขงเบ้ง
อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความเป็นคนฉลาด มีสติปัญญา

ขงเบ้งเป็นคนฉลาดรอบรู้ ความฉลาดรอบรู้ของขงเบ้งอาจกล่าวได้
3 ลักษณะ ได้แก่ ความฉลาดในทางสติปัญญา ความฉลาดในทางรู้จำรู้เท่าทันคน และความฉลาด
ในทางการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์

ความฉลาดในทางสติปัญญานั้นจะเห็นได้ว่าชงเบ้งเป็นผู้มีสติปัญญาหลักแหลม มีความรอบรู้ในวิชาการสาขาต่าง ๆ ดังที่ ซีซีได้กล่าวถึงความมีสติปัญญาของชงเบ้งให้เล่าปีฟังว่า

"... ซึ่งจะเอาความคิดแลปัญญาข้าพเจ้าไปเปรียบนั้นโกลนิก ตัวข้าพเจ้าอุบมาเหมือนหนึ่งกา จะมาเปรียบพระยาหงส์นั้นไม่ควร อนึ่งมาอาชามีกำลังอันน้อย หรือจะมาเปรียบพระยาราชสีห์ได้ อันคน ๆ นั้นมีปัญญาลึกซึ้งกว้างขวางนัก อาจสามารถที่จะหยั่งรู้การในแผ่นดินแลอากาศเป็นเอกอยู่แต่ผู้เดียว ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 760)

ชงเบ้งใช้ความฉลาดมีสติปัญญาคิดกลอุบายทำศึกปราบปรามศัตรูราชสมบัติอย่างมีความสามารถยิ่ง ดังจะเห็นได้เมื่อชงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาของเล่าปี ชงเบ้งอาสาเล่าปี ... ไปเจรจาให้ขุนกวนเป็นพันธมิตรต่อกันเพื่อต่อต้านโจโฉ ชงเบ้งจึงต้องมาเป็นที่ปรึกษาการเผาทักษเรือโจโฉร่วมกับจิวยี้ จิวยี้ก็วิจารณ์ความมีสติปัญญาของชงเบ้งจึงคิดจกัก โดยให้ชงเบ้งหาลูกเกาทัณฑ์จำนวนสิบหมื่นภายในสิบวัน แต่ชงเบ้งทักท้วงที่บนจะหาให้ได้ภายในสามวัน

"... แม้นสามวันนี้ไม่ได้ลูกเกาทัณฑ์สิบหมื่นก็ให้มาข้าพเจ้าเสียเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 919)

เพราะชงเบ้งถูกข่มขู่แล้วว่าจะมีหมอกลงจัดจึงเตรียมเรือบรรทุกมัดฟางและหญ้าเป็นฟ่อน แล้วเอาผ้าคาดลุ่มไว้ทั้งยี่สิบลาลอยไปรับลูกเกาทัณฑ์ของโจโฉได้เป็นจำนวนมาก เพราะโจโฉคิดว่าทหารจิวยี้ให้ทหารมาข่มไว้ จึงสั่งให้ทหารระดมยิงเกาทัณฑ์

ต่อมาชงเบ้งได้อาสาเรียกลมสลาตันเพื่อมาใช้ในการเผากองทัพเรือโจโฉให้จิวยี้ เพราะชงเบ้งศึกษาดาราศาสตร์ยามว่าเดือนอ้ายแรมห้าค่ำจะเกิดลมสลาตัน ชงเบ้งจึงคิดกลอุบายลวงจิวยี้ได้ด้วยสติปัญญาอันเฉียบแหลมและหนักกลับโหดเล่าปีได้สำเร็จ

นอกจากนี้ชงเบ้งยังใช้ความฉลาดมีสติปัญญาคิดโดยน้อมมาใช้ในการศึกสงคราม ดังในคราวที่ชงเบ้งทำศึกกับสุมาอี้ ชงเบ้งได้คิดประดิษฐ์โดยน้อมมาใช้ในการชนเสปียงได้โดยง่าย

"... ท่านอย่าวิตกเลย เราได้จัดแจงให้ช่างทำคอนต์ สำหรับจะขึ้นเสปียง
ทั้งกลางวันและกลางคืนมาให้ลำบากด้วยโคกระบือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 824)

สุมาอี้เมื่อทราบเรื่องราวจึงคิดอยากได้คอนต์มาขึ้นเสปียงของตนเองบ้าง จึงให้ทหารไปซื้อ
คอนต์มาห้าตัว

"... จาจะคิดอ่านให้ทหารไปซื้อคอนต์มาดูอย่าง จะได้ทำขึ้นเกรียนเสปียง
เราบ้าง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 824)

ซงเบ้งเมื่อทราบว่าสุมาอี้ประดิษฐ์คอนต์จำนวนมากและกำลังขึ้นเสปียงอยู่ ซงเบ้งจึงให้องเป้ง
คุมทหารหนึ่งพันปลอมเป็นทหารสุมาอี้ซ่อนอยู่ เมื่อเห็นกองเสปียงกำลังลาเสียงเสปียงให้เข้าโจมตี
และพลิกกลับคอนต์ไม่ให้เดินได้ ในที่สุดซงเบ้งสามารถวางกลอุบายโจมตีได้กองเสปียงเป็น
จำนวนมาก

ซงเบ้งใช้สติปัญญา คิดกลอุบายช่วยเหลือเล่าปี่ในการปราบปรามข้าศึกศัตรู จนกระทั่ง
สิ้นชีวิต ซงเบ้งยังได้คิดกลอุบายโดยสังเขปไว้ว่า

"... เมื่อเราตายแล้วเมื่อใด อย่าให้ทหารทุกซักร้อนนึ่งชาวห่มขาวเลย จงทำกิริยา
ให้ปรกติเหมือนเรายังอยู่ อย่าให้เกิดศัพท์ที่ตายนั้นรู้ไปถึงข้าศึก ท่านจงให้
ต่อลงใส่ศพเรานิ่งไว้ ให้เอาข้าวสารใส่ปากเราไว้เจ็ดเมล็ด เอาโคมจุด
เพลิงรองไว้ใต้ที่นั่งเรา หวังจะรักษาดาวสำหรับอายุเราไม่ให้หายไป แม้
เพลิงโคมนั้นดับลงเมื่อใด ดาวสำหรับอายุเราก็จะสูญไปเมื่อนั้น ถ้าสุมาอี้
ไม่เห็นดาวนั้นแล้ว ก็จะมีเราถึงแก่ความตาย จะยกกองทัพมาทำอันตราย
แก่ทหารทั้งปวง แม้สุมาอี้เห็นดาวนั้นยังอยู่ ก็จะไม่อาจยกมาทำร้าย ท่าน
จงเลิกทัพกลับไป ถ้าสุมาอี้จะคุมทหารไปติดตาม ท่านจงจัดทหารตั้งคารับ
เป็นหน้ากระดานไว้ แล้วเอาหุ่นรูปเราใส่เกรียนชักออกมากลางทหาร
สุมาอี้เห็นจะตกใจถอยไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 849)

ความฉลาดทางด้านรู้ใจ รู้เท่าทันคนนั้น ชงเบ้งได้แสดงให้เห็นหลายอย่าง เช่น การล่วงรู้จิตใจของเตียวหุยผู้ไม่ยอมมาทำครูดูกฝีมือการรบของตน ชงเบ้งคิดจะให้เตียวหุยไปสู้รบกับม้าเจียว จึงพูดจากระตุ้นให้เตียวหุยเกิดความรู้สึกอยากสู้รบเอาชนะม้าเจียวให้ได้ ชงเบ้งกล่าวว่า

"... อันม้าเจียวนี้มีกำลังแลฝีมืออยู่ จ้าจะจะให้ม้าสู้รบในเมืองเกงจิวหากวนอู มา จึงจะต่อสู้กับม้าเจียวได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 211)

หรือกับของตง นายทหารผู้ชราที่มีฝีมือการสู้รบสูงมาก ชงเบ้งรู้ว่าของตงเป็นผู้ที่หยิ่งในศักดิ์ศรีของตนยิ่งนัก ใครจะให้ของตงไปโจมตีกองเสบียงที่เขาเตงกุนสัน ซึ่งแฮหัวเอียนรักษาอยู่ ชงเบ้งจึงกล่าวกระตุ้นยั่วให้ของตงเกิดความรู้สึกอีกเดิมที่จะทำศึก โดยกล่าวว่า

"... ท่านผู้เฒ่านี้มีแต่ฝีมือ กำลังนั้นน้อยอยู่แล้ว อันแฮหัวเอียน คนนี้มีฝีมือยิ่งกว่าเตียวคับ จ्ञาฉันทบถือไว้จงจึงให้มารักษาเมืองฮันต่ง ซึ่งท่านจะไปหักหาญเอานั้นเห็นจะไม่ได้ จ้าจะจัดทหารให้ไปรักษาเมืองเกงจิวแทนกวนอู ให้กวนอูมาทำการกับแฮหัวเอียนจึงจะได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 331)

ชงเบ้งทำศึกสงครามมานาน ย่อมรู้และเข้าใจลักษณะนายทหารของตน ดังเช่น ชงเบ้งรู้จักอุปนิสัยของอูยเอียนว่าเป็นคนไม่ซื่อสัตย์ ชงเบ้งจึงกล่าวกับตันเช็กว่า

"... อูยเอียนนี้เป็นคนใจมืดตรง ครั้นจะกำจัดเสียก็เสียดายฝีมือ จ้าเป็นจ้เอาไว้ใช้ไปพลาง นานไปอูยเอียนจะเป็นชนบทต่อแผ่นดินเป็นมั่นคง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 783)

ซึ่งต่อมาเมื่อชงเบ้งสิ้นชีวิต อูยเอียนได้ก่อการกบฏ และถูกม้าด้ายฆ่าตายตามแผนการของชงเบ้ง ทำได้

ความฉลาดอีกประการหนึ่ง คือ ฉลาดในการใช้ออกาสให้เกิดประโยชน์ ความฉลาดของชงเบ้งในข้อนี้ จะเห็นได้จากคราวที่ชงเบ้งให้กวนอูไปสกัดตีทัพโจโฉ ซึ่งแตกหนีไปทางฮัวหยงเมื่อครั้งกองทัพเรือถูกเผา ซึ่งชงเบ้งอธิบายให้เล่าปี่เข้าใจว่า

"... ข้าพเจ้าดูควาสำหรับมหาอุปราชก็ยังรุ่งเรืองสุกาอยู่ เพราะชะตาโจโฉ
ยังไม่ขาด ข้าพเจ้าจึงแกล้งให้กวนอูไปทำการครั้งนี้ หวังจะให้แทนคุณ
โจโฉเสียให้เสร็จกัน ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 975 - 976)

ความฉลาดในการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์ของขงเบ้งที่เป็นการแก้ปัญห
เฉพาะหน้าได้ทันที่ คือ เมื่อสุมาอี้ตีตำบลเกเต่งที่ม้าเจ็กไปรักษาอยู่ได้แล้ว ขงเบ้งคุมทหาร
ส่วนหนึ่งไปเมืองเสเสี่ย ขงเบ้งแบ่งทหารเป็นสองกอง กองหนึ่งไปชนช้างปลาอาหารอีกกองหนึ่ง
เข้าไปตั้งมั่นในเมือง ขณะนั้นม้าเข้าได้แจ้งว่าสุมาอียกกองทัพติดตามมา ขงเบ้งเห็นจวนตัวจึงแก้
ปัญหาเฉพาะหน้า ดังบทบรรยายในหนังสือสามก๊ก ดังนี้

"... ให้ทหารรื้อถอนธงที่ปักไว้บนกำแพงนั้นลงเสียสิ้น แล้วให้เปิดประตูเมือง
ไว้ทั้งสี่ด้าน จัดทหารเลวแลชาวบ้านให้กวาดทางประตูเมืองเป็นปกติ
อยู่ประตูละยี่สิบคน มาให้สะอึกสะเทือน แล้วก็ให้ทหารทั้งปวงเข้าชุมเสีย
มาให้พูดจาเป็นปากเสียง ... ขงเบ้งก็แต่งตัวอาภรณ์เด็กน้อยสองคน
ขึ้นไปบนหอรบ ในเด็กนั้นถือกระบี่คนหนึ่ง ๆ ถือแล่ยืนอยู่ทั้งสองข้าง
แล้วตั้งกระดางธูปบูชาไว้ข้างหนึ่ง ขงเบ้งก็นั่งติดกระบี่ไปเล่นอยู่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 719)

สุมาอี้คิดว่าเป็นกลศึกของขงเบ้งจึงถอยทัพ

2.2.2 ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

ขงเบ้งเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อเล่าปี่เป็นอย่างมาก ได้ทำงาน
สนองคุณเล่าปี่อย่างเต็มสติกำลัง ทำให้เล่าปี่มีอำนาจมาก ขงเบ้งพร้อมขุนนางที่ปรึกษา และ
เหล่าทหารต่างพากันยกเล่าปี่ขึ้นเป็นเจ้าทรงพระนามว่า "พระเจ้าเจียงบู" โดยมีขงเบ้งเป็น
มหาอุปราช

ขงเบ้งยอมเข้าทูลราชการกับเล่าปี่ เพราะเห็นว่าเล่าปี่มีความซื่อสัตย์สุจริต
ต่อราชวงศ์อื่น จนผู้คนทั้งหลายต่างพากันยกย่องนับถือ และอีกประการหนึ่งคือ เล่าปี่ให้ความสำคัญ

ยกย่อง ไว้วางใจแก่ชงเบ้งเป็นอย่างมาก จนทำให้ชงเบ้งรู้สึกซาบซึ้งใจ ชงเบ้งจึงกระทำทุกอย่าง เพื่อเกื้อหนุนเล่าปี่ จนกระทั่งเล่าปี่สิ้นชีวิต ชงเบ้งรับปากกับเล่าปี่ที่จะทะนุบำรุงเล่าเสี้ยนต่อไป ชงเบ้งทำงานหนักมากจนร่างกายซูบผอม ทำให้สุม่าอี้สับสนความรู้ได้ สุม่าอี้จึงกล่าวว่า

"... ซึ่งชงเบ้งคิดการศึกครั้งนี้ก็มีความทุกข์ใหญ่หลวง เห็นอายุชงเบ้งจะ สิ้นเสียแล้ว ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 839)

เอียวทู่ที่ปรึกษาชงเบ้งได้กล่าวว่า

"... ท่านคิดการทั้งปวงเห็นจะเหนื่อย เอาเหงื่อต่างน้ำ ออกินอดนอน จนซูบผอมเพียงนี้ ข้าพเจ้าเห็นจะต้องคำสุม่าอี้ว่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 839)

ชงเบ้งได้ฟังถึงกับร้องไห้พร้อมกับกล่าวว่า

"... ทุกวันนี้เราไม่รู้หรือ ซึ่งเราทำการทั้งปวงนี้เพราะคิดถึงคุณพระเจ้า-เล่าปี่ ครั้นจะละเลยก็หาผู้ใดที่จะไว้ใจมิได้ เราจึงอุตส่าห์มาทำการศึกหวังจะปราบปรามศัตรูแผ่นดิน จะได้บำรุงพระเจ้าเสี้ยนนาให้อยู่เย็นเป็นสุข ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 839 - 840)

2.2.3 ความสุขุม รอบคอบ

ชงเบ้งเป็นผู้ที่มีสุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงานอย่างมั่นใจในตนเองอยู่เสมอ ดังเช่นการวางกลยุทธ์การรบกับเบ้งเอ็ก ชงเบ้งสามารถจับแล้วปล่อยเบ้งเอ็กถึงเจ็ดครั้ง ชงเบ้งได้กล่าว

"... เราคิดจะบำรุงแผ่นดินพระเจ้าเล่าเสี้ยนให้เป็นสุขสืบไป จึงทำการทั้งนี้ ท่านทั้งปวงซึ่งรบเหนื่อยมิรู้ก็จะน้อยใจว่าจับเบ้งเอ็กได้แล้ว ปล่อยไปเล่า เพราะเราเห็นเหตุว่าเบ้งเอ็กนี้เป็นเจ้าเมืองบ้านนอก น่าใจกระด้างนักคิดคนเมืองเรา จนได้ตัวมาแล้วมันยังไม่สามารถแพ้

ที่เดียว ซึ่งปล่อยมันไปนั้น เราคิดจะให้มันกลัวเกรงทั้งภายนอก ภายใน
ให้จงหนักก่อนจึงจะกลับไปได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 605)

และเมื่อเบ้งเฮ็กยอมสวามิภักดิ์ต่อขงเบ้งด้วยใจแล้ว บิฮุยได้เสนอให้ขงเบ้งแต่งตั้งขุนนางกำกับไว้
แต่ขงเบ้งไม่เห็นด้วย โดยกล่าวว่า

"... ในเมืองเบ้งเฮ็กนี้ผิดเพศเราอยู่สามประการคือ ชาวเมืองนี้กินแต่เนื้อสัตว์
ดิบประการหนึ่ง และเรายกกองทัพมาครั้งนี้ก็ฆ่าพี่น้องชาวเมืองนี้เสียเป็น
อันมาก เห็นชาวเมืองจะมีใจเจ็บแค้นเราอยู่ประการหนึ่ง อนึ่งในเมืองนี้
มิได้มีกฎหมายเป็นอย่างธรรมเนียมเหมือนเมืองทั่วไป ถ้าผู้ใดทำให้
เจ้าเมืองโกรธแล้วก็ฆ่าเสียเป็นสามประการ ครั้นเราจะให้ขุนนางแล
ทหารทั้งปวงอยู่กำกับนั้นเห็นจะขัดสน จะได้รับความเดือดร้อนภายหลัง อนึ่ง
เบ้งเฮ็กก็สิ้นความคิดแพ้ฝีมือเรานักอยู่แล้ว เห็นจะไม่คิดติดต่อเรา
สืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 641)

ความสุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงานทำให้ขงเบ้งระมัดระวังในการปิดข่าวสารได้คี่
ดังจะเห็นได้เมื่อขงเบ้งยกทัพไปเมืองลกเอียงเป็นครั้งที่สาม ขงเบ้งประสบความสำเร็จ เพราะ
ขงเบ้งป่วยหนักต้องคอยทัพกลับเข้าเมืองเสฉวน ขงเบ้งได้สั่งการว่า

"... บัดนี้เราป่วยหนักจะว่ากล่าวบังคับกิจการสืบไปมิได้ เราจะเลิกทัพกลับไป
เมืองเสฉวนเถิด แต่ทว่าอย่าให้เอ็กเกริกไป รู้ถึงสุมาอี้จะยกทหารติดตาม
เราจะไปมิสะดวก ... พอเวลาค่ำก็ให้ทหารเลิกทัพล่อลลัดมาเมือง
ฮันตั้ง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 775)

สุมาอี้เมื่อทราบแผนการ ถึงกับกล่าวว่า

"... ขงเบ้งนี้คงเทพยดาเรามีรู้เท่าเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 776)

2.2.4 ความเด็ดขาด

ชงเบ้งมีความเด็ดขาดในการทำศึกสงคราม ดังจะเห็นได้เมื่ออุยเอี้ยนอยู่ทำการเป็นทหารเลวอยู่กับฮั่นเหียน ครั้นฮั่นเหียนให้เอาของตงนายทหารเอกไปฆ่า อุยเอี้ยนได้ช่วยเหลือไว้และฆ่าฮั่นเหียนตาย จากนั้นอุยเอี้ยนไปหาทวนอู ทวนอูได้พาอุยเอี้ยนไปคำนับเล่าปี่ ชงเบ้งเมื่อทราบเรื่องราวจึงให้ทหารนำอุยเอี้ยนไปฆ่า โดยกล่าวว่า

"... ผู้ใดกินข้าวแดงท่านเลฆ่าท่านผู้มีคุณเสีย ผู้นั้นเป็นคนหากตัญญูไม่ ผู้ใดอาศัยอยู่ในแผ่นดินของท่าน แล้วคิดยกเอาแผ่นดินไปให้ผู้อื่นเสีย ผู้นั้นเป็นคนหาความสัจอย่าไม่ อุยเอี้ยนนี้มิได้มีความสัจและกตัญญู ซึ่งจะเลี้ยงไว้ไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 1036)

แต่เล่าปี่ได้ของคทาขว้างชงเบ้งจึงกล่าวกับอุยเอี้ยนว่า

"... ครั้งนี้เราจะยกโทษตัวครั้งหนึ่ง ตั้งแต่ไปเมื่อหน้า ตัวอย่าได้คิดอ่านทรยศต่อท่านผู้มีคุณสืบไป แม้ไม่ฟังคำเราจะตัดศีรษะตัวเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 1036 - 1037)

ความเด็ดขาดในการศึกของชงเบ้ง ทำให้ชงเบ้งต้องสั่งประหารชีวิตม้าเจ๊ก นายทหารผู้มีฝีมือตามกฎระเบียบที่ว่าไว้อย่างเคร่งครัด จะเห็นได้เมื่อม้าเจ๊กอาสาไปรักษา ตาบลเกเต้ง แม้ว่าชงเบ้งได้เตือนสติให้ระวังสุมาอี้ แต่ม้าเจ๊กกลับทำทัณฑ์บน ชงเบ้งจึงให้อองเป้งติดตามไปด้วยม้าเจ๊กมีความคิดขัดแย้งกับอองเป้งในการตั้งทัพจึงถูกสุมาอี้โจมตีแตกพ่าย ม้าเจ๊กหนีรอดกลับไปรับโทษทัณฑ์ ชงเบ้งได้กล่าวว่า

"... ท่านอวดรู้ทำทานบนให้แก่เรา บัดนี้ก็ไม่เหมือนทานบน ทำให้เสียการทั้งนี้โทษท่านก็หาผู้หลง ครั้นจะมีเอาโทษตามพระอัยการศึกนั้น สืบไปเบื้องหน้าทหารทั้งปวงก็จะดูเบาแก่ราชการ ... ตัวท่านกับเรารักกันอยู่เหมือนพี่กับน้อง ซึ่งเราทำทั้งนี้ก็ตามกฎหมายอย่างธรรมเนียมมาซึ่งจะมีจริงซึ่งท่านหาไม่ได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 727 - 728)

ชงเบ้งเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นสูงมากในการปฏิบัติตน ดังจะเห็นได้วก่อนที่ชงเบ้ง ยอมมาเป็นทีปรักษาห้เส้าปี ชงเบ้งพิเคราะห์ในตำราว่าต่อไปภายหน้าเส้าปีจะได้เป็นใหญ่อยู่ กีกหนึ่ง ดังนั้นชงเบ้งจึงกระทำทุกวิถีทางที่จะให้จ๊กก๊กเป็นใหญ่ตามความประสงค์ของเส้าปี โดย ตั้งใจสนองพระคุณมิได้คิดถึงความยากลำบาก

"... แล้วสั่งไว้ให้คิดอ่านปราบปรามศัตรูในเมืองลกเอี้ยงงให้ราบคาบ แล้ว จะยกเป็นเมืองหลวงขึ้นดังเก่า แลเนื้อความทั้งปวงก็ยังไม่สมความคิด ข้าพเจ้าก็ยังนอนตาไม่หลับ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 811)

3. บทบาท

บทบาทของชงเบ้ง อาจกล่าวได้ในฐานะทีปรักษา ดังนี้

3.1 ฐานะทีปรักษา

ชงเบ้งตกลงเป็นทีปรักษาของเส้าปี เมื่ออายุได้ยี่สิบเจ็ดปี ชงเบ้งเป็นผู้มี ความรู้ มีสติปัญญาเฉียบแหลม ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยคิดทลายาคร โดยความเกลียดชัง และไม่เคยอิจฉาริษยาผู้ที่ดีกว่าตน ชงเบ้งกลับมีความมุ่งมั่นกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรับผิดชอบ ดังจะเห็นได้ว่าชงเบ้งดูแลรับผิดชอบงานมากเกินใบ ไม่ว่าทั้งเรื่องเล็ก เรื่องใหญ่ เพราะชงเบ้งมีความวิตกกังวล ไม่ไว้ว่างใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงาน เพราะกลัวว่าจะไม่ได้ ผลดี แต่เมื่อให้ปฏิบัติแล้วผิดพลาด ชงเบ้งก็จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย ดังกรณีชงเบ้งให้ม้าเจ็ก ไปรักษาเมืองเกเต้ง แต่ม้าเจ็กรักษาไว้ไม่ได้ จึงต้องประหารชีวิตม้าเจ็กตามทัณฑ์บนที่ม้าเจ็กทำไว้ ชงเบ้งจึงกราบทูลพระเจ้าเส้าเสี้ยนว่า

"... ข้าพเจ้ายกทหารไปทำการรบพุ่งด้วยสุมาอี้ครั้งนี้ เบาทแก่การรู้มิถึง ความเสียที่แก่ข้าศึก ำให้ทหารเสียในการสงครามเป็นอันมาก ทช

ข้าพเจ้าใหญ่หลวงนัก แลบัดนี้ข้าพเจ้าจะขอลอดตัวออกจากที่ตาม
โทษานุภาพ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 729)

แต่พระเจ้าเล่าเสี้ยนทรงลงโทษเพียงลดชั้นสามชั้นเท่านั้น

ต่อมาเมื่อขงเบ้งทำศึกกับสุมาอี้ที่เมืองโลเสียว ขงเบ้งไม่เห็นสุมาอ้อออกมารบ
หลายวัน เกรงว่าสุมาอ้อจะยกทหารไปตีกองเสบียง ขงเบ้งจึงให้เกียงอุยไปซุ่มสกัดไว้ ขณะนั้นเอง
ม้าเซ็กเก้หนีออกจากเตียวหง แจ้งว่า

"... ซึ่งท่านให้กำหนดไว้แก่ทหารทั้งปวงว่า แม้ถึงร้อยวัน ให้ทหารสิบหมื่น
ซึ่งอยู่เมืองอันต่งนั้นมาพลัด บัดนี้ก็ครบกำหนดแล้ว ทหารทั้งนั้นยกมาถึง
กลางทาง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 803)

ขงเบ้งรักษาคำพูดที่ให้ไว้จึงอนุญาตให้ทหารพลัดนี้กลับได้ซึ่งต่างก็สำใจเตรียมตัวกลับบ้าน แม้ว่า
เตียวหงจะแย้งว่าให้ทหารเกณฑ์อีกพลัดมาถึงก่อน จึงจะให้ทหารพลัดนี้กลับไป เพราะขณะนี้ข้าศึก
มาติดพัน ขงเบ้งผู้มีความรับผิดชอบในการออกคำสั่งได้กล่าวว่า

"... ตัวเราได้ออกปากแล้ว ครั้นจะคืนคำเสียทหารทั้งปวงก็จะดูหมิ่นได้
ตัวเราก็คืออาชญาสิทธิ์อยู่ ถึงมาตรว่าพลั้งพลาดแก่ข้าศึก เราจะ
รักษาวาจาสักคำไว้ ซึ่งจะขัดเขาวัวนั้นเห็นไม่ชอบ ด้วยบิดามารดา
บุตรภรรยาเขาคอยหากัน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 804)

นอกจากนี้ในฐานะที่ปรึกษาขงเบ้งรู้จักใช้คนตามความสามารถที่มี แล้วกระตุ้น
ให้เกิดพลังอีกเทิมาในการออกไปทำศึก ขงเบ้งยังรับฟังความคิดเห็นของขุนนางที่ปรึกษา ตลอดจน
เป็นผู้ที่มีความสันัดในการวิเคราะห์เหตุการณ์อย่างรู้เขารู้เรา ดังในคราวที่ขงเบ้งยกทัพไปตีวุยก๊ก
เป็นครั้งที่หก สุมาอี้แต่งเต๋นเป็นไส้ศึกไปสวามิภักดิ์ขงเบ้ง ขงเบ้งจึงให้เต๋นออกรบกับจิ้นส่ง
เต๋นได้ออกไปตัดศีรษะมาได้อย่างง่ายดาย ขงเบ้งรู้ทันทีว่าเป็นจิ้นส่งตัวปลอม และเต๋นทำอุบาย
สวามิภักดิ์ นายทัพนายกองต่างสงสัยว่าขงเบ้งทราบได้อย่างไรว่าเต๋นทำอุบาย ขงเบ้งกล่าวว่า

"... สุมายี่มักใช้คนตีมีฝีมือ แลจีนส่งก็กล้าแข็งตั้งให้เป็นนายทหาร เราพิเคราะห์
ดูเมื่อจีนส่งออกมาพบกับแต่ขุนได้เพลงเดียว ก็ถูกจ้าวตาย เราจึงเห็นว่า
ฝีมือทหารเอก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 820)

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของซ่งเบ้งดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อ
นำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของอริสโตเติล (Aristotle. ชัยวัฒน์ อติพัฒน์.
2520 : 46) ได้กล่าวถึงทฤษฎีทางจริยศาสตร์ว่า "ความดี ความมีเหตุผลเป็นคุณสมบัติ
อันมีค่าของมนุษย์ที่จะทำให้เกิดความผาสุกได้ โดยพลังของเหตุผล เพราะเหตุผลคืออำนาจการรู้
การเข้าใจในหลักแห่งความถูกต้องของการปฏิบัติในสายกลาง"

ดังนั้นซ่งเบ้งจึงเป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นไปตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ ดังกล่าว
มาแล้วข้างต้นเพราะบุคคลที่ฉลาดมีสติปัญญาจะเกิดการกระตุ้นให้มีการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ความดี
ความมีเหตุผลในสิ่งที่ตนปฏิบัติ ดังเช่นบุคคลที่ต้องการมีความรู้ ต้องยอมเสียสละเวลาเพื่อเรียนรู้
และมีความมานะอดทนยอมเหนื่อยยากลำบากเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ครั้นเมื่อมีความรู้แล้วต้องหมั่น
พิจารณาฝึกฝน ใช้ความรู้นั้นด้วยความเข้าใจและมีเหตุผลด้วยการปฏิบัติในทางสายกลาง จึงจะเกิด
ปัญญาในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ แล้วจึงพบกับความสุขที่แท้จริง

สุมายี่

1. ประวัติชีวิต

สุมายี่ ทหาราชาการกับโจโฉที่เมืองฮูโต๋ ในตำแหน่งสมุหบัญชีทหารแล้ว จนกระทั่ง
ได้ทำความดีความชอบ เลื่อนเป็นขุนนางที่ปรึกษาฝ่ายการทหารของโจโฉ สุมายี่เป็นนายทหารที่มี
สติปัญญาเฉียบแหลม เมื่อครั้งที่โจโฉตีได้เมืองฮันต๋ง สุมายี่ได้แนะนำให้โจโฉยกทัพไปตีเมืองเสฉวน
กิตติศัพท์โจโฉยกกองทัพมาตีเมืองฮันต๋งได้แล้วและกำลังจะมาตีเมืองเสฉวน
ทำให้ชาวบ้านกลัวอันตราย แต่ซ่งเบ้งได้คิดกลอุบายมาให้โจโฉทำอันตรายได้โดยยุยงให้ขุนกวนไปตี

เมืองหับป่า โจโฉจะเกิดความกังวลก็ยกทัพกลับไป ต่อมาซุนกวนได้ฆ่ากวนอู ซุนกวนกลัวเล่าปี่จะยกทัพมาแก้แค้นจึงได้เอาสี่ระฆังมาให้โจโฉเพื่อหวังให้เล่าปี่โกรธและต่อสู้กับโจโฉ สุม้าจึงแนะนำโจโฉให้มีหอมมาต่อเป็นทีปสี่ระฆังกวนอูฝังไว้พร้อมทั้งแต่งเครื่อง เช่นตามบรรดาศักดิ์ขุนนางผู้ใหญ่

พระเจ้าเล่าปี่ขึ้นครองราชย์ได้ยกทัพไปตีเมืองกังตั้งของซุนกวนเพื่อแก้แค้นให้กวนอู แต่ปรากฏว่าพ่ายแพ้ยับเยินพระเจ้าเล่าปี่ต้องหนีไปอยู่เมืองเป็กเต๋ ทรงตรอมพระทัยมาก และสิ้นพระชนม์ในเวลาต่อมา และแต่งตั้งราชบุตรคืออาเต๋าขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่า "พระเจ้าเล่าเสี้ยน"

ทางฝ่ายวุยก๊กโจโฉได้สิ้นชีวิต โจโฉขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นพระเจ้าโจผี สุม้าก็เสนอกลอุบายยกกองทัพทาง ทางละลิมหมื่น โดยแต่งหนังสือให้คนคุมข้าวของเงินทองเป็นค่าจ้างให้หอบีเจ้าเมืองเสียวตั้งตีทางด่าน แฮ่บ่งกวนาให้เบ้งเอ๊กเจ้าเมืองมันฮ้องตีทางด่านเอ๊กจิวาศาได้ ให้เบ้งตักเจ้าเมืองซงหยงตีทางด่านฮันตั้งทิศเหนือ ให้ซุนกวนเจ้าเมืองกังตั้งตีทางด่านกวยเซียทิศตะวันออก และให้โจหยินตีทางด่านเฟ่งกวน แต่ไม่สำเร็จเพราะซงเบ้งได้คิดหาทางแก้ไขได้ทันเวลาที่ ซงเบ้งได้ดำเนินนโยบายทางการทูตโดยส่งเตงจีไปเจรจากับเมืองกังตั้งเป็นมิตรกับเมืองเสฉวน แล้วพร้อมใจยกกองทัพไปตีเมืองฮูเต๋ของพระเจ้าโจผี ซุนกวนยินยอมเป็นมิตร พระเจ้าโจผีจึงเกณฑ์ทัพไปตีเมืองกังตั้ง โดยสุม้าได้แนะนำให้ยกกองทัพเรือเข้าทางปากน้ำชีวจุ่น แล้วให้สุม้าอยู่รักษาเมือง ซงเบ้งได้ให้ส่งคุมทหารมาช่วยซุนกวน และสามารถเอาชนะกองทัพของพระเจ้าโจผีได้สำเร็จ

ต่อมาพระเจ้าโจผีสิ้นพระชนม์ ซุนนางที่ปรึกษาได้เชิญโจยอยขึ้นเสวยราชสมบัติ ทรงพระนามว่า "พระเจ้าไต้ยฮองเต้" และทรงแต่งตั้งให้สุม้าไปรักษาเมืองเสเหลียง ซงเบ้งตกใจมากเมื่อทราบเรื่องราว จึงคิดจะยกกองทัพไปตีเมืองฮูเต๋เป็นการตัดกำลังก่อน โดยมีเจ้าเิกอาสาคิดกลอุบายเขียนหนังสือปิดประกาศว่า สุม้าคิดกบฏ เพื่อให้พระเจ้าโจยอยฆ่าสุม้า พระเจ้าโจยอยทรงหลงเชื่อในกลอุบาย ประกอบกับมีซุนนางยุยง พระเจ้าโจยอยจึงถอดสุม้าจากซุนนางมาเป็นไพร่ ไปทรมานหากิน ๓ เมืองฮ้วนเสี้ยว

พระเจ้าโจยอยได้ทำศึกกับชงเบ้งและต้องพ่ายแพ้เสียทีหลายครั้ง จงฮิวที่ปรึกษาพระเจ้าโจยอยจึงเสนอให้พระเจ้าโจยอยเรียกตัวสุมาอี้มารับราชการเป็นขุนนางเพื่อทำศึกกับชงเบ้ง โดยจงฮิวเอาซีวิตและวงศ์ตระกูลเป็นผู้ค้าประกัน สุมาอี้จึงกลับมารับราชการ จากนั้นได้วางแผนไปจับตัวเบ้งตัดและตัดศีรษะเบ้งตัดถวายพระเจ้าโจยอย สุมาอี้พาเดียวคืบยกกองทัพไปยังเขากิสาณแล้วคิดจะไปตีตำบลเกเต้ง ซึ่งขณะนี้ม้าเจ็กได้อาสาชงเบ้งมาดูแลรักษา ชงเบ้งรู้สึกวิตกกังวล ม้าเจ็กจึงหาห้องเป่งเป็นแม่ทัพมาช่วยเหลือ แต่ม้าเจ็กและห้องเป่งเกิดขัดแย้งต่อกันทำให้ต้องแบ่งทหารเป็นสองกอง ห้องเป่งตั้งทัพอยู่ทางทิศใต้ ม้าเจ็กจะตั้งทัพอยู่บนเขา ในที่สุดสุมาอี้ผู้มีความชำนาญในการศึกก็สามารถตีกองทัพของม้าเจ็กแตกพ่ายไป และยึดตำบลเกเต้งได้สำเร็จ ส่วนชงเบ้งคุมทหารยกไปเมืองเสเสียน

สุมาอี้ได้ยกทัพติดตามชงเบ้ง แต่ถูกชงเบ้งวางกลอุบายนั่งติดกระดานปีเล่นบนหอรบ ทำให้สุมาอี้เกรงกลัวว่าอุบายของชงเบ้งว่าจะคุมทหารไว้ จึงยกทัพกลับมาถึงตำบลเขานุกองสันได้ปะทะกับกองทัพของกวนหินและเตียวเปา สุมาอี้คิดว่าชงเบ้งหากลอุบายคุมทหารไว้จริง ก็ตกใจและพากันทิ้งเสบียงอาหารเครื่องสตราวุธหนีกันอลหม่าน

สุมาอี้มีความสามารถในการศึกสงครามและมีความมุ่งมั่นที่จะปราบปรามชงเบ้ง จึงได้กราบบังคมทูลพระเจ้าโจยอยยกทัพไปตีเมืองฮันเต้ง ขณะนั้นเองโจวจิมีหนังสือขอให้พระเจ้าโจยอยยกทัพไปช่วยตีเมืองกังตั๋ง พระเจ้าโจยอยจึงให้สุมาอี้เป็นแม่ทัพใหญ่ไปตีเมืองกังตั๋ง แต่โจวจิเป็นทัพหน้าพ่ายแพ้ลงขุนแม่ทัพขุนกวน สุมาอี้ต้องยกทัพกลับถึงเมืองลกเอี้ยง ชงเบ้งอาสายกกองทัพไปทำศึกกับศัตรูที่เมืองลกเอี้ยง เมื่อได้รับชัยชนะจึงยกกองทัพลงมาถึงตำบลเขากิสาณ พระเจ้าโจยอยให้สุมาอี้เป็นแม่ทัพใหญ่มาบัญชาการรบกับชงเบ้ง ทั้งสองฝ่ายต่างทำศึกด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และคิดกลอุบายมาใช้ในการศึกด้วยความสามารถยิ่ง จนกระทั่งชงเบ้งป่วยหนักต้องเลิกทัพกลับเมืองเสฉวน

ต่อมาอีกหนึ่งปีสุมาอี้ได้ยกกองทัพจำนวนมากมาตีเมืองเสฉวน แต่เมื่อพิเคราะห์ดาวฤกษ์เห็นวัศมีหม่นหมอง จึงรู้ว่าจะมีฝนตกหาญหลายวัน ทำให้เกิดน้ำป่าท่วมหนักได้รับความทุกข์ยาก พระเจ้าโจยอยมีหนังสือให้เลิกทัพ ส่วนชงเบ้งไปตั้งมั่นที่ตำบลเขากิสาณ เมืองเสฉวนอื่น เพราะภูมิประเทศเป็นภูเขาเหมาะที่คุมกองทัพ สุมาอี้มีหนังสือให้เมืองเสฉวนจิว เลงจิวยก

กองทัพมาช่วยรบแต่ไม่สามารถทำอะไรกันได้ ขณะนั้นเองชงเบ้งได้รับหนังสือจากลิเจียมแจ้งว่า ชุนกวนจะยกกองทัพตีเมืองเสฉวน ชงเบ้งจำเป็นต้องเลิกทัพไปรักษาเสฉวน แม้ว่าจะยุ่งเบ้งจะเสนอให้สุมาอี้ยกกองทัพตามตีทหารของเบ้งสุมาอี้ก็ได้ปฏิบัติตาม เพราะเกรงกลศึกของชงเบ้ง แต่เมื่อแน่ใจว่าชงเบ้งเลิกทัพไปแล้วจริง สุมาอี้จึงให้เตียวคับโจมตีทันที และเตียวคับถูกยิงด้วยเกาทัณฑ์ถึงแก่ความตาย ชงเบ้งจึงไปตั้งทัพ ณ เมืองฮันต๋ง จึงรู้ความจริงว่าลิเจียมเป็นคนให้ข่าวลวงเพราะลิเจียมเตรียมเสบียงให้ชงเบ้งไม่ทัน

เมื่อพระเจ้าเล่าเสี้ยนเสวยราชย์เป็นปีที่สิบเอ็ด ชงเบ้งได้ทูลขออนุญาตยกทัพไปตีเมืองลกเอี้ยง ณ เขากิสานเป็นครั้งที่หก กวนฮินป่วยหนักจนสิ้นชีวิตชงเบ้งเสียใจมาก ฝ่ายพระเจ้าโจยอยจึงให้สุมาอี้เป็นแม่ทัพไปทาศึกครั้งนี้ ชงเบ้งทำกลศึกด้วยความวิตกกังวล ทำให้สุมาอี้เผาแพไล่ฆ่าพันทหารล้มตายเป็นจำนวนมาก ชงเบ้งจึงมีหนังสือไปขอความช่วยเหลือจากชุนกวน ชุนกวนรับปากว่าจะยกทัพมาช่วย ฝ่ายสุมาอี้ได้คิดกลอุบายทาศึกกับชงเบ้ง แต่ถูกชงเบ้งซ่อนกล ทำให้ทหารสุมาอี้ล้มตาย และชงเบ้งยังได้คิดโดยนตมาช่วยในชนเสบียง แต่เมื่อสุมาอี้คิดทาบ้าง ชงเบ้งได้ให้ทหารไปปลุกปลิ่นโดยนต ทำให้โดยนตไม่สามารถเดินได้ ชงเบ้งจึงให้ทหารโจมตียึดเสบียงของสุมาอี้ได้จำนวนมาก สุมาอี้จึงตั้งมั่นไม่ออกไปสู้รบ ชงเบ้งได้ส่งผ้าเช็ดใบในทางเกวหนึงพร้อมหนังสือหนึ่งฉบับเยาะเย้ยให้สุมาอี้ออกรบ สุมาอี้สอบถามทุกซอกซอกของชงเบ้งจากคนถือหนังสือ จึงรู้ว่าชงเบ้งทำงานหนักมากและอาจต้องอายุสั้น ขณะนั้นเองกองทัพเรือเมืองกังต๋งเสียที่แก่พระเจ้าโจยอย จึงเลิกทัพกลับไปเมืองกังต๋ง ชงเบ้งทราบข่าวด้วยความตกใจมากถึงกับหวัดร้องล้มสลบทันที ในที่สุดชงเบ้งก็ได้สิ้นชีวิตในระหว่างทาศึกกับสุมาอี้

ฝ่ายสุมาอี้เมื่อดูดวงดาวประจำตัวชงเบ้งรัศมีวหมอง จึงรู้ว่าชงเบ้งสิ้นชีวิต ได้ยกทัพโจมตีแต่ถูกกลที่ชงเบ้งสั่งไว้ก่อนสิ้นชีวิต สุมาอี้ได้ช่วยเหลือทาศึกสงครามให้กับพระเจ้าโจยอยด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดี จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต คือได้ป่วยเสียชีวิตในเวลาต่อมา

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของสุมาอี้ ทำให้มองเห็นของสุมาอี้ ทั้งภายนอกและภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของสุมาอี้ สรุปได้ 2 ประการ คือ ท่วงทีกิริยารวมทั้ง การปฏิบัติต่อคนอื่น และคำพูด

ในด้านท่วงทีกิริยาของสุมาอี้จัดได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสุภาพ การปฏิบัติ ต่อผู้อื่นเป็นไปด้วยความอ่อนน้อม ดังคราวที่เตียวเจียวคิดอุบายให้ขุนกวนนำศิระของกวนอู ไปมอบให้โจโฉ เพื่อให้พระเจ้าเล่าปี่มีความแค้นต่อโจโฉก็จะยกกองทัพไปโจมตี โจโฉก็ใจมาก ที่รู้ว่ากวนอูลิ้นชีวิตเป็นความจริง แต่สุมาอี้ได้กล่าวเตือนสติโจโฉ อย่างสุภาพว่า

"... ขุนกวนทาทាំងนี้ประสงค์จะเอาความร้ายมาป้ายยาให้เรา ... แต่ก่อน เล่าปี่ กวนอู เตียวหุยสามคนนี้สยบต่อกันว่าจะเป็นด้วยกันตายด้วยกัน บัดนี้ขุนกวนฆ่ากวนอูเสียแล้วแล้วเล่าปี่จะยกทัพกลับมาแก้แค้น จึงสั่งให้ เอาศิระกวนอูมาถวาย ทั้งนี้หวังจะให้เล่าปี่โกรธท่าน เล่าปี่ก็จะไม่ ยกทัพไปตีขุนกวน จะยกทัพมาแก้แค้นท่าน ขุนกวนก็จะเป็นคนกลาง คอยดูเล่น ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 434)

เมื่อครั้งที่ซ่งเบ้งทำศึกกับสุมาอี้ ณ เขากีสานซ่งเบ้งคิดกลอุบายเผากองทัพ สุมาอี้ พอดีเกิดฝนตกสุมาอี้จึงรอดชีวิตมาได้ สุมาอี้รักษาค่ายไว้ไม่ยอมออกรบเป็นเวลานาน ซ่งเบ้งคิดวางแผนการส่งผ้าซับในกางเกงหญิง พร้อมหนังสือมาเยาะเย้ยหนึ่งฉบับ สุมาอี้โกรธมาก แต่ต้องสะกดกลั้นไว้ทำเป็นหัวเราะ เพราะต้องการสืบความเป็นไปของซ่งเบ้ง สุมาอี้จึงสร้าง ปฏิบัติตนด้วยความสุภาพและใจเย็นแล้วสืบถามจากผู้ถือหนังสืออย่างสุภาพว่า

"... ทุกวันนี้ของเบ้งยกมาทำการศึกษา ยังกินนอนปรกคิอยู่หรือ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 839)

ในด้านคำพูด สุมาอี้เป็นผู้ที่สุภาพอย่างตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อม และเหมาะสม ตามสถานการณ์ ด้วยคำของสุมาอี้คราใดย่นาได้ฟังจะรู้สึกเกรงขาม ดังจะเห็นได้เมื่อครั้งอุยเอี้ยนเอา หมวกทองของสุมาอี้สละลายไม้แล้วร้องคำที่หน้าค่ายเพื่อให้สุมาอี้ออกมารบ เหล่าแม่ทัพนายกองโกรธ มากต่างแต่งตัวใส่เกราะจะไปรบกับอุยเอี้ยน แต่สุมาอี้ได้ห้ามไว้ด้วยถ้อยคำที่สุภาพว่า

"... อย่าออกไปเลย อันโบราณกล่าวไว้ว่าเหตุการณ์หนึ่งจะพาให้เสีย
การใหญ่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 832)

ต่อมาเมื่อกองขุนเียนเจ้าเมืองเสียวตั้งคิดกบฏยกกองทัพมาตีเมืองลกเอียง
สุมาอี้ได้อาสาออกรบ แต่ไม่สามารถแพ้ชนะกันได้ จนกระทั่งเข้าสู่ฤดูฝน เสี่ยงอาหาร เริ่มขาดแคลน
สุมาอี้จึงให้ทหารไปขอเสบียงที่เมืองลกเอียง ขณะนั้นฝนหยุดตกในเวลากลางคืน สุมาอี้จึงถูกข่มขาม
เห็นลูกอุกกาบาตผ่านมาจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปตกข้างทิศตะวันออกเฉียงใต้ เหล่าทหารต่าง
พากันตกใจกลัว สุมาอี้ได้กล่าวปลอบใจด้วยถ้อยคำละมุนละไมว่า

"... อย่าตกใจเลย อันเป็นเหตุทั้งนี้ เพราะเทพยดาसानแดงเหตุจะทำให้เรามี
ชัยชนะแก่ข้าศึก หันไปจากวันนี้ห้าวัน เมืองเซียงเป๋งก็จะเสียแก่เรา
ซึ่งอุกกาบาตตกลงแห่งใด เราก็จะได้ฆ่ากองขุนเียนนั้นที่นั่น ..."

(สามก๊กเล่ม 2. 2536 : 875)

นอกจากนี้คราวที่พระเจ้าโจยอยสิ้นพระชนม์ ได้มอบราชสมบัติให้กับพระเจ้า-
โจซอง และให้สุมาอี้กับโจซอง ช่วยกันทะนุบำรุงพระเจ้าโจซองให้เจริญวัยสืบไป แต่โจซองก่อ
การกบฏ สุมาอี้จึงต้องวางกลอุบายในการปราบปรามได้สำเร็จ และสั่งฆ่าคนในตระกูลโจให้หมดสิ้น
โดยกล่าวว่า

"... ย้ายคิดมิชอบเหล่านี้รับเป็นสัจแล้วจะเอาไว้มิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 897)

แต่คนในตระกูลโจมีจำนวนมากต่างพากันหลบหนีซ่อนตัว สุมาอี้จึงคิดเขียนหนังสือออกเกลี้ยกล่อมบิดาไว้
ทุกประตูเมืองด้วยถ้อยคำสุภาพว่า

"... แต่บรรดาพรรคพวกโจซองซึ่งหนีอยู่บ้านใดตำบลใด ให้คืนเข้ามาอยู่
ที่เหย้าเรือนให้หมด เราไม่เอาโทษแล้ว ถ้าเป็นขุนนางแลทหาร
ให้เข้ามาคงที่ รับราชการตามตำแหน่ง ถ้าเป็นราษฎรให้กลับมาอยู่
บ้านเรือนทำมาหากินตามภูมิลำเนา ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 899)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของสุมาริ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของสุมาริ
จากกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

สุมาริเป็นขุนนางที่มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อยกเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่น
เมื่อครั้งพระเจ้าโจยอยครองราชย์ สุมาริต้องทำศึกปราบปรามกองซุนเอียน แต่สุมาริได้รับข่าวว่า
พระเจ้าโจยอยประหารชนก จึงรีบเดินทาง

"... ข้าพเจ้ามาถึงกลางทางแจ้งกิตติศัพท์ว่าพระองค์ประหารชนก
ก็ไม่มีเวลาเลย แม้มีปีกก็จะรีบบินมาให้ถึงก่อน ซึ่งข้าพเจ้า
ได้มาทันถวายบังคมเป็นนุชของข้าพเจ้านัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 881)

สุมาริมีความซื่อสัตย์ต่อพระเจ้าโจยอยยิ่งนัก ได้ช่วยเหลือปราบปราม
ข้าศึกศัตรูด้วยความจงรักภักดี พระเจ้าโจยอยจึงทรงไว้วางพระทัย ครั้นต่อมากองซุนเอียนคิดกบฏ
พระเจ้าโจยอยจึงเรียกสุมาริและเหล่าขุนนางที่ปรึกษาเข้าเฝ้าเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ สุมาริได้
กราบทูลอาสาไปปราบกองซุนเอียน แต่เนื่องจากหนทางลำบากและมีกำลังน้อย พระเจ้าโจยอย
ทรงเป็นห่วงสุมาริจะทำการไม่สำเร็จ สุมาริได้กราบทูลว่า

"... อันการสงครามนั้น ไซ้มีทหารมากจึงจะได้ชัยชนะนั้นหามิได้ ซึ่ง
ข้าพเจ้าจะยกไปครั้งนี้ ถึงมาตรว่าทหารน้อยก็จะขอทำด้วย
ความคิด และเอาบารมีของพระองค์ยก ไปเป็นที่พึ่ง เห็นจะมี
ชัยชนะแก่ข้าศึกเป็นมั่นคง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 869)

2.2.2 ความเป็นคนฉลาด มีสติปัญญา

สุมาริเป็นคนฉลาด ความฉลาดของสุมาริจากกล่าวได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

ความฉลาดในทางสติปัญญา ความฉลาดในทางหัวใจ รู้เท่าทันคน และความฉลาดในทางการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์

ความฉลาดในทางสติปัญญาของสุมาลีนั้น จะเห็นได้ในคราวที่พระเจ้าโจผีทรงทราบว่าพระเจ้าเล่าปี่สิ้นพระชนม์ จึงคิดจะยกกองทัพไปตีเสฉวน สุมาลีได้กราบทูลกลอุบายว่า

"... ข้าพเจ้าเห็นว่าถึงเราจะคุมทหารยกไปตีลั่นทั้งเมือง ก็ไม่ชนะเขาด้วยทหารเราน้อย แล้วขงเบ้งก็เป็นคนมีสติปัญญา จาจะให้ได้คิดเป็นกลอุบาย ยกไปตีทาง ๆ ละสิบหมื่น ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 554)

ครั้นเมืองเสฉวนเป็นไมตรีกับเมืองกังตั๋ง พระเจ้าโจผีทรงหวั่นเกรงว่าทั้งสองเมืองจะร่วมกันยกกองทัพมาตีเมืองลกเอียงของพระองค์ จึงคิดจะยกกองทัพไปตีเมืองกังตั๋งของขุนกวนก่อน สุมาลีจึงกราบทูลเส้นทางที่จะยกทัพไปอย่างผู้ที่มีความรู้ในชัยภูมิของเมืองกังตั๋งเป็นอย่างดีว่า

"... ทนทางจะไปเมืองกังตั๋งนั้น แม่น้ำก็มากยากที่จะข้ามทหาร ขอพระองค์แต่งเรือแล้วยกทัพหลวงตีเข้าไปเอาปากน้ำชีวจุ้น แล้วตีเอาเมืองนี้ไว้ จึงตรงเข้ามาตีเอาเมืองกังตั๋งเห็นจะได้โดยง่าย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 566)

ความมีสติปัญญาของสุมาลี ทำให้สุมาลีกระทำความคิดความชอบได้รับพระกรุณาจากพระเจ้าโจยอยให้ไปรักษาเมืองเสเหลียง เมื่อขงเบ้งรู้เข้าก็ตกใจมาก ถึงกับกล่าวว่า

"... สุมาลีเป็นคนมีสติปัญญาหลักแหลมนัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 648)

ขงเบ้งเกรงว่าสุมาลีจะยกทัพมาตีเมืองเสฉวน จึงเตรียมทัพไปตีเมืองลกเอียงเสียก่อน แต่ม้าเจ๊กได้วางแผนคิดกลลวงกล่าวหาสุมาลีเป็นกบฏ ทำให้พระเจ้าโจยอยทรงถอดสุมาลีเป็นไพร่ ขงเบ้งยกทัพไปตีเมืองลกเอียง ได้คิดกลอุบายตีเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ในความปกครองของลกเอียงได้หลายเมือง และโจมตีกองทัพของพระเจ้าโจยอยแตกพ่ายหลายครั้ง จงฮูที่ปรึกษาจึงกราบทูลให้พระเจ้าโจยอยเรียกตัวสุมาลีกลับมาทาสึกกับขงเบ้ง ขงเบ้งรู้ข่าวนี้ด้วยความตกใจ กล่าวกับม้าเจ๊กว่า

"... เราจะกลัวอันใดกับโจยอย เราเกรงแต่สุมาอี้คนเดียวมีสติปัญญาหลักแหลมนัก ถึงเบ้งตั้จะยกทหารขึ้นไปตีเอาเมืองหลวง แม้พบสุมาอี้ก็จะเสียทีเป็นมั่นคง เพราะความคิดเบ้งตั้ค่อนข้างกว่าสุมาอี้สัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 698)

ดังนั้นทั้งซงเบ้งและสุมาอี้ต่างคิดกลอุบายมาทาบศึกต่อกันด้วยความสามารถยิ่ง สุมาอี้สันทัศน์ในเรื่องการวางแผนทาบให้เอาชนะเบ้งตั้ได้โดยง่าย พระเจ้าโจยอยตรัสชมว่า

"... ท่านไม่มีสติปัญญาหลักแหลมหาผู้เสมอมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 704)

ความฉลาดทางด้านรูปร่าง รูปร่างคนนั้นสุมาอี้ได้แสดงให้เห็นเมื่อครั้งสุมาอี้ไปปราบกบฏกองซุนเอียน กองซุนเอียนสู้ไม่ได้จึงทำรอยเอียนเป็นตัวแทนออกมา สุมาอี้รู้ว่ากองซุนเอียนมีความกลัว จึงกล่าวกับรอยเอียนว่า

"... เหตุใดกองซุนเอียนจึงปิดพลี้อยู่ ให้แต่ทหารออกมาเจรจาจะเอาบุตร มาไว้เป็นจ่านาก่อนไม่ควร ตัวจงเร่งกลับไปบอกกองซุนเอียนให้เร่งคิดอ่าน โดยดี จึงจะรอดชีวิต ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 877)

และในการทาบศึกกับซงเบ้ง สุมาอี้ได้แสดงให้เห็นว่ารูปร่างความคิดของซงเบ้งเช่นกัน ดังในคราวที่สุมาอี้กับโจจั้นยกทัพมาตั้งรับกองทัพซงเบ้งที่ตำบลตันฉอง ด้วยคิดว่าซงเบ้งจะยกทัพตามมา จึงตั้งทัพรั้งรอแม้ว่าโจจั้นจะเร่งให้เคลื่อนทัพโดยเร็ว เพราะม้าใช้แจ้งว่าซงเบ้งได้ติดตามมา

"... ซึ่งซงเบ้งมิได้ยกกองทัพตามมาจะนี้ เพราะเหตุว่ากลัวเราจะชุมทหารไว้ จึงปล่อยให้เราโดยสะดวก แลกองทัพลาดมากี่หลายวันแล้วก็มีตาม เห็นซงเบ้งจะยกทหารมาตั้งเขากิสาน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 781)

ความฉลาดอีกประการหนึ่งก็คือ ฉลาดในการใช้ออกาสให้เกิดประโยชน์ ความฉลาดของสุมาอี้ในข้อนี้ จะเห็นได้จากคราวที่พระเจ้าโจผีกระทำการหยาบข้าต่อพระเจ้าเอียนเต้ และ

บังคับให้พระองค์มอบราชสมบัติให้ พระเจ้าเหียนเต๋จึงให้อัศวินนำตราและหนังสือมอบให้แก่พระเจ้าโจผี พระเจ้าโจผีทรงดีพระทัย แต่สุมาอี้ถือโอกาสนี้กราบทูลให้พระเจ้าโจผีทรงทราบว่า

"... ท่านอย่าเพอร์รับ ของที่ให้ท่านทำเรื่องราวถวายตรากลับไปก่อนจึงจะควร
จึงจะพ้นคาคนินทา ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 471)

ซึ่งการที่สุมาอี้คัดทานเพราะต้องการให้พระเจ้าโจผีได้รับการมอบราชสมบัติให้ถูกต้องตามธรรมเนียม

สุมาอี้ต้องทาศึกกับชงเบ้งหลายครั้งก็ไม่สามารถแพ้หรือชนะอย่างเด็ดขาดได้
ดังคราวที่ชงเบ้งยกทัพมาทาศึกกับสุมาอี้ที่เขาภิสานเป็นครั้งที่หก สุมาอี้ได้ศึกษาฤกษ์ยามและดวงดาวแล้ว
จึงคิดจะยกทัพไปทาศึกกับชงเบ้ง ซึ่งในการนี้สุมาอี้ได้ใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์คือชวนบุตรชาย
สี่คนของแฮหัวเอี้ยนไปทาศึกด้วย เพื่อจะได้แก้แค้นให้บิดา สุมาอี้ทูลต่อพระเจ้าโจยอยว่า

"... อันนำาบุตรแฮหัวเอี้ยนทั้งสี่คนนี้กล้าหาญนัก จะทำสิ่งใดเห็นองอาจ แล้วก็
มีใจเจ็บพยาบาทชงเบ้งอยู่ เห็นจะไม่ยอมท้อช้าศึก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 813)

2.2.3 ความละเอียดรอบคอบ

สุมาอี้เป็นผู้ที่มีความสามารถในฝีมือการรบ มีความรู้ในตำราพิชัยสงคราม และ
ฤกษ์ยามดวงดาว สุมาอี้จึงทาศึกสงครามด้วยความละเอียดรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลสำเร็จที่สุด
โดยเฉพาะเมื่อทาศึกกับชงเบ้ง สุมาอี้ถึงกับชมเชยชงเบ้งว่า

"... อันสติปัญญาชงเบ้งนั้นหาผู้ใดจะเปรียบมิได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 855)

สุมาอี้ยังเพิ่มความรอบคอบในการศึก ดังจะเห็นได้ เมื่อชงเบ้งคิดอุบายลวงสุมาอี้โดยให้ทหาร
ออกจากค่ายไปตั้งมั่นประมาณสามร้อยเส้น เพื่อให้สุมาอี้ยกทัพตามไป แต่เดี๋ยวลับคิดว่าชงเบ้ง
ยกทัพหนี จึงขอยกทัพตามไปโจมตี สุมาอี้ได้ห้ามหลายครั้ง แต่เดี๋ยวลับฟัง

"... ข้าพเจ้าจะขออาสาตามไปตีให้จงได้ แม้เสียทีแก่ข้าศึกมาข้าพเจ้าจะให้
ศีรษะแก่ท่าน แต่ทว่าขอท่านยกหนุนข้าพเจ้าออกไปด้วย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 771)

สุมาอี้จึงเตือนสติเตียวคับอย่างผู้ที่มีความชำนาญและรอบคอบในยุทธศาสตร์ว่า

"... ท่านจะไปก็ตามใจ อันจะไปแต่ลาพังนั้นมิได้ เกลือกขงเบ้งจะคุมทหารไว้ก็จะเสียที เราจะยกทหารหนุนไปด้วย ถ้าเพลิงพล้ำจะได้ช่วยกัน แม้ได้รบกับขงเบ้งครั้งนี้แล้ว อย่าได้ย่อหย่อนเลย ท่านจงจับทหารเร่งหักโหมเข้าไปจงสามารถเราจะคอยหนุน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 771)

ปรากฏว่าขงเบ้งถอยทัพไปแล้ว เตียวคับจะยกกองทัพติดตาม แต่สุมาอี้ได้ห้ามไว้ โดยกล่าวว่า

"... ซึ่งข้าศึกถอยไปเป็นธรรมดา กองหน้าได้ติดตามนั้นก็จริงอยู่ แต่ทางซึ่งจะไปนั้นเป็นซอกธารเขากันดารนัก เราเกรงว่าขงเบ้งจะให้ทหารคอยตีกระหนาบ เราจึงห้ามท่านไว้ หวังจะให้มิสดี ท่านจะไปก็ตามเถิดแต่จงระมัดระวังเอาความแม้ครั้งนี้เสียที ภายหน้าจะทำการสืบไปท่านก็จะย่อท้อต่อข้าศึก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 807)

ปรากฏว่าเตียวคับได้ถูกกลอุบายของขงเบ้ง ทำให้ถูกยิงด้วยเกาทัณฑ์จนถึงแก่ความตาย

2.3.4 ความมั่นใจในตัวเอง

สุมาอี้เป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตัวเองสูง และแสดงออกมาด้วยการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยความเฉียบขาด ดังคราวที่พระเจ้าโจยอยเรียกตัวสุมาอี้กลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่ง ขณะที่สุมาอี้กำลังเตรียมตัวยกทัพไปตีเมืองเตียงอัน ก็ได้ข่าวว่าเบ้งตัดคิดกบฏ สุมาอี้จึงตัดสินใจแก้ปัญหาโดยการสั่งทัพมุ่งหน้าไปปราบเบ้งตัด ณ เมืองชงหยงก่อน จนสามารถมีชัยชนะต่อเบ้งตัด และเบ้งตัดถูกฆ่าตาย

ความมั่นใจในตัวเองของสุมาอี้ ทำให้สุมาอี้ทำศึกสงครามด้วยความไม่ประมาท และมีแบบแผน ดังจะเห็นได้เมื่อครั้งสุมาอี้อาสาไปปราบกองขุนเียนซึ่งก่อการกบฏ สุมาอี้ได้กราบทูลความคิดต่อการศึกครั้งนี้ต่อพระเจ้าโจยอยว่า

"... แม้กองขุนเียนทั้งเมืองเสียหนีไปซ่อนอยู่ในป่า เห็นจะติดตามขัดสนด้วยไม่เจนทาง ชื่อนี้เห็นว่ากองขุนเียนคิดการศึกเป็นเอก ชื่อนี้

ถ้ากองขุนเอียนยกออกมาตั้งค่ายอยู่หน้าเมืองเสียวตั้งนั้นเป็นความคิดโหด
ข้อหนึ่งแม่กองขุนเอียนยกมาตั้งอยู่ ณ เมืองเซียวเป้งเป็นแดนต่อแดนนั้น
เป็นความคิดตรึ่เห็นจะจับกองขุนเอียนได้เป็นมั่นคง ... อันทางจะไป
เมืองเสียวตั้งนั้นไกลกันดารนัก ข้าพเจ้าคะเนทางจะไปถึงนั้นสักร้อยวัน
จะทำการสงครามก็สักร้อยวัน จะกลับมาที่สักร้อยวัน จะหยุดพักทั้งไป
มานั้นสักหกสิบวัน ครบปีหนึ่งจึงจะกลับมาถึงเมืองหลวง ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 869 - 870)

3. บทบาท

บทบาทของสุมาอี้ อาจกล่าวได้ในฐานะของผู้นำ ดังนี้

3.1 ฐานะผู้นำ

สุมาอี้ในฐานะผู้นำคือเป็นแม่ทัพเอกที่ทำการปราบปรามข้าศึกศัตรูด้วยความ
ซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อกษัตริย์ของราชวงศ์วุยก๊ก อย่างอุทิศสละ ประทับกับมีความรู้ในพิชัยสงคราม
มีสติปัญญา และมีฝีมือในการสู้รบสูง สามารถออกศึกสงครามด้วยความองอาจกล้าหาญ พระเจ้า-
โจยอยจึงทรงแต่งตั้งสุมาอี้ให้เป็น "แม่ทัพใหญ่" มีอาชญาสิทธิ์ทุกประการ สุมาอี้จึงเป็นผู้นำที่มี
การวางแผนในการศึก ดังเช่น วางแผนการรบกับกองขุนเอียน จนได้ชัยชนะ

"... เมื่อยกไปรบเมืองชงหยงนั้นทหารเราก็มาก แต่เสบียงก็น้อยกว่าเขา
เราจึงรีบทำการโดยเร็วก็จับตัวเป้งตักได้ เรายกมาครั้งนี้ทหาร
กองขุนเอียนมีมาก แต่เสบียงนั้นน้อยกว่าเรา ๆ จึงคิดอ่านหนักหน่วง
ไว้มิได้รบพุ่ง ซึ่งยกออกมาตั้งอยู่ไกลเมืองนี้ เพราะจะให้ทหาร
กองขุนเอียน ซึ่งคอยากข้าวปลาอาหารหนีออกจากเมือง เมื่อเห็น
กำลังกองขุนเอียนน้อยลงแล้ว เราจึงจะทำหยกกองทัพเข้าโจมตีเอา
เมือง ก็จะจับตัวกองขุนเอียนได้โดยง่าย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 875)

สุมาอี้ยับยุงการรบด้วยความเด็ดขาด กล้าตัดสินใจ และรับฟังความคิดเห็นของเหล่าแม่ทัพนายกอง ทำให้การศึกแต่ละครั้งเป็นไปด้วยความเข้มแข็ง จะเห็นได้ในคราวที่สุมาอี้ยับยุงโจรมาตั้งทัพที่ตำบลตันจอง ไม่รีบเดินทัพเพราะกลัวขงเบ้งยกทัพติดตาม แม้ว่าโจรจจะเร่งให้เดินทัพโดยเร็ว แต่สุมาอี้ยืนยันว่าขงเบ้งจะไม่ยกทัพตามมา สุมาอี้ยก็กล่าวกับโจรจว่า

"... ท่านมิเชื่อก็คงขอให้แยกกองทัพไปคนละทางเถิด ท่านจงไปรักษาจากี้กด้านตะวันตก ข้าพเจ้าจะไปรักษาจากี้กทิศตะวันออก ถ้าวันสิบวันกองทัพขงเบ้งไม่ยกมา ข้าพเจ้าจะไปค้นทัพท่านถึงค่าย ขอให้ท่านเอาเบี่ยงทวนข้าพเจ้าเสีย แล้วเอาเลื้อยผูกชิงใส่ประจันให้ได้อายแก่ทหารทั้งปวงเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 781)

นอกจากนี้ในฐานะผู้นำทัพที่พระเจ้าแผ่นดินให้ความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งมหาอุปราช สุมาอี้ยจึงมีสายตามองการณ์ไกลในการดำเนินการศึกสงคราม และรู้เท่าทันในกลศึก ดังเมื่อครั้งที่สุมาอี้ยทำศึกกับเซ่งเบ้งที่เขากิสาน สุมาอี้ยใช้กลยุทธ์ "ถ่วงเวลา" ตั้งค่ายมั่นคง ไม่ยอมออกรบ เซ่งเบ้งพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางให้สุมาอี้ยออกรบ เช่น ส่งผ้าชีบงในทางเกงหวึงกับหนังสือเยาะเย้ยถากถางให้สุมาอี้ย หวังจะยั่วให้สุมาอี้ยโกรธแล้วออกรบ สุมาอี้ยรู้เท่าทันในกลอุบายครั้งนี้ของเซ่งเบ้ง แต่กลัวทหารของตนจะเสียหน้าใจ สุมาอี้ยจึงอ้างคำสั่งพระเจ้าโจยอยว่าต้องขอพระราชโองการอนุญาตให้ทำศึกกับเซ่งเบ้ง

"... ซึ่งเรานิ่งอยู่นี้เซ่งเบ้งจะกลัวขงเบ้งพามาได้ ด้วยมีรับสั่งพระเจ้าโจยอยห้ามไว้เราจึงไม่ออกรบพุ่ง แม้ท่านทั้งปวงจะตั้งใจอาสาทำการสงครามก็ให้คงอยู่ เราจะบอกไปให้ทราบทูลพระเจ้าโจยอยก่อน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 840)

สุมาอี้ยทำศึกสงครามและทะนุบำรุงราชวงศ์ ผู้ใดทำดีมีคุณธรรมก็จะได้รับการบำเหน็จรางวัล และถ้าคิดร้ายหรือกระทำการไม่ซื่อสัตย์ก็จะได้รับการลงโทษ สุมาอี้ยจึงปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความจริงใจ ยุติธรรม และซื่อสัตย์ แม้วาระสุดท้ายของชีวิตสุมาอี้ยในฐานะผู้นำทัพได้อบรมบุตรชายคือสุมาเจียว สุมาอี้ยให้ทหารราชการด้วยความซื่อสัตย์

"... บิดาได้เป็นท้าวอุปราชว่าราชการทั้งแผ่นดินโดยสัตย์ธรรมหาได้
คิดคดต่อแผ่นดินไม่ ... บัดนี้บิดาจะตายแล้ว เจ้าจะเป็นข้าราชการ
สืบไป จงตั้งใจสัตย์ซื่อสวามีภักดีต่อเจ้าแผ่นดินกว่าจะสิ้นชีวิต ทาการ
สิ่งใดอย่าเบาแก่ความ จงตรึกตรองให้ละเอียดแล้วจึงทำ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 909)

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของสุมาอี้ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น
เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของอริสโตเติล (Aristotle. ชัยวัฒน์ อติพัฒน.
2520 : 46) ได้ให้ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ว่า "ความดี ความมีเหตุผล เป็นคุณสมบัติอันมีค่าของ
มนุษย์ ที่จะทำให้เกิดความผาสุกได้โดยพลังของเหตุผล เพราะเหตุผลคืออำนาจการรู้การเข้าใจ
ในหลักแห่งความถูกต้อง"

ดังนั้นสุมาอี้จึงเป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นไปตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์
ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะสุมาอี้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะปฏิบัติความดีจึงทำให้ประสบความสำเร็จ
ซึ่งความมุ่งมั่นที่เกิดขึ้นในจิตใจนั้นย่อมก่อให้เกิดการปฏิบัติตนต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
ควรหาข้ออุปมาทางสายกลางอันจะนำไปสู่ความถูกต้องของชีวิตได้

ขุนกวน

1. ประวัติชีวิต

ขุนกวน ชาวเมืองต้องง่อเป็นบุตรของขุนเทียน เมื่อบิดาไปทำศึกกับเล่าเปียว
ได้ถูกเกาทัณฑ์ของฝ่ายศัตรูทำให้สิ้นชีวิต ขุนเทียนบุตรชายคนโตจึงอพยพครอบครัวไปอยู่เมืองกังหนำ
ขุนเทียนเข้าท้าวราชการกับอ้วนสุตและย้ายมาอยู่ที่ตำบลชยกว๋อ ขุนเทียนได้พบกับจิวยี่จึงร่วมกันคิด
การใหญ่ปราบปรามหัวเมืองต่าง ๆ มีอำนาจมากขึ้น โดยตั้งให้ขุนกวนน้องชายไปรักษาเมืองอ้วนเสีย
แล้วกลับมาตั้งมั่นเป็นเจ้าเมืองกังตั้ง และทำการปราบปรามหัวเมืองได้หลายตำบล ขณะนั้นจิวยี่
เริ่มมีอำนาจได้นำเสด็จพระเจ้าเหียนเต๋ไปประทับที่เมืองฮูไต้

ต่อมาขุนเช็กได้ถูกเกณฑ์ทำให้อัปยศ ชุนกวนขณะนั้นยังเล็กอยู่ได้ปกครองเมืองกังตั้งต่อไป โดยมีเตียวเจียวเป็นที่ปรึกษาฝ่ายพลเรือน และจิวยี่เป็นที่ปรึกษาฝ่ายทหาร จิวยี่ได้แนะนำให้ชุนกวนไปเชิญผู้ที่มีความรู้ มีสติปัญญามาเป็นขุนนางที่ปรึกษาและนายทหารเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น โลซก อู๋ก๊กกั้น เป็นต้น ชุนกวนเป็นผู้มีน้ำใจรอบอ้อมอารีจึงปกครองบ้านเมืองด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ฝ่ายโจโฉได้มีหนังสือให้ชุนกวนส่งบุตรมาถวายพระเจ้าเหี้ยนเต้ เพื่อให้ท้าวราชการในเมืองหลวง แต่ชุนกวนปฏิเสธ ขณะนั้นชุนเซียงน้องชุนกวนไปรักษาเมืองตันเอี้ยงกระทำการตบเท้าเข้าจึงถูกขุนนางลอบฆ่าตาย ชุนกวนรับนางสีสุหยินน้องสะใภ้มาอยู่เมืองกังตั้ง ให้ชุนโก๋กับเปาเอ๋งอยู่รักษาเมืองตันเอี้ยงต่อไป อยู่มาไม่นานนางงอฮุยินมารดาชุนกวนได้ป่วยหนักและเสียชีวิต

ชุนกวนต้องการแก้แค้นให้บิดาได้ปรึกษากับเหล่าขุนนางจะยกทัพไปตีห้องจ่อเจ้าเมืองกังแฮ ขณะนั้นกัวเหลงทหารของห้องจ่อมาขออยู่ท้าวราชการกับชุนกวน ชุนกวนเป็นผู้ที่ไม่มีความผูกพยาบาทจึงรับกัวเหลงเข้าท้าวราชการ ฝ่ายเล่าปี่ได้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา ขงเบ้งอาสาเล่าปี่มาเจรจาให้ชุนกวนเป็นพันธมิตรกับเล่าปี่เพื่อต่อต้านโจโฉ ขณะเดียวกันโจโฉยกกองทัพมาถึงเมืองชงหยงของเล่าจ้อง ชุนกวนเกรงว่าโจโฉจะยกทัพมาตีเมืองกังตั้ง ซึ่งโลซกที่ปรึกษาได้แนะนำให้ไปตีเมืองเกงจิวเป็นที่มั่นไว้เพราะเกงจิวมีความสมบูรณ์ทุกด้าน แต่เหล่าที่ปรึกษาของชุนกวนไม่เห็นด้วย ต่างอยากทำให้ชุนกวนอ่อนน้อมต่อโจโฉ ในที่สุดชุนกวนกับเล่าปี่ก็เป็นพันธมิตรต่อกัน ชุนกวนมีความวิตกกังวลกลัวโจโฉยกทัพมาโจมตี นางงอฮุยินได้แนะนำให้ไปปรึกษาจิวยี่ แต่จิวยี่กลับเห็นด้วยที่จะอ่อนน้อมต่อโจโฉ ขงเบ้งจึงคิดกลอุบายให้จิวยี่โกรธแค้นโจโฉและตกลงที่จะทำศึกกับโจโฉ จากนั้นขงเบ้งกับจิวยี่ได้วางแผนร่วมกันแหวกกองทัพเรือของโจโฉที่เช็กเพ็ก แต่จิวยี่อธิบายในความคิดของขงเบ้ง คิดกำจัดตลอดเวลา แต่ขงเบ้งสามารถเอาตัวรอดได้ด้วยสติปัญญา ทำให้จิวยี่โกรธแค้นขงเบ้งมากยิ่งขึ้น

ต่อมาชุนกวนได้ทำศึกกับเตียวเลี้ยวที่เมืองทับป้า และพ่ายแพ้กลับไปเมืองเล่าปี่ ชุนกวนได้ส่งโลซกมาเจรจากับเมืองเกงจิวคืนที่เล่าปี่ยึดไว้หลายครั้งก็ถูกกลอุบายของขงเบ้ง ทำให้โลซกต้องเป็นนายประกันจนกว่าเล่าปี่ไปตีเมืองเสฉวนได้แล้วจะคืนเกงจิวให้ชุนกวน จิวยี่โกรธแค้นมากที่โลซกเสียรู้ขงเบ้ง จิวยี่จึงคิดกลอุบายให้ชุนกวนยกนางชุนฮุยินให้เป็นภรรยาเล่าปี่แล้วจะจับตัวเล่าปี่ไว้จนกว่าขงเบ้งนำเมืองเกงจิวมาแลกเปลี่ยน บรากรกว่ากลอุบายของจิวยี่นั้น

สำเร็จเพราะชงเบ้งคิดซ้อนกลทำให้เล่าปี่ได้ภรรยาและไม่ต้องเสียเมือง ต่อมาจิวยี่วางแผนกำจัดเล่าปี่ เล่าปี่จึงพานางซุนฮูหยินหนีไปเมืองเกงจู้ ด้วยความช่วยเหลือของจูสง จิวยี่แค้นใจประกอบกับถูกพิษเกาทัณฑ์ ทำให้สิ้นชีวิตในเวลาต่อมา ซุนกวนได้แต่งตั้งโลซกทำหน้าที่แทนจิวยี่ โลซกไปเชิญบังทองมาเป็นที่ปรึกษา แต่ซุนกวนไม่พอใจรูปร่างลักษณะของบังทอง จึงไม่ให้ความสำคัญ โลซกได้แนะนำให้บังทองไปทูลราชการกับเล่าปี่

เมื่อเล่าปี่ยกกองทัพไปตีเมืองเสฉวน ซุนกวนจึงคิดจะยกทัพไปตีเอาเมืองเกงจู้คืน แต่นางอ๊กโก้วได้ทัดทาน เตียวเจียวที่ปรึกษาจึงแนะนำกลอุบายให้ซุนกวนมีหนังสือลับให้นางซุนฮูหยินนำเอาเต้ามาเยี่ยมมารดาซึ่งป่วยเพื่อให้เล่าปี่เอาเมืองเกงจู้มาแลกเปลี่ยนบุตรชาย แต่แผนการนี้ไม่ประสบความสำเร็จเพราะจูสงได้ชักชวนแย่งเอาตัวอาเต๊า กลับคืนไป โจโฉยกกองทัพจะมาตีเมืองกังตั๋ง ซุนกวนจึงเร่งทหารชุดสนามเพลาะเตรียมรับกองทัพโจโฉ

เมื่อสุมาอี้วางแผนให้โจโฉยกทัพมาตีเมืองฮั่นต๋ง ชงเบ้งคิดกลอุบายเสนอให้ซุนกวนทำศึกกับโจโฉโดยจะคืนเมืองกังแฮ เตียงสา ฮุยเอี้ยงให้ซุนกวน ส่วนเมืองเกงจู้ เลงเหลง ล่ากู่ จะคืนให้ภายหลัง ซุนกวนตกลงตามข้อเสนอนำศึกกับโจโฉเป็นเวลาหนึ่งเดือนเศษสูญเสียทหารไปเป็นจำนวนมาก ก็ไม่สามารถแตกหักได้ จึงขอพักการรบ แล้วจะส่งเครื่องบรรณาการมาให้ตามธรรมเนียม

ต่อมาเมืองเกงจู้ที่กวนอูอยู่รักษาถูกโจโฉตีแตก กวนอูต้องนำทหารที่รอดตายหนีมาตั้งมั่น ณ เมืองเป็กเสีย ซุนกวนให้จูถัดก็มาเกลี้ยกล่อมกวนอูมาทูลราชการกับตน กวนอูปฏิเสธ ซุนกวนได้นำกำลังทหารเข้าต่อสู้และล้อมจับกวนอูได้ ซุนกวนพยายามโน้มน้าวจิตจ้าวให้กวนอูมาอยู่ด้วยแต่ไม่สำเร็จ จึงประหารชีวิตกวนอู จากนั้นซุนกวนได้ปูนบำเหน็จรางวัลแก่แม่ทัพนายกองที่ทำความดีความชอบ เตียวเจียวที่ปรึกษาได้วางแผนให้ซุนกวนนำศิระกวนอูไปให้โจโฉ เพื่อให้พระเจ้าเล่าปี่ทำศึกกับโจโฉ แต่ปรากฏว่าพระเจ้าเล่าปี่ได้ทำศึกกับซุนกวน ซุนกวนส่งจูถัดกับไปเจรจาขอเป็นไมตรีซึ่งไม่สำเร็จ เตียวจี้ที่ปรึกษาเสนอให้ซุนกวนเป็นไมตรีกับพระเจ้าโจผี โดยยอมอ่อนน้อมส่งเครื่องราชบรรณาการไปถวาย และซุนกวนได้รับตราตั้งเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ราชวงศ์ "ง่อ๊ก" พระเจ้าซุนกวนได้ทำศึกสงครามด้วยความสามารถ โดยเฉพาะได้ลกซุนเป็นแม่ทัพโจมตีกองทัพของพระเจ้าเล่าปี่แตกพ่ายยับเยิน พระเจ้าเล่าปี่ตรอมพระทัยและสิ้นพระชนม์ในเวลาต่อมา

ส่วนพระเจ้าขุนทองทรงปกครองบ้านเมืองด้วยความสงบสุข และได้สิ้นพระชนม์เมื่อพระชนมายุได้ เจ็ดสิบเอ็ดปี

2. พฤติกรรม

จากพฤติกรรมและบทบาทของขุนทองทำให้มองเห็นพฤติกรรมของขุนทอง ทั้งภายนอก และภายใน ดังนี้

2.1 พฤติกรรมภายนอก

พฤติกรรมภายนอกของขุนทอง สรุปได้ 3 ประการคือ รูปร่างลักษณะ ท่วงที กิริยารวมทั้งการปฏิบัติต่อคนอื่นและคำพูด

โดยรูปร่างลักษณะภายนอกของขุนทอง กล่าวได้ว่างดงาม แม้จะมีคาบรยาย ถึงความงดงามแต่เพียงสั้น ๆ ว่า

"... แลขุนทองนั้นรูปร่าง หน้าผากใหญ่ ปากกว้าง จักขุแดง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 600)

ในด้านท่วงทีกิริยานั้น ขุนทองเป็นบุคคลที่มีความสุภาพต่อทุกคน การปฏิบัติตน ต่อผู้อื่นจึงเป็นด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง ดังคราวที่ขุนทองทักกับโจโฉ ขุนทองให้จิวยี่เป็น กำลังหนุนไปช่วยก้ำเหลงปล้นค่ายโจโฉได้ชัยชนะกลับมา ขุนทองดีใจมากออกไปคำนับรับก้ำเหลง ถึงนอกค่าย แล้วจูโจมปากกลับค่ายบ่าหนีจางวี้ล โดยกล่าวแก่ก้ำเหลงว่า

"... โจโฉนั้นได้เตียวเลี้ยวไว้เป็นทหารเอก เราก็ได้ก้ำเหลงไว้เป็น ทหารเอก พอจะสู้กับเตียวเลี้ยวได้ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 282)

ต่อมาโจโฉยกทัพยกทัพเรือมาโจมตีขุนทอง ขุนทองกับจิวยี่คุมทหารเข้า ช่วยรบชิงเป็นอลหม่านก็เกิดแยกจากกัน จิวยี่ตามหาขุนทองพบว่ากำลังถูกข้าศึกล้อมยิงเกาทัณฑ์ จิวยี่จึงช่วยปกป้องลูกเกาทัณฑ์ได้รับบาดเจ็บหลายแห่ง ขุนทองรู้สึกซาบซึ้งถึงความซื่อสัตย์ของ จิวยี่มากจึงแต่งโต๊ะเลี้ยง แล้วคอยรับสุราให้จิวยี่ดื่มตลอดเวลา แล้วกล่าวกับจิวยี่ว่า

"... แผลนั้นแผลนั้นแผลนั้นถูกอาวุธสังาด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 287)

จิวยี้ได้ตอบซุนกวนว่า

"... แผลนี้ถูกทวนเมื่อเที่ยวหาท่าน แผลนั้นถูกง้าวเมื่อพบท่าน แผลนั้นถูกกระบี่เมื่อพลัดกันกับท่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 287)

ซุนกวนให้ความเอาใจใส่ดูแลเสนาทหารและแม่ทัพนายกองอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้เมื่อซุนกวนตีเมืองฮ้วนเสียได้ กาหลงสามารถเข้าในเมืองได้ก่อน ซุนกวนจึงให้กาหลงนั่งกินโต๊ะสูงกว่าทหารทั้งปวง เล่งทองมีความแค้นกาหลงฆ่าบิดาของตน ได้ร่ำกระบี่เพื่อหาโอกาสฆ่ากาหลง กาหลงจึงร่ำกระบี่บ้างเพื่อป้องกันตน ซุนกวนได้ห้ามไว้ โดยกล่าวกับเล่งทองว่า

"... การชิงท่านพยายามฆ่ากาหลงนั้น เราก็ได้ขอเสียแต่ครั้งก่อนแล้ว เหตุใดจึงมาทำครั้งนี้อีกเล่า ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 274)

เมื่อซุนกวนยอมอ่อนน้อมต่อพระเจ้าโจผี เพราะมีกำลังน้อยกว่า ซุนกวนมีท่วงทีกิริยาและการปฏิบัติตนต่อไท่เซียงเซ่งผู้แทนพระองค์อย่างสุภาพอ่อนน้อม ไท่เซียงเซ่งชื่นชมที่เสนาทหารต่างจงรักภักดีต่อซุนกวนเป็นอย่างมากดังที่เซ่งร้องให้เมื่อรู้ว่าซุนกวนยอมอ่อนน้อมต่อพระเจ้าโจผีว่า

"... เสียแรงเราอุตส่าห์ทำการศึกษาช้านาน ตั้งใจจะไปตีโจผีเสียไปแล้ว จะให้ท่านเป็นเจ้าแผ่นดิน ก็ยังมิได้สมคิด บัดนี้ท่านมาอ่อนน้อมยอมมาให้โจผีตั้งให้ท่านเป็นใหญ่ข้าพเจ้าอายนัก ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 499)

ในด้านการใช้คำพูด ซุนกวนเป็นผู้ที่รู้จักเลือกใช้วาจาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังเช่นซุนกวนซาบซึ้งในความซื่อสัตย์ กล่าวหาของจิวยี้ ซุนกวนจึงกล่าวแก่จิวยี้ด้วยถ้อยคำละมุนละไมและคมคายว่า

"... ตัวท่านตั้งใจสุจริตต่อเราครั้งนี้ ลู่อเอีชีวิตเข้าไปแลกเอีชีวิตเรา ออกมาได้ นั่น คุณหาที่สุจริตไม่ อุปมาเหมือนตายอยู่ในหว่างทหารโจโจ

ท่านเอาฉากศพเรามาชุบขึ้นให้เป็นเราจะให้ท่านบังคับทหารในเมือง
กั๋งตั้งกึ่งหนึ่งตัวท่านจงคิดว่าเป็นพี่น้องร่วมอุทรกันเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 287)

ครั้นนายทหารเกิดขัดแย้งต่อกัน คือ เล่งทองอาฆาตพยาบาทกาหลง
ซึ่งเป็นผู้ฆ่าบิดาของตน เล่งทองหาโอกาสที่จะกำจัดกาหลง ชุนกวนจึงพูดกับเล่งทอง ให้อยอมรับ
ความจริงด้วยถ้อยคำที่สุภาพว่า

"... ท่านกับกาหลงเหมือนหนึ่งปลาช้องเดียวกัน จงตั้งใจประนอมทำ
ราชการด้วยกันให้ปรกติเถิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 274)

ชุนกวนเป็นผู้ที่ใช้คำพูดได้ดี ดังคราวที่เกลี้ยกล่อมกวนอูให้มาทำราชการ
กับตน ชุนกวนสามารถใช้คำพูดโน้มน้าวจิตใจด้วยถ้อยคำที่ละมุนละไมว่า

"... แต่ก่อนเราได้ยินข่าวว่าท่านเป็นคนกล้าหาญ เข้มแข็ง น้าเจ
ลัดยี่ซื่อนัก เราก็มีใจรักจะใคร่ได้ท่านมาไว้เป็นเพื่อนตัว ...
ท่านจงอยู่กับเราเถิด เราจะไว้ชีวิตจะเลี้ยงท่านให้ถึงขนาด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 428)

2.2 พฤติกรรมภายใน

พฤติกรรมภายในของชุนกวน ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ในพฤติกรรมและบทบาทของชุนกวน
อาจกล่าวได้โดยลำดับ ดังนี้

2.2.1 ความเป็นคนฉลาด มีสติปัญญา

ชุนกวนเป็นคนฉลาด ความฉลาดของชุนกวนอาจกล่าวได้ 3 ลักษณะ
ได้แก่ ความฉลาดในทางสติปัญญา ความฉลาดในทางรู้ใจ รู้เท่าทันคน และความฉลาดในทางการ
ใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์

ความฉลาดในทางสติปัญญานั้น จะเห็นได้ว่า ชุนกวนกล้าที่จะแสดง
ความคิดเมื่อทราบว่าขุนเช็กพี่ชายได้มอบหมายให้จิวยี่มาช่วยเหลือตน ชุนกวนกล่าวว่ากับจิวยี่ว่า

"... ตัวเรานี้ก็ยังหนุ่มแก่ความอยู่ ชุนเช็กผู้พี่มอบตราสำหรับเมือง
แลการท้าวบงาให้แก่เรา แลตัวท่านผู้ท้าวบารุงจะให้เรารักษ
บ้านเมืองประการใด จึงจะมีความสุขสืบไป ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 600)

และเมื่อจวิชัยแนะนำให้เช็กผู้มีสติปัญญามาเป็นที่ปรึกษา จิวยี่ได้เสนอโลซกมาเป็นที่ปรึกษา ชุนกวน
พอใจมากจึงสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับโลซก จากนั้นชุนกวนนำความฉลาดมีสติปัญญาของตน
ศึกษาความรู้ความคิดจากเหล่าขุนนางที่ปรึกษาแล้วนำมาปกครองบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข ชุนกวน
ได้สร้างตึกาหลูหลังหนึ่งสำหรับให้ประชาชนที่มีความทุกข์ยากเข้าไปอาศัย ชุนกวนสามารถปกครอง
บ้านเมืองด้วยความฉลาดมีสติปัญญา รู้จักแก้ไข ยึดหยุ่น และใกล้ชิดกับเหล่าทหาร แม่ทัพนายกอง
เป็นอย่างมาก

ความฉลาดในทางด้านรู้อใจ รู้เท่าทันคนนั้น ชุนกวนได้รู้อใจคนดังจะเห็นได้
เมื่อคราวกำเริบมาขออยู่ท้าวราชการด้วย ในตอนแรกกำเริบแล้วชุนกวนจะมีใจพยายามที่ตนได้
ฆ่าเส่งโจนนายทหารของชุนกวน จึงให้ลิบองมาเป็นผู้เจรจา ครั้นชุนกวนได้พบกำเริบจึงกล่าวว่

"... ซึ่งท่านสมัครมาอยู่ด้วยเรานี้ก็สมควรความปรารถนาที่เราคิดไว้ การสิ่งหนึ่ง
สิ่งใดซึ่งคิดหลังกันมาแต่ก่อนนั้นเรามีได้พยายามท่าน ท่านจงตั้งใจท
ราชการโดยสุจริตเกิด เราจะเลี้ยงให้ถึงขนาด ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 789)

ชุนกวนให้ความเชื่อถือและไว้วางใจโลซกมาก เมื่อครั้งโจโฉมีหนังสือ
เกลี้ยกล่อมให้ชุนกวนเป็นมิตรต่อกัน เหล่าขุนนางที่ปรึกษาต่างเห็นด้วยที่จะให้ชุนกวนยอมอ่อนน้อม
ต่อโจโฉ แต่โลซกไม่เห็นด้วย ดังนั้นจึงนำของเบ๊งบมาเจรจากับชุนกวน ชุนกวนรู้ดีว่าของเบ๊งบมาครั้งนี้
เพื่อขอความช่วยเหลือในการต่อต้านโจโฉ ชุนกวนจึงสั่งให้ตกแต่งที่ประชุมขุนนางให้สวยงามเป็น
สง่าเพื่อต้องการอวดของเบ๊งบ แล้วทำการเจรจาเพื่อหยั่งเชิงภูมิปัญญาของของเบ๊งบ

"... ถ้าโจโฉยกทัพมาดังนั้น เราจะรบดีหรือว่าอย่ารบดี ขอปัญญาท่านช่วย
ผ่อนปรนให้ข้าพเจ้าแจ้งหน่อยหนึ่ง ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 879)

ความฉลาดในการใช้โอกาสให้ประโยชน์ของขุนทวนจะเห็นได้จากคราวที่
จิวยี่ตัดสินใจประกาศศึกกับโจโฉ ขุนทวนมีความยินดีมาก ได้กล่าวว่า

"... ซึ่งท่านจะคิดสู้โจโฉนั้นก็เหมือนน้ำใจของข้า ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 893)

ขุนทวนถือโอกาสนี้มอบกระบี่และประกาศเป็นอาชญาสิทธิ์ว่า

"... ผู้ใดจะมาทำให้เราไปค้ำบัลลังก์ก็จะตัดศีรษะเสีย ..."

(สามก๊ก เล่ม 1. 2536 : 894)

เมื่อคราวที่จิวยี่มารักษาตัวที่เมืองจสองกุ่ม ขุนทวนได้ยกทัพไปรบพุ่งกับ
เตียวเลี้ยวที่เมืองทับปา ก็ไม่สามารถแพ้ชนะกันได้ ขุนทวนจึงถอยออกมาตั้งทัพห่างกำแพงเมือง
ครั้นโลซก เทียวเกา ยกทหารมาช่วย ขุนทวนยินดีมากลงมายืนคอยรับและค้ำบัลลังก์แล้วเรียกว่า
อาจารย์ ทำให้เหล่าทหารต่างพากันยำเกรงโลซกเป็นอันมาก

ความฉลาดในการใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์แก่ขุนทวน จะเห็นได้จากเมื่อ
จิวยี่วางแผนให้ขุนทวนยกนางซุนชูหยินให้เป็นภรรยาของเล่าปี่ นางงอกก็กลัวอยากเห็นตัวเล่าปี่ จึง
นัดดูตัวที่วัดกาลอ นางงอกก็กลัวรักพอใจเล่าปี่มาก ฝ่ายเล่าปี่กับขุนทวนเดินมาถึงหน้าวัด เล่าปี่ได้
อธิษฐานว่า

"... แม้ข้าพเจ้าจะได้กลับไปเมืองเกงจิ๋ว บำรุงราชบุตร ขอให้ข้าพเจ้า
พันศิลานี้ขาดเป็นสองท่อน ถ้าข้าพเจ้าจะตายอยู่ในเมืองลั่วซี้มาได้
กลับไป ขอให้ข้าพเจ้าได้ศิลาในแตกข้าวเลย ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 22)

แล้วเล่าปี่ก็พันศิลาขาดเป็นสองท่อน ขุนทวนเห็นดังนั้นจึงชักถาม เล่าปี่กลับบอกว่า

"... ถ้าข้าพเจ้ากับท่านเกี่ยวดองกันแล้ว จะได้ช่วยกันกำจัดโจโฉ บำรุง
ราชบุตรเป็นสุขสืบไป ขอให้พันศิลาขาดสองท่อนเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 22)

ขุนทวนจึงถือโอกาสนี้ให้เป็นประโยชน์แก่ตน โดยอธิษฐานว่า

"... แม้ข้าพเจ้าจะเอาเมืองเกงจิวคืนได้ จะได้ทำนุบำรุงราชฐานเมือง
ตองง่อเป็นสุขสืบไป ขอให้ข้าพเจ้าพันศิลานี้ขาดเหมือนเส้าปีเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 22)

จากนั้นขุนกวนได้กล่าวออกมาดัง ๆ ว่า

"... ข้าพเจ้าขออิฐฐานกำแพงรักษั้ทั้งปวง แม้ข้าพเจ้ากับเส้าปีจะได้
ช่วยกันกำจัดโจโฉศัตรูราชสมบัติได้สมความคิด ขอให้พันศิลาขาดเป็น
สองท่อนเกิด ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 23)

ขุนกวนก็สามารถพันศิลาขาดเป็นสองท่อนเช่นกัน

2.2.2 ความไว้วางใจ

ขุนกวน เป็นผู้ที่ทำให้ความรักใคร่ โอบอ้อมอารีต่อเหล่าทหารและแม่ทัพ
นายกองเป็นอย่างมาก เพราะขุนกวนให้ความไว้วางใจและให้เขาเหล่านั้นรับผิดชอบหน้าที่
ของตนอย่างเต็มความสามารถ ดังกรณีที่ขุนกวนมอบหมายให้จิวยี่ทำศึกกับโจโฉที่เซ็กเพ็ก และ
ลกซุนทำศึกกับเส้าปีที่อิเหลง จนได้รับชัยชนะในเวลาต่อมา เพราะขุนกวนให้ความเชื่อมั่น
สติปัญญาของแม่ทัพ อีกทั้งยังให้ความสำคัญ ความไว้วางใจ และให้การยกย่อง จึงทำให้เหล่าทหาร
แม่ทัพนายกองรักและศรัทธาขุนกวน

2.2.3 ความสุชุม รอบคอบ

ขุนกวนเป็นผู้ที่มีความสุชุมรอบคอบในการใช้คนให้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ ดังเมื่อ
คราวที่ขุนทวน บุตรเลี้ยงขุนเช็กขออาสาไปรบกับพระเจ้าเส้าปี โดยจะพาทหารที่มีฝีมือชื่อลิ้อ กับ
เจียวเส่งไปช่วยรบ ขุนกวนจึงกล่าวว่า

"... เจ้าได้ทหารสองคนมีกำลังมากก็ดีแล้ว เห็นจะได้ราชการ แต่ว่าเจ้า
ยังอ่อนแก่ความนัก ข้าเจ้าจะจัดแจงผู้ใหญ่ไปคนหนึ่ง จึงจะได้
ราชการ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 500)

3. บทบาท

บทบาทของขุนกวน อาจกล่าวได้ในฐานะผู้นำดังนี้

3.1 ฐานะผู้นำ

ขุนกวนเป็นผู้มีสติปัญญา มีฝีมือและมีความเป็นผู้นำตั้งแต่ยังเล็ก เมื่อขุนเช็กพี่ชายให้ขุนกวนไปอยู่รักษาเมืองอ้วนเสี้ยว และเมื่อมาปกครองเมืองกังคังงานฐานะผู้นำ ขุนกวนจึงเป็นผู้ที่ใจกว้างโอบอ้อมอารี และเชิญผู้ที่มีสติปัญญามาเป็นที่ปรึกษาของตนเป็นจำนวนมาก ท้าให้ขุนกวนรู้จักที่จะใช้คนให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความสุจริต รอบคอบ

ขุนกวนเป็นผู้นำที่ให้ความเชื่อถือ ไว้วางใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขเป็นอย่างดี ดังกรณีลิบองป่วยหนัก ขุนกวนได้ให้การรักษา

"... เมื่อหมอฝังเข็ม ขุนกวนก็เจ็บแทน ใครจะดูอาการลิบองวันละหลายครั้ง แต่ก็กลัวลิบองจะเหนื่อยจึงเจาะก้นเพ่งแอบสังเกตุ เห็นลิบองกินได้ก็ดีใจพูดเล่นหัวกับคนสนิทได้ มิฉะนั้นก็เป็นทุกข์เป็นร้อนกลางคืนนอนก็ไม่หลับ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 432)

ครั้นลิบองตาย ขุนกวนเศร้าโศกเสียใจมาก

ขุนกวนปกครองบ้านเมืองด้วยความไม่ถือตัว และไม่หยาบ แต่จะกระทำการต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ดังในคราวที่ขุนกวนต้องอ่อนน้อมต่อพระเจ้าโจผี โทเซียงเซงเถิดตราแต่งตั้งให้ขุนกวนเป็นใหญ่ ขอให้ขุนกวนออกมารับ แต่โกะหยงที่ปรึกษาได้ห้ามไว้ว่า

"... ท่านเป็นเจ้าของเมืองกังคังตั้งอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้โจผีเลื่อนที่ท่านให้เป็นใหญ่ นั้น ข้าพเจ้าเห็นหาต้องการไม่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 498)

ขุนกวนผู้ยอมรับในการตัดสินใจของตนแล้ว จึงกล่าวอย่างไม่ถือตัวว่า

"... เราได้ไปอ่อนน้อมไว้แต่ก่อน ครั้นจะมีรับก็ไม่ควร ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 498)

พฤติกรรมความไม่เป็นคนหูเบา ทำให้ขุนทวนได้รับการยอมรับมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเตียวเจียวที่ปรึกษาขุนทวนแสดงความจงรักภักดี ซึ่งไปเป็นเหตุจูงใจให้เล่าปี่กับขุนทวนเป็นมิตรต่อกัน จูกัดกินจะต้องเจรจา คิโดบายส่อลวงหนีไปเข้าด้วยพระเจ้าเล่าปี่ ขุนทวนไม่ยอมเชื่อโดยกล่าวกับเตียวเจียวว่า

"... จูกัดกินคนนี้ได้สยด้าวกับข้าพเจ้าช้านานอยู่แล้วว่าจะเป็นตายด้วยกัน ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่หนี ครั้นเมื่อเราอยู่สองกุ่ม ชงเบ้งมาเมืองเรา ข้าพเจ้าจึงว่าแก่จูกัดกินว่าท่านจงไปชวนน้องท่านให้ทหารราชการด้วยเรา จูกัดกินจึงว่าชงเบ้งได้กินข้าวแกงของเล่าปี่แล้ว ไปชวนเห็นจะไม่มา ด้วยกาฬิณาคาใจเป็นเชื้อขาย เหมือนหนึ่งข้าพเจ้ากระนี้ ได้กินข้าวแดงของท่านแล้วจะไปอยู่กับผู้อื่นหาความไม่ความอันนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าจูกัดกินเป็นคนหนักแน่น ซึ่งจะหนีไปอยู่กับเล่าปี่นั้นหาไปไม่ ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 495)

แม้ว่าขุนทวนจะเป็นผู้นำที่มีความสามารถหลายด้าน แต่ขุนทวนก็มีความผิดพลาดเช่น ความดีใจเกินไป เอาแต่ใจตน ทำให้ขุนทวนผิดพลาดไปอย่างน่าเสียดาย ดังจะเห็นได้จากคราวที่จิวยี่สิ้นชีวิต ขุนทวนได้แต่งตั้งโลซกดำรงตำแหน่งแทนจิวยี่ โลซกจึงไปเชิญบังทองผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลมมาช่วยราชการ และเข้าพบขุนทวน ขุนทวนไม่ประทับใจรูปร่าง ลักษณะของบังทอง ขุนทวนจึงถามบังทองว่า

"... ปัญญาวิชาการท่านเรียนมากับจิวยี่เป็นกระไรกัน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 62)

บังทองตอบขุนทวนว่า

"... ความรู้วิชาการข้าพเจ้าเรียนมาผัดกันกับจิวยี่มากนัก

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 62)

ประกอบกับขุนทวนชื่นชมจิวยี่ไม่ยากนักหาใครเปรียบเทียบกับจิวยี่ ขุนทวนจึงกล่าวกับบังทองว่า

"... เชิญท่านออกไปก่อนเกิด เมื่อมีราชการช้างหน้าไปจึงจะเชิญท่าน
มาคิดอ่าน ..."

(สามก๊ก เล่ม 2. 2536 : 22)

จากการวิเคราะห์พฤติกรรม และบทบาทของขุนกวนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น
เมื่อนำมาพิจารณาตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของอริสโตเติล (Aristotle. ชัยวัฒน์ อติพัฒน.
2520 : 46) ได้ให้พรระนะทางจริยศาสตร์ว่า "ความดี ความมีเหตุผลเป็นคุณสมบัติอันมีค่าของ
มนุษย์ที่จะทำให้เกิดความผาสุกได้ โดยพลังของเหตุผล เพราะเหตุผลคืออำนาจการรู้การเข้าใจ
ในหลักแห่งความถูกต้องของการปฏิบัติในสายกลาง"

ดังนั้น ขุนกวน จึงเป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมเป็นไปตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ ดังกล่าว
มาแล้วข้างต้น เพราะบุคคลที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ย่อมมีความเข้าใจและมีเหตุผล
ในการปฏิบัติสิ่งนั้น อันประกอบด้วยความพร้อมในตนเองเป็นสำคัญ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง
ในการปฏิบัติให้อยู่ในทางสายกลาง ก็จะทำให้พบกับความสุขที่แท้จริงได้ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติให้อยู่ใน
ทางสายกลาง ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทั้งร่างกายและจิตาใจได้เช่นกัน ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับเหตุผล และ
ความถูกต้องนั่นเอง

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ตามแนวจริยศาสตร์ทั้ง 15 ตัว พบว่า จริยศาสตร์ที่ได้จากพฤติกรรมของตัวละคร แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ต้องการความดี และพยายามทำความดีเสมอ ความดีนำความสุข ความเจริญมาให้ แต่บางครั้งมนุษย์ได้รับแรงผลักดันให้ทำความชั่ว เพราะมนุษย์ยังมีความอยากมี อยากได้ อยากเป็นต่อสิ่งต่าง ๆ และเมื่อทำความชั่วย่อมได้รับผลตอบแทนซึ่งเป็นความทุกข์ ความเดือดร้อน

จริยศาสตร์ในวรรณคดีเรื่องสามก๊กสามารถวิเคราะห์ได้จากประวัติชีวิต ที่เป็นปัจจัยสำคัญ ในการกำหนดพฤติกรรมและบทบาทของตัวละครออกเป็น 2 ลักษณะ คือ จริยศาสตร์ที่ควรปฏิบัติ และจริยศาสตร์ที่ไม่ควรปฏิบัติ

จริยศาสตร์ที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ พฤติกรรมและบทบาทของตัวละครที่กำหนดค่าให้แสดงออกมาทั้งการใช้คำพูด ความรู้สึก และการกระทำ ปรากฏว่าจริยศาสตร์ของตัวละครเหล่านี้มีลักษณะ พฤติกรรมและบทบาท ดังนี้ ลักษณะพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ 2 ประการ ได้แก่ พฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายในที่ตัวละครมีบทบาทในฐานะนักปกครอง นักรบ ผู้นำ แม่ทัพเอก ที่ปรึกษา และนักการทหาร พฤติกรรมภายนอกที่พบในการปฏิบัติต่อผู้อื่น คือ ความสุภาพอ่อนน้อม ถ่อมตนด้วยอภัยชัยไมตรีอันดี การทำให้เกียรติให้ความเคารพเทิดทูน ส่วนพฤติกรรมภายในที่พบ ได้แก่ ความซื่อสัตย์จงรักภักดี ความรับผิดชอบ ความมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ซึ่งตัวละครสามารถใช้คำพูดไพเราะ ไม่นำมาพิจารณาให้คล้อยตาม และก่อให้เกิดกำลังใจ ไม่ท้อถอย

จริยศาสตร์ที่ไม่ควรปฏิบัติ ได้แก่ พฤติกรรมและบทบาทของตัวละครที่มีลักษณะพฤติกรรม-ภายนอก และพฤติกรรมภายใน ในฐานะของนักปกครอง นักรบ ผู้นำ แม่ทัพเอก ผู้นำบังคับบัญชา ที่ปรึกษา และนักการทหาร ซึ่งพฤติกรรมภายนอกที่พบในการปฏิบัติต่อผู้อื่น คือ การอวดเหยียดหยาม ทรยศร้าย หยาบช้า มีเสน่ห์หลอมน ส่วนพฤติกรรมภายในที่พบได้แก่ ความอิจฉาริษยา ความเย่อหยิ่ง-ถือตัว ทุบตี ทะเยอทะยาน เจ้าอารมณ์ ตัวละครเหล่านี้จะมีการใช้คำพูดประชดประชัน หยาบคาย และไม่อ่อนค้อม

จากลักษณะพฤติกรรมและบทบาทของตัวละครดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยและความต้องการภายในจิตใจของบุคคลซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีทางจิตวิทยาที่กล่าวถึง พฤติกรรมของมนุษย์ว่ามีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลในการกระทำเพื่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาตน

อภิปรายผล

การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวจิตวิทยาจำนวน 15 ตัว พบว่า ประวัติชีวิต พฤติกรรม และบทบาทของตัวละครมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ซึ่งความสอดคล้องดังกล่าวเป็นไปตามลักษณะของจิตวิทยาที่กล่าวถึงพฤติกรรมถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว มีคุณหรือมีโทษของมนุษย์ โดยตัวละครแต่ละตัวจะมีพฤติกรรมทั้งส่วนดีและส่วนเสียที่จะปฏิบัติตามเหตุผลของตนเอง ดังเช่นตัวละครเล่าปี่ เป็นคนสุภาพ สุขุม ย่อนน้อมต่อมตน รู้จักผูกมิตร ไม่เคยอวดตัวว่าตนเองเป็นคนฉลาด อีกทั้งยังยอมรับความสามารถของผู้อื่น และมีน้ำใจเป็นมิตรกับคนทั่วไป พฤติกรรมเหล่านี้ทำให้คนใกล้ชิดรู้ว่าเล่าปี่เป็นคนดี จึงสามารถผูกใจกันรบ เช่น กวนอู เตียวหุย จูสงไว้ได้ และยังคงจงใจขังเบ้งกั๋งให้เสียสละยอมกระทำทุกวิถีทางเพื่อราชบัลลังก์ของเล่าปี่ ขณะเดียวกันเล่าปี่เป็นคนมักหาผู้ฝากฝัง มีเสน่ห์หลอมน แต่กลับซ่อนอารมณ์ไว้ได้ทำให้อันสงบ สุขุม ของคนดีไว้เพื่อความมีอำนาจของตน

ตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กยังแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมอันหลากหลายที่เกิดขึ้น เพราะกิเลสของมนุษย์ ตัวละครมีทัศนะว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จได้ต้องยึดถือหาความดี แต่อาจต้องกระทำความชั่วเพราะความจำเป็นในบทบาทของตนที่จะต้องปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการปกครอง และความยิ่งใหญ่ของตน ดังตัวละครโจโฉ เป็นตัวละครที่มีความดี คู่กับความร้ายกาจ โจโฉเป็นคนมีไหวพริบปฏิภาณสูง ฉลาด รอบรู้ เข้มแข็ง เด็ดขาด สามารถตัดสินใจได้โดยไม่ลังเล แต่ขณะเดียวกันโจโฉกลายเป็นคนเจ้าเล่ห์เพทุบาย เอาตัวรอด และชอบระแวงมีอคติด้วยเหตุนี้โจโฉจึงโคตเคียวไม่มีมิตรสหายที่จริงจัง

ตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กส่วนใหญ่จัดเป็นตัวละครประเภทที่มองได้รอบด้าน (well - rounded character) คือเป็นตัวละครที่มีลักษณะเหมือนคนจริง ๆ มีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย เพราะมีแรงผลักดันทางใจ และมีเหตุผลในการกระทำ ซึ่งตัวละครเหล่านี้มีพฤติกรรมในบทบาทของผู้นำ หรือแม่ทัพเอกที่มีฝีมือการรบแต่มีความโลภและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนจึงกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดโดยขาดสติปัญญาและความยั้งคิด ตัวละครบางตัวมีอำนาจอันยิ่งใหญ่กลับขาดเหตุผลในการควบคุมตนให้ความอยากมี อยากได้ อยากเป็นอยู่ในขอบเขตของความพอดีจึงทำให้ประสบกับความล้มเหลว นอกจากนี้ยังมีตัวละครที่มีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญา แต่แทนที่จะใช้สิ่งที่ตนเองมีให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง กลับตกเป็นทาสของความอิจฉาริษยา ถือดี ความอวดพวยพาทว่ามีอิทธิพลเหนือจิตใจยอมเกิดปัญหาตามมา ซึ่งลักษณะพฤติกรรมและบทบาทของตัวละครเหล่านี้ได้สัมพันธ์กับจริยศาสตร์ที่กล่าวถึงทั้งด้านบวกและด้านลบของพฤติกรรมที่แสดงออกมาว่าอะไรควรทำ อะไรควรเว้น อะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรชั่ว

ในวรรณคดีเรื่องสามก๊กยังมีตัวละครที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทัศนคติ จริยธรรม ความตั้งใจ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่วนมากจะเกิดจากการค้นพบ หรือการเรียนรู้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ตัวละครประเภทนี้จัดเป็นตัวละครที่มีการพัฒนา (develop) ซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมในด้านความมีสติสัมปชัญญะ ความรอบคอบ ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์จงรักภักดี ฉะนั้นพฤติกรรมและบทบาทของตัวละครดังกล่าวย่อมสอดคล้องกับจริยศาสตร์ที่กล่าวถึงการพัฒนาตนเองเป็นการพัฒนาธรรมชาติของมนุษย์ อันเป็นมาตรฐานตัดสินความดีและความชั่ว ความถูกและความผิด ด้วยความคิด ความมีเหตุผลของการกระทำเพื่อการอยู่ร่วมกัน

ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ตามแนวจริยศาสตร์จึงเป็นการศึกษาด้วยเหตุผล และวิจารณ์ เพื่อช่วยให้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ที่จะกระทำ ความดี ความชั่ว ความถูกและผิด ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิบัติอันถูกต้องอย่างมีเหตุผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาปรัชญาแนวมนุษย์นิยมในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เนื่องจากปรัชญาที่ส่งเสริมประโยชน์สุขของมนุษย์ ในฐานะมนุษย์ถือว่ามนุษย์เป็นจุดเริ่มต้น และมีจุดหมายปลายทางในความรับผิดชอบทุกอย่างของมนุษย์ ซึ่งสามารถนำไปตัดสินใจในการทำความดี ความชั่วของมนุษย์ได้
2. ควรศึกษาพฤติกรรมของตัวละครตามแนวจริยศาสตร์ในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ เช่น ขุนช้างขุนแผน ราชธิดา ซึ่งสามารถสะท้อนความคิด ความรู้สึกของมนุษย์ได้อย่างมีคุณค่า
3. ควรศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครของผู้หญิงในเชิงจริยศาสตร์ในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ฉบับของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

מדחף מדנו

บรรณานุกรม

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.
- กีรติ บุญเจือ. จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์-ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- ขวัญดี รักพงศ์. "วิวัฒนาการของวรรณกรรมจีนแบบจีนและเกี่ยวกับจีนในภาษาไทย"
วารสารวรรณศาสตร์. 7 : 13 (ตุลาคม - ธันวาคม 2520) หน้า 33.
- พระคลัง (หน), เจ้าพระยา. สามก๊กเล่ม 1 - 2. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, 2536.
- ชัยวัฒน์ อติพัฒน. จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. ตำนานหนังสือสามก๊ก. ชุดโครงการอนุรักษ์วรรณกรรม
เก่าและหายาก กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2536.
- ดารา ณ เมืองใต้ และ ส.พลายน้อย. บุคคลภายในสามก๊ก. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2537.
- ทัศนศรี ไสยะเกษตริน. ความสามารถในการนำทหารของแม่ทัพเอกในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก
ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน). ปริทัศน์พนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- ทองแถม นาถจำนง แปล. กลยุทธ์สามก๊กคัมภีร์บริหารในภาวะสงคราม. พิมพ์ครั้งที่ 11
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2536.
- น้อย พงษ์สนิท. จริยศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2520.
- บุญย์ นิลเกษ. ปรัชญาเบื้องต้น. โครงการตำราปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชา
มนุษยสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2525.
- บุญมี แทนแก้วและสถาพร มาลีเวชพงศ์. ปรัชญาเบื้องต้นทั่วไป. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา
คณะมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2530.
- พิศมัย ศรีอนุพันธ์. "วรรณกรรมปัจจุบัน : นวนิยาย," วารสารวัฒนธรรมไทย. 22 : 10
(ตุลาคม 2526)

บุญศักดิ์ แสงระวี แปล. ศิลปะการใช้คนในสามก๊ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก.ไก่, ม.ป.พ.

กัญญา กองทอง. ลักษณะ "ก๊วหน้า" ของเรื่องสั้นในช่วงพ.ศ. 2510 - พ.ศ. 2516.

ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

มานิตย์ เสงี่ยมพรพาณิชย์. ผู้นำกับการบริหารในวรรณคดีเรื่องสามก๊ก. วิทยานิพนธ์ อ.ม.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

มาลี ศรีเพชรภูมิ. ปรัชญาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5 โครงการตำรา คณะศึกษามนุษยศาสตร์ และสังคม วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2536.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. "อิทธิพลต่างประเทศในวรรณคดีไทย". เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 4 : วรรณคดีไทย หน่วยที่ 13. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย-สุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

วศิน อินทสระ. จริยศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2518.

วิฑูร โสภวงศ์. การอ่านและการพิจารณาวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : องค์การคำของคุรุสภา, 2525.

วิศห์ วิศทเวทย์. ปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2526.

ศักดิ์ชัย นิรอุทวิ. จริยศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอเดียสโตร์, 2525.

สมพร ร่วมสุข. วิเคราะห์บทบาทตัวละครมโนชนิกในบทละครในและละครนอก. ปริชญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ และคณะ. วิเคราะห์จริยศาสตร์ในวรรณคดีนิทานอีสาน. รายงานการวิจัย ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2531.

ลิตธา คินิจกุล และรื่นฤทัย สัจจพันธุ์. วรรณคดีเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.

สุชาดา สุธรรมรักษ์. เอกสารประกอบการสอนวิชา จต 101 จิตวิทยาเบื้องต้น. ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน, 2531.

สุภาณี ปิยพสุนทรา แปล. เจาะลึกยุทธวิธีจัดการจากสามก๊กเล่ม 1 - 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์จำกัด, 2537.

สุเมธ เมธาวิทยากุล. ปรัชญาเบื้องต้น. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยครูลำปาง, 2534.

สุริย์ ดิงสมบูรณ์. การวิเคราะห์เรื่องสั้นของพระมูล อุณหภูบ. ปริญญาโท กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

เสาวนุช ภูวนิชย์. พื้นฐานการอ่านออกเสียงและตีความหมาย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

เหรียญทอง สมศักดิ์. การศึกษาเชิงวิจารณ์แนวความคิดทางจริยศาสตร์ในวรรณกรรมของ

สุนทรภู่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529.

อัดสำเนา.

อมร โสภณวิชัยวงศ์. ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.

อัจฉรา สุขารมณ. จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

อุทัย ทองทุน. จริยศาสตร์. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยครู

นครศรีธรรมราช, 2528.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวพรรัตน์ สุวรรณรัตน์
เกิดวันที่	20 กันยายน 2502
สถานที่เกิด	
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	496/18 ซอยนาชัย ถนนประชาราชมรรค์ 2 บางซื่อ กรุงเทพฯ
ตำแหน่งหน้าที่	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2522 บ.กศ. (ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง) จาก วิทยาลัยครูสวนดุสิต พ.ศ. 2524 ค.บ. (ครุศาสตรบัณฑิต) จากวิทยาลัยครูสวนดุสิต พ.ศ. 2538 กศ.ม. (วิชาเอกภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัย- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวจิตวิทยา

บทคัดย่อ

ของ

พรรัตน์ สุวรรณรัตน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2539

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร จำนวน 15 ตัว ในวรรณคดีเรื่องสามก๊กตามแนวจริยศาสตร์

ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ประวัติชีวิต พฤติกรรม และบทบาทของตัวละครมีความสัมพันธ์กัน โดยประวัติชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและบทบาทของตัวละคร ให้แสดงออกทั้งคำพูด ความรู้สึกนึกคิด และการกระทำ ซึ่งพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสามก๊กมีความสอดคล้องกับหลักการทางจริยศาสตร์ที่ทำให้เข้าใจถึงเหตุผลของการกระทำ อันเป็นแนวทางที่ทำให้บังเกิดความเข้าใจชีวิตและโลก

AN ANALYTICAL STUDY BEHAVIOR OF CHARACTERS IN THE ROMANCE
OF THREE KINGDOMS IN THE ETHICAL WAYS

AN ABSTRACT

BY

PORNRAT SUWANARAT

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University

March 1996

This study aims to analyze behavior of 15 actors in the Romance of Three Kingdoms according to moral.

The results reveal that actors' biography, behavior, and role are correlated. Biography is the important factor drawing upon actors' behavior and role which expresses with words, feelings, and actions. Actors' behavior in the Romance of Three Kingdom is relevant to moral doctrine which make one understand the reason of the actors' actions, that lead to life and the world understanding.